

ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਇੰਸ-10

ਦਸਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ

ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ

ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਗਰ

© ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ

ਪਹਿਲਾ ਸੰਸਕਰਨ : 2018.....1,76,335 ਕਾਪੀਆਂ

ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰ, ਅਨੁਵਾਦ, ਪੁਨਰ: ਛਪਾਈ ਆਦਿ
ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਰਾਖਵੇਂ ਹਨ

ਲੇਖਕ

- ਸ੍ਰੀ ਗਗਨਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਸਰਕਾਰੀ ਮਾਡਲ ਸੀਨੀ. ਸੈਕੰ. ਸਕੂਲ, 3 ਬੀ1 ਮੋਹਾਲੀ।
- ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਪੂਜਾ ਅਰੋੜਾ, ਸਰਕਾਰੀ ਸੀਨੀ. ਸੈਕੰ. ਸਕੂਲ, ਸਹੌੜਾ, ਮੋਹਾਲੀ।
- ਸ੍ਰੀ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸਰਕਾਰੀ ਸੀਨੀ. ਸੈਕੰ. ਸਕੂਲ, ਸੀਊਨਾ, ਪਟਿਆਲਾ।

ਅਨੁਵਾਦਕ

- ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਬਿੰਦੂ, ਸਰਕਾਰੀ ਮਾਡਲ ਸੀਨੀ. ਸੈਕੰ. ਸਕੂਲ, 3 ਬੀ1, ਮੋਹਾਲੀ।
- ਸ੍ਰੀ ਸਚਿਨ ਧੀਮਾਨ, ਸਰਕਾਰੀ ਸੀਨੀ. ਸੈਕੰ. ਸਕੂਲ, ਘਮੰਡਗੜ੍ਹ, ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ।

ਸੋਧਕ

- ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਸਰਕਾਰੀ ਸੀਨੀ. ਸੈਕੰ. ਸਕੂਲ, ਸਹੌੜਾ, ਮੋਹਾਲੀ।
- ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਮੀਨੂੰ ਮਲਹੋਤਰਾ, ਸਰਕਾਰੀ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਗੜਾਂਗਾ, ਮੋਹਾਲੀ।

ਚੇਤਾਵਨੀ

1. ਕੋਈ ਵੀ ਏਜੰਸੀ ਧਾਰਕ ਵਾਧੂ ਪੈਸੇ ਲੈਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਜ਼ਿਲਦਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ (ਏਜੰਸੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਹੋਏ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ ਨੰ. 7 ਅਨੁਸਾਰ)
2. ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਪਾਠ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਜਾਅਲੀ ਅਤੇ ਨਕਲੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ (ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕਾਂ) ਦੀ ਛਪਾਈ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਸਟਾਕ ਕਰਨਾ, ਜਮਾਏਰੀ ਜਾਂ ਵਿਕਰੀ ਆਦਿ ਕਰਨਾ ਭਾਰਤੀ ਸਜ਼ਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਪਰਾਧ ਹੈ। (ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਦੀਆਂ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕਾਂ ਬੋਰਡ ਦੇ 'ਵਾਟਰ ਮਾਰਕ' ਵਾਲੇ ਕਾਗਜ਼ ਦੇ ਉੱਪਰ ਹੀ ਛਾਪੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਮੁੱਲ :

ਸਕੱਤਰ, ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ, ਵਿੱਦਿਆ ਭਵਨ, ਫੇਜ਼-8 ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਗਰ-
160062 ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਅਤੇ ਮੈਸ. ਸਾਹਨੀ ਪ੍ਰਿੰਟਰਜ਼, ਜਲੰਧਰ ਰਾਹੀਂ ਛਾਪੀ ਗਈ।

(ii)

ਮੁੱਖ-ਬੰਧ

ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਆਪਣੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸਕੂਲ ਪੱਧਰ ਦੇ ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮਾਂ ਨੂੰ ਆਧੁਨਿਕ ਸੋਚ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਖੋਜ ਅਨੁਸਾਰ ਅਪਡੇਟ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਸੋਚ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਬੋਰਡ ਨੇ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਨਵ-ਰਚਨਾ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ ਇਸੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਇੱਕ ਕੜੀ ਹੈ।

ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਇੰਸ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਦੀ ਲੋੜ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਵੱਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਉੱਨਤੀ ਦੇ ਯੁਗ ਵਿੱਚ ਹਰ ਕਾਰਜ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕਾਰਜ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਨਾਲ, ਹਰ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਕੰਪਿਊਟਰੀਕਰਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਹਿਕਮਿਆਂ ਤੋਂ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸੂਚਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ, E-Ticketing ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਲੈਣ ਲਈ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਿੱਖਿਆ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਨੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਇੰਸ ਵਿਸ਼ਾ ਸੈਕੰਡਰੀ ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਵਿਸ਼ੇ ਵਜੋਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਦਾ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪਿਕਟਸ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾ ਹੀ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਸਬੰਧੀ ਸਾਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਉਪਲੱਬਧ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਆਸ ਹੈ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਲਈ ਉਪਯੋਗੀ ਸਿੱਧ ਹੋਵੇਗੀ।

ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਚੰਗੇਰਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚੋਂ ਆਏ ਸੁਝਾਵਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਚੇਅਰਮੈਨ

ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ

ਤਤਕਰਾ

1. ਆਫਿਸ ਟੂਲਜ਼	1
2. HTML ਫੰਡਾਮੈਂਟਲਜ਼	29
3. HTML-II	59
4. ਵੈੱਬ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ	81
5. ਡੈਸਕਟਾਪ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ	99
6. ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ	112
7. ਮਾਈਕਰੋਸਾਫਟ ਪਬਲੀਸ਼ਰ-I	124
8. ਮਾਈਕਰੋਸਾਫਟ ਪਬਲੀਸ਼ਰ-II	143

Chapter 1

ਆਫਿਸ ਟੂਲਜ਼

ਪਾਠ ਦੇ ਉਦੇਸ਼

ਜਾਣ-ਪਛਾਣ (Introduction) :

- 1.1 ਆਫਿਸ ਟੂਲਜ਼ ਨਾਲ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ
- 1.2 ਐੱਮ. ਐੱਸ ਵਰਡ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨਾ
- 1.3 ਐੱਮ. ਐੱਸ ਐਕਸਲ
- 1.4 ਸਪਰੈਡਸ਼ੀਟ ਨਾਲ ਮੇਲ ਮਰਜ ਦਾ ਉਪਯੋਗ ਕਰਨਾ
- 1.5 ਪੇਜ ਲੇਆਊਟ
- 1.6 ਇੱਕ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦੇਣਾ
- 1.7 ਪਿੰਟ ਪ੍ਰੀਵਿਊ
- 1.8 ਪਿੰਟ ਕਮਾਂਡ
- 1.9 ਐੱਮ. ਐੱਸ ਪਾਵਰ-ਪੁਆਇੰਟ
- 1.10 ਪ੍ਰੈਜਨਟੇਸ਼ਨ ਸੇਵ ਕਰਨਾ

ਜਾਣ-ਪਛਾਣ (Introduction):

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇੱਕ ਕੰਮ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹਾਰਡਵੇਅਰ ਅਤੇ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਇਕੱਠੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਨੂੰ ਦੋ ਵਿਆਪਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ : ਸਿਸਟਮ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਅਤੇ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਸਾਫਟਵੇਅਰ।

ਸਿਸਟਮ ਸਾਫਟਵੇਅਰ (System Software) : ਸਿਸਟਮ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦਾ ਸਮੂਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੇ ਉਪਕਰਣਾਂ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਮੈਮਰੀ ਦੀ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ, ਪੈਰੀਫਿਰਲ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ, ਲੋਡਿੰਗ, ਸਟੋਰਿੰਗ ਅਤੇ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਤੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਇੰਟਰਫੇਸ। ਐਮ. ਐਸ ਡੋਸ (ਮਾਈਕਰੋਸਾਫਟ ਦੇ ਡਿਸਕ ਓਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ), ਯੂਨਿਕਸ ਸਿਸਟਮ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਹਨ।

ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਸਾਫਟਵੇਅਰ (Application software): ਉਹ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਹੈ ਜੋ ਯੂਜ਼ਰ ਲਈ ਖਾਸ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਰਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ, ਅਕਾਊਂਟਿੰਗ, ਬਜਟ ਜਾਂ ਪੇਰੋਲ, ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

1.1 ਆਫਿਸ ਟੂਲਜ਼ ਨਾਲ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ (Introduction to office tools):

ਆਫਿਸ ਟੂਲਜ਼ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਉਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੇ ਯੂਜ਼ਰਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਵਧੇਰੇ ਲਾਭਕਾਰੀ ਅਤੇ ਕੁਸ਼ਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਆਫਿਸ ਪ੍ਰੋਡਕਟੀਵਿਟੀ ਟੂਲਜ਼ ਦੀ ਰੋਜ ਵਰਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਤੋਂ ਸਪ੍ਰੈਡਸ਼ੀਟ, ਪ੍ਰੈਜਨਟੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਡਾਟਾਬੇਸ ਆਦਿ ਤੱਕ ਹੈ।

ਆਫਿਸ ਪ੍ਰੋਡਕਟੀਵਿਟੀ ਟੂਲਜ਼ : ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਹੈ ਜੋ ਯੂਜ਼ਰ ਨੂੰ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਡੈਟਾਬੇਸ, ਗਰਾਫ਼, ਵਰਕਸ਼ੀਟਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰੈਜਨਟੇਸ਼ਨ ਵਰਗੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੋਡਕਟੀਵਿਟੀ ਟੂਲਜ਼ ਨੂੰ ਵਪਾਰਕ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਫਿਸ ਪ੍ਰੋਡਕਟੀਵਿਟੀ ਸਾਫਟਵੇਅਰਸ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸਰ, ਡਾਟਾਬੇਸ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਸਿਸਟਮ, ਗਰਾਫਿਕਸ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਅਤੇ ਸਪ੍ਰੈਡਸ਼ੀਟ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

1.1.1 ਆਫਿਸ ਟੂਲਜ਼ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ :

- **ਵਰਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਟੂਲ :** ਇਸ ਟੂਲ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। MS- Word, Word Pad, ਨੋਟਪੈਡ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਟੈਕਸਟ ਐਡੀਟਰ ਵਰਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਟੂਲ ਦੇ ਕੁਝ ਉਦਾਹਰਨ ਹਨ।
- **ਡਾਟਾਬੇਸ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਟੂਲ :** ਡਾਟਾਬੇਸ ਸੰਬੰਧਿਤ ਡਾਟਾ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਹੈ, ਇਸ ਟੂਲ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਡਾਟਾ ਨੂੰ ਸੰਗਠਿਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਟੂਲ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਡਾਟਾ ਦੇ ਸਟੋਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਨੂੰ ਬਦਲ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਐੱਮ ਐੱਸ ਐਕਸੈੱਸ, ਡੀ-ਬੇਸ, ਫੋਕਸਪਰੇ, ਪੈਰਾਡੀਕਸ ਅਤੇ ਓਰੇਕਲ, ਡੇਟਾਬੇਸ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਦੇ ਕੁਝ ਉਦਾਹਰਨ ਹਨ।
- **ਸਪ੍ਰੈਡਸ਼ੀਟ ਟੂਲ :** ਸਪ੍ਰੈਡਸ਼ੀਟ ਟੂਲ ਦਾ ਉਪਯੋਗ ਬਜਟ, ਫਾਈਨੈਂਸ਼ੀਅਲ ਸਟੇਟਮੈਂਟਾਂ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਟੂਲ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਨੰਬਰਾਂ ਨੂੰ ਤਰਤੀਬਵਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਯੂਜ਼ਰਸ ਨੂੰ ਨੰਬਰਾਂ 'ਤੇ ਸਧਾਰਨ ਜਾਂ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਗਣਨਾਵਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। MS- Excel ਸਪ੍ਰੈਡਸ਼ੀਟ ਟੂਲਸ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ।
- **ਪ੍ਰੈਜਨਟੇਸ਼ਨ ਟੂਲ :** ਇਹ ਟੂਲ ਸਲਾਈਡ ਸ਼ੋਅ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੈਜਨਟੇਸ਼ਨ ਟੂਲ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮੁੱਖ ਕੰਮ ਹਨ: ਟੈਕਸਟ ਆਡਿਟ ਕਰਨਾ, ਇੰਨਸਰਟ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਫਾਰਮੈਟਿੰਗ ਕਰਨਾ, ਟੈਕਸਟ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸਲਾਈਡ ਸ਼ੋਅ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਟੂਲ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਉਦਾਹਰਨ Microsoft PowerPoint ਹੈ।
- **ਮਲਟੀਮੀਡੀਆ ਸਾਫਟਵੇਅਰ :** ਮੀਡੀਆ ਪਲੇਅਰ ਅਤੇ ਰੀਅਲ ਪਲੇਅਰ ਮਲਟੀਮੀਡੀਆ ਟੂਲ ਦੇ ਉਦਾਹਰਨ ਹਨ। ਇਹ ਟੂਲ ਯੂਜ਼ਰ ਨੂੰ ਆਡੀਓ ਵੀਡੀਓਜ਼ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮਲਟੀਮੀਡੀਆ ਟੂਲਜ਼ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੂਪ ਹਨ ਆਡੀਓ ਕਨਵਰਟਰ, ਪਲੇਅਰ, ਬਰਨਰ, ਵੀਡੀਓ ਇੰਕੋਡਰ ਅਤੇ ਡੀਕੋਡਰ।

ਨੋਟ :

ਮੇਬਾਈਲ ਡਿਵਾਇਸਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰੋਡਕਟੀਵਿਟੀ ਟੂਲਜ਼ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੀ ਵੱਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੇਬਾਈਲ ਪ੍ਰੋਡਕਟੀਵਿਟੀ ਐਪ ਆਮ ਕੰਮਾਂ ਜਿਵੇਂ ਈ-ਮੇਲ, ਨੋਟ ਟੇਕਿੰਗ ਅਤੇ ਕੈਲੰਡਰ ਫੰਕਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਨਾ ਕਿ ਵਧੇਰੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕੰਮਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਰਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਲਈ।

1.2 ਐੱਮ ਐੱਸ ਵਰਡ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ :

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਿਛਲੀ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਐੱਮ ਐੱਸ ਵਰਡ ਦੀਆਂ ਕਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ, ਕਿ ਇੱਕ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਬਣਾਉਣਾ, ਐਡਿਟ ਅਤੇ ਫਾਰਮਟ ਕਰਨਾ, ਟੇਬਲ ਇਨਸਰਟ ਕਰਨਾ, ਤਸਵੀਰਾਂ ਲਗਾਉਣਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਐਡਿਟ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਪੜ੍ਹ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਮੇਲ ਮਰਜ਼, ਸਪੈੱਲ ਚੈੱਕ ਅਤੇ ਥੀਸੂਰਸ (Thesaurus), ਆਦਿ ਦੇ ਫੀਚਰਸ ਵੀ ਵਰਤਦੇ ਹਾਂ। ਮਾਈਕਰੋਸਾਫਟ ਵਰਡ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ :

- ਬਿਜਨਸ ਡਾਕੂਮੈਂਟ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤਸਵੀਰਾਂ, ਚਾਰਟ ਅਤੇ ਚਿੱਤਰ ਹੋਣ, ਬਣਾਉਣ ਲਈ।
- ਬਣੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਫਾਰਮੈਟ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਐਲੀਮੈਂਟਸ ਨੂੰ ਸਟੋਰ ਅਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਵਰਤਣ ਲਈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਵਰ-ਪੇਜ ਅਤੇ ਸਾਈਡਬਾਰਜ਼।
- ਬਿਜਨਸ ਅਤੇ ਪਰਸਨਲ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਲੈਟਰ ਅਤੇ ਲੈਟਰਹੈੱਡ ਬਣਾਉਣ ਲਈ।

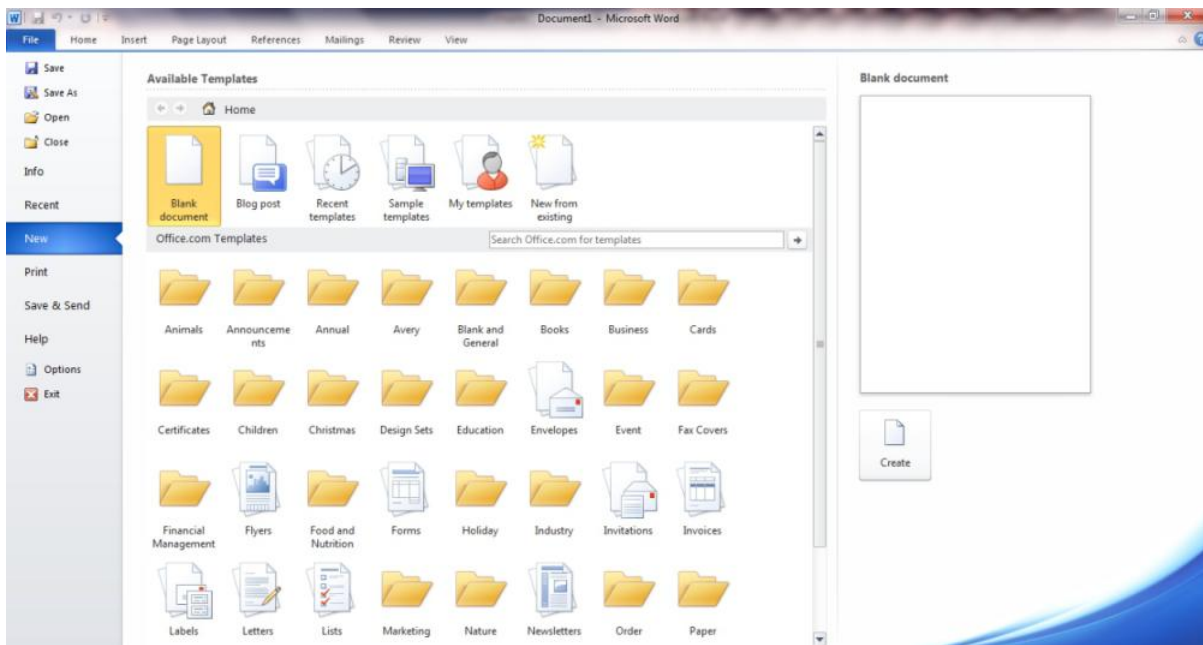
- ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਕਰਨ ਲਈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਿਜ਼ਿਊਮ ਜਾਂ ਸੱਦਾ-ਪੱਤਰ ਆਦਿ।
- ਲਿਖਤ-ਪੜ੍ਹਤ ਲਈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਕ ਸਧਾਰਨ ਦਫਤਰੀ ਮੀਮੋ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕਨੂੰਨੀ ਪਰਤਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਬਣਾਉਣ ਲਈ।

ਐੱਮ. ਐੱਸ. ਵਰਡ ਵਿੱਚ ਫਾਰਮੈਟਿੰਗ :

ਇੱਥੇ ਅਸੀਂ ਵਰਡ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਵੱਖਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂਗੇ। ਵਰਡ ਟੂਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਨੂੰ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਦੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਅਤੇ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਕਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ, ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਿੰਟ ਹੋਏ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਦੇ ਟੀਚੇ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਦੀ ਓਰੀਐਂਟੇਸ਼ਨ ਪੇਟਰੇਟ (ਵਰਟੀਕਲ) ਜਾਂ ਲੈਂਡਸਕੇਪ (ਹੋਰੀਜ਼ੇਂਟਲ) ਹੋਵੇਗੀ ਬਾਰੇ, ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਦੀ ਫਾਰਮੈਟਿੰਗ ਸਿੰਗਲ ਕਾਲਮ ਜਾਂ ਮਲੀਟੀਪਲ ਕਾਲਮ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗੀ ਬਾਰੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਲੈਂਡਸਕੇਪ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋ ਕਾਲਮ ਹੋਣ, ਪੜ੍ਹਨ ਵਿੱਚ ਅਸਾਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਲੇਅ-ਆਊਟ ਹੈ। ਇਹ, ਇਹ ਵੀ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਤਸਵੀਰ ਜਾਂ ਕਲਿੱਪ ਆਰਟ ਵੀ ਵਰਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ।

1.2.1 MS- Word ਵਿੱਚ ਟੈਂਪਲੇਟਸ (Templates) :

ਵਰਡ 2010 ਸਾਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ (Built-in) ਟੈਂਪਲੇਟਸ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਿਊਮਜ਼, ਏਜੰਡਾਂ, ਬਿਜਨਸ ਕਾਰਡ ਅਤੇ ਫੈਕਸ ਸਮੇਤ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਗਣਿਤੀ ਵਿੱਚ ਵਰਡ ਟੈਂਪਲੇਟ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ ਨੂੰ ਅਪਲਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਚਿੱਤਰ: 1.1

ਟੈਂਪਲੇਟ ਨੂੰ ਵਰਡ ਵਿੱਚ ਅਪਲਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਕਦਮ ਅਪਣਾਓ :

1. ਫਾਈਲ ਟੈਬ ਤੋਂ, ਨਿਊ (New) ਨੂੰ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
2. Available Templates ਦੇ ਹੇਠਾਂ, ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ :
 - ਬਿਲਟ-ਇਨ ਟੈਂਪਲੇਟਸ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨ ਲਈ : ਸੈਪਲ ਟੈਂਪਲੇਟਸ ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ, ਜਿਸ

ਟੈਪਲੇਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਉਸ ਨੂੰ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇੱਕ ਕਰਿਏਟ (Create) ਦੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।

- ਹਾਲ ਵਿੱਚ ਹੀ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤੇ ਟੈਪਲੇਟ ਦੀ ਦੁਬਾਰਾ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ : Recent Templates ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ, ਟੈਪਲੇਟ ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਹੈ ਉਸ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ ਅਤੇ ਫਿਰ (Create) ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
 - office.com ਤੇ ਟੈਪਲੇਟ ਲੱਭਣ ਲਈ : office.com Templates ਦੇ ਹੇਠਾਂ, ਟੈਪਲੇਟ ਦੀ ਉਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੂੰ ਚੁਣੋ ਜਿਸ ਦੀ ਅਸੀਂ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਟੈਪਲੇਟ ਜਿਸ ਦੀ ਅਸੀਂ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਹੈ ਉਸ ਉੱਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ ਅਤੇ ਡਾਊਨਲੋਡ ਉੱਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ ਤਾਂ ਜੋ office.com ਤੇ ਟੈਪਲੇਟ ਸਾਡੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਤੇ ਡਾਊਨਲੋਡ ਹੋ ਜਾਵੇ।
3. ਇੱਕ ਵਾਰ ਟੈਪਲੇਟ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮੋਡੀਫਾਈ (modify) ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਮਾਈਕਰੋਸਾਫਟ ਵਰਡ 2010 ਸਾਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚਿੱਠੀਆਂ, ਰਿਪੋਰਟਾਂ, ਬਿਲਾਂ, ਈ-ਮੇਲ ਅਤੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਐਡਿਟ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ (By default) ਵਰਡ 2010 ਵਿੱਚ ਡਾਕੂਮੈਂਟ .docx ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸੇਵ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

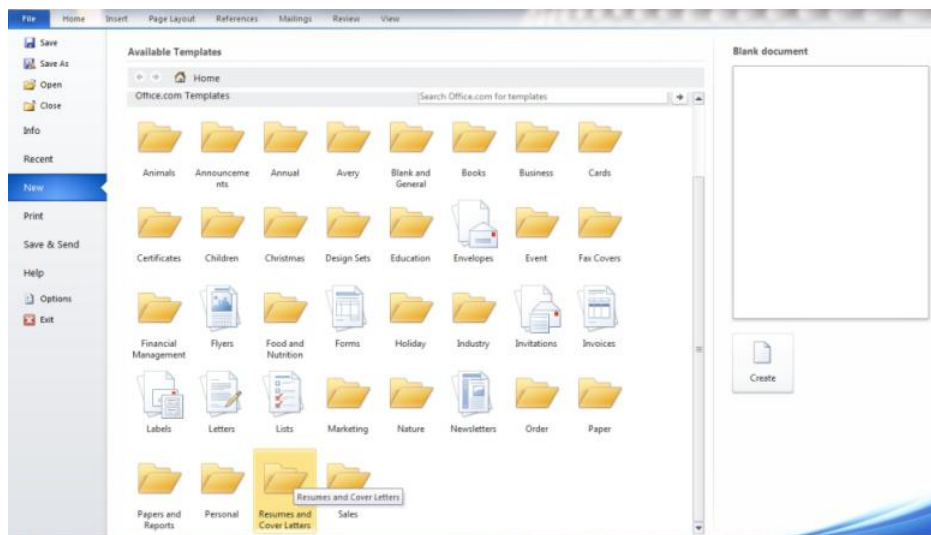
✦ **ਕਵਿਕ ਟਿਪਸ :**

1. ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰੋ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਦੀ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਹੈ।
2. ਯੂਜ਼ਰ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰੋ।
3. ਲੇਅ-ਆਊਟ ਅਤੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨ, ਫਾਈਲ, ਫਾਰਮੈਟ ਅਤੇ ਸਟੇਰੇਜ ਲੋਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰੋ।

1.2.1.1 MS – Word ਟੈਪਲੇਟਸ ਨਾਲ ਰਿਜ਼ਿਊਮ ਬਣਾਉਣਾ :

ਹੁਣ ਤੱਕ ਅਸੀਂ MS-Word ਦੀਆਂ ਕਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ MS- Word ਨਾਲ ਇੱਕ ਰਿਜ਼ਿਊਮ ਬਣਾਵਾਂਗੇ। ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਕਦਮਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਓ :

1. File tab ਵਿੱਚ New 'ਤੇ Click ਕਰੋ।

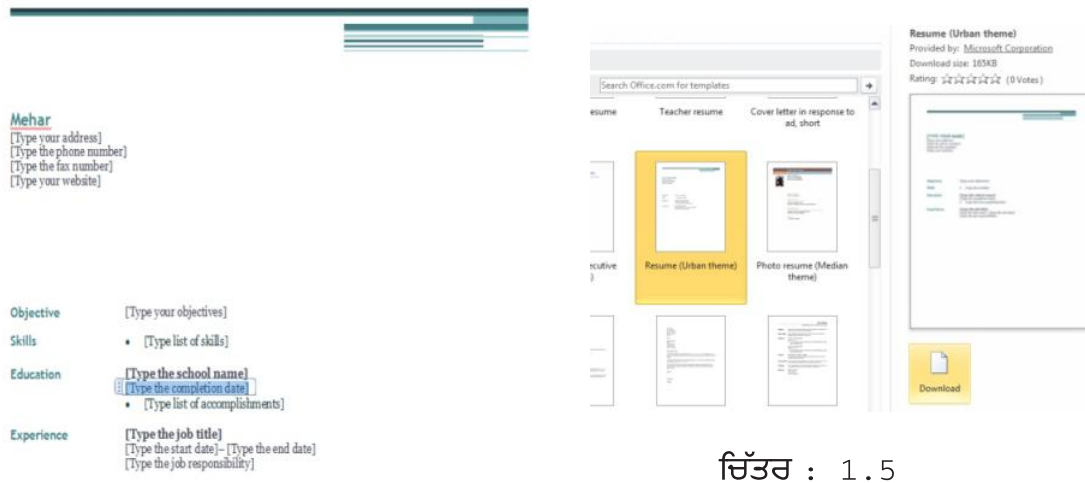
ਚਿੱਤਰ: 1.2

2. Office.com template ਵਿੱਚ resumes and cover letter ਨੂੰ select ਕਰੋ।

ਚਿੱਤਰ : 1.3

3. MS Word Selected template ਨੂੰ Office.com template ਤੋਂ download ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ।
4. ਇੱਥੇ Resumes and cover letters ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ Style ਉਪਲਬਧ ਹਨ। ਆਪਣੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਨੂੰ Select ਕਰੋ ਅਤੇ download ਤੇ click ਕਰੋ।
5. ਚੁਣੇ ਹੋਏ Template ਨਾਲ Resume ਨਜ਼ਰ ਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਚਿੱਤਰ : 1.5

ਚਿੱਤਰ : 1.4

6. ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ Edit ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ Resume ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਨੁਸਾਰ ਬਦਲਾਵ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।
7. ਸਾਰੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ Resume ਵਿੱਚ ਭਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਨੂੰ Save ਕਰੋ।

1.3 ਐੱਮ ਐੱਸ ਐਕਸਲ (MS -Excel):

MS Word ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ MS Excel ਬਾਰੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ। Excel ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਅਸੀਂ Worksheets ਬਣਾਉਣਾ tables, results, ਗਣਿਤ ਦੀਆਂ ਗਣਨਾਵਾਂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਡਾਟਾਂ ਨੂੰ Pictorial view ਵਿੱਚ Chart ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ (Represent) ਕਰਨ ਲਈ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। Excel ਸਪਰੈਡਸ਼ੀਟ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੈ ਜੋ Workbooks ਨੂੰ Create ਅਤੇ Format ਕਰਨ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡੀ ਡਾਟਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਡਾਟਾ ਨੂੰ ਵੱਧ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂਕਿ ਵਪਾਰਕ ਫੈਸਲੇ ਸਹੀ ਲਏ ਜਾ ਸਕਣ। ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਅਸੀਂ ਦਾ Excel ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਡਾਟਾ ਨੂੰ Track ਕਰਨ, ਡਾਟਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ, ਫਾਰਮੂਲਾ ਲਿਖਣ ਤਾਂ ਕਿ ਗਣਿਤ ਦੀਆਂ ਗਣਨਾਵਾਂ ਉਸ ਡਾਟਾ 'ਤੇ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਣ, ਡਾਟਾ ਨੂੰ ਅਨੇਕਾਂ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ Pivot ਕਰਨ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦ ਡਾਟੇ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੇਂਟਿੰਗ ਨਾਲ ਚਾਰਟ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ MS- Word ਵਿੱਚ Templates ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ Resume ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਥੇ ਅਸੀਂ Templates ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ MS- Excel ਵਿੱਚ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖਾਂਗੇ। Excel ਵਿੱਚ Templates ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਨਵੀਂ (New) Work book ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਕੀਤੀ ਹੋਈ Spread sheet ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਈ Templates Excel ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਪਲਬਧ ਹਨ ਜਦ ਕਿ ਬਾਕੀ ਦੇ Office.com ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਸਪਰੈਡਸ਼ੀਟ ਟੈਪਲੇਟ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਕੀਤੀ ਸਪਰੈਡਸ਼ੀਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਨਵੀਂ ਸਪਰੈਡਸ਼ੀਟ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਫਾਰਮੈਟਿੰਗ ਅਤੇ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਫਾਰਮੂਲਿਆਂ ਨਾਲ ਹੀ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਟੈਪਲੇਟਸ

ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਜਾਨਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਪੈਦੀ ਕਿ ਗਣਨਾਵਾਂ ਕਿਵੇਂ ਕਰਨੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਫਾਰਮੂਲਾ ਕਿਵੇਂ ਲਿਖਣੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਭ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਵਰਕਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਬਣਿਆ ਬਣਾਇਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

1. File tab (ਟੈਬ) ਤੇ Click ਕਰੋ ਅਤੇ ਨਿਊ (New) ਨੂੰ ਚੁਣੋ। Available Templates ਪੇਨ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਏਗਾ।
2. Available Templates ਵਿੱਚ Built-in Templates ਚੁਣਨ ਲਈ Sample Templates ਤੇ Click ਚੁਣੋ। ਜਾਂ Templates ਨੂੰ download ਕਰਨ ਲਈ Office.com template category ਚੁਣੋ।

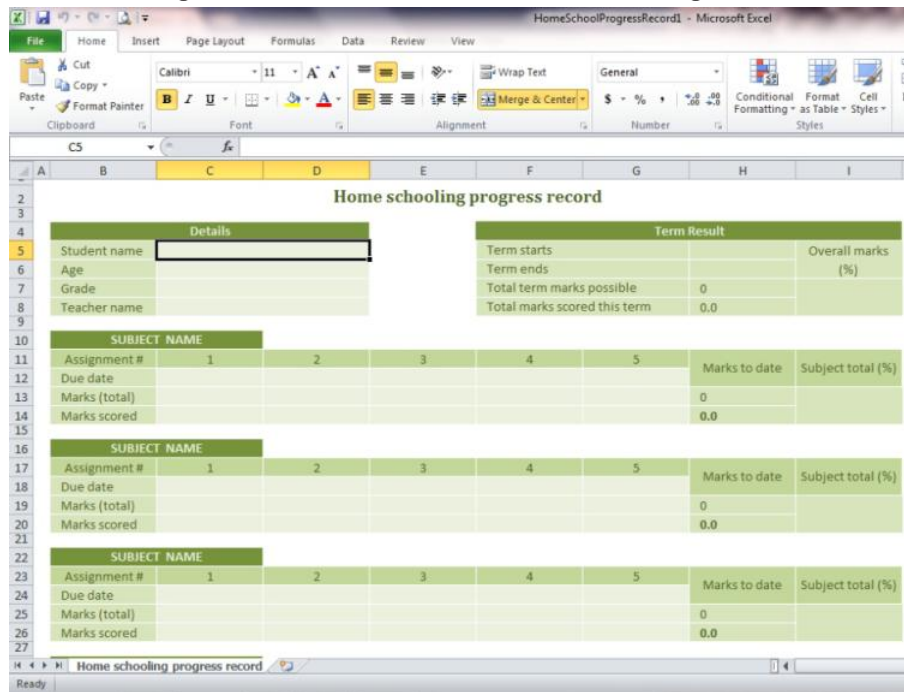
1.3.1 ਟੈਪਲੇਟ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਵਰਕ ਬੁੱਕ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ :

ਯੂਜ਼ਰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਮੁਤਾਬਕ template ਨੂੰ Select ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਅਸੀਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਦਾਹਰਨ ਲਵਾਂਗੇ।

1.3.1.1 ਹੋਮ ਸਕੂਲਿੰਗ ਪ੍ਰੋਗਰੈਸ ਰਿਕਾਰਡ

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ Office.com template ਵਿੱਚੋਂ forms template ਵਿੱਚ ਹੋਮ ਸਕੂਲਿੰਗ ਪ੍ਰੋਗਰੈਸ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ Select ਕਰਾਂਗੇ।

1. ਖ਼ਾਸ form ਨੂੰ Select ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ download ਬਟਨ ਨੂੰ Click ਕਰੋ।

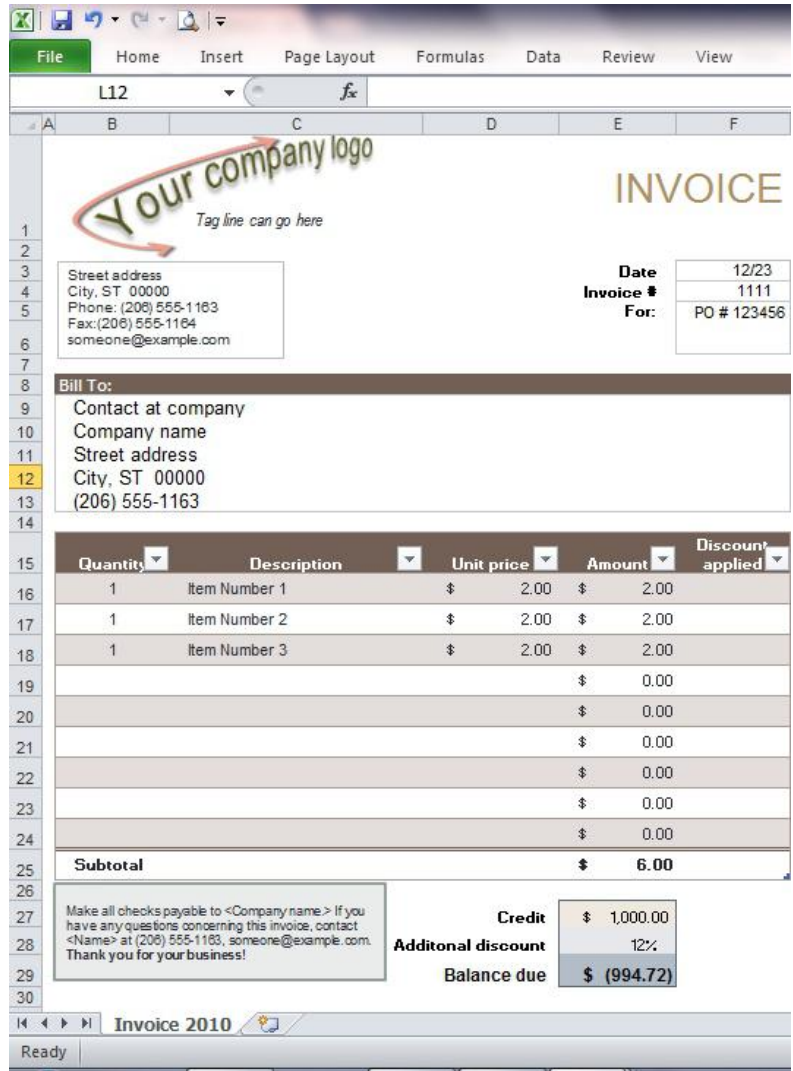

ਚਿੱਤਰ 1.6

2. ਜਿਸ Template ਨੂੰ ਚੁਣ ਕੇ ਅਸੀਂ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਸ ਨਾਲ ਇੱਕ ਨਵੀਂ Workbook ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਖ਼ਾਸ form ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ assignments ਦਾ Track ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।
3. ਡਾਟਾ ਨੂੰ template 'ਚ ਭਰੋ ਅਤੇ Workbook ਨੂੰ Save ਕਰੋ।

1.3.1.2 ਸੇਲਜ਼ ਇਨਵਾਇਸ (Sales invoice): ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਇਨਵਾਇਸਜ਼ ਵਿੱਚ ਸੇਲਜ਼ ਇਨਵਾਇਸ ਨੂੰ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਇਸ Invoice ਵਿੱਚ ਡਾਟਾ edit ਅਤੇ enter ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂਕਿ ਗਿਣਤੀ ਸਾਡੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਮੁਤਾਬਕ ਹੋ ਸਕੇ।

ਇਹ Invoice ਨਵੀਂ ਵਰਕਬੁੱਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ Save ਹੋਵੇਗੀ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਕੰਪਨੀ ਦਾ Logo, ਡੇਟਾ edit ਕਰਨਾ ਅਤੇ Invoice No. ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਜ਼ਰੂਰੀ ਡਾਟਾ Invoice ਵਿੱਚ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ Balance ਦੀ due cell ਵਿੱਚ ਗਿਣਤੀ ਕਰੇਗਾ।

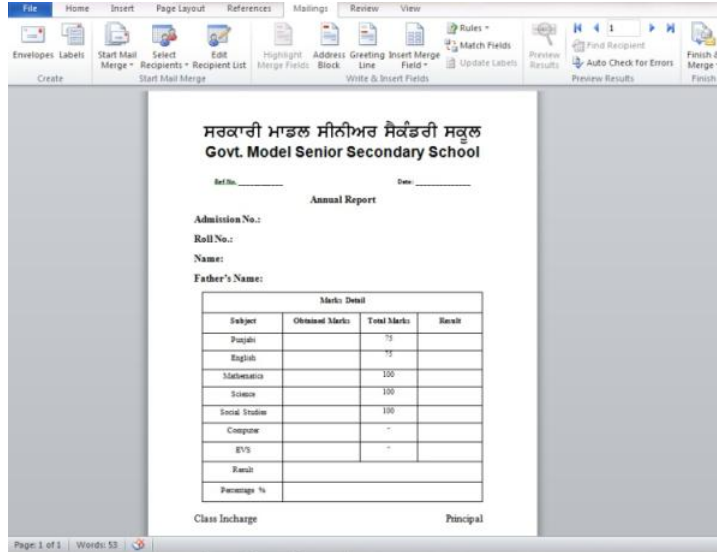
ਚਿੱਤਰ : 1.7

1.4 ਸਪਰੈਡਸ਼ੀਟ ਨਾਲ ਮੇਲ-ਮਰਜ਼ ਦੀ ਵਰਤੋਂ :

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਕਈ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਰਤ ਅਤੇ ਐਕਸੈਲ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖੀਆਂ ਹਨ, ਆਉਂਦੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਟੂਲਜ਼ ਨੂੰ ਵਰਤ ਕੇ ਕੁਝ ਨਵਾਂ ਕਰੀਏ।

1. 4.1 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਐਨੂਅਲ ਰਿਪੋਰਟ ਬਣਾਉਣਾ :

1. ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਐੱਮ. ਐੱਸ. ਵਰਡ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਐਨੂਅਲ ਰਿਪੋਰਟ ਫਾਰਮੈਟ ਬਣਾਵਾਂਗੇ। ਇੱਥੇ ਅਸੀਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦਾਖਲਾ ਨੰ., ਰੋਲ ਨੰ., ਨਾਮ, ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਨੰਬਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਰਿਜ਼ਲਟ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਤਾ ਆਦਿ ਦਰਸਾਵਾਂਗੇ।

ਚਿੱਤਰ : 1.8

2. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਐੱਕਸਲ ਵਰਕਸ਼ੀਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦਾ ਦਾਖਲਾ ਨੰ., ਰੋਲ ਨੰ., ਨਾਮ, ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਮ, ਵਿਸ਼ੇ ਵਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਅੰਕ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ, ਹਿਸਾਬ, ਸਾਇੰਸ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ EVS ਅਤੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੇ grades ਭਰੇ ਹਨ।

Admission No.	Roll No.	Student Name	Father's Name	Punjabi	English	Mathematics	Science	S.st	Computer	EVS	Total Marks	Percentage %
1701	1	Avtar Singh	Jagtar Singh	45	54	87	87	58	A+	B		
1702	2	Harsh	Rajesh Kumar	57	63	82	75	65	A	A		
1703	3	Vikram	Parbhakar	61	58	78	69	67	A	A		
1704	4	Gurpreet Kaur	Davinder Singh	55	62	74	71	72	B	B		

ਚਿੱਤਰ: 1.9

● ਇੱਥੇ ਅਸੀਂ ਕੁੱਲ ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ MS excel Autosum function Σ . ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਹੈ।

Admission No.	Roll No.	Student Name	Father's Name	Punjabi	English	Mathematics	Science	S.st	Computer	EVS	Total Marks	Percentage %
1701	1	Avtar Singh	Jagtar Singh	45	54	87	87	58	A+	B	331	
1702	2	Harsh	Rajesh Kumar	57	63	82	75	65	A	A	342	
1703	3	Vikram	Parbhakar	61	58	78	69	67	A	A	333	
1704	4	Gurpreet Kaur	Davinder Singh	55	62	74	71	72	B	B	354	

ਚਿੱਤਰ: 1.10

- ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਹਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੇ ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਤ ਦੀ ਗਣਨਾ ਫਾਰਮੂਲੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਕੀਤੀ ਹੈ।
($=L3*100/450$).

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
1													
2	Admission No	Roll No	Student Name	Father's Name	Punjabi	English	Mathematics	Science	S.st	Computer	E.V.S	Total Marks	Percentage %
3	1701	1	Avtar Singh	Jagtar Singh	45	54	87	87	58	A+	B	331	$=L3*100/450$
4	1702	2	Harsh	Rajesh Kumar	57	63	82	75	65	A	A	342	
5	1703	3	Vikram	Parbhakar	61	58	78	69	67	A	A	333	
6	1704	4	Gurpreet Kaur	Davinder Singh	55	62	74	71	72	B	B	334	

ਚਿੱਤਰ: 1.11

- ਅਗਲੇ ਫੀਲਡ ਵਿੱਚ ਹਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦਾ ਨਤੀਜਾ (ਰਿਜ਼ਲਟ) ਹੈ।

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
1														
2	Admission No	Roll No	Student Name	Father's Name	Punjabi	English	Mathematics	Science	S.st	Computer	E.V.S	Total Marks	Percentage %	Result
3	1701	1	Avtar Singh	Jagtar Singh	45	54	87	87	58	A+	B	331	73.56	Pass
4	1702	2	Harsh	Rajesh Kumar	57	63	82	75	65	A	A	342	76.00	Pass
5	1703	3	Vikram	Parbhakar	61	58	78	69	67	A	A	333	74.00	Pass
6	1704	4	Gurpreet Kaur	Davinder Singh	55	62	74	71	72	B	B	334	74.22	Pass

ਚਿੱਤਰ: 1.12

- ਹੁਣ ਇਸ Excel sheet ਨੂੰ Save ਕਰੋ ਅਤੇ ਐੱਮ ਐੱਸ ਵਰਡ ਨੂੰ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰੋ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਐਨੁਅਲ ਰਿਪੋਰਟ ਬਣਾਈ ਹੈ।
3. ਹੁਣ Mailing tab ਤੇ Click ਕਰੋ ਅਤੇ Start Mail merge ਨੂੰ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ Letter option ਨੂੰ ਚੁਣੋ ਜੋ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਹੈ।

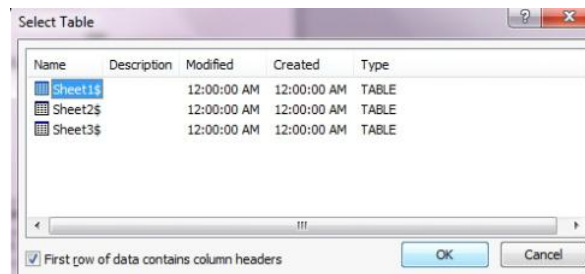

ਚਿੱਤਰ : 1.13

4. ਹੁਣ Select Recipients ਤੇ Click ਕਰੋ ਅਤੇ Use Existing List option ਨੂੰ Select ਕਰੋ। Select Table dialog box ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ Excel sheet ਨੂੰ ਚੁਣੋ ਅਤੇ Ok ਤੇ Click ਕਰੋ।

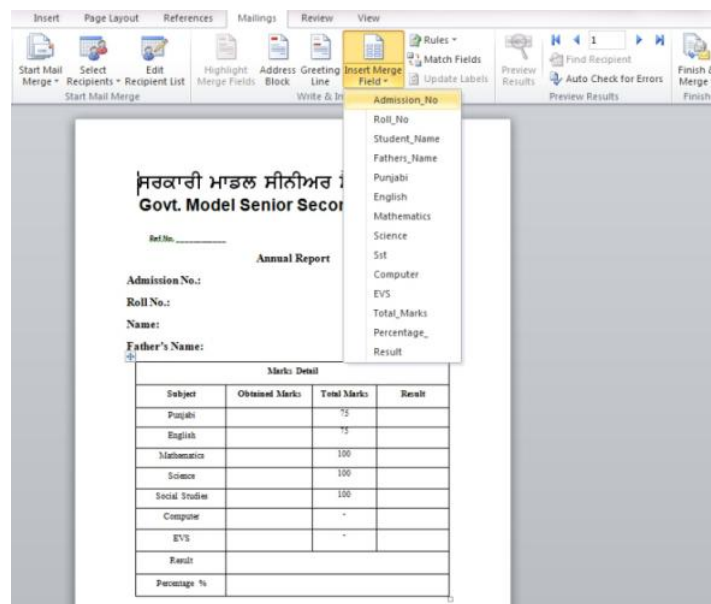

Fig. 1.14

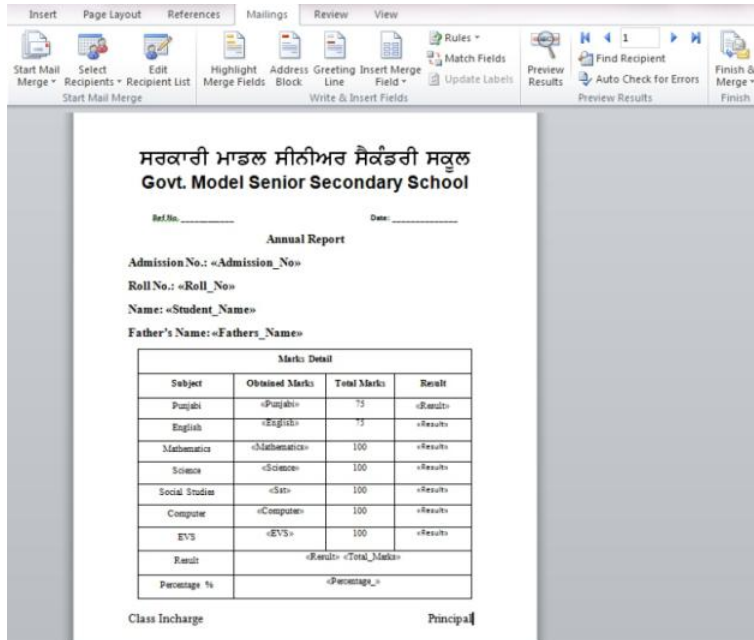
ਚਿੱਤਰ 1.15

5. ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ Cursor ਨੂੰ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਰੱਖਾਂਗੇ ਜਿਸ ਜਗ੍ਹਾ ਅਸੀਂ Excel sheet ਵਿੱਚੋਂ Value ਨੂੰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਹੁਣ Insert Merge Field option ਤੇ ਜਾਓ ਜੋ ਕਿ Write & Insert Fields group ਵਿੱਚ ਹੈ। drop down menu ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਚੁਣੀ ਹੋਈ excel work sheet ਦੇ field, names ਹੋਣਗੇ।

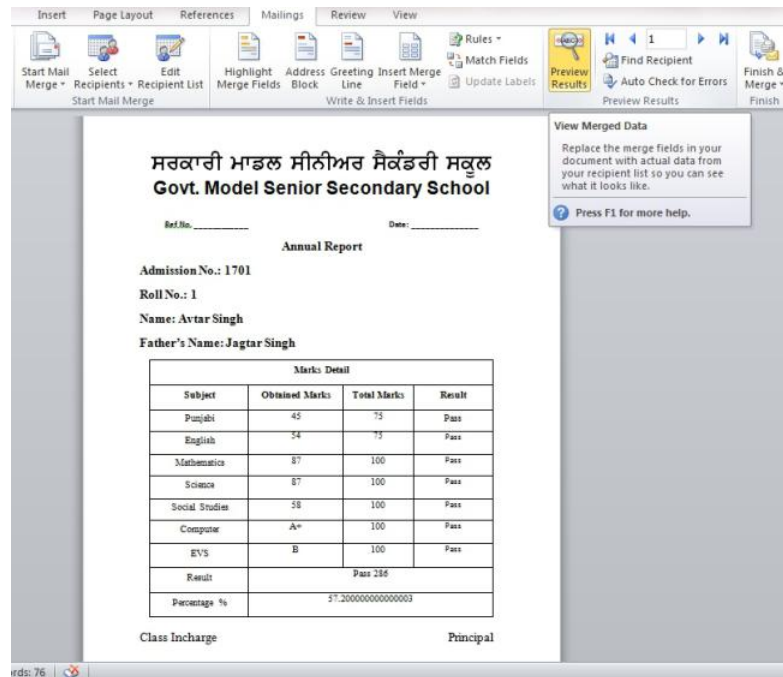
ਚਿੱਤਰ : 1.16

6. field names ਨੂੰ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਕਰਕੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀ ਐਨੂਅਲ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ Cursor ਨੂੰ ਸਹੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ Select ਕਰੋ। ਸਾਰੇ Fields ਚਿੱਤਰ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਏ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਣਗੇ।

ਚਿੱਤਰ : 1.17

7. ਸਾਰੇ ਫੀਲਡਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਰਟ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰੀਵਿਊ ਰਿਜਲਟ ਆਪਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕਲਿੱਕ ਕਰਕੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰੀਵਿਊ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਨੋਵੀਗੇਸ਼ਨ ਬਟਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਗਲੇ ਅਤੇ ਪਹਿਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ਪਹਿਲੇ ਅਤੇ ਆਖਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

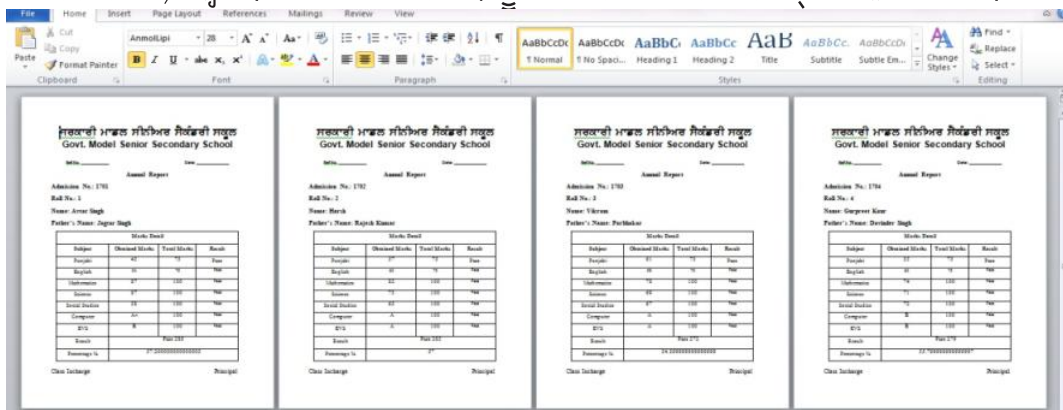
ਚਿੱਤਰ : 1.18

8. ਹੁਣ Finish & Merge ਆਪਸ਼ਨ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ ਅਤੇ ਮੀਨੂੰ ਤੋਂ Edit Individual Documents ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ। ਇੱਕ ਨਵਾਂ Merge to New Document ਡਾਇਲਾਗ ਬਾਕਸ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਵੇਗਾ। ਐਕਸਲ ਵਰਕਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਰਿਪੋਰਟ ਕਾਰਡ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਆਪਸ਼ਨ All ਨੂੰ ਚੁਣੋ ਅਤੇ Ok 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।

(ਚਿੱਤਰ 1.19 ਅਤੇ ਚਿੱਤਰ 1.20)

9. ਹੁਣ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਵਰਡ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਹੇਠਲੇ ਚਿੱਤਰ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕਾਰਡ ਹੋਣਗੇ, ਖੋਲ੍ਹੋਗਾ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਸੇਵ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿੰਟ ਵੀ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

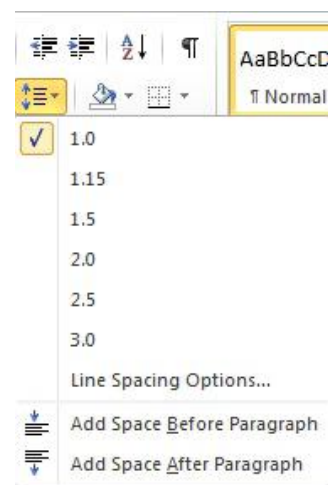
ਚਿੱਤਰ : 1.21

1.5 ਪੇਜ ਲੇਆਉਟ (Page Layouts):

1.5.1 Line Spacing ਨੂੰ ਠੀਕ (Adjust) ਕਰਨਾ : ਡਿਫਾਲਟ ਸਪੇਸਿੰਗ 1.15 ਲਾਈਨ ਸਪੇਸਿੰਗ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪੈਰਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 10 ਪੁਆਇੰਟ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਪੂਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਲਈ ਲਾਈਨ ਸਪੇਸ ਬਦਲਣ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਅਸਾਨ ਤਰੀਕਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਪੈਰਾ ਗ੍ਰਾਫ ਜਾਂ ਪੂਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੋ, ਜਿਸ ਦੀ ਲਾਈਨ ਸਪੇਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਬਦਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ।

1. ਹੋਮ ਟੈਬ ਤੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ ਗਰੁੱਪ ਵਿੱਚ, ਲਾਈਨ ਸਪੇਸਿੰਗ ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
2. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰੋ :-

ਲਾਈਨ ਸਪੇਸ ਨੰਬਰ ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ, ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ। ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਚਿੱਤਰ 1.22 ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਏ ਅਨੁਸਾਰ 1.0 ਤੇ ਸਿੰਗਲ ਸਪੇਸ ਲਈ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ ਜੇਕਿ ਵਰਡ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਵਰਜਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੋ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਪੈਰੇ ਨੂੰ ਡਬਲ ਸਪੇਸ ਦੇਣ ਲਈ 2.0 ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ। Word 2010 ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਸਿੰਗਲ-ਸਪੇਸ ਸਪੇਸਿੰਗ ਲਈ 1.15 ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।

ਚਿੱਤਰ : 1.22

3. ਹਰ ਇੱਕ ਪੈਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਾਈ ਡਿਲਾਫਟ ਜੋੜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਵਾਧੂ ਲਾਈਨਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਲਈ Remove Space Before Paragraph 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।

Note:

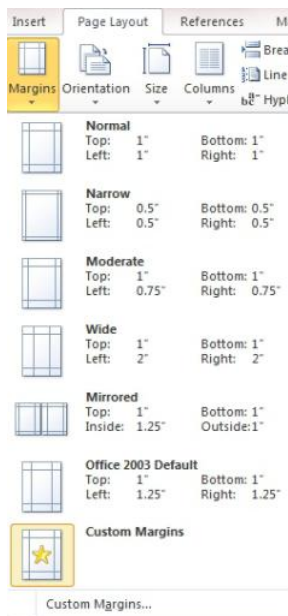
ਜੇ ਇੱਕ ਲਾਈਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਅੱਖਰ, ਗ੍ਰਾਫਿਕ ਜਾਂ ਫਾਰਮੂਲਾ ਹੈ ਤਾਂ ਵਰਡ ਉਸ ਲਾਈਨ ਲਈ ਸਪੇਸਿੰਗ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪੈਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਾਰੀਆਂ ਲਾਈਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕਸਾਰ ਸਪੇਸ ਕਰਨ ਲਈ Exact Spacing ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ ਅਤੇ ਸਪੇਸ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰੋ ਜੇ ਲਾਈਨ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਅੱਖਰ ਜਾਂ ਗ੍ਰਾਫਿਕ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਫੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਕੱਟੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਦਿੱਖ ਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਸਪੇਸਿੰਗ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਨੂੰ ਵਧਾਓ।

1.5.2 ਪੇਜ ਮਾਰਜਨ (Page Margins) :

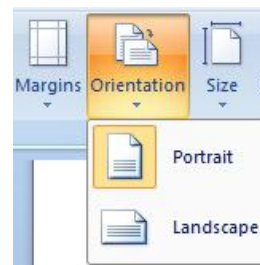
ਪੇਜ ਮਾਰਜਨ ਪੇਜ ਦੇ ਕਿਨਾਰਿਆਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ, ਅਸੀਂ ਮਾਰਜਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਿੰਟ ਹੋਣ ਯੋਗ ਏਰੀਆ ਵਿੱਚ ਟੈਕਸਟ ਅਤੇ ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਦੇ ਪੇਜ ਮਾਰਜਨ ਨੂੰ ਬਦਲਦੇ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਨੂੰ ਬਦਲਦੇ ਹਾਂ ਜਿੱਥੇ ਟੈਕਸਟ ਅਤੇ ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

1.5.2.1 ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਪੇਜ ਮਾਰਜਨ ਨੂੰ ਸੈੱਟ ਕਰਨਾ :

1. ਪੇਜ ਲੇਆਉਟ ਟੈਬ 'ਤੇ ਪੇਜ ਸੈਟਅੱਪ ਗਰੁੱਪ ਵਿੱਚ, ਮਾਰਜਨ ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ। ਮਾਰਜਨ ਗੈਲਰੀ ਡ੍ਰੌਪ ਡਾਊਨ ਮੀਨੂ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇਗਾ।
2. ਮਾਰਜਨ ਦੀ ਉਸ ਕਿਸਮ ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ।

ਚਿੱਤਰ 1.23

ਚਿੱਤਰ : 1.24

1.5.3 ਪੇਜ ਓਰੀਐਂਟੇਸ਼ਨ (Page Orientation):

ਆਪਣੇ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹਿੱਸੇ ਜਾਂ ਪੂਰੇ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਲਈ ਪੋਰਟਰੇਟ (ਵਰਟੀਕਲ) ਜਾਂ ਲੈਂਡਸਕੇਪ (ਹੋਰੀਜੈਂਟਲ) ਓਰੀਐਂਟੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਚੁਣ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

1.5.3.1 ਪੇਜ-ਉਰੀਐਨਟੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ :

- ਪੇਜ ਲੇਆਊਟ ਟੈਬ ਤੇ ਪੇਜ ਸੈੱਟਅੱਪ ਗਰੁੱਪ ਵਿੱਚ, ਉਰੀਐਨਟੇਸ਼ਨ ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
- Potrait ਜਾਂ Landscape ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।

1.5.3.2 ਇੱਕੋ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੇਜ ਉਰੀਐਨਟੇਸ਼ਨ :

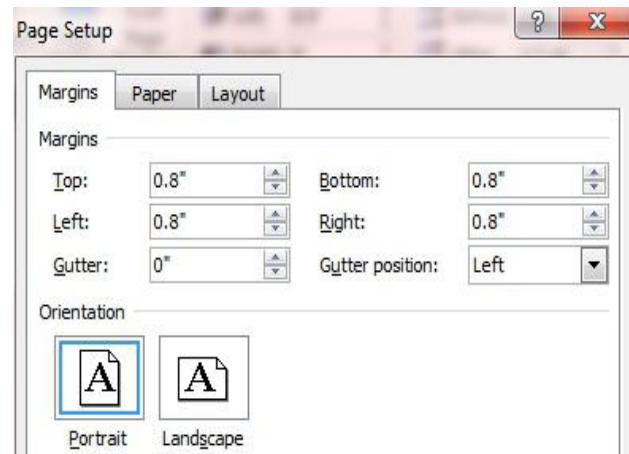
1. ਪੇਜ ਜਾਂ ਪੈਰਿਆਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਪੋਰਟਰੇਟ ਜਾਂ ਲੈਂਡਸਕੇਪ ਕਰਨਾਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।
2. ਪੇਜ ਲੇਆਊਟ ਟੈਬ ਤੇ, ਪੇਜ ਸੈੱਟਅੱਪ ਗਰੁੱਪ ਵਿੱਚ, ਮਾਰਜਨ ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
 - a. ਡਰਾਪ ਡਾਊਨ ਮੀਨੂ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਕਸਟਮ ਮਾਰਜਨ ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
 - b. ਇੱਕ ਪੇਜ ਸੈੱਟਅੱਪ ਡਾਇਲਾਗ ਬਾਕਸ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇਗਾ।
 - c. ਮਾਰਜਨ ਟੈਬ ਤੇ, ਪੋਰਟਰੇਟ ਜਾਂ ਲੈਂਡਸਕੇਪ ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
 - d. Apply to list, ਵਿੱਚ Selected text ਜਾਂ This point forward ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।

Note:

ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਟੈਕਸਟ ਦਾ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਚੁਣਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਪੇਜ ਦੀ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਜੋਕਿ ਪੋਰਟਰੇਟ ਜਾਂ ਲੈਂਡਸਕੇਪ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਵਰਡ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਟੈਕਸਟ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੇਜ ਤੇ ਰੱਖ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਟੈਕਸਟ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਪੇਜਾਂ 'ਤੇ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

1.5.4 ਕਸਟਮ ਮਾਰਜਨ ਬਣਾਉਣਾ :

1. ਪੇਜ ਲੇਆਊਟ ਟੈਬ 'ਤੇ, ਪੇਜ ਸੈੱਟਅੱਪ ਗਰੁੱਪ ਵਿੱਚ, ਮਾਰਜਨ ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
2. ਮਾਰਜਨ ਗੈਲਰੀ ਦੇ ਡਰਾਪ ਡਾਊਨ ਮੀਨੂ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਕਸਟਮ ਮਾਰਜਨ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
3. ਪੇਜ ਸੈੱਟਅੱਪ ਡਾਇਲਾਗ ਬਾਕਸ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇਗਾ।
4. ਮਾਰਜਨ ਬਦਲਣ ਲਈ Top, Bottom, Left ਜਾਂ Right ਟੈਕਸਟ ਬਾਕਸ ਵਿੱਚ ਨਵੇਂ ਮੁੱਲ ਦਾਖਲ ਕਰੋ।
5. OK ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।

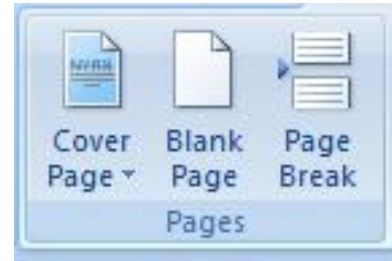
ਚਿੱਤਰ: 1.25

Note:

ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਪ੍ਰਿੰਟਰਾਂ ਲਈ ਕੁਝ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਮਾਰਜਨ, ਸੈਟਿੰਗ ਚੋੜਾਈ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪੇਜ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਿੰਟ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਮਾਰਜਨ ਜੋ ਬਹੁਤ ਤੰਗ ਹੋਣ ਨੂੰ, ਸੈੱਟ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਮਾਈਕਰੋਸਾਫਟ ਵਰਡ, ਇੱਕ ਜਾਂ ਵੱਧ ਮਾਰਜਨ ਨੂੰ ਪੇਜ ਦੇ Printable Area ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਣ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।

1.5.5 ਪੇਜ ਬਰੇਕਸ (Page Breaks):

ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਪੇਜ ਦੇ ਅਖੀਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਵਰਡ ਆਪਣੇ ਆਪ ਇੱਕ ਪੇਜ ਬ੍ਰੇਕ ਇਨਸਰਟ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜਗ੍ਹਾ ਉੱਤੇ ਪੇਜ ਬ੍ਰੇਕ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਮੈਨੂਅਲ ਪੇਜ ਬ੍ਰੇਕ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਚਿੱਤਰ: 1.26

1.5.5.1 ਪੇਜ ਬ੍ਰੇਕ ਇਨਸਰਟ ਕਰਨਾ:

1. ਅਸੀਂ ਨਵੇਂ ਪੇਜ ਨੂੰ ਜਿਸ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਉੱਥੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
2. ਇਨਸਰਟ ਟੈਬ ਤੇ, ਪੇਜਜ਼ ਗਰੁੱਪ ਵਿੱਚ, ਪੇਜ ਬਰੇਕ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।

Note:

ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰੇਕ ਇਨਸਰਟ ਕਰਨ ਲਈ ਇਨਸਰਟ ਟੈਬ ਦੇ ਪੇਜ ਗਰੁੱਪ ਵਿੱਚ ਪੇਜ ਬ੍ਰੇਕ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰਕੇ ਕਈ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪੇਜ ਅਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ ਬ੍ਰੇਕ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਇੱਕ ਹੋਰ ਫਾਰਮੈਟਿੰਗ ਆਪਸ਼ਨ ਹੈ Tab stops ਸੈੱਟ ਕਰਨਾ।

1.5.6 ਟੈਬ ਸਟਾਪਸ (Tab Stops):

ਟੈਬ ਸਟਾਪ ਬਣਾਉਣਾ ਉਦੋਂ ਸਹਾਇਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋਣ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ Flyers, ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਸੂਚੀ (Table of content) ਜਾਂ ਰਿਜ਼ਿਊਮ ਬਣਾਉਣ ਸਮੇਂ। ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਰਸਾਉਣ ਅਤੇ ਲੜੀਬੱਧ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ।

1.5.6.1 ਮੈਨੂਅਲ ਟੈਬ ਸਟਾਪ ਨੂੰ ਸੈੱਟ ਕਰਨਾ :

1. ਟੈਬ ਸਿਲੈਕਟ ਜੇਕਿ ਰੂਲਰ ਦੇ ਖੱਬੇ ਕੋਨੇ ਵਿੱਚ ਹੈ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸੈੱਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਟੈਬ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।
2. ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਪੇਜ ਦੇ ਉੱਪਰ ਰੂਲਰ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ, ਜਿੱਥੇ ਅਸੀਂ ਟੈਬ ਸਟਾਪ ਸੈੱਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਟੈਬ ਸਟਾਪਸ ਹਨ :
 - **Left ਟੈਬ ਸਟਾਪ** : ਟੈਕਸਟ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੁਜੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੈੱਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਟਾਈਪ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਚਲਦੀ ਹੈ।
 - **Center ਟੈਬ ਸਟਾਪ** : ਟੈਕਸਟ ਦੇ ਸੈਂਟਰ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਟਾਈਪ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਟੈਕਸਟ ਸੈੱਟ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।
 - **Right ਟੈਬ ਸਟਾਪ** : ਟੈਕਸਟ ਦਾ ਸੱਜਾ ਪਾਸਾ ਸੈੱਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਟਾਈਪ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਟੈਕਸਟ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 - **Decimal ਟੈਬ ਸਟਾਪ** : ਇਹ ਅੰਕਾਂ ਨੂੰ ਡੈਸੀਮਲ (ਦਸ਼ਮਲਵ) ਦੇ ਨਾਲ ਅਲਾਈਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਇਹ ਦਸ਼ਮਲਵ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਬਦਲਦਾ।
 - **Bar ਟੈਬ ਸਟਾਪ** : ਟੈਕਸਟ ਨੂੰ ਪੁਜੀਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਹ ਟੈਬ ਪੁਜੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਇੱਕ ਵਰਟੀਕਲ ਬਾਰ ਨੂੰ ਇਨਸਰਟ ਕਰਦਾ ਹੈ।

Note:

ਅਸੀਂ ਮੌਜੂਦਾ ਟੈਬ ਸਟਾਪਸ ਨੂੰ ਖੱਬੇ ਜਾਂ ਸੱਜੇ ਰੂਲਰ ਦੇ ਨਾਲ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਪੁਜੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਡਰੈਗ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਟੈਬ ਸਟਾਪ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਕਲਿੱਕ ਅਤੇ ਡਰੈਗ 'ਤੇ ਜਿੱਥੇ ਅਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਉੱਥੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

1.5.7 ਟੈਬ ਸਟਾਪ ਨੂੰ ਕਲੀਅਰ ਕਰਨਾ :

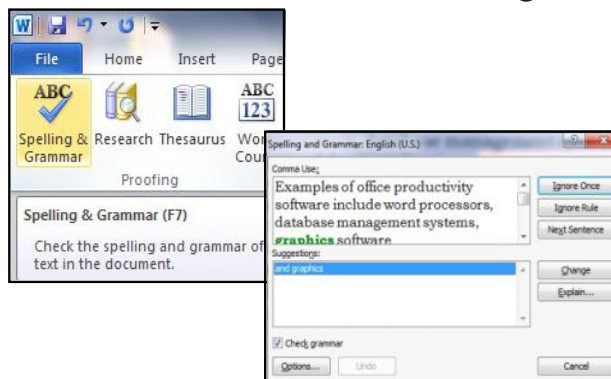
1. ਅਸੀਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਟੈਬ ਸਟਾਪ ਨੂੰ ਹਟਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਸਭ ਤੋਂ ਅਸਾਨ ਹੈ ਰੂਲਰ 'ਤੇ ਜਾਓ। ਟੈਬ ਸਟਾਪ ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ ਅਤੇ ਹੋਲਡ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਵੱਲ ਹੇਠਾਂ ਖਿੱਚੋ। ਟੈਬ ਸਟਾਪ ਹਟ ਜਾਵੇਗਾ। ਟੈਬ ਸਟਾਪ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਨ ਲਈ :
 - a. ਹੋਮ ਟੈਬ ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ, ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ ਡਾਇਲਾਗ ਬਾਕਸ ਲਾਂਚਰ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
 - b. ਇੱਕ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ ਬਾਕਸ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇਗਾ, ਡਾਇਲਾਗ ਬਾਕਸ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਟੈਬਜ਼ ਦੇ ਬਟਨ ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
 - c. ਇੱਕ ਟੈਬ ਡਾਇਲਾਗ ਬਾਕਸ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇਗਾ।
 - d. ਟੈਬ ਸਟੋਪ ਪੇਜੀਸ਼ਨ ਹੇਠਾਂ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ, ਟੈਬ ਸਟੋਪ ਪੇਜੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ ਜੋ ਅਸੀਂ ਹਟਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਫੇਰ Clear ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ। ਸਾਰੇ ਮੈਨੂਅਲ ਟੈਬ ਸਟਾਪਸ ਤੋਂ ਸਪੇਸ ਹਟਾਉਣ ਲਈ Clear All 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
 - e. Ok ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।

1.6 ਇੱਕ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦੇਣਾ : ਸਾਡੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਨੂੰ MS-Word ਦੇ ਕੁੱਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੈਦੀ ਹੈ।

1.6.1 "ਸਪੈਲ ਚੈੱਕ" ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨਾ :

ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਟਾਈਪ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਲਾਲ ਲਾਈਨਾਂ ਉਸਦੇ ਹੇਠਾਂ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਸਪੈਲਿੰਗ ਗਲਤ ਹਨ। ਇਹ ਗਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਤੇਜ਼ ਤਰੀਕਾ ਇਹ ਹੈ :

1. ਕਰਸਰ ਨੂੰ ਗਲਤ ਸਪੈਲਿੰਗ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ ਉੱਤੇ ਲੈ ਜਾ ਕੇ Right ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
2. ਇੱਕ ਡਰਾਪ ਡਾਊਨ ਬਾਕਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਸਹੀ ਸਪੈਲਿੰਗ ਨਾਲ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇਗਾ।
3. ਉਸ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਹਾਈਲਾਈਟ ਕਰੋ ਤੇ Left ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਸਹੀ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਵਧੇਰੇ ਵਿਆਪਕ ਸੈਪਲਿੰਗ ਅਤੇ ਵਿਆਕਰਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਸਪੈਲਿੰਗ ਅਤੇ ਗਰਾਮਰ (Spelling and Grammar) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਦਾ ਉਪਯੋਗ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।
 1. Review ਟੈਬ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
 2. ਸਪੈਲਿੰਗ ਅਤੇ ਗਰਾਮਰ ਕਮਾਂਡ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
 3. ਇੱਕ Spelling & Grammar ਬਾਕਸ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇਗਾ।
 4. ਅਸੀਂ ਬਾਕਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਸਪੈਲਿੰਗ ਜਾਂ ਗਰਾਮਰ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਚਿੱਤਰ: 1.27

1.7 ਪ੍ਰਿੰਟ ਪਰੀਵਿਊ (Print Preview) :

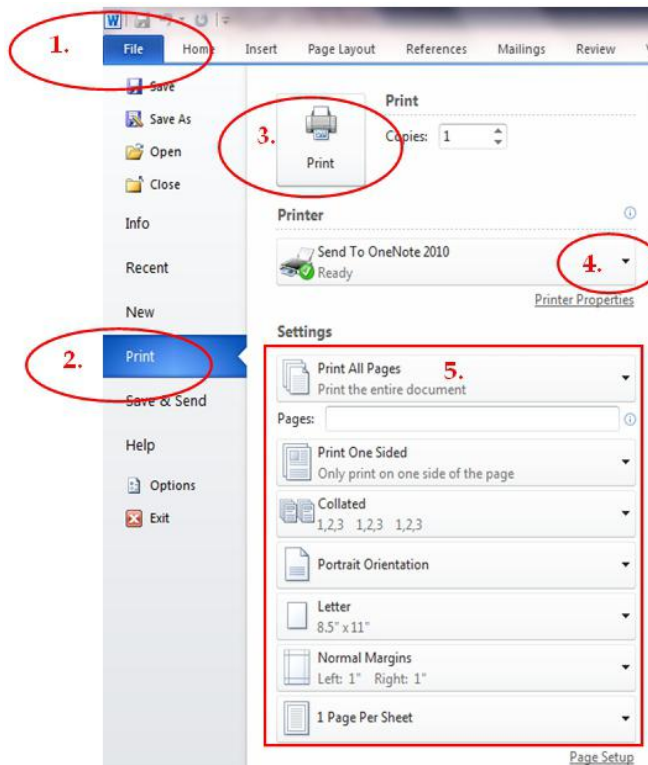
ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਿੰਟ ਟੈਬ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਪ੍ਰਿੰਟ ਪਰੀਵਿਊ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਿੰਟ-ਸੰਬੰਧੀ ਸੈਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਬਦਲਾਵ ਕਰਾਂਗੇ, ਤਾਂ ਪਰੀਵਿਊ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਦਾ ਪ੍ਰਿੰਟ ਪਰੀਵਿਊ ਦੇਖਣ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਦਮ ਅਪਣਾਓ :

1. ਫਾਈਲ ਟੈਬ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ ਅਤੇ ਫਿਰ ਪ੍ਰਿੰਟ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ। ਜਾਂ Ctrl+F2 ਨੂੰ ਦਬਾਓ। ਆਪਣੇ ਡਾਕੂਮੈਂਟ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਲਈ, ਫਾਈਲ ਟੈਬ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
2. ਸਾਡੇ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਦਾ ਪ੍ਰੀਵਿਊ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਪੰਨੇ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਲਈ ਪਰੀਵਿਊ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਐਰੇ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।

1.8 ਪ੍ਰਿੰਟ (Print Command) :

Print ਟੈਬ ਉਹ ਜਗ੍ਹਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅਸੀਂ ਉਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਪ੍ਰਿੰਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਅਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ।

1. ਫਾਈਲ ਟੈਬ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
2. ਇੱਕ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਨੂੰ ਪ੍ਰਿੰਟ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਿੰਟ ਕਮਾਂਡ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
3. ਆਪਣਾ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਪਰਿੰਟ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਿੰਟ ਬਟਨ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
4. ਇਹ ਡਰਾਪ ਡਾਊਨ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਿੰਟ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਡਰਾਪ ਡਾਊਨ ਨੂੰ ਕਲਿੱਕ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੋਰ ਉਪਲਬਧ ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣਗੇ।
5. ਇਹ ਡਰਾਪ ਡਾਊਨ ਮੀਨੂੰ ਵਿੱਚ ਚੁਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸੈਟਿੰਗਜ਼ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਵਿਖਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਇਹ ਮੀਨੂੰ ਸਾਨੂੰ ਹਰੇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡੀ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਸੈਟਿੰਗ ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ।

ਚਿੱਤਰ: 1.28

1.8 ਐੱਮ ਐੱਸ ਪਾਵਰਪੁਆਇੰਟ :

ਮਾਈਕਰਸੌਫਟ ਪਾਵਰਪੁਆਇੰਟ ਇੱਕ ਪ੍ਰੋਜ਼ਨਟੇਸ਼ਨ ਟੂਲ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਟੈਕਸਟ, ਸ਼ੇਪਸ, ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ ਤਸਵੀਰਾਂ ਅਤੇ ਮਲਟੀਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਾਈਕਰੋਸਾਫਟ ਆਫਿਸ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਕਸਲ ਟੂਲ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋੜਦਾ ਹੈ। ਬਾਈ ਡਿਫਾਲਟ Power Point 2010 ਵਿੱਚ ਸੇਵ ਕੀਤੇ ਡਾਕੂਮੈਂਟ pptx ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸੇਵ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਦਕਿ ਪੁਰਾਣੇ ਪਾਵਰਪੁਆਇੰਟ ਵਰਜਨ ਦਾ ਫਾਈਲ ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ ppt ਹੈ। ਪਾਵਰ ਪੁਆਇੰਟ ਸਾਨੂੰ ਦਫਤਰੀ ਮੀਟਿੰਗਾਂ, ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਅਤੇ ਸੈਮੀਨਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਣ ਲਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।

1.8.1 ਪਾਵਰਪੁਆਇੰਟ ਵਿੱਚ ਬੈਕਗ੍ਰਾਊਂਡ :

ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪਾਵਰ ਪੁਆਇੰਟ ਇੱਕ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਆਧਾਰਿਤ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੈ। ਪਾਵਰਪੁਆਇੰਟ ਦੇ ਥੀਮ ਡਿਫਾਲਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬੈਕਗ੍ਰਾਊਂਡ ਚੁਣਨ ਵਿੱਚ ਸਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਜਦੋਂ ਵੀ ਅਸੀਂ ਥੀਮ ਬਦਲਦੇ ਹਾਂ, ਡਿਫਾਲਟ ਬੈਕਗ੍ਰਾਊਂਡ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਹੀ ਸੈੱਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਥੀਮ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਬੈਕਗ੍ਰਾਊਂਡ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਚਿੱਤਰ: 1.29

ਥੀਮ ਰੰਗਾਂ, ਫੋਂਟਸ, ਇਫੈਕਟਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸੈੱਟ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕਸਾਰ ਪਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਦਿੱਖ ਦੇਣ ਲਈ ਸਾਡੀ ਸਾਰੀ ਪ੍ਰੋਜ਼ਨਟੇਸ਼ਨ ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਰਿਬਨ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਵੀ ਥੀਮ ਲਾਗੂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਪਾਵਰਪੁਆਇੰਟ ਵਿੱਚ ਬੈਕਗ੍ਰਾਊਂਡ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਦਮ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ :

1. ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਰਿਬਨ ਵਿੱਚ, ਬੈਕਗ੍ਰਾਊਂਡ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਹੇਠਾਂ, ਬੈਕਗ੍ਰਾਊਂਡ ਸਟਾਈਲ ਕਮਾਂਡ ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
2. ਆਪਣੀ ਲੋੜ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਬੈਕਗ੍ਰਾਊਂਡ ਸਟਾਈਲ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਇੱਕ ਚੁਣੋ।

ਚਿੱਤਰ: 1.30

1. ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਸਲਾਈਡ ਲਈ ਬੈਕਗਰਾਊਂਡ ਨੂੰ ਐਡਿਟ ਕਰਨ ਲਈ, ਲੋੜੀਂਦੀ ਬੈਕਗਰਾਊਂਡ ਦੀ ਸਲਾਈਡ ਤੇ ਰਾਈਟ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ ਅਤੇ Apply to selected slides ਨੂੰ ਚੁਣੋ।
2. ਚੁਣੀ ਗਈ ਸਲਾਈਡ ਜਾਂ ਸਲਾਈਡਾਂ ਵਿੱਚ ਹੁਣ ਨਵੀਂ ਬੈਕਗਰਾਊਂਡ ਲਾਗੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

ਨੋਟ:

ਸਲਾਈਡ ਬੈਕਗਰਾਊਂਡ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ ਸਾਨੂੰ ਅਸਲ ਕੰਨਟੈਂਟ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ ਨੂੰ ਛੁਪਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸਾਦਾ ਬੈਕਗਰਾਊਂਡ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਕੰਨਟੈਂਟ ਤੇ ਕੰਮ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਸਲਾਈਡ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ ਅਤੇ "Hide Background Graphics" ਚੈੱਕਬਾਕਸ ਨੂੰ ਸਿਲੈਕਟ ਕਰੋ।

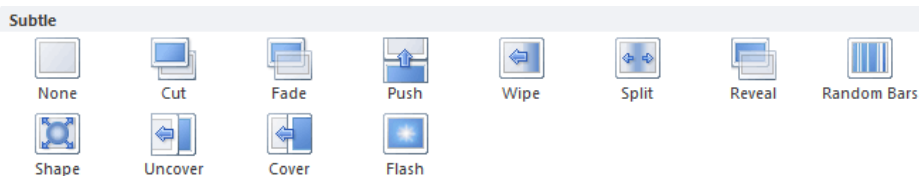
ਚਿੱਤਰ: 1.31

1.9.2 ਪਾਵਰਪੁਆਇੰਟ ਵਿੱਚ ਟਰਾਂਜੀਸ਼ਨ :

ਪਾਵਰ ਪੁਆਇੰਟ ਸਲਾਈਡ ਟਰਾਂਜੀਸ਼ਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਨੂੰ ਸਪੋਰਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਸਲਾਈਡ ਸ਼ੋਅ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਸਲਾਈਡਾਂ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

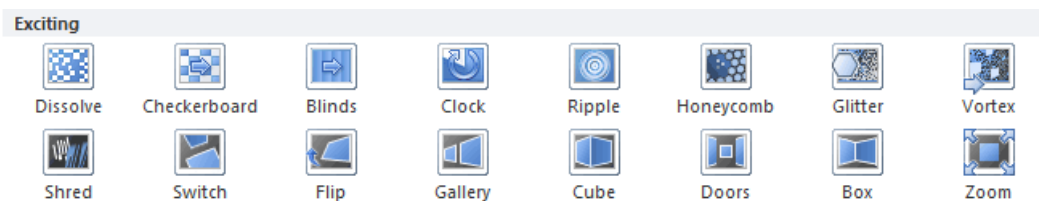
ਪਾਵਰ ਪੁਆਇੰਟ ਪ੍ਰੇਜ਼ਨਟੇਸ਼ਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਰੇਕ ਸਲਾਈਡ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਸਪੈਸ਼ਲ ਇਫੈਕਟ ਹਨ, ਉਹ ਇਫੈਕਟ ਸਲਾਈਡ ਟ੍ਰਾਂਜੀਸ਼ਨ ਹਨ। ਇੱਕ ਟ੍ਰਾਂਜੀਸ਼ਨ ਸਾਧਾਰਨ ਸਲਾਈਡ flashy effect ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਫਲੈਸ਼ੀ ਇਫੈਕਟ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੇਜ਼ਨਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਟਾਈਲ ਮੁਤਾਬਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਟ੍ਰਾਂਜੀਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਟ੍ਰਾਂਜੀਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿੰਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਕਿ 'Transition Tab' ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ :

● **Subtle (slight transitions)**

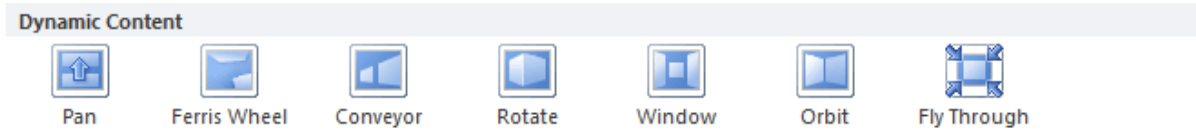
ਚਿੱਤਰ: 1.32

● **Exciting (strong transitions)**

ਚਿੱਤਰ: 1.33

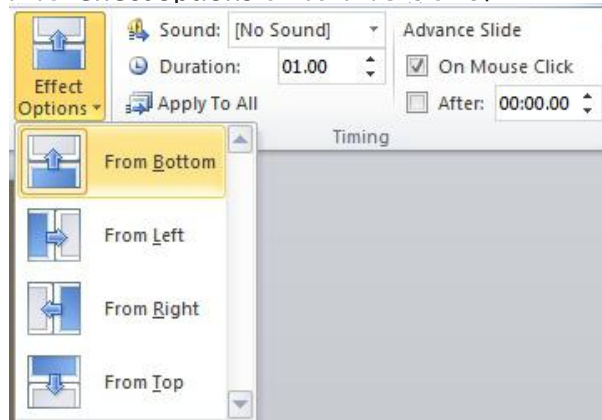
● **Dynamic Content:** (strong transitions ਜੋ ਸਿਰਫ Content ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਟੈਕਸਟ ਜਾਂ ਚਿੱਤਰ)

ਚਿੱਤਰ 1.34

ਸਲਾਈਡ ਟ੍ਰਾਂਜੀਸ਼ਨਜ਼ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦੇਖਣ ਦੇ ਕਦਮ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ :

1. ਉਸ ਸਲਾਈਡ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ Transitions ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ।
2. ਟ੍ਰਾਂਜੀਸ਼ਨ ਰਿਬਨ ਵਿੱਚ Transitions ਸਕੀਮ ਤੇ ਜਾਓ।
3. ਉਪਲਬਧ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ Transitions ਸਕੀਮ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ। ਪਾਵਰ ਪੁਆਇੰਟ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਸਕੀਮ ਦਾ ਇੱਕ preview ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਦਿਖਾਏਗਾ। ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਦੂਜੀ Transitions ਸਕੀਮ ਚੁਣ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਆਖਰੀ ਚੁਣੀ ਸਕੀਮ ਸਲਾਈਡ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ।
4. ਅਸੀਂ ਈਫੈਕਟ ਆਪਸ਼ਨ ਮੀਨੂੰ ਵਿੱਚ ਚੁਣੀ ਹੋਈ Transitions ਸਕੀਮ ਦੇ effect ਨੂੰ ਬਦਲ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਹਰ ਸਕੀਮ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ effect options ਦਾ ਇੱਕ ਸੈੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

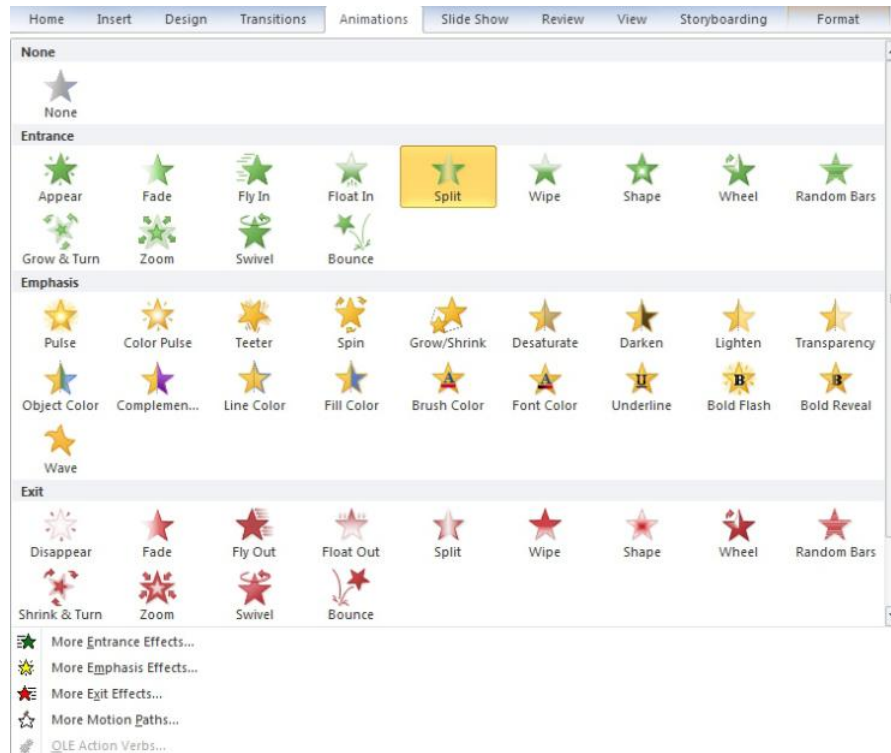
ਚਿੱਤਰ: 1.35

5. ਅਸੀਂ Timing Section ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਾਂਜੀਸ਼ਨ ਟਾਈਮਿੰਗ ਸੈਟਿੰਗਜ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਬਦਲ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।
6. ਸਲਾਈਡ Transitions ਦਾ preview ਦੇਖਣ ਲਈ preview ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।

1.9.3 ਔਮ ਔਸ ਪਾਵਰ-ਪੁਆਇੰਟ ਵਿੱਚ ਐਨੀਮੇਸ਼ਨ :

ਐਨੀਮੇਸ਼ਨ ਪਾਵਰ ਪੁਆਇੰਟ ਪ੍ਰੇਜਨਟੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਐਨੀਮੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਆਮ ਕਿਸਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ entrances ਅਤੇ exits. ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਐਨੀਮੇਸ਼ਨ effect ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਵਾਜ਼ ਵੀ ਦਾਖਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। Text ਜਾਂ Object ਤੇ ਐਨੀਮੇਸ਼ਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਕਦਮ ਅਪਣਾਓ :

1. Text ਜਾਂ Object ਗਰੁੱਪ ਨੂੰ ਚੁਣੋ ਜੋ ਅਸੀਂ ਐਨੀਮੇਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ।
2. ਐਨੀਮੇਸ਼ਨ ਗਰੁੱਪ ਵਿੱਚ, ਐਨੀਮੇਸ਼ਨ ਟੈਬ ਤੇ ਜਾਓ ਅਤੇ ਗੈਲਰੀ ਵਿੱਚੋਂ ਐਨੀਮੇਸ਼ਨ ਇਫੈਕਟ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ ਜਾਂ ਹੋਰ ਆਪਸ਼ਨਾਂ ਦੇਖਣ ਲਈ ਹੋਰ ਐਰੋਜ਼ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।

ਚਿੱਤਰ: 1.36

ਨੋਟ:

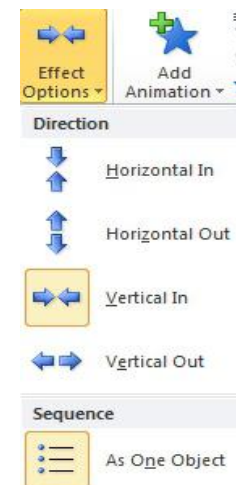
ਗੈਲਰੀ ਵਿੱਚ, entrance effect ਵਾਲੇ ਆਈਕਨ ਹਰੇ ਰੰਗ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। emphasis effects ਵਾਲੇ ਆਈਕਨ ਪੀਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ exit effect ਵਾਲੇ ਆਈਕਨ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

3. ਸਾਡੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ Text ਤੇ ਐਨੀਮੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ effect option ਨੂੰ ਚੁਣੋ। ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਤੇ effect ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ ਜੋ ਅਸੀਂ ਐਨੀਮੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਦੇਣਾ

ਨੋਟ:

ਸਾਰੇ ਐਨੀਮੇਸ਼ਨ effect ਇੱਕੋ ਤਰਾਂ ਦੇ ਇਫੈਕਟ ਮੁਹੱਈਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

4. ਐਨੀਮੇਸ਼ਨ ਟੈਬ ਤੇ, effect ਦਾ ਸਮਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਟਾਈਮਿੰਗ ਗਰੁੱਪ ਵਿੱਚ ਕਮਾਂਡਜ਼ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ।

ਚਿੱਤਰ: 1.37

1.9.4 ਐੱਮ. ਐੱਸ. ਪਾਵਰ-ਪੁਆਇੰਟ ਵਿੱਚ ਸਲਾਈਡ-ਸ਼ੋਅ :

ਆਪਣੇ ਸਲਾਈਡ ਸ਼ੋਅ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ, ਸਾਨੂੰ ਇਸਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪਾਵਰ-ਪੁਆਇੰਟ ਸਾਡੀ ਪਹਿਲੀ ਸਲਾਈਡ ਜਾਂ ਸਲਾਈਡ ਸ਼ੋਅ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਲਾਈਡ ਤੋਂ ਸਲਾਈਡ ਸ਼ੋਅ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਸਲਾਈਡ ਸ਼ੋਅ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਸਲਾਈਡਾਂ ਤੇ ਅੱਗੇ ਵੱਧਣਾ ਹੈ।

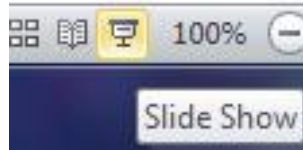
ਸਲਾਈਡ ਸ਼ੋਅ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ :

1. ਸਲਾਈਡ-ਸ਼ੋਅ ਟੈਬ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ।
2. ਸਲਾਈਡ-ਸ਼ੋਅ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਸਲਾਈਡ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ, ਗਰੁੱਪ ਵਿੱਚੋਂ, ਕਮਾਂਡ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ।

ਚਿੱਤਰ 1.38

ਅਸੀਂ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਲਾਈਡ ਸ਼ੋਅ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਉਸ ਨੂੰ start slide show group ਵਿੱਚੋਂ from current slide ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰਕੇ ਚੁਣ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ Option ਉਸ ਸਮੇਂ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਹੈ ਜੇ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਸਲਾਈਡਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਣਾ ਜਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਸਲਾਈਡ ਸ਼ੋਅ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਨ ਦਾ ਦੂਜਾ Option ਵਿੰਡੋ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਸਥਿਤੀ ਸਟੇਟਸ ਬਾਰ ਉੱਤੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ Slide show view ਉੱਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰਨਾ ਹੈ:

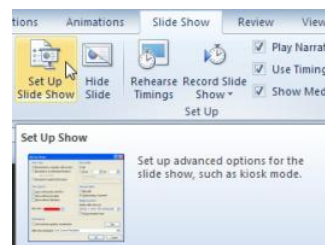

ਚਿੱਤਰ 1.39

ਇੱਕ ਸਲਾਈਡ ਸ਼ੋਅ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਜਾਂ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰੇਜ਼ਨਟੇਸ਼ਨ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਕੀਬੋਰਡ ਤੇ ESC ਕੀਜ਼ ਦਬਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਪਾਵਰ ਪੁਆਇੰਟ ਵਿੱਚ ਸਲਾਈਡ ਸ਼ੋਅ ਦੀ ਸੈਟਿੰਗ ਅਤੇ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਕਈ ਆਪਸਨਾਂ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਆਟੋਮੈਟਿਕ ਪ੍ਰੇਜ਼ਨਟੇਸ਼ਨ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਇੱਕ ਕਿਊਸਕ ਕਾਊਂਟਰ ਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਲੂਪਿੰਗ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਸਲਾਈਡ ਸ਼ੋਅ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਂਦੀ ਹੈ।

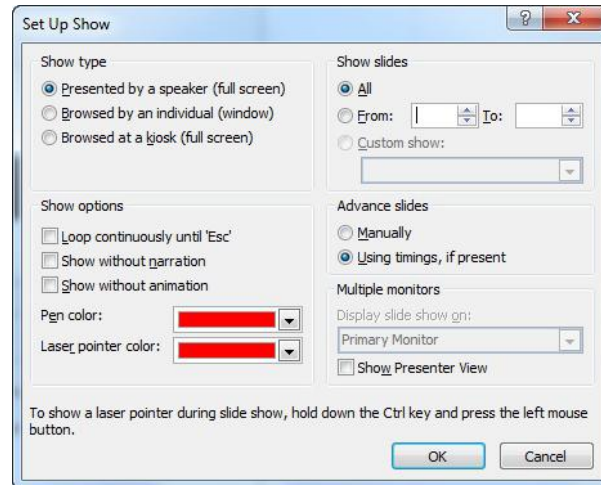
ਸਲਾਈਡ ਸ਼ੋਅ ਸੈੱਟਅੱਪ ਆਪਸ਼ਨ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਲਈ :

1. ਸਲਾਈਡ ਸ਼ੋਅ ਟੈਬ ਚੁਣੋ।
2. ਸੈੱਟ ਅੱਪ ਸ਼ੋਅ ਕਮਾਂਡ ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।

ਚਿੱਤਰ 1.40

3. ਸੈੱਟ ਅੱਪ ਸ਼ੋਅ ਡਾਇਲਾਗ ਬਾਕਸ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇਗਾ। ਸਲਾਈਡ ਸ਼ੋਅ ਦੀ ਸੈਟਿੰਗ ਅਤੇ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਉਪਲਬੱਧ ਆਪਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਬਟਨ ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।

ਚਿੱਤਰ 1.41

4. ਸਲਾਈਡ ਸ਼ੋਅ ਦੀ ਸੈਟਿੰਗਜ਼ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ Ok 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।

1.10 ਪ੍ਰੇਜ਼ਨਟੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੇਵ ਕਰਨਾ :

ਸੇਵ ਆਪਸ਼ਨ ਸਾਨੂੰ ਨਵੀਂ ਫਾਈਲ ਜਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਫਾਈਲ ਨੂੰ ਸਟੈਂਡਰਡ ਫਾਰਮੈਟ (.pptx ਫਾਰਮੈਟ) ਵਿੱਚ ਸੇਵ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਪਿਛਲੀ ਸੇਵ ਕੀਤੀ ਫਾਈਲ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਬਦਲਾਵ ਫੋਰਮੈਟਸ ਨੂੰ ਉਸੇ ਫਾਈਲ ਫੋਰਮੈਟ ਵਿੱਚ ਸੇਵ ਕਰੇਗਾ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਫਾਈਲ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਇਹ ਕਮਾਂਡ ਸੇਵ ਐਸ ਕਮਾਂਡ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ।

1.10.1 ਪ੍ਰੇਜ਼ਨਟੇਸ਼ਨ ਨੂੰ PDF ਫਾਈਲ ਵਜੋਂ ਸੇਵ ਕਰਨਾ :

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਪਾਵਰ ਪੁਆਇੰਟ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਜ਼ਨਟੇਸ਼ਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਇਸ ਦਾ Content Save ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫਾਈਲ ਕਿਸਮਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪੀਡੀਐਫ ਫਾਈਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਸਲਾਈਡਾਂ ਨੂੰ ਸੇਵ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਵਧੀਆ ਤਰੀਕਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪੀਡੀਐਫ ਫਾਈਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰੇਜ਼ਨਟੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੇਵ ਕਰਨ ਦੇ ਸਟੈੱਪ ਹਨ :

1. ਫਾਈਲ ਟੈਬ ਵਿੱਚ ਬੈਕ ਸਟੇਜ View ਤੇ ਜਾਓ।
2. ਸੇਵ ਏਜ ਡਾਇਲਾਗ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਸੇਵ ਏਜ ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
3. ਫਾਈਲ ਨੂੰ ਸਹੀ ਨਾਮ ਦਿਓ।
4. supported file types ਦੀ ਲਿਸਟ ਵਿੱਚੋਂ pdf ਫਾਈਲ ਟਾਈਪ ਚੁਣੋ ਅਤੇ Save ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
5. pdf ਫਾਈਲ ਨਿਯਤ ਕੀਤੀ ਜਗ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਸੇਵ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

1.10.2 ਪ੍ਰੇਜ਼ਨਟੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵੀਡੀਓ ਫਾਈਲ ਵਜੋਂ ਸੇਵ ਕਰਨਾ :

ਪਾਵਰ ਪੁਆਇੰਟ ਪ੍ਰੇਜ਼ਨਟੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਫਾਈਲਾਂ ਦੇ ਤੌਰ ਸੇਵ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ You Tube ਵਰਗੀ ਵੀਡੀਓ ਸ਼ੇਅਰਿੰਗ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਤੇ ਪੋਸਟ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਣ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮੀਡੀਆ ਤੇ ਚਲਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਣ।

ਇੱਕ ਵੀਡੀਓ ਫਾਈਲ ਦੇ ਤੌਰ ਪ੍ਰੇਜ਼ਨਟੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੇਵ ਕਰਨ ਦੇ ਸਟੈੱਪ :

1. ਫਾਈਲ ਟੈਬ ਵਿੱਚ ਬੈਕ ਸਟੇਜ View ਤੇ ਜਾਓ।
2. ਸੇਵ ਐਜ ਡਾਇਲਾਗ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਸੇਵ ਐਜ ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
3. ਫਾਈਲ ਨੂੰ ਸਹੀ ਨਾਮ ਦਿਓ।
4. ਸਹਾਇਕ ਫਾਈਲ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚੋਂ ਫਾਈਲ ਕਿਸਮ .wmv ਚੁਣੋ।

5. ਵੀਡੀਓ ਬਣਾਉਣਾ ਇੱਕ ਦਮ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੋਰ ਫਾਈਲ ਟਾਈਪਸ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਾਵਰਪੁਆਇੰਟ ਨੂੰ ਵੀਡੀਓ ਫਾਈਲ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਪੇਜਨਟੇਸ਼ਨ ਵਿੰਡੋ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਵੀਡੀਓ ਬਣਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।
6. ਜਦੋਂ ਪੇਜਨਟੇਸ਼ਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀਡੀਓ ਫਾਈਲ ਨੂੰ ਨਿਯਤ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

1.10.3 Image ਫਾਈਲ :

ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਫਾਈਲਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਵਰ ਪੁਆਇੰਟ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, Image file ਵੀ ਇਸ ਦੁਆਰਾ Support ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। Image ਫਾਈਲਾਂ ਲਈ ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸੈੱਟ ਹੈ। ਪਾਵਰ ਪੁਆਇੰਟ ਦੁਆਰਾ ਜੋ ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨਾਂ ਸਪੋਰਟ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ (.jpg) GIF (.gif), TIFF (ਅਤੇ ਬਿੱਟਮੈਪ (.bmp))

1.10.4 ਪੀਪੀਟੀ (Printing Presentation) ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਪੇਜਨਟੇਸ਼ਨ :

ਇਹ ਕਈ ਵਾਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ Presentation ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਿੰਟ ਫਾਰਮੈਟ ਵਿੱਚ ਵੀਡੀਓ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਨੋਟਸ ਲੈ ਸਕਣ।

1.10.5 ਪੀ ਪੀ ਟੀ ਬ੍ਰੈਂਡਕਾਸਟ ਸਲਾਈਡਸ਼ੋਅ :

ਪਾਵਰ ਪੁਆਇੰਟ 2010 ਯੂਜ਼ਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ Presentation ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਮਾਈਕਰੋਸਾਫਟ ਮੁਫਤ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਸਲਾਈਡ ਸ਼ੋਅ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਸਿਰਫ ਲਿੰਕ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਥਾਂ ਤੇ Presentation ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਖਾਸ ਸੈੱਟਅੱਪ ਜਾਂ ਫੀਸ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਸਾਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇੱਕ Windows Live account ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

1.10.6 ਪੀ ਪੀ ਟੀ ਪੈਕੇਜਿੰਗ Presentation :

ਕੁਝ Presentations ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੀ ਡੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੰਡਣਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬਿਹਤਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਸੀ ਡੀ ਪੈਕੇਜਿੰਗ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਇੱਕ ਸੀ ਡੀ ਵਿੱਚ ਫਾਈਲਾਂ (ਬਰਨ) ਕਰਕੇ ਵੰਡੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

1.10.7 ਪੀ ਪੀ ਟੀ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਪਾਸਵਰਡ ਸੈੱਟ ਕਰਨਾ

ਕਈ ਵਾਰ Presentation ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਰੀਡਰ ਸਲਾਈਡ ਨੂੰ ਨਾ ਵੇਖ ਸਕਣ, ਪਾਵਰ ਪੁਆਇੰਟ ਯੂਜ਼ਰ ਨੂੰ Presentation ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

1. ਫਾਈਲ ਟੈਬ ਤੇ ਬੈਕਸਟੇਜ view ਤੇ ਜਾਓ।
2. Info ਸੈਕਸ਼ਨ 'ਤੇ Permission ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
3. ਪਾਸਵਰਡ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ 'Encrypt With password' ਚੁਣੋ।
4. ਇਨਕ੍ਰਿਪਟ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਡਾਇਲਾਗ 'Encrypt Document dialog ਵਿੱਚ ਪਾਸਵਰਡ ਪਾਉ।
5. Confirm Password ਡਾਇਲਾਗ ਵਿੱਚ ਪਾਸਵਰਡ ਦੁਬਾਰਾ ਪਾਉ।
6. ਸਾਡੀ Presentation ਹੁਣ ਪਾਸਵਰਡ ਨਾਲ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ ਯੂਜ਼ਰ ਨੂੰ ਹੁਣ ਫਾਈਲ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਪਾਸਵਰਡ ਡਾਇਲਾਗ ਵਿੱਚ ਪਾਸਵਰਡ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ।

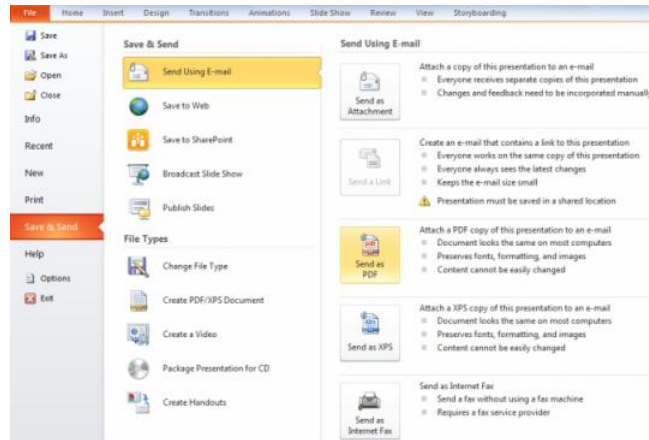
ਨੋਟ :

ਫਾਈਲ ਨੂੰ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਸਟੈਪ 3 ਤੱਕ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰੋ ਅਤੇ ਐਨਕ੍ਰਿਪਟ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਡਾਇਲਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਪਾਸਵਰਡ ਡਿਲੀਟ ਕਰੋ।

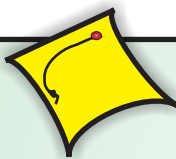
1.10.8 ਪੀ ਪੀ ਟੀ-ਈ ਮੇਲ ਸਲਾਈਡ ਸ਼ੋਅ : ਪਾਵਰ ਪੁਆਇੰਟ ਯੂਜ਼ਰਾਂ ਨੂੰ Presentation ਈ-ਮੇਲ ਅਟੈਚਮੈਂਟ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਬਾਹਰੋਂ Presentation ਨੂੰ ਅਟੈਚ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਪਾਵਰ ਪੁਆਇੰਟ ਤੋਂ ਸਿੱਧੇ ਈਮੇਲ ਭੇਜਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਕਾਫੀ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਹੈ ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਨੂੰ ਈਮੇਲ ਭੇਜਣ ਲਈ ਪਾਵਰ ਪੁਆਇੰਟ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪਾਵਰ ਪੁਆਇੰਟ ਤੋਂ ਇੱਕ ਈਮੇਲ ਭੇਜਣ ਦੇ ਸਟੈਪ :

1. ਫਾਈਲ ਟੈਬ ਬੈਕਸਟੇਜ View ਤੇ ਜਾਉ।
2. Save & Send ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ, Send using email ਆਪਸ਼ਨ ਨੂੰ ਚੁਣੋ ਅਤੇ Send As Attachment ਬਟਨ ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
3. ਇਹ Outlook Sendmail ਵਿੰਡੋ ਨੂੰ ਲਾਚ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ Presentation ਇੱਕ ਅਟੈਚਮੈਂਟ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੁੜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਈਮੇਲਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਈਮੇਲ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।
4. ਅਸੀਂ recipient ਦੇ ਈ-ਮੇਲ ਭਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ email ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। Send As Attachment ਚੁਣਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ Send as pdf ਚੁਣਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ Attachment ਨੂੰ .pptx ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਅਟੈਚਮੈਂਟ ਵਜੋਂ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਚਿੱਤਰ 1.42

ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਯੋਗ ਗੱਲਾਂ :-

1. ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਨੂੰ ਦੋ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿੰਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:- ਸਿਸਟਮ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਅਤੇ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਸਾਫਟਵੇਅਰ
2. ਸਿਸਟਮ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਉਹ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਹੈ ਜੋ ਪਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
3. ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਉਹ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਹੈ ਜੋ ਯੂਜ਼ਰ ਲਈ ਖਾਸ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ।
4. ਵਰਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਟੂਲ ਦਾ ਕੰਮ ਡਾਕੂਮੈਂਟਸ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ।
5. ਡਾਟਾਬੇਸ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਰਿਲੇਟਡ ਡਾਟੇ ਦਾ ਇਕੱਠ ਹੈ। ਇਸ ਟੂਲ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਡਾਟੇ ਨੂੰ ਮੈਨੇਜ ਕਰਨਾ ਹੈ।
6. ਸਪ੍ਰੈਡ ਸ਼ੀਟ ਟੂਲ ਦਾ ਉਪਯੋਗ ਬਜਟ, ਵਿੱਤੀ ਸਟੇਟਮੈਂਟਸ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀਆਂ ਦੇ ਰਕਾਰਡਾਂ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ
7. Presentation tool ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਲਾਈਡ ਸ਼ੋਅ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ
8. ਮਲਟੀਮੀਡੀਆ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਟੂਲ ਹੈ ਜੋ ਯੂਜ਼ਰ ਨੂੰ ਮੀਡੀਆ ਪਲੇਅਰਜ਼ ਅਤੇ ਰੀਅਲ ਪਲੇਅਰਜ਼ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ

- ਆਡੀਓ ਅਤੇ ਵੀਡੀਓਜ਼ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।
9. ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਇੱਕ ਭਾਗ ਲਈ landscape ਜਾਂ portrait orientation ਨੂੰ ਚੁਣ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।
 10. ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਪੇਜ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਵਰਡ automatically ਪੇਜ ਬਰੇਕ insert ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।
 11. ਅਸੀਂ ਮੌਜੂਦਾ ਟੈਬ ਨੂੰ ਖੱਬੇ ਜਾਂ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਪੇਜੀਸ਼ਨ ਤੇ ਰੋਕ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।
 12. ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਨੂੰ ਟਾਈਪ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਜਿਹੜੇ ਸ਼ਬਦ ਗਲਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੇਠ ਲਾਲ ਲਕੀਰ (wavy lines)) ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
 13. ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਪਿੰਟ ਟੈਬ ਤੇ ਕਲੱਕ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਪਿੰਟ ਪ੍ਰੀਵਿਊ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਡਿਸਪਲੇ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 14. ਮਾਈਕਰੋਸੋਫਟ ਪਾਵਰਪੁਆਇੰਟ ਇੱਕ Presentation ਟੂਲ ਹੈ ਜੋ ਟੈਕਸਟ ਸ਼ੇਪਸ, ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ, ਪਿਕਚਰਸ ਅਤੇ ਮਲਟੀਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਸਪੋਰਟ ਕਰਦਾ ਹੈ।
 15. ਪਾਵਰਪੁਆਇੰਟ ਵਿੱਚ themes ਸਾਨੂੰ background ਚੁਣਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ।
 16. ਟ੍ਰਾਂਜੀਸ਼ਨ ਆਪਸ਼ਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਅਸਾਨ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਿ ਅਗਲੀ ਸਲਾਈਡ ਤੇ ਜਾਣਾ।
 17. ਟ੍ਰਾਂਜੀਸ਼ਨਜ਼ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਵਿਲੱਖਣ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਹਨ ਜੋਕਿ ਟ੍ਰਾਂਜੀਸ਼ਨ ਟੈਬ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਚੁਣੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਇਹ ਹਨ: subtle (slide transition), exciting (strong transition) , dynamic content
 18. Animation effect ਦੀਆਂ ਦੋ common ਕਿਸਮਾਂ ਹਨ: entrance and Exit
 19. ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ Animation Effect ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਉਸ ਵਿੱਚ sound ਨੂੰ Add ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।
 20. ਪਾਵਰ ਪੋਆਇੰਟ ਗੋਲਰੀ ਵਿੱਚ entrance effects icon ਹਰੇ ਰੰਗ , emphasis effects icon ਪੀਲੇ ਰੰਗ ਅਤੇ exist effect icon ਲਾਲ ਰੰਗ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
 21. ਪਾਵਰ ਪੋਆਇੰਟ, ਸਲਾਈਡ ਸ਼ੋਅ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਸਲਾਈਡ ਜਾਂ ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਲਾਈਡ ਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।
 22. ਪਾਵਰ ਪੋਆਇੰਟ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ Esc Key ਦਬਾਕੇ ਸਲਾਈਡ ਸ਼ੋਅ ਨੂੰ ਰੋਕ ਜਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।
 23. ਪਾਵਰ ਪੋਆਇੰਟ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ presentation ਨੂੰ ਫਾਈਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੇਵ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਅਸੀਂ video sharing platform ਤੇ ਪੋਸਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ YouTube ਆਦਿ।
 24. ਪਾਵਰਪੋਆਇੰਟ, JPEG (.jpg), GIF (.gif), TIFF (.tiff) ਅਤੇ Bitmap (.bmp) ਆਦਿ images file extension ਨੂੰ ਸਪੋਰਟ ਕਰਦਾ ਹੈ।
 25. Microsoft Application, user ਨੂੰ presentation protect ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਅਭਿਆਸ

1. ਬਹੁ-ਚੋਣਵੇਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ :

1. ਕਿਸ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਗਰੁੱਪ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ?
 - a) ਸਿਸਟਮ ਸਾਫਟਵੇਅਰ
 - b) ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਸਾਫਟਵੇਅਰ
 - c) ਯੂਟਿਲਟੀ ਸਾਫਟਵੇਅਰ
 - d) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ
2. ਕਿਹੜਾ ਟੂਲ-ਬਜਟ, ਵਿਤੀ ਸਟੇਟਮੈਂਟ, ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਮੈਨਟੇਨ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
 - ੳ) ਮਲਟੀਮੀਡੀਆ
 - ਅ) ਸਪਰੈਡਸ਼ੀਟ
 - ੲ) ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਮੈਨ
 - ਸ) ਡਾਟਾਬੇਸ
3. ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਪੰਨੇ ਦੇ _____ ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਵਰਡ ਆਟੋਮੈਟਿਕ ਇੱਕ ਪੇਜ ਬ੍ਰੇਕ ਦਾਖਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।
 - a) Starting
 - b) End
 - c) mid of page
 - d) ਕੋਈ ਨਹੀਂ

4. ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਟਾਈਪ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਗਲਤ ਲਿਖੇ ਅਖਰ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਵੇਵੀ ਲਾਈਨਾਂ ਆ ਜਾਣਗੀਆਂ।
a) ਨੀਲੀ b) ਚਿੱਟੀ c) ਲਾਲ d) ਕਾਲੀ
5. ਪਾਵਰਪੁਆਇੰਟ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਬੈਕਗ੍ਰਾਊਂਡ ਨੂੰ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਚੁਣਨ ਲਈ ਸਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਹੈ?
a) ਐਨੀਮੇਸ਼ਨ b) ਟ੍ਰਾਂਜੀਸ਼ਨ c) ਟਾਈਮਰ d) ਬੀਮ ਪ੍ਰੈਜਨਟੇਸ਼ਨ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਆਪਸ਼ਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਆਸਾਨ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਿ ਅਗਲੀ ਸਲਾਈਡ ਤੇ ਜਾਣਾ।
a) ਐਨੀਮੇਸ਼ਨ b) ਸਾਉਂਡ ਪ੍ਰਭਾਵ
c) ਡਿਜ਼ਾਈਨ d) ਟ੍ਰਾਂਜੀਸ਼ਨ
7. ਸਭ ਤੋਂ ਆਮ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਿੱਚ ਐਂਟਰੈਸ ਅਤੇ ਐਕਸਿਟ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
a) ਐਨੀਮੇਸ਼ਨ b) ਸਾਉਂਡ ਪ੍ਰਭਾਵ
c) ਡਿਜ਼ਾਈਨ d) ਟ੍ਰਾਂਜੀਸ਼ਨ
8. ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਪਾਵਰਪੁਆਇੰਟ ਵਿੱਚ ਸਲਾਈਡ ਸ਼ੋਅ ਦਾ ਅੰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਸੀਂ ਕੀਬੋਰਡ ਤੇ ਕਿਹੜੀ ਕੀਅ ਦਬਾਉਂਦੇ ਹਾਂ।
a) ਸ਼ਿਫਟ ਕੀਅ b) Ctrl ਕੀਅ
c) Alt ਕੀਅ d) Esc ਕੀਅ
9. ਮਾਈਕਰੋਸੌਫਟ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਯੂਜ਼ਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਫਾਈਲ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਡਾਕੂਮੈਂਟ, ਸਪਰੈਡਸ਼ੀਟ, ਅਤੇ ਪ੍ਰੈਜਨਟੇਸ਼ਨ ਆਦਿ ਨੂੰ ਐਨਕੁਇਟ ਦੇ ਨਾਲ ਤੇ..... ਆਪਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।
a) ਕੀਵਰਡ b) ਪਾਸਵਰਡ
c) ਲਾਕ d) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ
10. ਪੇਜ.....ਪੇਜ ਦੇ ਕਿਨਾਰਿਆਂ ਦੀ ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
a) ਗਰਾਫਿਕਸ b) ਡਿਜ਼ਾਈਨ
c) ਮਾਰਜਿਨ d) ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

2. ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਭਰੋ:

1. ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਨੂੰ ਦੋ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:.....ਅਤੇ.....।
2. ਡੇਟਾਬੇਸ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਡੇਟਾ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਹੈ ਇਸ ਟੂਲ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ਅਤੇ

3. ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪੂਰੇ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਜਾਂ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਲਈ.....(ਵਰਟੀਕਲ) ਜਾਂ..... (ਹਾਰੀਜੇਟਲ) ਓਰੀਐਨਟੇਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।
4. ਪਾਵਰਪੁਆਇੰਟ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਿਤ ਇਮੇਜ ਫਾਈਲ ਦੀ ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ..... ਏ.,.....,TIFF (.tiff) ਅਤੇ ਬਾਇਟਮੈਪ (.ਬੀਐਮਪੀ)।
5. ਮਲਟੀਮੀਡੀਆ ਸੌਫਟਵੇਅਰ ਉਹ ਟੂਲ ਹੈ ਜੋ ਯੂਜ਼ਰ ਨੂੰ ਮੀਡੀਆ ਪਨੇਅਰ ਅਤੇ ਰੀਅਲ ਪਲੇਅਰ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਅਤੇਬਨਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

3. ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ :

1. ਸਪ੍ਰੈਡ ਸ਼ੀਟ ਟੂਲ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ।
2. ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਸੌਫਟਵੇਅਰ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਸੌਫਟਵੇਅਰ ਹੈ ਜੋ ਯੂਜ਼ਰ ਲਈ ਖਾਸ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ
3. ਡਾਟਾਬੇਸ ਟੂਲ ਸਲਾਈਡ ਸ਼ੋਅ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਡਿਸਪਲੇ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
4. ਅਸੀਂ ਮੌਜੂਦਾ ਟੈਬ ਨੂੰ ਰੂਲਰ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਖੱਬੇ ਜਾਂ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਡ੍ਰੈਗ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।
5. ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਪਿੰਟ ਟੈਬ ਤੇ ਕਲਿਕ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਪਿੰਟ ਪ੍ਰੀਵਿਊ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

4. ਬਹੁਤ ਛੋਟੇ ਉਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ:

1. ਐੱਮ.ਐੱਸ . ਆਫਿਸ 2010 ਵਿੱਚ ਵਰਡ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਦੀ ਐਕਟੈਸ਼ਨ ਲਿਖੋ।
2. ਐੱਮ. ਐੱਸ. ਆਫਿਸ 2010 ਵਿੱਚ ਸਪ੍ਰੈਡ ਸ਼ੀਟ ਦੀ ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ ਲਿਖੋ।
3. ਐੱਮ. ਐੱਸ. ਆਫਿਸ 2010 ਵਿੱਚ ਪਾਵਰ ਪੁਆਇੰਟ ਦੀ ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ ਲਿਖੋ।
4. ਬੀ.ਐੱਮ ਪੀ (ਈਮੇਜ ਫਾਇਲ) ਦਾ ਪੂਰਾ ਰੂਪ ਲਿਖੋ
5. ਪੀ ਡੀ ਐਫ ਦਾ ਪੂਰਾ ਰੂਪ ਲਿਖੋ।

5. ਛੋਟੇ ਉਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ :

- 1 ਸਿਸਟਮ ਆਫਟਵੇਅਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ?

2. ਆਫਿਸ ਪ੍ਰੋਡਕਟੀਵਿਟੀ ਟੂਲਜ਼ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ
 3. ਡਾਟਾ ਬੇਸ ਸੌਫਟਵੇਅਰ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ
 4. ਮਲਟੀਮੀਡੀਆ ਸੌਫਟਵੇਅਰ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ
 5. ਕਸਟਮ ਮਾਰਜਿਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਦਮ ਲਿਖੋ
 6. page break ਕੀ ਹੈ? page break ਕਿਵੇਂ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
- 6. ਵੱਡੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ -**
1. ਆਫਿਸ ਟੂਲ ਕੀ ਹਨ? ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੰਜ ਕਿਸਮ ਦੇ ਆਫਿਸ ਟੂਲ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
 2. ਐਮ ਐਸ -ਵਰਡ ਟੈਮਪਲੇਟਸ ਨਾਲ ਰੈਜ਼ਿਊਮੇ ਕਿਵੇਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
 3. ਸਪ੍ਰੈਡਸ਼ੀਟ ਨਾਲ ਮੇਲ ਮਰਜ਼ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀ ਸਲਾਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਦਮ ਲਿਖੋ।
 4. ਟੈਬ ਸਟਾਪਸ ਕੀ ਹੈ? ਮੈਨੂਅਲ ਟੈਬ ਸਟਾਪਸ ਸੈੱਟ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
 5. ਪ੍ਰਿੰਟ ਪ੍ਰੀਵਿਊ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿੰਟ ਕਮਾਂਡ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ?

Answers Key

Questions	Multiple Choice	Fill in the Blanks	True or False	Very Short Answer
1	System software	System software and application software	FALSE	.docx
2	Spread sheet	Organize and manage	TRUE	.xlsx
3	End	Portrait or landscape	FALSE	.pptx
4	Red	JPEG (.jpg), GIF (.gif)	TRUE	Bitmap
5	Theme	Audio and videos	TRUE	Permanent Document Format
6	Transition	-	-	-
7	Animation	-	-	-
8	Esc Key	-	-	-
9	Password	-	-	-
10	Margin	-	-	-

Chapter 2

HTML ਫੰਡਾਮੈਂਟਲਜ਼

ਪਾਠ ਦੇ ਉਦੇਸ਼

ਜਾਣ-ਪਛਾਣ

- 2.1 HTML ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ
- 2.2 HTML ਕੀ ਹੈ?
- 2.3 ਇੱਕ HTML ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਦਾ ਬੇਸਿਕ ਢਾਂਚਾ
- 2.4 ਇੱਕ HTML ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਬਣਾਉਣਾ
- 2.5 ਵੈੱਬ ਬਰਾਊਜ਼ਰ
- 2.6 HTML ਟੈਗਸ
- 2.7 ਐਟਰੀਬਿਊਟਸ
- 2.8 ਐਟਰੀਬਿਊਟ ਦੇ ਨਾਲ BODY ਟੈਗ
- 2.9 HTML ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਦੇ ਵਿੱਚ ਫਾਰਮੈਟਿੰਗ
- 2.10 ਲਿਸਟਾਂ
- 2.11 ਇਮੇਜਿਜ਼
- 2.12 ਟੇਬਲਜ਼

ਜਾਣ-ਪਛਾਣ (Introduction):

ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਖੇਤਰ ਲਈ ਦੁੱਕਵੀਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੱਭਣ ਲਈ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਸਰੋਤ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਨੂੰ "ਨੈੱਟਵਰਕਸ ਦਾ ਨੈੱਟਵਰਕ" ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੈਂਕੜਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿੱਚ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਦਾ ਇੱਕ ਤਰੀਕਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ISP ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਇੱਕ ਛੋਟੇ ਨੈੱਟਵਰਕ ਨਾਲ ਜੁੜਕੇ ਕੰਪਿਊਟਰ, ਸਮਾਰਟ ਫੋਨ, ਟੈਬ ਆਦਿ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਜਾਂ ਵਰਲਡ ਵਾਈਡ ਵੈੱਬ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਲੱਖਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸੰਗਠਨ ਆਪਣਾ ਪਰਸਨਲ ਨੈੱਟਵਰਕ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨੈੱਟਵਰਕ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲਤਾ ਲਈ ਕੁਝ ਟਾਸਕ ਫੋਰਸਾਂ ਨੂੰ ਸੰਗਠਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। WWW ਲੱਖਾਂ ਵੈੱਬ ਪੇਜਿਜ਼ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਟੈਕਸਟ, ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ, ਅਵਾਜ਼ਾਂ, ਵੀਡੀਓਜ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੈੱਬਪੇਜ਼ਾਂ ਲਈ ਲਿੰਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਕਦੇ ਸੋਚਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵੈੱਬ ਪੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਣ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਹੈ, ਜੋ ਅਸੀਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਵਰਤ ਰਹੇ ਹਾਂ? ਸਾਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਵੈੱਬ ਪੰਨਿਆਂ ਨੂੰ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਕੰਪਿਊਟਰ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਵੈੱਬਪੇਜ਼ ਨੂੰ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਸਿਕ ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਵਰਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਭਾਸ਼ਾ HTML ਹੈ। ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ HTML ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰਾਂਗੇ।

2.1 HTML ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ

1980 ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ, SGML (ਸਟੈਂਡਰਡ ਜਰਨਲਾਈਜ਼ਡ ਮਾਰਕਅੱਪ ਲੈਂਗੂਏਜ) ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ 1960 ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਭਾਸ਼ਾ GML (ਜਨਰਲ ਮਾਰਕਅੱਪ ਲੈਂਗੂਏਜ) ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ, ਕਨੂੰਨ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਵੱਡੇ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਸਾਂਝੇ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 1989 ਵਿੱਚ ਟਿਮ ਬਰਨਰਸ ਲੀ ਨੇ CERN, ਜਿਨੀਵਾ ਵਿੱਚ ਯੂਰਪੀਨ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ ਨੇ ਹੋਰ ਰਿਫਾਈਨਡ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਆਧਾਰਿਤ "ਹਾਈਪਰ ਟੈਕਸਟ ਮਾਰਕਅੱਪ ਲੈਂਗੂਏਜ" ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਬ੍ਰਾਊਜ਼ਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਵੀ ਲਿਖੇ ਸਨ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਹ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਸਵੀਕਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਭਾਸ਼ਾ ਬਣ ਗਈ।

2.2 HTML ਕੀ ਹੈ ?

HTML ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਹਾਈਪਰ ਟੈਕਸਟ ਮਾਰਕਅੱਪ ਲੈਂਗੂਏਜ। HTML ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਭਾਸ਼ਾ ਹੈ ਜੋ ਵੈੱਬ ਦੀ ਡਿਜ਼ਾਈਨਿੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਟੈਕਸਟ, ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰਕੇ, ਫਾਰਮੈਟ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਲਿੰਕ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। HTML ਇੱਕ ਟੈਗ ਆਧਾਰਿਤ ਭਾਸ਼ਾ ਹੈ, ਜੋ ਵੈੱਬ ਬ੍ਰਾਊਜ਼ਰ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਟੈਕਸਟ ਤੇ ਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ? ਹਾਈਪਰਟੈਕਸਟ ਇੱਕ ਟੈਕਸਟ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਮਾਰਕਅੱਪ ਲੈਂਗੂਏਜ ਵਿੱਚ ਵੈੱਬ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਲਿੰਕ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਮਾਰਕਅੱਪ ਭਾਸ਼ਾ ਮਾਰਕਅੱਪ ਟੈਗਸ ਦਾ ਸੈੱਟ ਹੈ।

HTML ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਟੈਗਸ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਹਰ ਇੱਕ HTML ਟੈਗ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਅਰਥ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। HTML ਬਹੁਤ ਹੀ ਆਸਾਨ, ਲਚਕਦਾਰ, ਇੰਟਰਐਕਟਿਵ, ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਮਾਰਕਅੱਪ ਭਾਸ਼ਾ ਹੈ। HTML ਭਾਸ਼ਾ ਕੇਸ ਸੈਂਸਿਟਿਵ ਨਹੀਂ ਹੈ।

2.3 HTML ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਦਾ ਬੇਸਿਕ ਢਾਂਚਾ

ਇੱਕ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਦੋ ਮੁੱਖ ਭਾਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ :

- **Head (ਹੈੱਡ)** : Head ਭਾਗ ਵਿੱਚ Title ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ HTML ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਦਾ ਹੈ।
- **Body (ਬੋਡੀ)** : Body ਐਲੀਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਅਸਲ ਕੰਨਟੈਂਟ ਜਾਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਉਪਭੋਗਤਾ ਨੂੰ ਵੈੱਬ ਪੇਜ ਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ।

HTML ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਦਾ ਸਿੰਟੈਕਸ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ :

```
<html>
<head>
<title>TITLE OF YOUR WEBPAGE </title>
</head>
<body>
Information which user wants to show.
</body>
</html>
```

ਚਿੱਤਰ: 2.1

ਉਪਰੋਕਤ ਢਾਂਚੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਿਤ ਟੈਗ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੈੱਬ ਬ੍ਰਾਊਜ਼ਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਟੈਗਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਟੈਕਸਟ ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵੱਖਰੇ ਕਾਰਜਾਂ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਹਿਦਾਇਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਉਪਰੋਕਤ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਾਂਗੇ।

2.3.1 <HTML> ਟੈਗ : <html> tag ਤੋਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ </html> ਟੈਗ ਦੇ ਨਾਲ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਵੈੱਬ ਬ੍ਰਾਊਜ਼ਰ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿੱਥੇ ਵੈੱਬ ਪੇਜ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿੱਥੇ ਖਤਮ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇ ਕਮਾਂਡ ਨੂੰ ਟੈਗ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਟੈਗ ਬ੍ਰਾਊਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਟੈਕਸਟ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

2.3.2 <HEAD> ਟੈਗ: HEAD ਟੈਗ, ਹੈਡਿੰਗ (ਸਿਰਲੇਖ) ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਦਾ ਹੈਡਿੰਗ <Head> ਟੈਗ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜੋੜਿਆਂ (pair) ਦੇ ਰੂਪ

ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹੈਡ ਟੈਗ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੈਬ ਪੇਜ ਲਈ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਕੰਟੇਨਰ ਟੈਗ ਹੈ। ਇਹ HTML ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ <HEAD>TAG ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ </HEAD> ਨਾਲ ਖਤਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਟੈਗ ਹਮੇਸ਼ਾ <HTML> ਟੈਗ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਅਤੇ <BODY> ਟੈਗ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਵੈਬਪੇਜ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ, ਸਰਚ ਇੰਜਣ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ ਆਦਿ ਸੰਬੰਧਿਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕੋਈ ਟੈਕਸਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਉਦਾਹਰਨ <HEAD> <TITLE> First Web Page </TITLE> </HEAD>

2.3.3 <TITLE> : ਟਾਈਟਲ ਟੈਗ ਵੈਬਪੇਜ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਵੈਬ ਬਰਾਊਜ਼ਰ ਦੇ ਟਾਈਟਲਬਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਵੈਬ ਪੇਜ ਨੂੰ ਵੈਬ ਬ੍ਰਾਊਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਲੋਡ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ <TITLE> ਅਤੇ </TITLE> ਟੈਗਸ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਛੋਟਾ ਅਤੇ ਅਰਥਪੂਰਣ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਨ <TITLE> First Web Page </TITLE>

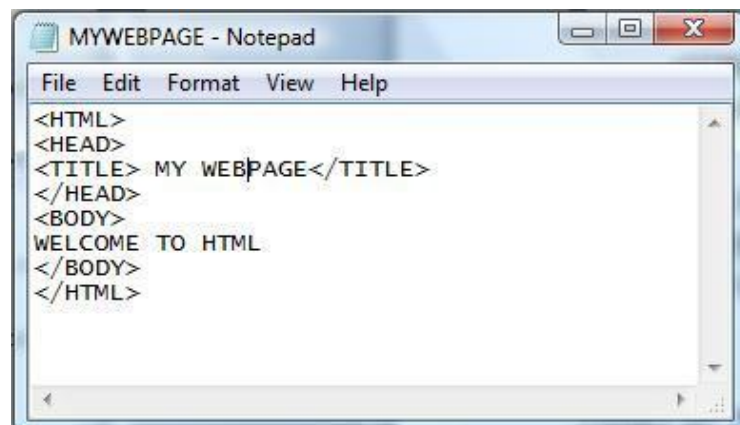
2.3.4 <BODY> : ਟੈਗ ਵੈਬ ਬ੍ਰਾਊਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਵੈਬਪੇਜ ਵਿੱਚ ਲੋਡ ਹੋਣ ਤੇ ਵੈਬ ਬ੍ਰਾਊਜ਼ਰ ਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਸਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਟੈਕਸਟ, ਚਿੱਤਰ, ਆਡੀਓ, ਵਿਡੀਓ ਆਦਿ ਦੇ ਤੱਤ ਜਾਂ ਕੰਟੈਂਟ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕੰਟੈਂਟ <BODY> ਅਤੇ </BODY> ਟੈਗਸ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਕੰਟੇਨਰ ਟੈਗ ਹੈ।

<BODY> ਟੈਗ ਵਿੱਚ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਐਟਰੀਬੀਊਟਸ (ਗੁਣ) ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਐਟਰੀਬੀਊਟਸ ਦੇ ਨਾਲ ਬੈਕਗਰਾਊਂਡ ਕਲਰ, ਟੈਕਸਟ ਕਲਰ, ਫੰਟ ਸਾਈਜ਼ ਆਦਿ ਚੁਣ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

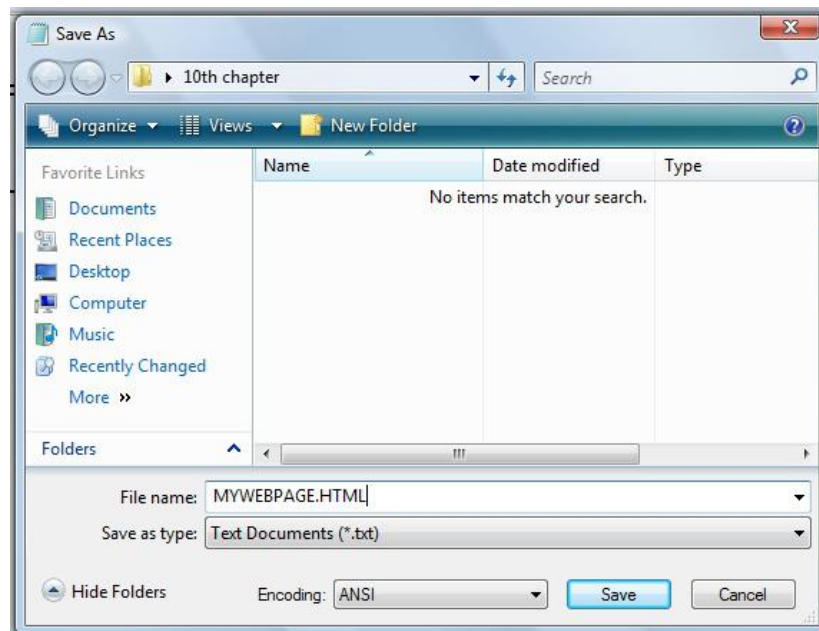
2.4 HTML ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਬਣਾਉਣਾ :

ਵੈਬਪੇਜ ਸਧਾਰਨ ਟੈਕਸਟ ਫਾਈਲਾਂ ਹਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਟੈਕਸਟ ਐਡੀਟਰ ਜਾਂ ਵਰਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸਰ ਜਿਵੇਂ ਨੋਟਪੈਡ, ਵਰਡਪੈਡ ਆਦਿ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਬਣਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਵੈਬਪੇਜ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਦਮ ਹਨ।

1. Start → All Programs → Accessories → Notepad ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰਕੇ ਜਾਂ Run ਵਿੰਡੋ ਵਿੱਚ Notepad ਟਾਈਪ ਕਰਕੇ ਨੋਟਪੈਡ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹੋ। ਨੋਟਪੈਡ ਵਿੰਡੋ ਹੇਠ ਵਿਖਾਏ ਚਿੱਤਰ ਅਨੁਸਾਰ ਖੁੱਲੇਗੀ।

ਚਿੱਤਰ: 2.2

ਚਿੱਤਰ: 2.3

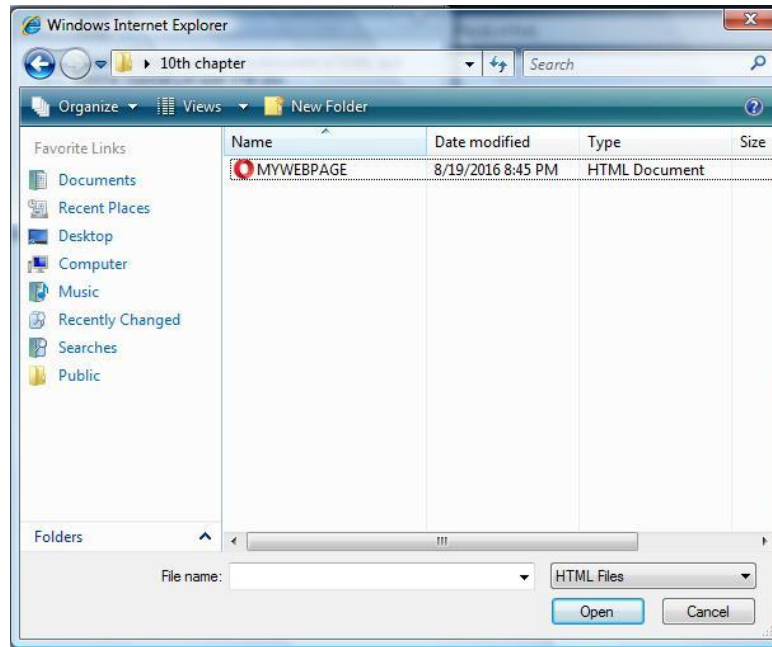
2. ਨੋਟਪੈਡ ਵਿੱਚ ਹੁਣ HTML ਕੋਡ ਟਾਈਪ ਕਰੋ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚਿੱਤਰ 2.2 ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।
3. File → Save ਵਿਕਲਪ ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ। ਇੱਕ ਡਾਇਲਾਗ ਬਾਕਸ ਚਿੱਤਰ 2.3 ਅਨੁਸਾਰ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇਗਾ। ਜਿੱਥੇ ਅਸੀਂ ਫਾਈਲ ਨੂੰ ਸੇਵ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਆਪਣੀ ਫਾਈਲ ਦਾ ਨਾਂ ਅਤੇ ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ .html ਦਾਖਲ ਕਰੋ।

2.4.1 HTML ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਵੇਖਣਾ :-

ਕੋਈ ਵੀ HTML ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵੈਬ ਬਰਾਊਜ਼ਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਐਕਸਪਲੋਰਰ, ਨੈੱਟਸਕੇਪ ਨੈਵੀਗੇਟਰ, ਮੇਜ਼ੀਲਾ ਫਾਇਰਫਾਕਸ, ਓਪੇਰਾ ਜਾਂ ਗੂਗਲ ਕਰੋਮ ਰਾਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਅਸੀਂ ਹਰੇਕ ਉਦਾਹਰਨ ਵਿੱਚ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਐਕਸਪਲੋਰਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।

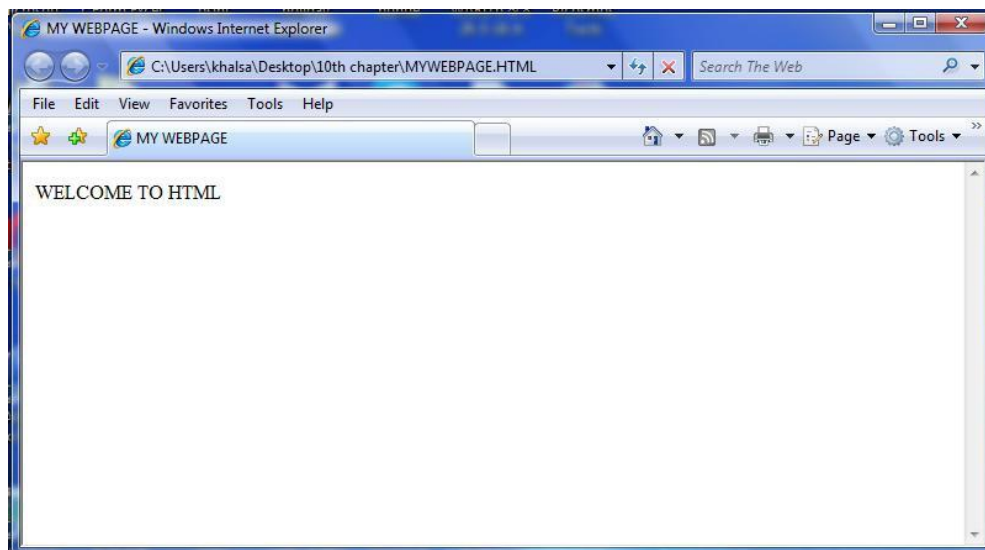
ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਐਕਸਪਲੋਰਰ ਖੋਲਣ ਲਈ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਸਟੈਪਸ ਵਰਤੋ :

1. Start → All Programs → Internet Explorer or start → Run → explore ਟਾਈਪ ਕਰਕੇ OK ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
2. File → Open 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ ਜਾਂ ਕੀ ਬੋਰਡ 'ਤੇ Ctrl+O ਤੇ ਦਬਾਓ, ਇੱਕ ਓਪਨ ਡਾਇਲਾਗ ਬਾਕਸ ਆਵੇਗਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀ html ਫਾਈਲ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚਿੱਤਰ 2.4 ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਚਿੱਤਰ 2.4

3. ਆਪਣੀ ਫਾਈਲ ਨੂੰ ਸਲੈਕਟ ਕਰੋ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ Open ਬਟਨ ਨਾਲ ਖੋਲੋ। ਵੈੱਬਪੇਜ ਬ੍ਰਾਊਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਚਿੱਤਰ 2.5 ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ :

ਚਿੱਤਰ 2.5

2.5 ਵੈੱਬ ਬਰਾਊਜ਼ਰ (Web Browsers):-

ਵੈੱਬ ਪੇਜਜ਼ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵੈੱਬ ਬ੍ਰਾਊਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਖੋਲ੍ਹੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਆਮ ਵਰਤੇ ਗਏ ਵੈੱਬ ਬਰਾਊਜ਼ਰਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰਾਂਗੇ :

ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਐਕਸਪਲੋਰਰ (MSIE) ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਵਰਡ ਵਾਈਡ ਵੈੱਬ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਵੈੱਬ ਬਰਾਊਜ਼ਰ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਈਕਰੋਸਾਫਟ ਵਿੰਡੋਜ਼ ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਮਾਈਕਰੋਸਾਫਟ ਦੇ ਵੈੱਬ ਸਾਈਟ ਤੋਂ ਡਾਊਨਲੋਡ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ 1999 ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵੈੱਬ ਬਰਾਊਜ਼ਰ ਹੈ।

2. **ਗੂਗਲ ਕਰੋਮ (Google Chrome) :-** ਗੂਗਲ ਰਾਹੀਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ Google Chrome ਇੱਕ ਫਰੀਵੇਅਰ ਵੈਬ ਬ੍ਰਾਊਜ਼ਰ ਹੈ। ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਈਕਰੋਸਾਫਟ ਵਿੰਡੋਜ਼ ਲਈ 2008 ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਲੀਨਕਸ, OS X, IOS, ਅਤੇ ਅਨਡਰੇਆਇਡ ਲਈ ਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਪੀਡ, ਸਰਲਤਾ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਪਰਾਈਵੇਸੀ ਗੂਗਲ ਕਰੋਮ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਹਨ।
3. **ਮੋਜ਼ੀਲਾ ਫਾਇਰਫੋਕਸ (Mozilla Fire fox): -** ਮੋਜ਼ੀਲਾ ਫਾਇਰਫੋਕਸ, ਮੋਜ਼ੀਲਾ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸਹਾਇਕ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਮੁਫਤ ਅਤੇ ਓਪਨ ਸੋਰਸ ਵੈਬ ਬ੍ਰਾਊਜ਼ਰ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹਨ। ਫਾਇਰਫੋਕਸ Windows, OS X ਅਤੇ ਲਿਨਿਕਸ ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਮੋਬਾਇਲ ਵਰਜਨ ਅਨਡਰੇਆਇਡ ਤੇ ਫਾਇਰਫੋਕਸ ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਆਦਿ ਲਈ ਵੀ ਉਪਲਬਧ ਹਨ, ਅਤੇ ਮੋਜ਼ੀਲਾ ਫਾਇਰਫੋਕਸ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ, ਪਲੱਗ-ਇਨ ਅਨੁਕੂਲਤਾ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵੈਬ ਪੇਜ ਨੂੰ ਡਾਊਨਲੋਡ ਕਰਨਾ, "ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਬਰਾਊਜ਼ਿੰਗ" ਮਲਟੀ-ਟੈਬ ਫੀਚਰ, ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਬਰਾਊਜ਼ਿੰਗ ਹਨ।
4. **ਓਪੇਰਾ (Opera) :-** ਓਪੇਰਾ ਇੱਕ ਵੈਬ ਬਰਾਊਜ਼ਰ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਓਪੇਰਾ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਦੁਆਰਾ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਾਈਕਰੋਸਾਫਟ ਵਿੰਡੋਜ਼, OS X ਅਤੇ ਲੀਨਕਸ ਓਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮਾਂ ਲਈ ਨਵੀਨਤਮ ਵਰਜਨਸ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। ਓਪੇਰਾ ਇੱਕ ਵੈਬ ਬ੍ਰਾਊਜ਼ਰ ਹੈ ਜੋ ਮੋਜ਼ੀਲਾ ਜਾਂ ਮਾਈਕਰੋਸਾਫਟ ਤੋਂ ਕੁਝ ਅਲੱਗ ਫਾਇਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਕਾਰ ਬਹੁਤ ਛੋਟਾ ਹੈ, ਓਪੇਰਾ ਤੇਜ਼ ਅਤੇ ਸਥਿਰ ਹੋਣ ਲਈ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

2.6 HTML ਟੈਗਸਜ਼ :

ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੈਬ ਪੇਜ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਕ ਬਣਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਟੈਕਸਟ, ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ ਅਤੇ ਲਿੰਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। HTML ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਉਹ ਟੈਗ ਵਰਤ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਕਿ ਐਗਲ ਬਰੈਕਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਿਤ ਹਨ। Tag ਇੱਕ ਐਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਐਗਲ ਬਰੈਕਟ ਲਗਾਉਣ ਨਾਲ ਬਣਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਟੈਗ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਟੈਗਜ਼ ਆਪਨਿੰਗ ਅਤੇ ਕਲਾਜਿੰਗ ਜੋੜੇ (ਪੇਅਰ) ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਹਨ।

ਇਹ ਟੈਗਸ ਨੂੰ ਐਲੀਮੈਂਟਸ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਟੈਗਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ : -

1. ਕੰਟੇਨਰ ਟੈਗਸ।
2. ਐਪਟੀ ਟੈਗਸ।

1 ਕੰਟੇਨਰ ਟੈਗਸ (Container Tags) :- ਕੰਟੇਨਰ ਏਰੀਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਟੈਗਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਅਤੇ ਸਮਾਪਤੀ ਨਾਲ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੰਟੇਨਰ ਟੈਗ ਜੋੜਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਸਟਾਰਟਿੰਗ ਟੈਗ ਅਤੇ ਐਂਡਿੰਗ ਟੈਗ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਟੇਨਰ ਟੈਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਪੇਅਰ ਟੈਗਜ਼ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਹਰ TAG ਖੋਲਿਆ ਤੇ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਨ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਟੈਕਸਟ ਇਟੈਲਿਕ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਟੈਕਸਟ <i> ਤੇ </i> ਵਿਚਕਾਰ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

2 ਐਪਟੀ ਟੈਗਸ (Empty Tags): ਇਨ੍ਹਾਂ ਐਲੀਮੈਂਟ ਨੂੰ ਐਪਟੀ ਟੈਗ ਜਾਂ ਖਾਲੀ ਟੈਗ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਟੈਗ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਕੋਲ ਕੋਈ ਕੰਟੇਨਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਐਪਟੀ ਟੈਗ ਵਿੱਚ Ending ਟੈਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ,
 ਟੈਗ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਲਾਈਨ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨੋਟ :-

ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਟੈਗ , ਇੱਕ ਟੈਗ ਦੀਆਂ ਐਟਰੀਬਿਊਟ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

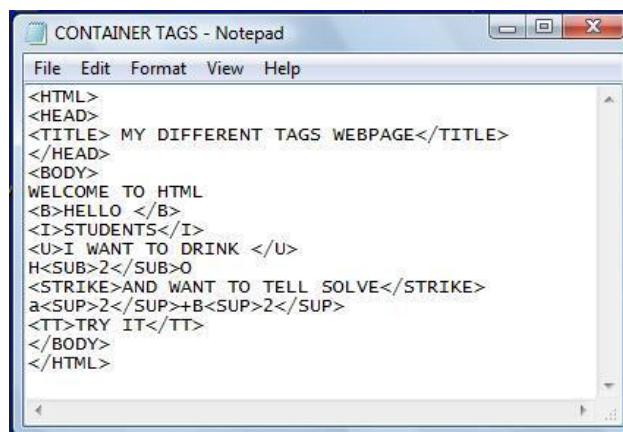
2.6.1 ਕੰਟੇਨਰ ਅਤੇ ਖਾਲੀ ਟੈਗ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ :

CONTAINER TAG	EMPTY TAG
1. HTML ਟੈਗ ਜਿਸ ਨੂੰ </> ਕਮਾਂਡ ਨਾਲ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਕੰਟੇਨਰ ਟੈਗ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਕੰਟੇਨਰ ਟੈਗ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ (Opening) ਟੈਗ ਅਤੇ ਕਲੋਜ਼ਿੰਗ (Closing) ਟੈਗ ਹੈ।	1. ਜਿਹੜੇ ਟੈਗਸ ਨੂੰ </> ਕਮਾਂਡ ਨਾਲ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਐਮਪਟੀ ਟੈਗ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਐਮਪਟੀ ਟੈਗ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਟੈਗ ਹੈ।
2. ਇੱਕ ਕੰਟੇਨਰ ਟੈਗ ਇੱਕ ਟੈਗ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਐਟਰੀਬਿਊਟ ਜਾਂ ਗੁਣ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।	2. ਇੱਕ ਐਮਪਟੀ ਟੈਗ ਇੱਕ ਟੈਗ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਐਟਰੀਬਿਊਟ ਜਾਂ ਗੁਣ ਹੋ ਵੀ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਵੀ।
3. Example: <html>.....</html>	3. Example: , <HR>

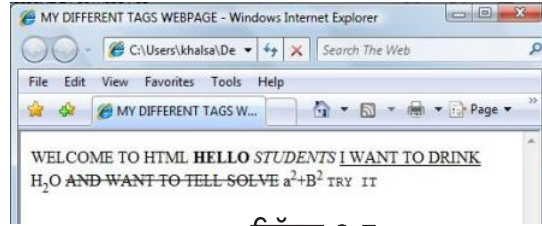
2.6.2 ਕੁਝ ਆਮ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕੰਟੇਨਰ ਟੈਗਸ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ :

ਐਲੀਮੈਂਟ/ਟੈਗ	ਉਪਰੇਸ਼ਨ (ਕਾਰਜ)	ਉਦਾਹਰਣ	ਆਊਟਪੁੱਟ
.....	ਟੈਕਸਟ ਨੂੰ ਬੋਲਡ ਕਰਨ ਲਈ	hello	hello
<I>.....</I>	ਟੈਕਸਟ ਨੂੰ ਇਟੈਲਿਕ ਕਰਨ ਲਈ	<I>hello</I>	<i>hello</i>
<U>.....</U>	ਟੈਕਸਟ ਨੂੰ ਅੰਡਰ ਲਾਈਨ ਕਰਨ ਲਈ	<U>hello</U>	<u>hello</u>
^{.....}	ਟੈਕਸਟ ਨੂੰ ਸੁਪਰਸਕਰਿਪਟ ਕਰਨ ਲਈ	a² + b²	a ² +b ²
_{.....}	ਟੈਕਸਟ ਨੂੰ ਸਬਸਕਰਿਪਟ ਕਰਨ ਲਈ	H₂O	H ₂ O
<STRIKE>.....</STRIKE>	ਟੈਕਸਟ ਨੂੰ ਵਿੱਚੋਂ ਸਟਰਾਈਕ ਕਰਨ ਲਈ	<STRIKE>hello</STRIKE>	hello
<TT>.....</TT>	ਟੈਕਸਟ ਵਿੱਚ ਟਾਈਪਰਾਈਟਰ ਫੋਂਟ ਵਰਤਣ ਲਈ।	<TT>hello</TT>	hello

ਉਪਰੋਕਤ ਟੈਗਸ ਨੂੰ ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਚਿੱਤਰ ਨੰ. 2.6 ਅਤੇ 2.7 ਵਿੱਚ ਕੋਡ ਅਤੇ ਆਊਟਪੁੱਟ ਰਾਹੀਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਚਿੱਤਰ 2.6

ਚਿੱਤਰ 2.7

2.7 Attributes: ਇੱਕ ਟੈਗ ਦੇ ਗੁਣ (ਐਟਰੀਬਿਊਟਸ) ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਟੈਗ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਟੈਗ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ।

2.7.1 ਟੈਗ ਅਤੇ ਐਟਰੀਬਿਊਟਸ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ:-

(ਟੈਗ) TAG	(ਐਟਰੀਬਿਊਟਸ) ATTRIBUTE
1. ਟੈਗ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਐਲੀਮੈਂਟਸ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੋ ਟੈਗ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਟੈਗ <TAG> ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਟੈਗ </TAGS> ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋਕਿ ਇੱਕ ਐਲੀਮੈਂਟ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਅਤੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।	1. ਇੱਕ ਐਟਰੀਬਿਊਟਸ ਐਲੀਮੈਂਟ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਪੇਪਰਟੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਟੈਗ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਦਰਸਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਟੈਗ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਟੈਗ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
2. ਟੈਗ ਵਿੱਚ ਟੈਗ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।	2. ਐਟਰੀਬਿਊਟਸ ਐਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਟੈਗ ਦਾ ਭਾਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
3. ਇਹ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ : ਐਪਟੀ ਟੈਗ ਅਤੇ ਕੰਟੇਨਰ ਟੈਗ	3. ਐਟਰੀਬਿਊਟਸ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਵਰਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਟੈਗ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਵ ਕਿ ਹਰੇਕ ਟੈਗ ਦੇ ਐਟਰੀਬਿਊਟ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਅਲੱਗ ਅਲੱਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
4. ਉਦਾਹਰਨ <Table> ਇੱਥੇ ਟੇਬਲ ਇੱਕ ਟੈਗ ਹੈ।	4. ਉਦਾਹਰਨ <Table Border="3"> ਇੱਥੇ ਟੇਬਲ ਇੱਕ ਟੈਗ ਹੈ। ਅਤੇ ਬਾਰਡਰ ਇੱਕ ਐਟਰੀਬਿਊਟ ਹੈ।

2.8 BODY ਟੈਗ ਅਤੇ ਐਟਰੀਬਿਊਟ :

BODY ਟੈਗ HTML ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਦਾ ਮੁੱਖ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵੈਬਪੇਜ ਦੇ ਬਾਰੇ ਸਾਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਇਸ ਟੈਗ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਹਨ Background (ਬੈਕਗਰਾਊਂਡ), BGCOLOR (ਬੀਜੀਕਲਰ) ਅਤੇ ਟੈਕਸਟ। ਆਉ ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੀਏ ਜੋ BODY ਟੈਗ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

2.8.1 ਬੈਕਗਰਾਊਂਡ ਐਟਰੀਬਿਊਟ :- ਬੈਕਗਰਾਊਂਡ ਐਟਰੀਬਿਊਟ ਵੈੱਬ ਪੇਜ ਦੀ ਬੈਕਗਰਾਊਂਡ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬੈਕਗਰਾਊਂਡ ਐਟਰੀਬਿਊਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ BODY ਟੈਗ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਉਦਾਹਰਨ <Body Background="lampbg.jpg">
ਉਪਰੋਕਤ ਨੂੰ ਨੀਚੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਚਿੱਤਰ ਨੰ. 2.8 ਅਤੇ 2.9 ਵਿੱਚ ਕੋਡ ਅਤੇ ਆਊਟਪੁੱਟ ਰਾਹੀਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

```

bodybackground - Notepad
File Edit Format View Help
<html>
<head>
<title>My Font Page</title>
</head>
<body background="lampbg.jpg">
<font face="times new roman" color="white" size=4>
This webpage looks different.
</font>
</body>
</html>
    
```

ਚਿੱਤਰ 2.8

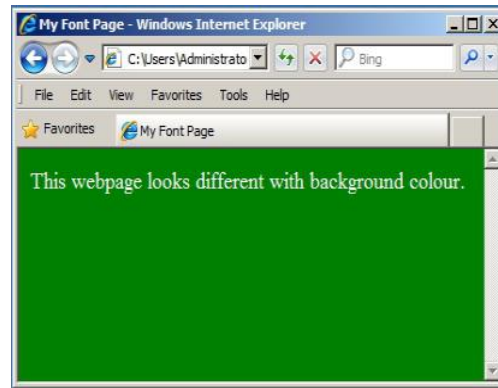

ਚਿੱਤਰ 2.9

2.8.2 Bgcolor attribute : ਬੈਕਗਰਾਊਂਡ ਦਾ ਰੰਗ ਬਦਲਣ ਲਈ BODY ਟੈਗ ਵਿੱਚ Bgcolor ਐਟਰੀਬਿਊਟ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 ਉਦਾਹਰਨ <BODY BGCOLOR="GREEN">
 ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਚਿੱਤਰ ਨੰ. 2.10 ਅਤੇ 2.11 ਵਿੱਚ ਕੋਡ ਅਤੇ ਆਊਟਪੁੱਟ ਰਾਹੀਂ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਹੈ।

```
bodybgcolor - Notepad
File Edit Format View Help
<html>
<head>
<title>My Font Page</title>
</head>
<body bgcolor="green">
<font face="times new roman" color="white" size=4>
This webpage looks different with background colour.
</font>
</body>
</html>
```

ਚਿੱਤਰ 2.10

ਚਿੱਤਰ 2.11

2.8.3 BACKGROUND ਅਤੇ BGCOLOR ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ :

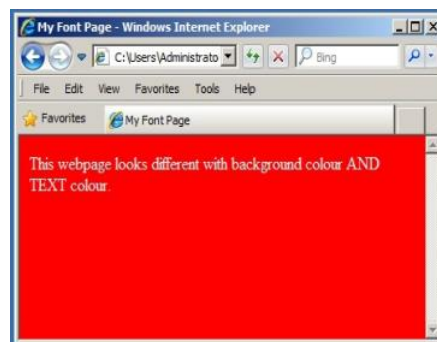
BACKGROUND	BGCOLOR
Background ਐਟਰੀਬਿਊਟ ਨੂੰ BODY ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਟੇਬਲ ਟੈਗ ਵਿੱਚ ਵੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੈੱਬਪੇਜ ਜਾਂ ਟੇਬਲ ਦੀ ਬੈਕਗਰਾਊਂਡ ਇਮੇਜ਼ ਬਦਲਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।	Bgcolor ਐਟਰੀਬਿਊਟ ਨੂੰ BODY ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਟੇਬਲ ਟੈਗ ਵਿੱਚ ਵੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੈੱਬਪੇਜ ਜਾਂ ਟੇਬਲ ਦਾ ਬੈਕਗਰਾਊਂਡ ਕਲਰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
2. ਸਿੰਟੈਕਸ <body background="URL">	2. ਸਿੰਟੈਕਸ <table bgcolor="color name">
ਉਦਾਹਰਣ 3. <BODY BACKGROUND="\IMAGE1.JPEG"">	ਉਦਾਹਰਣ 3. <BODY BGCOLOR="GREEN">

2.8.4 TEXT Attribute (ਟੈਕਸਟ ਐਟਰੀਬਿਊਟ) ਟੈਕਸਟ ਦੇ ਰੰਗ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਦਾਹਰਨ ਵਜੋਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ 2.12 ਅਤੇ 2.13 ਵਿੱਚ html ਕੋਡ ਅਤੇ ਆਊਟਪੁੱਟ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

<BODY BGCOLOR = "RED" TEXT = "WHITE" >

```
bodybgext - Notepad
File Edit Format View Help
<html>
<head>
<title>My Font Page</title>
</head>
<body bgcolor="red" TEXT="WHITE">
This webpage looks different with background colour
AND TEXT colour.
</Font>
</body>
</html>
```

ਚਿੱਤਰ 2.12

ਚਿੱਤਰ 2.13

2.8.4.1 <Body> ਟੈਗ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕੁਝ ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਟੈਗਜ਼

LINK	ਲਿੰਕ ਐਟਰੀਬਿਊਟ ਇੱਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ Unvisited ਲਿੰਕ ਦਾ ਰੰਗ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। LINK ਐਟਰੀਬਿਊਟ (ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ) ਦਾ ਮੂਲ ਰੰਗ ਨੀਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। <Body> ਟੈਗ ਵਿੱਚ, ਟਾਈਪ ਕਰੋ LINK = "?" ਜੇਕਿ "?" ਦੀ ਥਾਂ ਰੰਗ ਜਾਂ ਰੰਗ ਦੇ ਕੋਡ ਨਾਲ Unvisited ਲਿੰਕ ਦੇ ਰੰਗ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
ALINK	ਇਹ ਐਟਰੀਬਿਊਟ ਐਕਟਿਵ ਲਿੰਕ ਦਾ ਰੰਗ ਬਦਲਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਐਕਟਿਵ ਲਿੰਕ ਇੱਕ ਲਿੰਕ ਹੈ ਜੋਕਿ ਕਲਿੱਕ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇਸ ਲਿੰਕ ਦਾ ਮੂਲ ਰੰਗ ਲਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। <BODY> ਟੈਗ ਕਿਸਮ ALINK = "?" ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਰੰਗ ਜਾਂ ਰੰਗ ਕੋਡ ਦੇ ਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੇ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਯੂਜ਼ਰ ਐਕਟਿਵ ਲਿੰਕ ਵਿੱਚ ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।
VLINK	ਐਟਰੀਬਿਊਟ ਵਿਜ਼ਿਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਿੰਕ ਦਾ ਰੰਗ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੂਲ ਰੰਗ ਜਾਮਨੀ ਹੈ ਟੈਗ <Body> ਟੈਗ ਕਿਸਮ VLINK = "?" ਵਿੱਚ "?" ਨੂੰ ਵਾਲੇ ਰੰਗ ਜਾਂ ਰੰਗ ਕੋਡ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਯੂਜ਼ਰ ਵਿਜ਼ਿਟ ਕੀਤੇ ਲਿੰਕ ਵਿੱਚ ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।
TOP MARGIN	ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਵੈਬ ਪੇਜ ਦੇ TOPMARGIN ਨੂੰ ਸੈਟ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ : <body TOPMARGIN = "VALUE" >
LEFT MARGIN	ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਵੈਬ ਪੇਜ ਦੇ LEFTMARGIN ਨੂੰ ਸੈਟ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ : <body LEFTMARGIN = "VALUE">

2.9 HTML ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਫਾਰਮੈਟਿੰਗ

2.9.1 Heading ਟੈਗਸ:

Heading ਟੈਗ ਨੂੰ ਹੈਡਿੰਗ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਹੈਡਿੰਗ (Heading) ਦੇ 6 ਪੱਧਰ ਹਨ। ਪੱਧਰਾਂ ਨੂੰ ਹੈਡਿੰਗ 1 ਤੋਂ 6 ਤੱਕ ਅੰਕਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਪੱਧਰ ਦੇ ਹੈਡਿੰਗ ਇੱਕ ਹੀ ਫੋਂਟ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ Heading 1 ਤੋਂ Heading 6 ਤੱਕ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਫੋਂਟ ਸਾਈਜ਼ ਘੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲੈਵਲ 1 ਦੇ Heading ਟੈਗਸ <H1> ਅਤੇ </H1> ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੈਵਲ 2 ਦੇ ਹੈਡਿੰਗ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਟੈਗ <H2> ਅਤੇ </H2> ਵਰਤਦੇ ਹਾਂ। <H6> ਸਭ ਤੋਂ ਨੀਵਾਂ ਪੱਧਰ ਹੈ ਇਸ ਵਿੱਚ ਫੋਂਟ ਦਾ ਆਕਾਰ ਛੋਟਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹੈਡਿੰਗ ਟੈਗ ਨੂੰ ਇੱਕ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਸਿਰਲੇਖ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। HTML ਛੇ Heading (ਸਿਰਲੇਖ) ਦੇ ਪੱਧਰ H1 ਤੋਂ H6 ਨੂੰ ਸਪੋਰਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹੈਡਿੰਗ ਟੈਗ ਕੰਟੇਨਰ ਟੈਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਉਦਾਹਰਨ : <H1> Computer Education </H1>

ALIGN ਐਟਰੀਬਿਊਟ (ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ) ਹੈਡਿੰਗ ਟੈਗ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਟੈਕਸਟ ਨੂੰ ਇਕਸਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ALIGN ਐਟਰੀਬਿਊਟ ਤਿੰਨ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ left, right, center (ਖੱਬੇ, ਸੱਜੇ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ)। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਨ ਵਜੋਂ ਵਿਖਾਇਆ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚਿੱਤਰ 2.14 ਅਤੇ 2.15 ਵਿੱਚ HTML ਕੋਡ ਅਤੇ ਆਊਟਪੁੱਟ ਨਾਲ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ :

```

<HTML>
<HEAD>
<TITLE> MY WEBPAGE with different HEADINGS</TITLE>
</HEAD>
<BODY>
WELCOME TO HTML HEADINGS
<H1>HEADING-1</H1>
<H2>HEADING-2</H2>
<H3>HEADING-3</H3>
<H4>HEADING-4</H4>
<H5>HEADING-5</H5>
<H6>HEADING-6</H6>
</BODY>
</HTML>
    
```

ਚਿੱਤਰ 2.14

ਚਿੱਤਰ 2.15

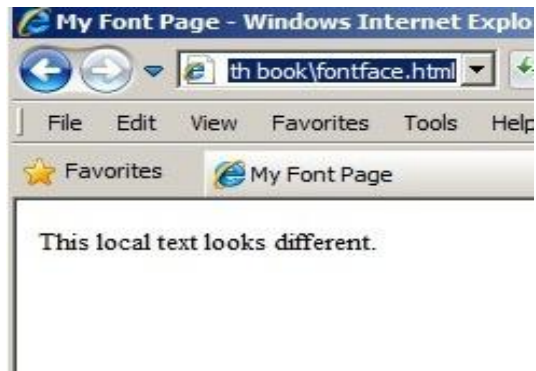
2.9.2 ਫੋਂਟ (FONT) : -

ਫੋਂਟ ਟੈਕਸਟ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਿਤ ਸਟਾਈਲ ਅਤੇ ਸਾਈਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਫੋਂਟ ਟੈਕਸਟ ਦਾ ਸਟਾਈਲ ਅਤੇ ਅਕਾਰ ਹੈ, ਜੋ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਵਰਤ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦਿੱਤੇ ਵੈੱਬ ਪੇਜ ਤੇ ਸਾਡੇ ਡਾਟਾ ਨੂੰ ਫੋਰਮੈਟ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਾਇਕ ਹੈ। ਫੋਂਟ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਹਨ ਸਟਾਈਲ, ਫੇਸ, ਅਕਾਰ ਅਤੇ ਰੰਗ

2.9.2.1. Font Style : ਫੋਂਟ ਸਟਾਈਲ (ਸੈਲੀ) ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ- ਬੋਲਡ, ਇਟਾਲੀਕ ਅਤੇ ਅੰਡਰਲਾਈਨ।

2.9.2.2 Font face : ਫੋਂਟ ਫੇਸ, ਟੈਕਸਟ ਦੇ ਅੱਖਰ ਬਦਲਦਾ ਹੈ, ਫੇਸ ਟੈਕਸਟ ਦੇ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਟਾਈਪ ਫੇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਦਾਹਰਨ `WELCOME TO HTML` ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚਿੱਤਰ 2.16 ਅਤੇ 2.17 ਵਿੱਚ HTML ਕੋਡ ਅਤੇ ਆਊਟਪੁੱਟ ਨਾਲ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ :

```
fontface - Notepad
File Edit Format View Help
<html>
<head>
<title>My Font Page</title>
</head>
<body>
<font face="times new roman" >
This local text looks different.
</font>
</body>
</html>
```


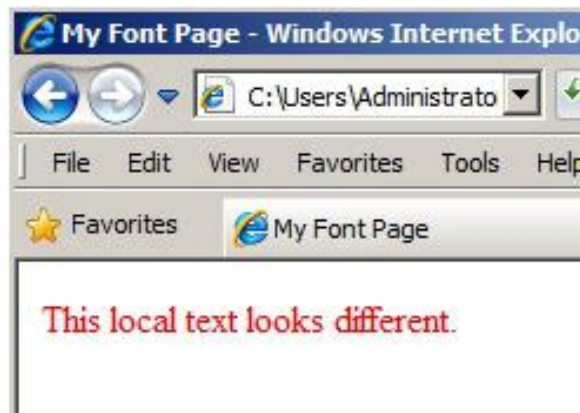
ਚਿੱਤਰ 2.16

ਚਿੱਤਰ 2.17

2.9.2.3. FONT COLOR : ਫੋਂਟ ਕਲਰ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਫੋਂਟ ਦਾ ਰੰਗ ਦੱਸਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਨ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਕੇ ਵਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

`WELCOME TO HTML`
ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚਿੱਤਰ 2.18 ਅਤੇ 2.19 ਵਿੱਚ HTML ਕੋਡ ਅਤੇ ਆਊਟਪੁੱਟ ਨਾਲ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ :

```
fontfacecolor - Notepad
File Edit Format View Help
<html>
<head>
<title>My Font Page</title>
</head>
<body>
<font face="times new roman" color="red">
This local text looks different.
</font>
</body>
</html>
```


ਚਿੱਤਰ 2.18

ਚਿੱਤਰ 2.19

4. FONT SIZE : ਫੋਂਟ ਸਾਈਜ਼, ਫੋਂਟ ਦੇ ਆਕਾਰ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ 1 ਤੋਂ 7 ਦੇ ਮੁੱਲ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 1 ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਹੈ ਅਤੇ 7 ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹੈ। ਫੋਂਟ ਸਾਈਜ਼ ਦੀ ਡਿਫਾਲਟ ਫੋਂਟਸਾਈਜ਼ ਵੈਲਿਊ 2 ਹੈ। ਫੋਂਟ ਸਾਈਜ਼ 1 ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ 6 ਪੁਆਇੰਟ, 2 ਦਾ ਮਤਲਬ 12 ਪੁਆਇੰਟ ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਬਾਕੀ।
ਫੋਂਟ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਐਟਰੀਬਿਊਟਸ ਨੂੰ ਉਦਾਹਰਨ ਵਜੋਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚਿੱਤਰ 2.20 ਅਤੇ 2.21 ਵਿੱਚ HTML ਕੋਡ ਅਤੇ ਆਊਟਪੁੱਟ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ :

The screenshot shows a Notepad window titled 'font - Notepad'. The menu bar includes 'File', 'Edit', 'Format', 'View', and 'Help'. The text area contains the following HTML code:

```
<HTML>
<HEAD>
<TITLE> font tag and its attributes</TITLE>
</HEAD>
<BODY>
<font size="3" color="red">Text is red with font size 3</font>
<font size="2" color="blue">size=2 color=blue!</font>
<font face="verdana" color="green" size=5>color="green"size=5
font=verdana!</font>
</BODY>
</HTML>
```

ਚਿੱਤਰ 2. 20

ਚਿੱਤਰ 2. 21

2.9.3 ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ <P> ਟੈਗ :-

ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੈੱਬਪੇਜ ਵਿੱਚ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਐਡਿਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ, ਟੈਕਸਟ ਜਾਂ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਨੂੰ ਵੰਡਣ ਦੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਕਿ <P> ਟੈਗ ਨਾਲ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਬ੍ਰਾਊਜ਼ਰ ਦੁਆਰਾ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਖਾਲੀ ਲਾਈਨ ਇਨਸਰਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਉਦਾਹਰਨ <BODY> Computer is an electronic Machine. It is a data processing machine. <P> and has memory </P> <BODY>

<P> ਅਤੇ </P> ਇਹ ਸ਼ੁਰੂ ਅਤੇ ਖਤਮ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਕੰਟੇਨਰ ਦੋਨੋਂ ਹਨ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ ਟੈਗ ਦੇ ਐਟਰੀਬਿਊਟ ਦੀ ਹੇਠ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ :-

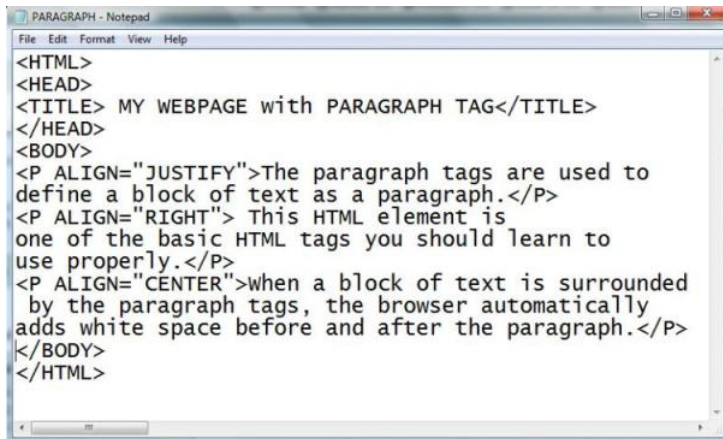
ਟੈਗ <P> ਦੇ ਬਾਅਦ ਟੈਕਸਟ ਆਟੋਮੈਟਿਕਲੀ ਨਵੀਂ ਲਾਈਨ ਤੇ ਜਾਏਗਾ।

<P ALIGN="LEFT">

<P ALIGN="JUSTIFY">

<P ALIGN="CENTER">

ਇਸ ਟੈਗ ਨੂੰ ਉਦਾਹਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚਿੱਤਰ 2.22 ਅਤੇ 2.23 ਵਿੱਚ HTML ਕੋਡ ਅਤੇ ਆਊਟਪੁੱਟ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

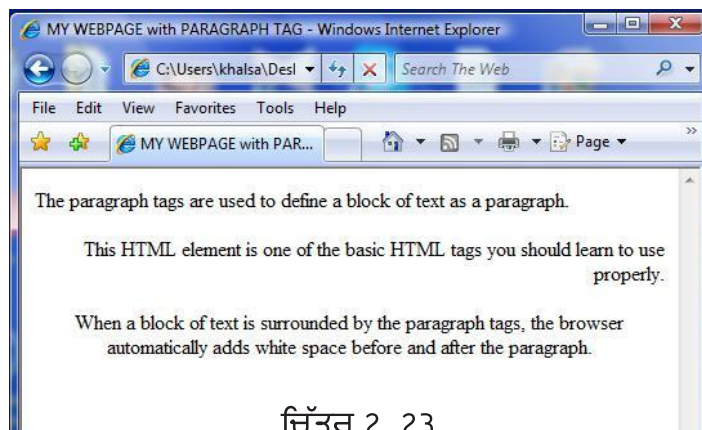


```

PARAGRAPH - Notepad
File Edit Format View Help
<HTML>
<HEAD>
<TITLE> MY WEBPAGE with PARAGRAPH TAG</TITLE>
</HEAD>
<BODY>
<P ALIGN="JUSTIFY">The paragraph tags are used to
define a block of text as a paragraph.</P>
<P ALIGN="RIGHT"> This HTML element is
one of the basic HTML tags you should learn to
use properly.</P>
<P ALIGN="CENTER">when a block of text is surrounded
by the paragraph tags, the browser automatically
adds white space before and after the paragraph.</P>
</BODY>
</HTML>

```

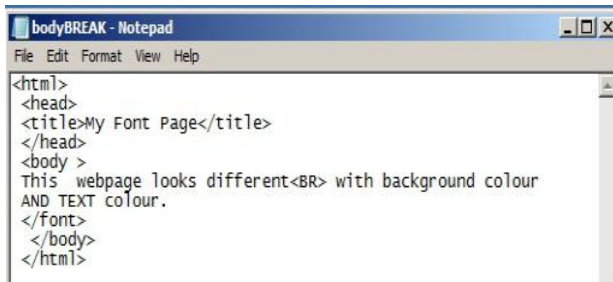
ਚਿੱਤਰ 2. 22

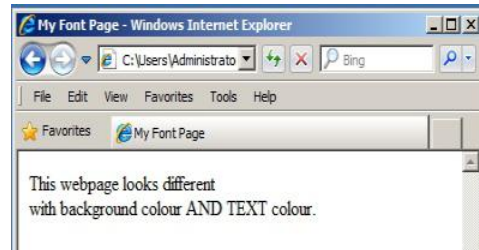
ਚਿੱਤਰ 2. 23

2.9.4 ਐਪਟੀ ਟੈਗ :

2.9.4.1 BREAK TAG
: ਬਰੇਕ
 ਟੈਗ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਲਾਈਨ ਤੋਂ ਟੈਕਸਟ ਨੂੰ ਅਰੰਭ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ ਟੈਗ ਵਾਂਗ ਇਹ ਟੈਗ ਇੱਕ ਖਾਲੀ ਲਾਈਨ ਸਪੇਸ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੀ।
 ਟੈਗ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਟੈਕਸਟ ਨਵੀਂ ਲਾਈਨ ਤੇ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਟੈਗ
 ਲਾਈਨ ਬਰੇਕ ਲਈ ਇੱਕ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ।
 ਟੈਗ ਇੱਕ ਸਿੰਗਲ ਲਾਈਨ ਬਰੇਕ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।
 ਟੈਗ ਇੱਕ ਖਾਲੀ ਟੈਗ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਕਲੋਜ਼ਿੰਗ (ਅੰਤ) ਟੈਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚਿੱਤਰ 2.24 ਅਤੇ 2.25 ਵਿੱਚ HTML ਕੋਡ ਅਤੇ ਆਊਟਪੁੱਟ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਚਿੱਤਰ 2. 24

ਚਿੱਤਰ 2. 25

ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ ਟੈਗ ਅਤੇ ਬਰੇਕ ਟੈਗ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ :

Paragraph <P> Tag	Break Tag
ਟੈਗ ਇੱਕ ਕੰਟੇਨਰ ਐਲੀਮੈਂਟ (ਤੱਤ) ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੈਬਪੇਜ ਵਿੱਚ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਟੈਕਸਟ ਦਾ ਬਲਾਕ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵੈਬ ਬ੍ਰਾਊਜ਼ਰ ਦੇ ਪੈਰਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਲਾਈਨ ਛੱਡ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਟੈਗ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਐਟਰੀਬਿਊਟ ALIGN ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਤਿੰਨ ਮੁੱਲ - left, right and center (ਖੱਬੇ, ਸੱਜੇ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ) ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ, <P> ਟੈਗ ਇੱਕ ਪੈਰਾ ਨੂੰ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ </p> ਨਾਲ ਖਤਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਕੰਟੇਨਰ ਟੈਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।	ਟੈਗ ਇੱਕ ਐਪਟੀ ਐਲੀਮੈਂਟ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਲਾਈਨ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਅਤੇ ਅਗਲੀ ਲਾਈਨ ਤੋਂ ਜਾਰੀ ਟੈਕਸਟ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਦੋ ਸਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਪੇਸ ਦਿੱਤੇ ਬਗੈਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਐਟਰੀਬਿਊਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਕ ਲਾਈਨ ਬ੍ਰੇਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਐਪਟੀ ਟੈਗ ਹੈ।
ਇਸ ਟੈਗ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਟੈਕਸਟ ਨਾਲ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।	ਇਹ ਟੈਗ ਇੱਕ ਸਾਧਾਰਨ ਲਾਈਨ ਬ੍ਰੇਕ ਹੈ, ਇਹ ਕੇਵਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਪੇਸਿੰਗ ਜਾਂ ਫਾਰਮੈਟਿੰਗ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਅਗਲੀ ਲਾਈਨ ਤੇ ਜੰਪ ਕਰਦਾ ਹੈ।
ਉਦਾਹਰਨ :- <p>hello world</p>	ਉਦਾਹਰਨ :- Hello world!

2.9.4.2 ਔਚ. ਆਰ ਟੈਗ (HR Tag) :

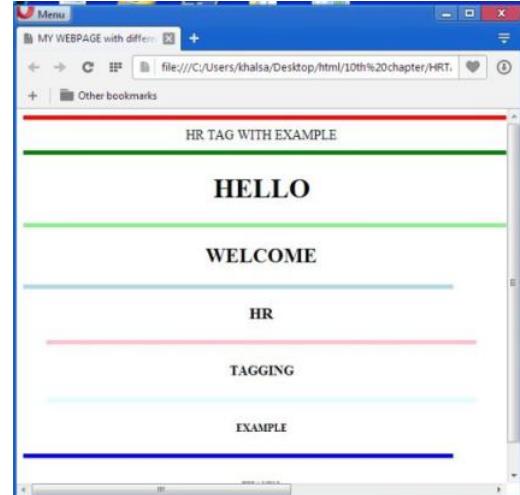
<HR> ਟੈਗ ਨੂੰ ਵੈੱਬ ਪੇਜ ਤੇ ਲੇਟਵੀਆਂ ਰੇਖਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਐਟਰੀਬਿਊਟ ਹਨ :

- Size: (ਆਕਾਰ) : ਇਹ ਲਾਈਨ ਦੀ ਮੋਟਾਈ ਨੂੰ ਸੈੱਟ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
- Width : (ਚੌੜਾਈ) : ਇਹ ਲਾਈਨ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਨੂੰ ਸੈੱਟ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
- Align : ਇਹ ਲਾਈਨ ਦੀ Alignment ਨੂੰ ਸੈੱਟ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
- Color : ਇਹ ਲਾਈਨ ਦੇ ਰੰਗ ਨੂੰ ਸੈੱਟ ਕਰਨ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਚਿੱਤਰ 2.26 ਅਤੇ 2.27 ਵਿੱਚ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

```

HRTAG - Notepad
File Edit Format View Help
<HTML>
<HEAD>
<TITLE> MY WEBPAGE with different HEADINGS</TITLE>
</HEAD>
<BODY ALIGN=CENTER>
<HR SIZE=5 ALIGN=CENTER WIDTH=1000 COLOR=RED>
HR TAG WITH EXAMPLE
<HR SIZE=5 ALIGN=CENTER WIDTH=700 COLOR=GREEN>
<H1>HELLO</H1>
<HR SIZE=5 ALIGN=RIGHT WIDTH=700 COLOR=LIGHTGREEN>
<H2>WELCOME</H2>
<HR SIZE=5 ALIGN=LEFT WIDTH=500 COLOR=LIGHTBLUE>
<H3>HR </H3>
<HR SIZE=5 ALIGN=CENTER WIDTH=500 COLOR=PINK>
<H4>TAGGING</H4>
<HR SIZE=5 ALIGN=CENTER WIDTH=500 COLOR=LIGHTCYAN>
<H5>EXAMPLE</H5>
<HR SIZE=5 ALIGN=LEFT WIDTH=500 COLOR=LIGHTRED>
<H6>THANKS</H6>
</BODY>
</HTML>
    
```

ਚਿੱਤਰ 2. 26

ਚਿੱਤਰ 2. 27

2.10 ਲਿਸਟਾਂ (Lists) :

ਵੈਬ ਤੋਂ ਸੂਚਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਯੂਜ਼ਰ ਵੈਬਸਾਈਟ ਤੋਂ ਕੇਵਲ ਲੋੜੀਂਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਪੜਨਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ Lists (ਸੂਚੀਆਂ) ਕੁਝ ਲਾਈਨਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਅਦਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਫਰਕ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਫਿਰ ਸੂਚੀਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਬਿਹਤਰ ਹੋਵੇਗਾ।

HTML ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਦਿੱਤੀਆਂ ਤਿੰਨ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ Lists (ਸੂਚੀਆਂ) ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ :-

1. Ordered or Numbered List (ਆਰਡਰਡ ਸੂਚੀ)
2. Unordered or Bulleted List (ਅਨਆਰਡਰਡ ਸੂਚੀ)
3. Definition List (ਡੈਫੀਨੇਸ਼ਨ ਸੂਚੀ)

2.10.1 Ordered or Numbered List (ਆਰਡਰਡ ਸੂਚੀ) :-

ਇਸ ਨੂੰ Ordered or Numbered List ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂ ਲੜੀਵਾਰ (ਕ੍ਰਮਬੱਧ) ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨੰਬਰ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਆਰਡਰਡ ਸੂਚੀ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਟੈਗ ਟੈਗ ਅਤੇ ਸੂਚੀ ਦੇ ਅੰਤ ਲਈ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਆਈਟਮ ਨੂੰ (ਲਿਸਟ ਆਈਟਮ) ਟੈਗ ਨਾਲ ਮਾਰਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੂਚੀ 1 ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਉਪਭੋਗਤਾ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਨੰਬਰ ਨੂੰ ਬਦਲ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਵਰਤੇ ਗਏ ਐਟਰੀਬਿਊਟਸ :- ਇੱਕ ਆਰਡਰ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ Type ਐਟਰੀਬਿਊਟਸ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਾ ਮੁੱਲ ਹਨ ਜੋ 1(Arabic),A(upper case letter),a(Lower case letters),I(Upper case Romans),i (Lower case Romans) ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਉਦਾਹਰਨ <OL type="I">

ਦੂਜੀ ਐਟਰੀਬਿਊਟਸ START ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਯੂਜ਼ਰ ਆਰਡਰ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

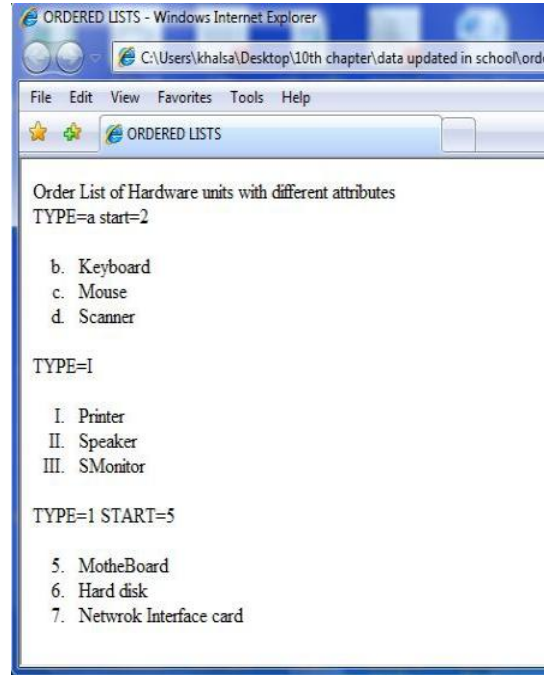
ਉਦਾਹਰਨ <OL Start="5" Type="i" >

Ordered List ਦੀ ਉਦਾਹਰਨ ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚਿੱਤਰ 2.28 ਅਤੇ 2.29 ਵਿੱਚ HTML ਕੋਡ ਅਤੇ ਆਊਟਪੁੱਟ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

```

ordered listTYPE - Notepad
File Edit Format View Help
<html>
<head>
<title>ORDERED LISTS</title>
</head>
<body>
Order List of Hardware units with
different attributes
<BR>TYPE=a start=2
<ol start="2" type="a">
<li>Keyboard</li>
<li>Mouse</li>
<li>Scanner</li>
</ol>
TYPE=I
<ol type="I">
<li>Printer</li>
<li>Speaker</li>
<li>SMonitor</li>
</ol>
TYPE=1 START=5
<ol Start="5" type="1">
<li>MotheBoard</li>
<li>Hard disk</li>
<li>Netwrok Interface card</li>
</ol>
</body>
</html>
    
```

ਚਿੱਤਰ 2. 28

ਚਿੱਤਰ 2. 29

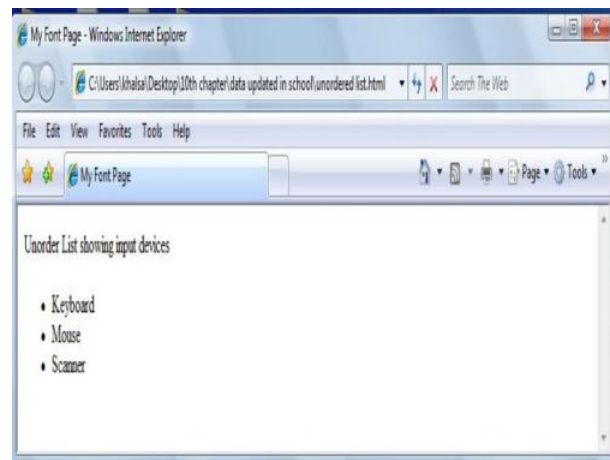
2.10.2 ਅਨਆਡਰਡ ਲਿਸਟ (Unordered or Bulleted List) :

ਉਹ ਸੂਚੀਆਂ ਜਿਹਨਾਂ ਕੋਲ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕ੍ਰਮ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲੇਟਿਡ ਲਿਸਟ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਟੈਗ ਅਤੇ ਐਂਡਿੰਗ ਟੈਗ ਟੈਗ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਆਈਟਮ ਟੈਗ ਨਾਲ ਮਾਰਕਡ ਹੈ ਜੋ ਸੂਚੀ ਆਈਟਮ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਈਟਮ ਨੂੰ ਜੋੜ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਇਹ ਉਦਾਹਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚਿੱਤਰ 2.30 ਅਤੇ 2.31 ਵਿੱਚ HTML ਕੋਡ ਅਤੇ ਆਊਟਪੁੱਟ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

```

unordered list - Notepad
File Edit Format View Help
<html>
<head>
<title>My Font Page</title>
</head>
<body>
Unorder List showing input devices
<ul>
<li>keyboard</li>
<li>Mouse</li>
<li>Scanner</li>
</ul>
</body>
</html>
    
```

ਚਿੱਤਰ 2. 30

ਚਿੱਤਰ 2. 31

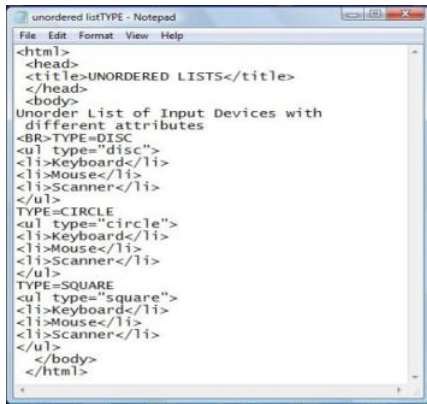
ਬੁਲੇਟ ਸੂਚੀ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਡਿਫਾਲਟ ਐਟਰੀਬਿਊਟ ਡਿਸਕ ਵਜੋਂ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਐਟਰੀਬਿਊਟ ਨੂੰ ਟਾਈਪ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਵਰਤ ਕੇ ਇਹਨਾਂ ਬੁਲੇਟ ਨੂੰ ਬਦਲ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤੇ ਟੈਗ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਐਟਰੀਬਿਊਟ ਦੀ ਵੈਲਿਊਜ਼ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ।

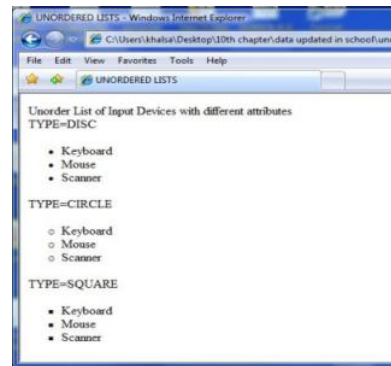
- Disc(•)
- CIRCLE(O)
- SQUARE(■)

ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਨ ਨਾਲ ਪਰਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚਿੱਤਰ 2.32 ਅਤੇ

2.33 ਵਿੱਚ HTML ਕੋਡ ਅਤੇ ਆਊਟਪੁੱਟ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਚਿੱਤਰ 2.32

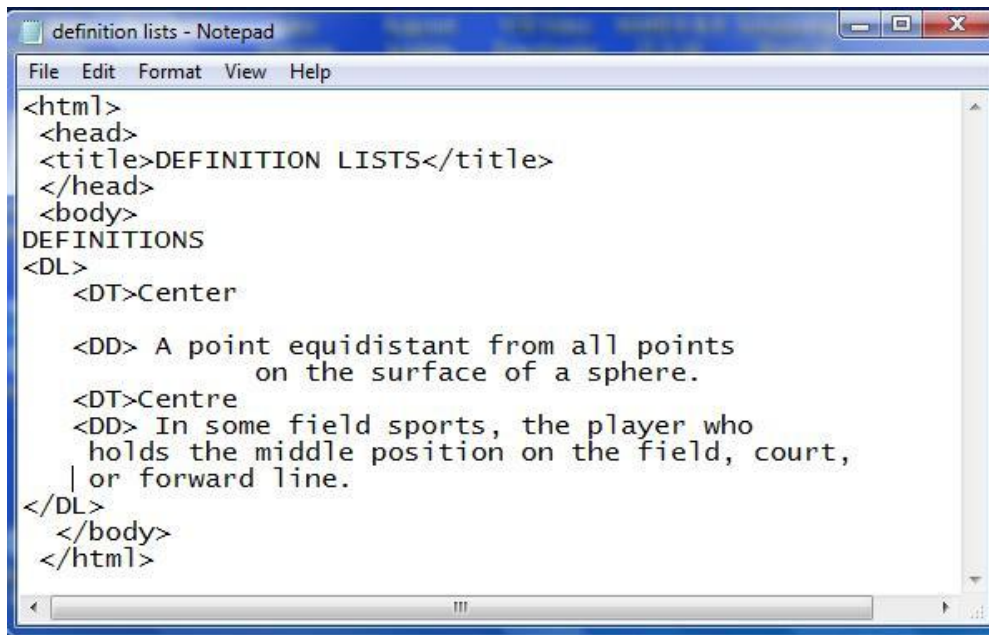
ਚਿੱਤਰ 2. 33

2.10.3 ਆਰਡਰਡ ਲਿਸਟ ਅਤੇ ਅਨਆਰਡਰ ਲਿਸਟ ਦੇ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ :

Ordered List	Unordered List
1. ਇੱਕ ਆਰਡਰਡ ਲਿਸਟ ਵਿੱਚ ਸੂਚੀ ਆਈਟਮ ਦਾ ਕ੍ਰਮ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਆਰਡਰ ਬਦਲਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।	1. ਇੱਕ ਅਨਆਰਡਰ ਲਿਸਟ ਵਿੱਚ, ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਕ੍ਰਮ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਅਸੀਂ ਦੇ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਵੈਪ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜਾਂ ਸਾਰੀ ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਰਿਵਰਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਅਤੇ ਫਿਰ ਵੀ ਉਸ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਦਾ ਹੈ।
2. ਆਰਡਰਡ ਲਿਸਟ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਟੈਗ ਨਾਲ ਖਤਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।	2. ਅਨਆਰਡਰ ਲਿਸਟ ਸੂਚੀ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਟੈਗ ਨਾਲ ਖਤਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
3. OL ਕੰਟੇਨਰ ਟੈਗਸ ਹੈ।	3. ਕੰਟੇਨਰ ਟੈਗਸ ਹੈ।
4. OL ਕੋਲ ਇੱਕ (ਲਿਸਟ ਆਈਟਮ) ਟੈਗ ਹੈ ਜੋ ਲਿਸਟ ਵਿੱਚ ਲਿਸਟ ਆਈਟਮ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।	4. ਕੋਲ ਇੱਕ (ਲਿਸਟ ਆਈਟਮ) ਟੈਗ ਹੈ ਜੋ ਲਿਸਟ ਵਿੱਚ ਲਿਸਟ ਆਈਟਮ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।
5. ਇੱਕ ਆਰਡਰਡ ਲਿਸਟ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਐਟਰੀਬਿਊਟ TYPE ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਮੁੱਲ ਹੈ 1(Arabic), A(upper case letter), a(Lower case letters), I(Upper case Romans),i(Lower case Romans). ਉਦਾਹਰਨ <OL type="1">	5. ਇੱਕ ਅਨਆਰਡਰਡ ਲਿਸਟ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਐਟਰੀਬਿਊਟ TYPE ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਮੁੱਲ ਹੈ "Disc(•)", "CIRCLE(O)", and "SQUARE(■)". ਉਦਾਹਰਨ <UL type=" disc">
6. ਬਾਈ ਡਿਫਾਲਟ Type ATTRIBUTE ਦਾ ਮੁੱਲ 1 ਹੈ।	6. ਬਾਈ ਡਿਫਾਲਟ Type ATTRIBUTE ਦਾ ਮੁੱਲ "Disc(•)", ਹੈ।

2.10.4 ਡੈਫੀਨੇਸ਼ਨ ਲਿਸਟ (Definition List):-

DEFINITION LIST ਵਿੱਚ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ <DL> ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ </DL> ਨਾਲ ਸਮਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਦੋ ਮੁੱਖ ਟੈਗਸ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। Definition term <DT> ਅਤੇ Definition description <DD> ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਦਿੱਤੇ ਉਦਾਹਰਨ ਵਿੱਚ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚਿੱਤਰ 2.34 ਅਤੇ 2.35 ਵਿੱਚ HTML ਕੋਡ ਅਤੇ ਆਊਟਪੁੱਟ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

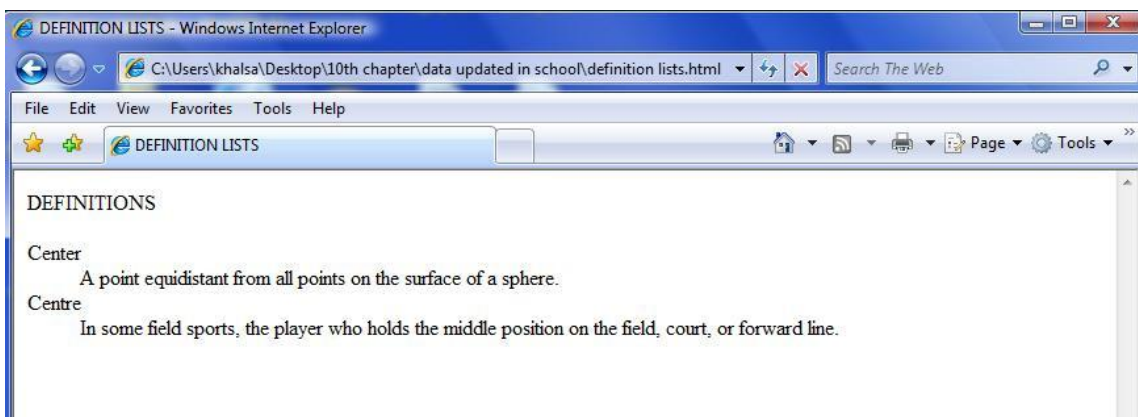


```

definition lists - Notepad
File Edit Format View Help
<html>
<head>
<title>DEFINITION LISTS</title>
</head>
<body>
DEFINITIONS
<DL>
  <DT>Center
  <DD> A point equidistant from all points
      on the surface of a sphere.
  <DT>Centre
  <DD> In some field sports, the player who
      holds the middle position on the field, court,
      | or forward line.
</DL>
</body>
</html>

```

ਚਿੱਤਰ 2. 34

ਚਿੱਤਰ 2. 35

2.10.5 ਨੈਸਟਿਡ ਲਿਸਟ (Nested Lists):-

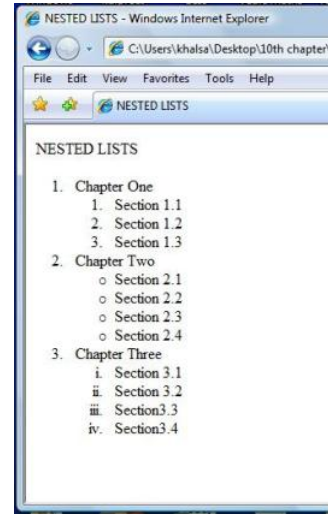
ਜਦੋਂ ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਇਨਸਰਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ (ਨੈਸਟਿਡ ਲਿਸਟ) ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਹੇਠ ਦਿੱਤੀ ਉਦਾਹਰਨ ਨਾਲ ਨੈਸਟਿਡ ਲਿਸਟ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚਿੱਤਰ 2.31 ਅਤੇ 2.32 ਵਿੱਚ HTML ਕੋਡ ਅਤੇ ਆਊਟਪੁੱਟ ਨਾਲ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

```

nested lists - Notepad
File Edit Format View Help
<ol>
  <li>Chapter One
    <ol>
      <li>Section 1.1
      <li>Section 1.2
      <li>Section 1.3
    </ol>
  <li>Chapter Two
    <ul type="circle">
      <li>Section 2.1
      <li>Section 2.2
      <li>Section 2.3
      <li>Section 2.4
    </ul>
  <li>Chapter Three
    <ol type="i">
      <li>Section 3.1
      <li>Section 3.2
      <li>Section 3.3
      <li>Section 3.4
    </ol>
</ol>
</body>
</html>

```

ਚਿੱਤਰ 2. 36

ਚਿੱਤਰ 2. 37

2.11 ਇਮੇਜ਼ (IMAGES):-

ਹੁਣ ਅਸੀਂ HTML ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਧੀਆ, ਟੈਕਸਟ ਆਧਾਰਿਤ ਹੋਮ ਪੇਜ ਲਿਖਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਇਹ ਵੈਬ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਤਸਵੀਰ, ਟੈਕਨੀਕਲ ਤੌਰ ਤੇ ਈਮੇਜ਼, ਗਰਾਫਿਕਸ ਜਾਂ ਕਈ ਵਾਰ ਆਈਕਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹੇਠਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਸਿੱਖਾਂਗੇ ਕਿ ਇੱਕ ਚਿੱਤਰ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਐਟਰੀਬਿਊਟ ਵੈੱਬ ਪੇਜ ਤੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗਾਉਣੇ ਹਨ। ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਕਈ ਗਰਾਫਿਕਸ ਫਾਰਮੈਟ .jpeg, .jpg, .gif, .png ਆਦਿ ਹਨ।

ਇੱਕ ਵੈੱਬਪੇਜ ਤੇ ਇੱਕ ਚਿੱਤਰ ਨੂੰ ਲਗਾਉਣ ਲਈ, ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਟੈਗ " ਹੈ। ਇੱਥੇ SRC ਚਿੱਤਰ ਦਾ ਸਰੋਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਾਇਲ ਨੂੰ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਚਿੱਤਰ ਦੇ ਐਕਸਟੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਨੋਟ :- ਈਮੇਜ਼ ਫਾਈਲ ਦਾ ਸਥਾਨ ਸਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ ਫਾਈਲ ਉਸੇ ਫੋਲਡਰ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵੈਬ ਪੇਜ ਨੂੰ ਸਟੋਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਯੂਜ਼ਰ ਨੂੰ ਫਾਈਲ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪਾਥ (ਮਾਰਗ) ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਉਦਾਹਰਨ: ਜੇ ਫਾਈਲ ਉਸੇ ਫੋਲਡਰ ਵਿੱਚ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

```
<img SRC="green.jpeg">
```

ਜਾਂ

```
<img SRC="C:\html\10class\green.jpeg">
```

img ਟੈਗ ਦੇ ਐਟਰੀਬਿਊਟ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ ।

1. ALT ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ Alternate Text । ਇਹ ਬ੍ਰਾਊਜ਼ਰ ਨੂੰ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਚਿੱਤਰ ਨਹੀਂ ਲੱਭ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਸਿਰਫ ਟੈਕਸਟ ਨੂੰ ਡਿਸਪਲੇਅ ਕਰੇ। ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਡਿਸਏਬਲ ਯੂਜ਼ਰ ਇੱਕ ਸਕਰੀਨ ਰੀਡਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਵੈੱਬਪੇਜ ਤੇ ਜਾਏਗਾ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਚਿੱਤਰ ਉੱਤੇ ਮਾਊਸ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਅਲਟਰਨੇਟ ਟੈਕਸਟ ਪਰਦਰਸ਼ਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਦਾਹਰਨ ਹੈ :

```
<img SRC="green.jpeg" Alt="green color image is shown">
```

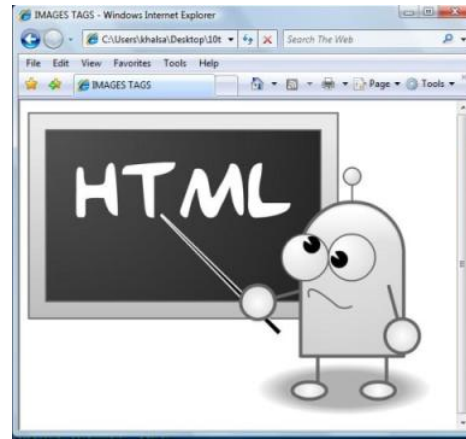
ਉਦਾਹਰਨ ਵਜੋਂ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚਿੱਤਰ 2.38 ਅਤੇ 2.39 ਵਿੱਚ HTML ਕੋਡ ਅਤੇ ਆਉਟਪੁੱਟ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ :-

```

images - Notepad
File Edit Format View Help
<html>
<head>
<title>IMAGES TAGS</title>
</head>
<body>

</body>
</html>
    
```

ਚਿੱਤਰ 2. 38

ਚਿੱਤਰ 2. 39

2. **WIDTH (ਵਿਡਥ)** ਇਹ ਚਿੱਤਰ ਦੀ ਚੌੜਾਈ ਨੂੰ ਪਿਕਸਲ ਤੇ ਵੈੱਬ ਬਰਾਊਜ਼ਰ ਵਿੰਡੋ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਅਨੁਸਾਰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ 1 ਪਿਕਸਲ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਖਿਆ ਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਵੈੱਬ ਬਰਾਊਜ਼ਰ ਦੀ ਚੌੜਾਈ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੋਵੇਗਾ।
3. **HEIGHT (ਉਚਾਈ)** ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਚਿੱਤਰ ਦੀ ਉਚਾਈ ਪਿਕਸਲ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਵੈੱਬ ਬਰਾਊਜ਼ਰ ਵਿੰਡੋ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਉਚਾਈ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੈੱਬ ਬਰਾਊਜ਼ਰ ਦੀ ਉਚਾਈ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੋਵੇਗੀ।

ਉਦਾਹਰਨ ****

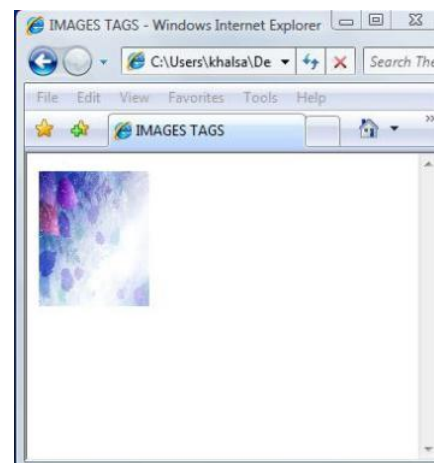
ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ HTML ਕੋਡ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਆਉਟਪੁੱਟ ਨਾਲ ਚਿੱਤਰ 2.40 ਅਤੇ 2.41 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

```

imageshw - Notepad
File Edit Format View Help
<html>
<head>
<title>IMAGES TAGS</title>
</head>
<body>

</body>
</html>
    
```

ਚਿੱਤਰ 2. 40

ਚਿੱਤਰ 2. 41

4. **Align** (ਅਲਾਇਨ) ਐਟਰੀਬਿਊਟ ਵਿੱਡੋ ਬਰਾਊਜ਼ਰ ਵਿੱਚ image ਨੂੰ ਵੈੱਬ ਪੇਜ ਦੇ ਬਾਕੀ ਕੰਨਟੈਂਟ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਅਲਾਇਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ left, right, Top and bottom ਮੁੱਲ ਹਨ।

ਇਸ ਲਈ ਉਦਾਹਰਨ ਇਸ ਪਰਕਾਰ ਹੈ :

```

```

Note:

ਇੱਕ ਚਿੱਤਰ ਦੇ ਉੱਪਰ ਅਤੇ ਹੇਠਾਂ ਸਪੇਸ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ, **VSPACE** ਅਤੇ **HSPACE** ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ।

ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਿਖਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚਿੱਤਰ 2.42 ਅਤੇ 2.43 ਵਿੱਚ HTML ਕੋਡ ਅਤੇ ਆਊਟਪੁੱਟ ਨਾਲ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ : -

ਚਿੱਤਰ 2. 42

ਚਿੱਤਰ 2. 43

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਲਾਈਨ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਮੁੱਲਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲ ਕੇ ਹੋਰ ਅਲਾਈਨਮੈਂਟ ਸੈਟ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

2.12 ਟੇਬਲਜ਼ (Tables):

2.12.1 HTML ਵਿੱਚ ਟੇਬਲ ਬਣਾਉਣਾ: -

ਪਿਛਲੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਟੈਕਸਟ ਅਤੇ ਪੈਰਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਕਾਲਮ ਅਤੇ ਕਤਾਰਾਂ ਜਾਂ ਟੇਬਲਰ ਫਾਰਮ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। Table, ਸਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਤਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕਾਲਮਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। HTML table ਨੂੰ ਵੈੱਬ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਟੈਕਸਟ, ਇਮੇਜ਼, ਲਿੰਕਾਂ, ਦੂਜੀਆਂ ਟੇਬਲਜ਼ ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਡਾਟਾ ਨੂੰ ਸੈਲਜ਼ ਵਿੱਚ ਵਿਵਸਥਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੈੱਬਪੇਜ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਕ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ <table> ਟੈਗ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ </table> ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਟੇਬਲ ਵਿੱਚ ਕਈ ਐਟਰੀਬਿਊਟਸ ਹਨ ਜੋ ਅਸੀਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਵੇਖਾਂਗੇ। ਟੇਬਲ ਟੈਗ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਹੋਰ ਟੈਗ ਹਨ ਜੋ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ : -

1. ਟੇਬਲ ਹੈਡਿੰਗ <TH> ਇਹ ਇੱਕ ਦਿੱਤੇ ਟੇਬਲ ਦੇ ਟੇਬਲ ਹੈਡਿੰਗ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ <TH> ਟੈਗ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ </TH> ਟੈਗ ਨਾਲ ਖਤਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ <Table row <TR> ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
2. Table row <TR> ਇਹ ਇੱਕ ਟੇਬਲ ਵਿੱਚ (ਕਤਾਰ) row ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਰੋਅ ਵਿੱਚ ਟੇਬਲ ਹੈਡਿੰਗ (TH) ਤੇ ਟੇਬਲ ਡਾਟਾ (TD) ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਟੇਬਲ ਰੋਅ <TR> ਨਾਲ ਟੈਗ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਅਤੇ </TR> ਨਾਲ ਖਤਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

3. ਟੇਬਲ ਡਾਟਾ <TD>, ਟੇਬਲ ਵਿੱਚ ਸਟੋਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਇਹ <TD> ਡਾਟਾ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ </TD> ਨਾਲ ਖਤਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
ਆਉ ਅਸੀਂ ਚਿੱਤਰ 2.44 ਅਤੇ 2.45 ਵਿਚਲੇ ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਟੈਗਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਸਮਝੀਏ।

```

<html>
<head>
<title>TABLES EXAMPLES</title>
</head>
<body>
<table>
<tr>
<th>Input Devices</th>
<th>Output Devices</th>
<th>Storage Devices</th>
</tr>
<tr>
<td>Keyboard</td>
<td>Monitor</td>
<td>Hard Disk devices</td>
</tr>
<tr>
<td>Mouse</td>
<td>Printer</td>
<td>Compact Disk </td>
</tr>
</table>
</body>
</html>
    
```

ਚਿੱਤਰ 2. 44

ਚਿੱਤਰ 2. 45

2.12.2 Table ਟੈਗ ਦੇ Attributes (ਗੁਣ) :-

Border:- (ਬਾਰਡਰ) : Border ਐਟਰੀਬਿਊਟ ਟੇਬਲ ਦੇ ਬਾਰਡਰ ਦੀ ਚੌੜਾਈ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਮੁੱਲ ਨਾਲ ਕੋਈ ਬਾਰਡਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਅਤੇ ਡਿਫਾਲਟ ਮੁੱਲ 1 ਹੈ।

ਉਦਾਹਰਨ <Table Border="1">

ALIGN:- (ਅਲਾਇਨ) : Align ਐਟਰੀਬਿਊਟ ਵਿੱਡੋ ਬਰਾਊਜ਼ਰ ਵਿੱਚ Table ਦੇ ਅਲਾਈਨਮੈਂਟ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਮੁੱਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ left, right and center। ਇਸ ਲਈ ਉਦਾਹਰਨ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ :

<Table align="Right" Border="1">

BORDERCOLOR: - ਇਹ ਬਾਰਡਰ ਦਾ ਰੰਗ ਦੱਸਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਉਦਾਹਰਨ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ :

<Table BORDER=2 BORDERCOLOR="RED">

WIDTH:- ਵਿਡਥ Table ਦੀ ਚੌੜਾਈ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪਿਕਸਲ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਫੈਬ ਬਰਾਊਜ਼ਰ ਵਿੱਡੋਜ਼ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਦਾਹਰਨ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ :

<Table WIDTH="35 %">

It defines the 35% space of the browser.

<Table WIDTH=500>

ਇਹ ਬਰਾਊਜ਼ਰ ਦੇ 500 ਪਿਕਸਲ ਸਪੇਸ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਉ ਉੱਪਰਲੇ ਸਾਰੇ ਟੈਗਾਂ ਨੂੰ ਚਿੱਤਰ 2.46 ਅਤੇ 2.47 ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਝੀਏ।

```

TABLES attri - Notepad
File Edit Format View Help
<html>
<head>
<title>TABLES EXAMPLES</title>
</head>
<body>
<table border="2" bordercolor=red bgcolor="green"
align="right" width =50%>
<tr>
<th>Input Devices</th>
<th>Output Devices</th>
<th>Storage Devices</th>
</tr>
<tr>
<td>Keyboard</td>
<td>Monitor</td>
<td>Hard Disk devices</td>
</tr>
<tr>
<td>Mouse</td>
<td>Printer</td>
<td>Compact Disk </td>
</tr>

```

ਚਿੱਤਰ 2. 46

Input Devices	Output Devices	Storage Devices
Keyboard	Monitor	Hard Disk devices
Mouse	Printer	Compact Disk

ਚਿੱਤਰ 2. 47

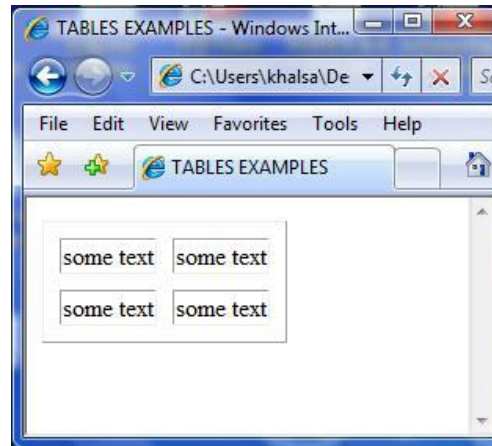
2.12.3 CELLPACING ਟੇਬਲ ਵਿੱਚ ਡਾਟਾ ਸੈਲਸ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਪਿਕਸਲ ਦੀ ਚੰੜਾਈ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ (ਟੇਬਲ ਗਰਿੱਡ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਲਾਈਨਾਂ ਦੀ ਮੋਟਾਈ) ਡਿਫਾਲਟ ਮੁੱਲ ਜ਼ੀਰੋ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਬਾਰਡਰ 0 ਤੇ ਸੈੱਟ ਹੈ, ਤਾਂ CELLPACING ਲਾਈਨਾਂ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈਆਂ। ਇਸ ਲਈ ਉਦਾਹਰਨ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ :

<Table Border="2" cellspacing=12> ਉਦਾਹਰਨ ਵਜੋਂ ਚਿੱਤਰ 2. 48 ਅਤੇ 2.49 ਵਿੱਚ ਕੋਡ ਅਤੇ ਆਊਟਪੁੱਟ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

```

<html>
<head>
<title>TABLES EXAMPLES</title>
</head>
<body>
<table border="1" cellspacing=10>
<tr>
<td>some text</td>
<td>some text</td>
</tr><tr>
<td>some text</td>
<td>some text</td>
</tr>
</table>
</body>
</html>
    
```

ਚਿੱਤਰ 2. 48

ਚਿੱਤਰ 2. 49

2.12.4 CELLPADDING

ਸੈਲ ਕੰਟੈਂਟ ਅਤੇ ਸੈੱਲ ਦੀ ਬਾਰਡਰ ਵਿਚਕਾਰ ਪਿਕਸਲ ਸਪੇਸ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਮੂਲ ਡਿਫਾਲਟ ਵੈਲਿਯੂ ਵੀ ਜ਼ੀਰੋ ਹੈ। ਇਹ ਐਟਰੀਬਿਊਟ ਅਕਸਰ ਨਹੀਂ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਬਾਰਡਰ ਲਾਗੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਕਿ Contents (ਸਮੱਗਰੀ) border ਤੋਂ "ਦੂਰ" ਵਿਖਾਈ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਬਾਰਡਰ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ CELLPADDING ਵਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ।

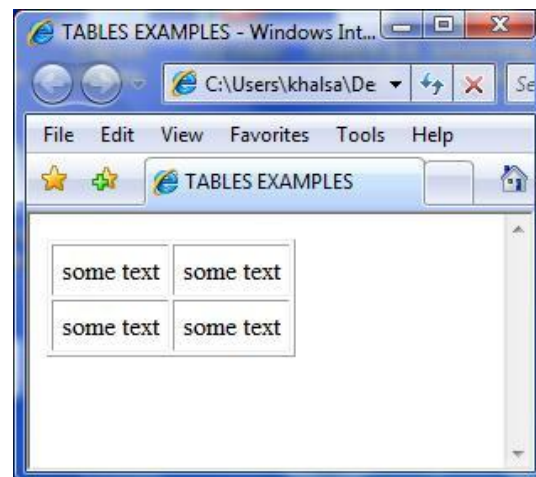
ਇਸ ਲਈ ਉਦਾਹਰਨ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ :

<Table Border="3" cellpadding=10> ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ HTML ਕੋਡ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਆਊਟਪੁੱਟ ਨਾਲ ਚਿੱਤਰ 2.50 ਅਤੇ 2.51 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

```

<html>
<head>
<title>TABLES EXAMPLES</title>
</head>
<body>
<table border="" cellpadding=5>
<tr>
<td>some text</td>
<td>some text</td>
</tr><tr>
<td>some text</td>
<td>some text</td>
</tr>
</table>
</body>
</html>
    
```

ਚਿੱਤਰ 2. 50

ਚਿੱਤਰ 2. 51

2.12.5 ਸੈੱਲਸਪੇਸਿੰਗ ਅਤੇ ਸੈੱਲਪੈਡਿੰਗ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ

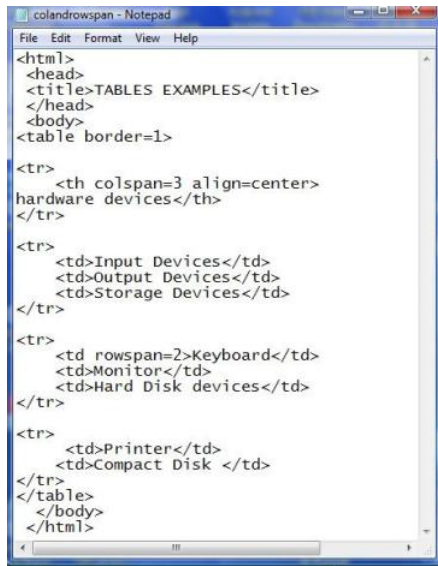
ਸੈੱਲ ਸਪੇਸਿੰਗ (Cellspacing)	ਸੈੱਲ ਪੈਡਿੰਗ (Cellpadding)
1. ਸੈੱਲ ਸਪੇਸਿੰਗ ਟੇਬਲ ਟੈਗ ਦਾ ਐਟਰੀਬਿਊਟ ਹੈ।	1. ਸੈੱਲ ਪੈਡਿੰਗ ਟੇਬਲ ਟੈਗ ਦਾ ਐਟਰੀਬਿਊਟ
2. ਸੈੱਲਸਪੇਸਿੰਗ ਐਟਰੀਬਿਊਟ ਇੱਕ ਦਿੱਤੇ ਟੇਬਲ ਦੇ ਸੈੱਲਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ, ਪਿਕਸਲ ਵਿੱਚ ਸਪੇਸ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ।	2. ਸੈੱਲਪੈਡਿੰਗ ਐਟਰੀਬਿਊਟ ਸੈੱਲ ਬਾਰਡਰ ਅਤੇ ਸੈੱਲ ਦੀ ਕੰਟੈਂਟਸ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ, ਪਿਕਸਲ ਵਿੱਚ, ਸਪੇਸ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।
3. Example:- <Table Border="2" cellspacing=12>	3. Example:- <Table Border="3" cellpadding=10>

2.12.6 COLSPAN ਅਤੇ ROWSPAN : ਟੇਬਲ ਦੇ ਸੈੱਲਜ਼ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਾਲਮ ਜਾਂ ਰੋਅਜ਼ ਵਿੱਚ ਫੈਲ ਸਕਦੇ ਹਨ। COLSPAN ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਾਲਮ ਦੇ ਮੇਲ ਨੂੰ ਜੋੜਦੇ ਹਨ ਜਦਕਿ ROWSPAN ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿੰਨੀਆਂ ਕਤਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ ਹੈ।

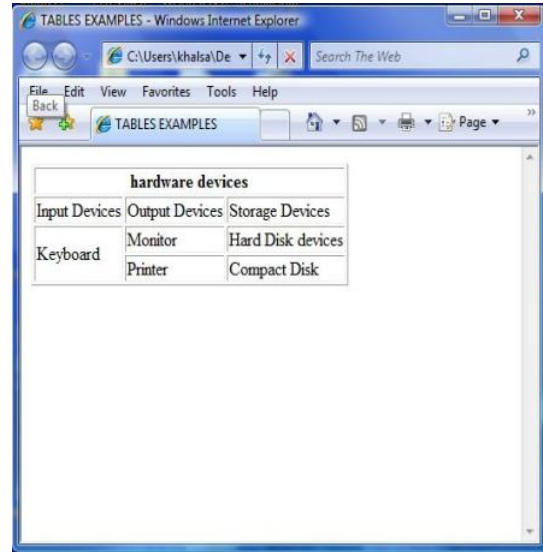
ਇਸ ਲਈ ਉਦਾਹਰਨ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ :

```
<Table Border="1" colspan=2>
<Table Border="1" rowspan=2>
```

ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਿਖਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚਿੱਤਰ 2.41 ਅਤੇ 2.42 ਵਿੱਚ

ਚਿੱਤਰ 2.52

ਚਿੱਤਰ 2.53

2.12.7 ਕੋਲਸਪੈਨ ਅਤੇ ਰੋਅਸਪੈਨ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ :

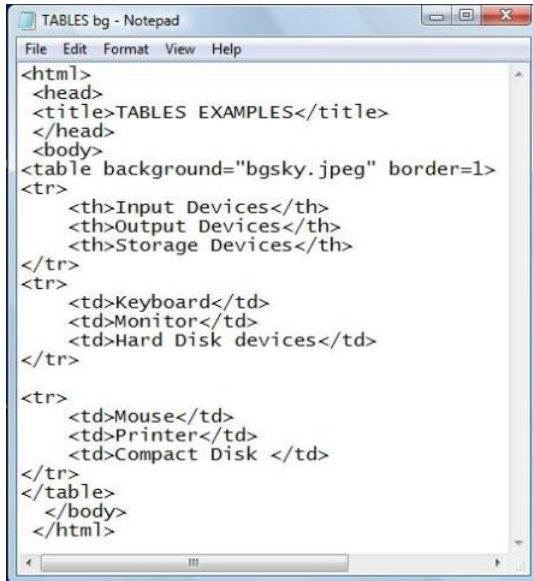
COLSPAN	ROWSPAN
1. ਕਈ ਵਾਰੀ ਸਾਨੂੰ ਕਈ ਕਾਲਮ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਹੈਡਰ ਸੈੱਲ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਇਹ ਕਈ ਐਂਟਰੀਆਂ ਦੇ ਕਾਲਮਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਦੇ ਟਾਈਟਲ ਦੇਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।	1 ਕਈ ਵਾਰ ਸਾਨੂੰ ਰੋਅਜ਼ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਸਾਈਡ-ਬਾਰ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਕਤਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਐਂਟਰੀਆਂ ਦਾ ਸਮੂਹ ਹੈ।
2. ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਇੱਕ ਟੇਬਲ ਦੇ ਇੱਕ ਸੈੱਲ ਦੀ ਚੌੜਾਈ ਨੂੰ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੈੱਲਾਂ ਜਾਂ ਕਾਲਮਾਂ ਤੱਕ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।	2. ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਇੱਕ ਟੇਬਲਜ਼ ਦੇ ਇੱਕ ਰੋਅਜ਼ ਦੀ ਉਚਾਈ ਨੂੰ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੈੱਲ ਜਾਂ ਰੋਅ ਤੱਕ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।
3. COLSPAN ਐਂਟਰੀਬਿਊਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ <th> ਅਤੇ <td> ਟੈਗ ਵਿਚਕਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।	3. ROWSPAN ਦੇ ਟੇਬਲ-ਸੈੱਲ ਐਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਐਂਟਰੀਬਿਊਟਸ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ <th> ਅਤੇ <td> ਟੈਗ।
4. ਇਹ ਐਕਸਲ ਵਰਗੇ ਸਪਰੈਡਸ਼ੀਟ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿੱਚ "ਮਰਜ ਸੈੱਲ" ਵਰਗੀ ਕਿਰਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।	4. ਇਹ ਐਕਸਲ ਵਰਗੇ ਸਪਰੈਡਸ਼ੀਟ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿੱਚ "ਮਰਜ ਸੈੱਲ" ਵਰਗੀ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਕਿਰਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।
5. Example:- <th colspan="2">	5. Example:- <th rowspan="2">

2.12.8 ਟੇਬਲ ਦੀ ਬੈਕਗਰਾਊਂਡ (Background):-

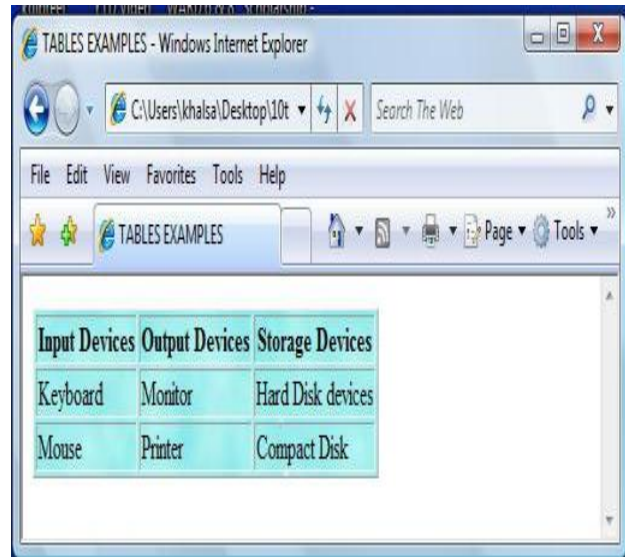
ਬੈਕਗਰਾਊਂਡ ਐਟਰੀਬਿਊਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ Table ਦੀ ਬੈਕਗਰਾਊਂਡ ਸੈਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਦਾਹਰਨ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

```
<table background="up.jpeg" border=2>
```

ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਿਖਾਇਆ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋਕਿ ਚਿੱਤਰ 2.54 ਅਤੇ 2.55 ਵਿੱਚ HTML ਕੋਡ ਅਤੇ ਆਊਟਪੁੱਟ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

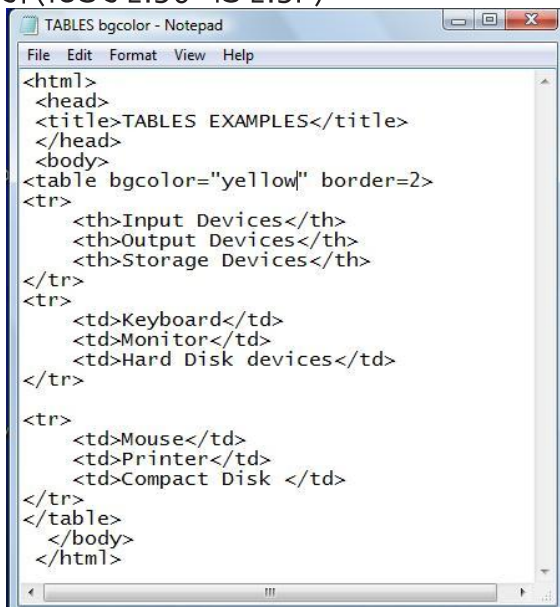
ਚਿੱਤਰ 2. 54

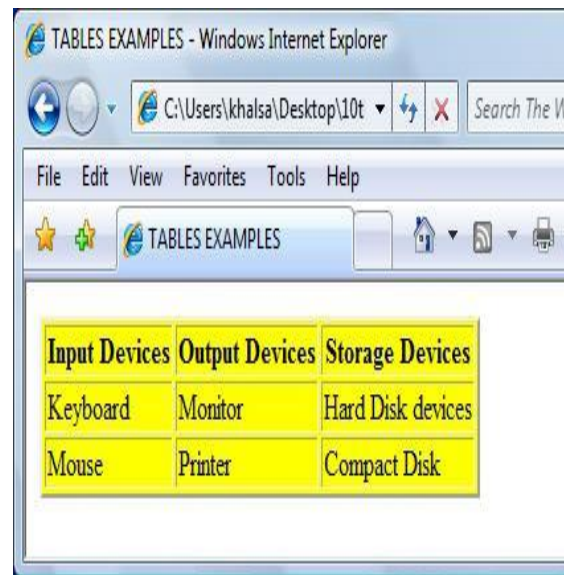
ਚਿੱਤਰ 2. 55

BGCOLOR (ਬੀਜੀਕਲਰ) : ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਟੇਬਲ ਦੇ (Background) ਨੂੰ ਸੈੱਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਐਟਰੀਬਿਊਟ ਲਈ ਵਰਤੋਂ ਗਏ ਉਦਾਹਰਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ :-

`<table bgcolor="yellow" border=2>` ਇਸ ਨੂੰ ਉਦਾਹਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੇਠਾਂ ਵਿਖਾਇਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। (ਚਿੱਤਰ 2.56 ਅਤੇ 2.57)

ਚਿੱਤਰ 2. 56

ਚਿੱਤਰ 2. 57

ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਯੋਗ ਗੱਲਾਂ

1. HTML ਇੱਕ ਹਾਇਪਰ ਟੈਕਸਟ ਮਾਰਕਅਪ ਲੈਂਗੂਏਜ ਹੈ ਜੋ ਵੈਬ ਪੇਜ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
2. HTML ਕੋਡ ਟੈਗ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
3. Element code ਦੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ:- ਕੰਟੇਨਰ ਟੈਗ, ਐਮਪਟੀ ਟੈਗ।
4. ਕੰਟੇਨਰ ਦੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ:- **Opening tag** ਅਤੇ **closing tag** ਜਦੋਂ ਕਿ **empty tag** ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਇੱਕ **single tag** ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
5. ਵੈਬ ਬਰਾਉਜ਼ਰ HTML ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ output ਦੇਖਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗੂਗਲ ਕ੍ਰੋਮ, ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਐਕਸਪਲੋਰਰ, ਫਾਇਰਫੋਕਸ, ਐਪੋਰਾ।
6. ਹੈਡਿੰਗ ਟੈਗ <H1> ਤੋਂ <H6> ਟੈਗ ਨਾਲ ਡਿਫਾਇਨ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
7. ਯੂਜ਼ਰ ਆਪਣੇ ਟੈਕਸਟ ਨੂੰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟੈਗ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਫੋਰਮੈਟ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ **B**, <U>, <I> ਆਦਿ।
8. .HTML ਜਾਂ .HTM, html ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ extension ਹੈ।
9. ਹਰ ਟੈਗ ਦੇ ਕੁਝ attributes ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਟੈਗ ਦੀਆਂ Properties ਨੂੰ ਡਿਫਾਇਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।
10. ਟੈਗ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ:- **ordered**, **unordered** ਅਤੇ **definition lists**।
11. **Nested lists** ਨੂੰ ਲਿਸਟ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲਿਸਟ ਪਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
12. ਯੂਜ਼ਰ, ਲਿੰਕਿੰਗ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੈਬਪੇਜ connect ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।
13. ਪੇਜਾਂ ਦੀ ਲਿੰਕਿੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਐਂਕਰ <A> ਟੈਗ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
14. **Information** ਨੂੰ **tabular form** ਵਿੱਚ ਡਿਫਾਇਨ ਕਰਨ ਲਈ <table> ਟੈਗ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
15. ਵੈਬ ਪੇਜਾਂ ਦੀਆਂ images ਲਈ ਟੈਗ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਅਭਿਆਸ

1. ਬਹੁ ਚੋਣਵੇਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ:

1. ਕਿਸੇ ਵੀ HTML ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ ਟੈਗ ਕੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ?
 a. <head> b. <title>
 c. <html> d. <document>
2. ਛੋਟੇ ਸਾਈਜ਼ ਦੇ ਹੈਡਿੰਗ ਲਈ ਸਹੀ HTML ਟੈਗ ਚੁਣੋ?
 a. <heading> b. <h6>
 c. <h1> d. <head>

3. ਲਾਈਨ ਬ੍ਰੇਕ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸਹੀ HTML ਟੈਗ ਕੀ ਹੈ?
 a.
 b. <lb>
 c. <break> d. <newline>
4. ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਕੰਟੇਨਰ ਟੈਗ ਨਹੀਂ ਹੈ?
 a. <p> b. < u >
 c. <I> d.
5. ਕੁਝ ਟੈਗ ਟੈਕਸ ਨੂੰ ਦੋਨੋਂ ਪਾਸੋਂ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 a. Couple tags b. Single tags
 c. Double tags d. Pair tags
6. Marquee HTML ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਟੈਗ ਹੈ
 a. mark the list of items to maintain in queue

- b. Mark the text so that it is hidden in browser
 c. Display text with scrolling effect
 d. None of above
7. **HTML** ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਾ ਹੈ
 a. ordered lists
 b. unordered lists
 c. both type of lists
 d. does not support those types
8. ਜੇ ਚਿੱਤਰ ਬ੍ਰਾਊਜ਼ਰ ਵਿਚ ਲੋਡ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਟੈਕਸਟ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ `img` ਟੈਗ ਨਾਲ ਕਿਹੜਾ ਗੁਣ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
 a. description b. name
 c. alt d. id
9. ਇੱਕ ਵੈਬਪੇਜ ਤਸਵੀਰ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਤਸਵੀਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹੜਾ ਟੈਗ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ?
 a. picture b. mage
 c. img d. src
10. ਕਿਹੜਾ ਟੈਗ ਤੁਹਾਡੇ ਵੈੱਬ ਪੇਜ 'ਤੇ horizontally ਲਾਈਨ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ?
 a. `<hr>`
 b. `<line>`
 c. `<line direction="horizontal">`
 d. `<tr>`
11. ਕਿਹੜਾ ਟੈਗ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਰਣੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਤਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ?
 a. `<td>` and `</td>` b. `<cr>` and `</cr>`
 c. `<th>` and `</th>` d. `<tr>` and `</tr>`
12. HTML ਦਾ ਪੂਰਾ ਰੂਪ ਕੀ ਹੈ?
 a. Hyper text markup language
 b. Hyphenation text markup language
 c. Hyphenation test marking language
 d. Hyper text marking language
13. FTP ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਿਸ ਕੰਮ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
 a. ਸਰਵਰ ਤੇ ਫਾਈਲਾਂ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕਰਨ ਲਈ.
 b. ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ
 c. ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਨਾਲ ਕੰਨੈਕਟ ਕਰਨ ਲਈ
 d. ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
14. ਕਿਹੜਾ ਟੈਗ ਪਾਵਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ $(A+B)^2$?
 a. `<SUP>` b. `<SUB>`
 c. `` d. `<P>`
15. **HTML** ਵਿੱਚ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਕੀਤੇ ਪੇਜ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
 a. Yellow Page b. Web Page
 c. Server Page d. Front Page
16. HTML ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਸੇਵ ਕਰਨ ਲਈ --- ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
 a. .htl b. .html
 c. .hml d. .htnl
17. HTML ਟੈਗਜ਼ ----- ਬਰੈਕਟਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
 a. Angle b. Square
 c. Round d. Curly
18. ਵੈੱਬ ਪੇਜ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਜੋੜਦਾ ਹੈ।
 a. Connector b. Link
 c. Hyperlink d. None of the above
19. ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਰਤ ਕੇ ਟੈਕਸਟ ਅਤੇ ਟੈਗਜ਼ ਸਿੱਧੇ ਵਿਖਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
 a. Head b. Body.
 c. Title. d. Html
20. ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਬਰਾਊਜ਼ਰ ਅਤੇ ਸਰਚ ਇੰਜ਼ਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਟੋਰ ਕਰਕੇ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?
 a. Cookies. b. Metatages.
 c. Form. d. Frame.
21. `<HR>` ਟੈਗ ਲੇਟਵੀਂ ਕਤਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਐਟਰੀਬੀਊਟਸ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ।
 ● Size.
 ● Width.
 ● Align .
 ● All of th Above.
22. `<Table>` ਵਿੱਚ ਹੇਰ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਟੈਗਜ਼ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ
 a. `<TR>`. b. `<TD>`.
 c. `<TH>` d. All of the above.
- 2 ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ : -**
 1. HTML ਦਾ ਪੂਰਾ ਨਾਮ _____ ਹੈ।
 2. _____ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੈੱਬਪੇਜ

ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

3. ਐਚ. ਟੀ. ਐਮ. ਐਲ . ਦੇ ਤੱਤ ਦੇ ਕਿਸਮਾਂ _____ ਅਤੇ _____ ਹਨ।
4. ਇੱਕ unorganised list ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ _____ ਸੂਚੀ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?
5. _____ Tag ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੂਚੀ ਦੇ element ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
6. _____ attribute ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ List ਵਿੱਚ Background ਦੇ Image ਨੂੰ ਸੈਟ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
7. ALT ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ _____।
8. _____ table ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਡਾਟਾ ਸੈਲ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਪਿਕਸਲ ਦੀ ਚੌੜਾਈ ਹੈ।
9. _____ HTML ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦਾ ਮੁੱਖ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵੈੱਬਪੇਜ ਦੇ ਬਾਰੇ ਸਾਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ।
10. _____ ਵਿੱਚ Title ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ HTML ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ Heading ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਦਾ ਹੈ।

3 ਸਹੀ ਗਲਤ:-

1. HTML ਇੱਕ Structured ਭਾਸ਼ਾ ਹੈ।
2. ਟੇਬਲ ਸਿਰਲੇਖ <TH> ਟੈਗ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ </ TH> ਟੈਗ ਨਾਲ ਖਤਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
3. ਅਲਾਈਨ ਟੈਗ ਵੈੱਬਪੇਜ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਕੰਨਟੈਂਟ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਅਟੈਚ ਇਮੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਅਲਾਈਨਮੈਂਟ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।
4. ਸੇਲਪੈਡਿੰਗ ਸੈਲ ਸੰਖੇਪਾਂ ਅਤੇ ਸੈੱਲ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਵਿਚਕਾਰ ਪਿਕਸਲ ਸਪੇਸ ਹੈ।
5. ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਦੇ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

4 11. ਪੂਰਾ ਰੂਪ

1. HTML 2. 3. <I> 4. <U>
5. 6. 7. <P> 8.

9. SRC 10. 11. <TR>
12. <TH> 13. <TD> 14. LI
15. URL.

5 ਬਹੁਤ ਛੋਟੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉੱਤਰ

1. HTML ਕਿਸ ਨੇ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਕੀਤੀ?
2. ਉਸ ਟੈਗ ਦਾ ਨਾਮ ਦਸੋ ਜੋ ਸ਼ੁਰੂ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਵਰਤ ਜਾਂਦੇ ਹਨ?
3. ਉਸ ਟੈਗ ਦਾ ਨਾਮ ਦਸੋ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਵੈੱਬਪੇਜ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਸਟੋਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?
4. HTML ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਸੇਵ ਕਰਨ ਲਈ -- ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ ਨਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
5. ਉਸ ਟੈਗ ਦਾ ਨਾਮ ਦਸੋ ਜੋ ਕਿ ਐਪਟੀ ਟੈਗ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਲਾਈਨ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
6. ਇੱਕ ਵੈੱਬਪੇਜ ਵਿੱਚ ਇਮੇਜ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਟੈਗ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
(<image SRC=""FILENAME">)

6 ਬਹੁਤ ਛੋਟੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉੱਤਰ

1. HTML ਕੀ ਹੈ?
2. ਵੈੱਬ ਬਰਾਊਜ਼ਰ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ?
3. <head> ਅਤੇ <title> tag ਨੂੰ ਸਮਝਾਓ।
4. <body> ਟੈਗ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਕੀ ਹੈ?
5. ਇੱਕ ਟੈਗ ਕੀ ਹੈ?
6. HTML ਵਿੱਚ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਸੂਚੀਆਂ ਕੀ ਹਨ?
7. ਟੈਗ ਕੀ ਹੈ ਸਮਝਾਓ।
8. ਇੱਕ table ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹੜੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਟੈਗ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
9. Nested Lists ਨੂੰ ਵਿਰਨਣ ਕਰੋ।
10. ਫੋਟ ਟੈਗ ਨੂੰ ਐਟਰੀਬਿਊਟ ਸਹਿਤ ਵਰਨਣ ਕਰੋ।

7 ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ: -

1. ਆਰਡਰ ਅਤੇ ਅਨਆਰਡਰਡ ਲਿਸਟ
2. ਬੈਕਗ੍ਰਾਊਂਡ ਅਤੇ ਬੀਜੀਕਲਰ।
3. ਕੰਟੇਨਰ ਅਤੇ ਐਪਟੀ ਟੈਗਸ।
4. ਕੋਲਸਪੈਨ ਅਤੇ ਰੋਸਪੈਨ।

5. ਸੈੱਲ ਸਪੇਸਿੰਗ ਅਤੇ ਸੈਲ ਪੈਡਿੰਗ।
6. ਟੈਗ ਅਤੇ ਐਟਰੀਬਿਊਟ
7. <P> ਅਤੇ
 ਟੈਗ

4. ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਨ ਦੇ ਨਾਲ Ordered List ਸਮਝਾਓ।
5. ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਨ ਦੇ ਨਾਲ definition List ਦੀ ਸੂਚੀ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।
6. ਇੱਕ HTML ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਇਮੇਜ ਨੂੰ ਇਨਸਰਟ ਕਰਨ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਤਰੀਕੇ ਕਿਹੜੇ ਹਨ?
7. ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵੈਬਪੇਜ ਦੀ ਬੈਕਗ੍ਰਾਊਂਡ ਕਿਵੇਂ ਬਦਲ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।
8. Nesting List ਉਦਾਹਰਨ ਸਹਿਤ ਸਮਝਾਓ।

8. ਵੱਡੇ ਉਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-

1. HTML ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦਾ ਵੇਰਵੇ ਸਹਿਤ ਵਰਨਣ ਕਰੋ।
2. ਅਸੀਂ ਇਕ ਸਧਾਰਨ ਵੈੱਬਪੇਜ ਕਿਵੇਂ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਵੇਰਵੇ ਸਹਿਤ ਵਿਆਖਿਆ।
3. Table ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਟੈਗਸ ਕੀ ਹਨ। ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਉੱਤਰਮਾਲਾ

Questions	Multiple Choice	Fill in the Blanks	True or False	Full Form	Very Short Answer
1	c	Hypertext Markup Language	TRUE	Hypertext markup language	Tim Berners-Lee
2	b	Web browser	TRUE	Bold	Container Tag
3	a	Container and Empty Tag	FALSE	Italic	Body tag
4	d	Unordered List	TRUE	Underline	
5	d		TRUE	Ordered list	Bulleted Lists
6	c	Background	-	Unordered list	Image SRC="filename">
7	c	Alternate	-	Paragraph	-
8	c	Cell spacing	-	Break	-
9	c	<Body>	-	Source	-
10	a	heading	-	Image	-
11	d			Table row	
12	a			Table heading	
13	a			Table data	
14	a			List item	
15	b			Uniform resource locator	
16	b				
17	a				
18	c				
19	b				
20	a				
21	d				
22	d				

ਪਾਠ ਦੇ ਉਦੇਸ਼

ਜਾਣ-ਪਛਾਣ

- 3.1 ਹਾਈਪਰਲਿੰਕ
- 3.2 ਫਾਰਮ
- 3.3 ਬਟਨ
- 3.4 ਫਰੇਮਜ਼
- 3.5 HTML ਵਿੱਚ ਮਲਟੀਮੀਡੀਆ
- 3.6 CSS

ਜਾਣ-ਪਛਾਣ (Introduction):

ਪਿਛਲੇ ਅਧਿਆਇ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਐਚ.ਟੀ.ਐਮ. ਐਲ. ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਤੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਕ ਸਧਾਰਨ ਵੈਬਪੇਜ਼, ਲਿਸਟਾਂ, ਟੇਬਲ ਚਿੱਤਰ ਆਦਿ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਵਿੱਚ Marquee, ਹਾਈਪਰਲਿੰਕ, HTML ਵੈਬ ਪੇਜ ਤੇ ਬਾਹਰੀ ਆਡੀਓ ਅਤੇ ਵੀਡੀਓ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਸੰਬੰਧੀ ਚਰਚਾ ਕਰਾਂਗੇ।

3.1 ਹਾਈਪਰਲਿੰਕਿੰਗ (Hyperlinking):

ਲਿੰਕ ਕਰਨਾ HTML ਦੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨਾਲ ਟੈਕਸਟ ਜਾਂ ਚਿੱਤਰ ਨੂੰ ਜੋੜ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਲਿੰਕ ਨੂੰ ਹਾਈਪਰ ਟੈਕਸਟ ਲਿੰਕ ਜਾਂ ਹਾਈਪਰਲਿੰਕ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਰਾਊਜ਼ਰ ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਹਾਈਪਰਲਿੰਕ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਰੇਖਾ ਖਿੱਚਦਾ ਹੈ। ਲਿੰਕਿੰਗ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਪੰਨੇ ਨਾਲ ਮਲਟੀਪਲ ਵੈਬ ਪੇਜਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨਾ। ਹਰੇਕ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਕੋਲ ਵੱਖਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕਈ ਵੈੱਬ-ਪੇਜ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। HTML ਲਿੰਕਿੰਗ ਨੂੰ HYPERLINK ਨਾਲ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵੈੱਬ ਪੇਜਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਲਿੰਕਿੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਲਿੰਕ ਨੂੰ ਦੋ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅੰਦਰੂਨੀ (Internal) ਲਿੰਕ (ਜੋ ਉਸੇ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਨਾਲ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ) ਅਤੇ ਬਾਹਰੀ (External) ਲਿੰਕ (ਉਹ ਲਿੰਕ ਜਿਹੜੇ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ)। ਟੈਕਸਟ ਜਾਂ ਈਮੇਜ ਨੂੰ ਕਿਸੀ ਵੈੱਬਪੇਜ ਵਿੱਚ ਹਾਈਪਰਲਿੰਕ ਦੇ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

3.1.1 ਐਕਰ ਟੈਗ <a>:

ਐਕਰ ਟੈਗ <a> ਕਿਸੇ ਵੈਬਪੇਜ ਤੇ ਇੱਕ ਲਿੰਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ <a> ਟੈਗ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਬੰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਐਕਰ ਟੈਗ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਐਟਰੀਬਿਊਟ href ਹੈ, ਜੋ ਲਿੰਕ ਦੇ ਡੈਸਟੀਨੇਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਲਿੰਕ ਸਾਰੇ ਬਰਾਉਜ਼ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹੇਠਾਂ ਦਰਸਾਏ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇਗਾ।

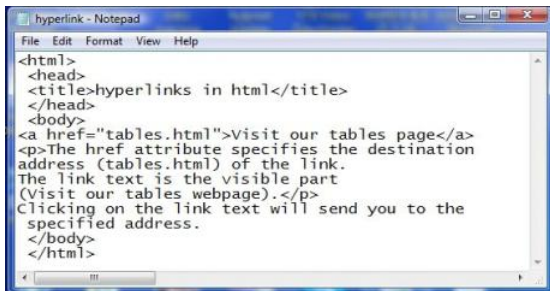
ਇੱਕ ਅਨਵਿਜ਼ਿਟਿਡ ਲਿੰਕ(ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਕਲਿੱਕ ਨਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ)ਅੰਡਰਲਾਈਨ ਅਤੇ ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਿਜ਼ਿਟ (ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ) ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਲਿੰਕ ਹੇਠਾਂ ਰੇਖਾ ਖਿੱਚੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਰੰਗ ਜਾਮਨੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇੱਕ ਐਕਟਿਵ ਲਿੰਕ ਅੰਡਰ ਲਾਈਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਰੰਗ ਲਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

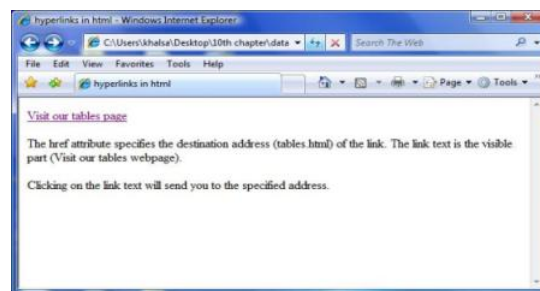
Href ਯੂਜ਼ਰ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਨੁਸਾਰ ਲਿੰਕ ਦੇ ਸਬੰਧ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਜ਼ਿਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵੈਬਪੇਜ ਦਾ ਯੂ.ਆਰ.ਐਲ. ਪਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਜ਼ਿਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ HTML ਪੇਜ ਦਾ ਐਡਰੈੱਸ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ tables.html)। ਐਕਰ ਟੈਗ ਦਾ ਸਿੰਟੈਕਸ ਹੇਠਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:-

link text

ਉਦਾਹਰਨ: Visit our tables page

ਚਿੱਤਰ 3.1 HTML ਕੋਡ

ਚਿੱਤਰ 3.2 ਆਉਟਪੁਟ

3.1.2 ਲਿੰਕ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ:

3.1.2.1 ਇੱਕ ਵੈਬਪੇਜ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲਿੰਕ:

ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਲਿੰਕ ਨੂੰ ਉਸੇ ਵੈਬਪੇਜ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਐਕਰ ਟੈਗ ਨਾਲ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋ ਭਾਗਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ:-

1. "HREF" ਵੈਬਪੇਜ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਿੱਸੇ ਲਈ ਲਿੰਕ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸਿਨਟੈਕਸ LINK TO ANOTHER PART OF SAME WEBPAGE

2. "NAME" ਉਸ ਲਿੰਕ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਲਿੰਕ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਭਾਗ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸਿਨਟੈਕਸ NEW SECTION

ਆਓ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਨ ਨਾਲ ਇਸਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੀਏ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚਿੱਤਰ 3.3 ਅਤੇ 3.4 ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਯੂਜ਼ਰ HTML ਦੇ disadvantages ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਵੈਬਪੇਜ ਦੇ disadvantages ਵਾਲੇ ਹਿੱਸੇ ਦਿਖਾਏਗਾ।

ਇੱਥੇ name ਐਟਰੀਬਿਊਟ ਯੂਜ਼ਰ ਨੂੰ ਉਸੇ ਪੇਜ ਤੇ ਇੱਕ ਲਿੰਕ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਲਿੰਕ name ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਇਕੋ ਪੇਜ 'ਤੇ ਲਿੰਕ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਾਈਪਰਲਿੰਕ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ

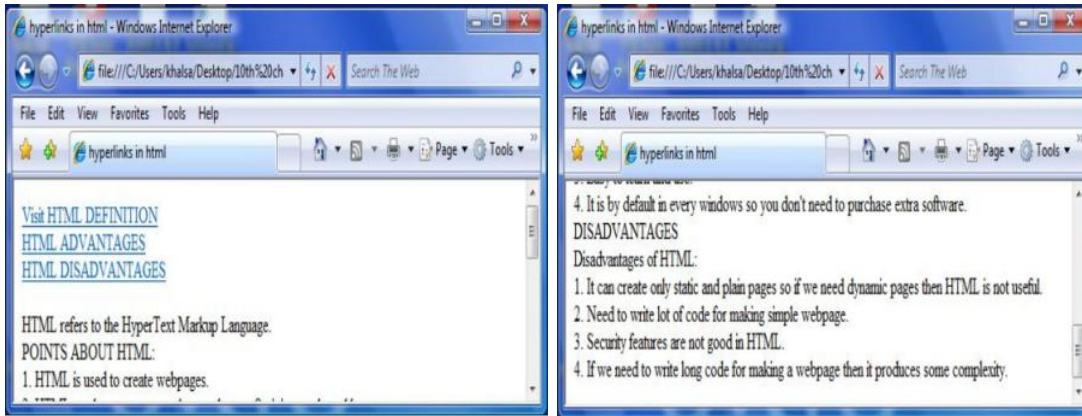

```

<html>
<head>
<title>hyperlinks in html</title>
</head>
<body>
<a href="#HTML">Visit HTML DEFINITION</a><br>
<A href="#ADVANTAGES">HTML ADVANTAGES </A><br>
<A href="#DISADVANTAGES">HTML
DISADVANTAGES</A><br>
<A NAME="#HTML"></A><br>
HTML refers to the HyperText Markup L
anguage.<br>
POINTS ABOUT HTML:<br>
1. HTML is used to create webpages.<br>
2. HTML used many tags to make a webpage. So it is a tag
based language.<br>
3. The tags of HTML are surrounded by angular bracket.<br>
4. It can use wide ranges of colors,objects
and layouts.<br>
5. Very useful for beginners in web designing field.<br>
<A NAME="#ADVANTAGES">ADVANTAGES OF
HTML</A><br>
    
```

```

Advantages of HTML:<br>
2. Every browser supports HTML language.<br>
3. Easy to learn and use.<br>
4. It is by default in every windows so you don't need to
purchase extra software.<br>
<A NAME="#DISADVANTAGES">DISADVANTAGES</A><br>
Disadvantages of HTML:<br>
1. It can create only static and plain pages so
if we need dynamic pages then HTML is not useful.<br>
2. Need to write lot of code for making simple
webpage.<br>
3. Security features are not good in HTML.<br>
4. If we need to write long code for making a webpage then
it produces some complexity.<br>
</body>
</html>
    
```

ਚਿੱਤਰ 3.3

ਚਿੱਤਰ 3.4

3.1.2.2 ਐਕਸਟਰਨਲ (External) ਲਿੰਕ:

ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਦੇ ਬਾਹਰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਲਿੰਕ ਨੂੰ ਬਾਹਰੀ ਲਿੰਕ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਲਿੰਕ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਦੇ ਸੰਪੂਰਨ ਅਤੇ ਸਹੀ ਐਡਰੈਸ ਦੇ ਨਾਲ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਯੂਜ਼ਰ ਇਹਨਾਂ ਲਿੰਕਾਂ ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵੈੱਬ ਬਰਾਊਜ਼ਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਲਿੰਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ URL ਤੇ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

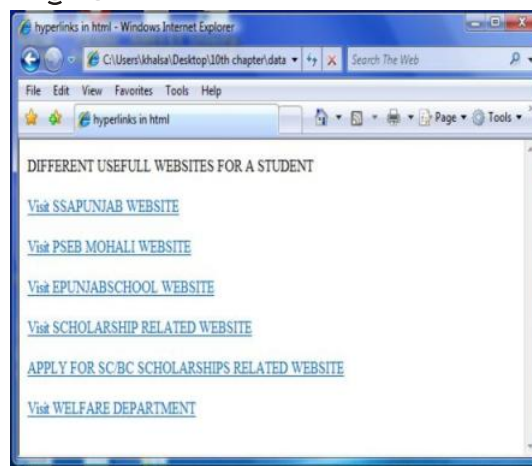
ਉਦਾਹਰਨ SSAPUNJAB WEBSITE

ਜਦੋਂ ਯੂਜ਼ਰ ਉਪਰੋਕਤ ਲਿੰਕ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ssapunjab.org ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਵੇਗੀ। ਆਉਂਦੇ ਇਕ ਉਦਾਹਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੀਏ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚਿੱਤਰ 3.5 ਅਤੇ 3.6 ਵਿੱਚ ਕੋਡ ਅਤੇ ਆਊਟਪੁੱਟ ਰਾਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

```

HYPERLINKEX - Notepad
File Edit Format View Help
<html>
<head>
<title>hyperlinks in html</title>
</head>
<body>DIFFERENT USEFULL WEBSITES FOR A STUDENT<br><br>
<A href="HTTP://SSAPUNJAB.ORG">visit SSAPUNJAB WEBSITE</A>
<br><br>
<A href="HTTP://PSEB.AC.IN">visit PSEB MOHALI WEBSITE</A>
<br><br>
<A href="HTTP://EPUNJABSCHOOL.GOV.IN">visit EPUNJABSCHOOL
WEBSITE</A><br><br>
<A href="HTTP://SCHOLARSHIPS.GOV.IN">visit SCHOLARSHIP
RELATED WEBSITE</A><br><br>
<A href="HTTP://PUNJABSCHOLARSHIPS.GOV.IN">APPLY FOR SC/BC
SCHOLARSHIPS
RELATED WEBSITE</A><br><br>
<A href="HTTP://WELFARE.PUNJAB.GOV.IN">visit WELFARE DEPARTMENT</A>
</body>
</html>
    
```

ਚਿੱਤਰ 3.5

ਚਿੱਤਰ 3.6

3.1.3 ਇੱਕ ਹਾਈਪਰਲਿੰਕ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਮੇਜ ਨੂੰ ਲਿੰਕ ਕਰਨਾ :

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੜ੍ਹ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ , ਹਾਈਪਰਲਿੰਕ ਨੂੰ ਵੈਬਪੇਜ ਦੇ ਟੈਕਸਟ ਤੇ ਹੋਰ ਐਲੀਮੈਂਟ ਤੇ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਮੇਜ ਤੇ ਹਾਈਪਰਲਿੰਕ ਨੂੰ ਵੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਉਦਾਹਰਨ<image src="lampbg.jpeg" HEIGHT=70% WIDTH=60% >

ਇੱਥੇ ਉਪਰੋਕਤ ਉਦਾਹਰਣ ਵਿੱਚ ਇਮੇਜ "lampbg.jpeg" ਨੂੰ ਇੱਕ ਹਾਈਪਰਲਿੰਕ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਯੂਜ਼ਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਇਮੇਜ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਲਿੰਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਐਕਰ ਟੈਗ ਅਤੇ Img SRC ਟੈਗ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਇੱਕ ਇਮੇਜ ਦੇ ਨਾਲ HTML ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ "Link.html" ਬਣਾਓ, ਫਿਰ ਚਿੱਤਰ 3.7 (a) , 3.7 (b) ਅਤੇ 3.8 (a), 3.8(b) ਡਾਇਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਏ ਅਨੁਸਾਰ hyperlinkImg.html ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾਓ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵੇਖੋ।

```

link - Notepad
File Edit Format View Help
<html>
<head>
<title>adding image link in html</title>
</head>
<body>

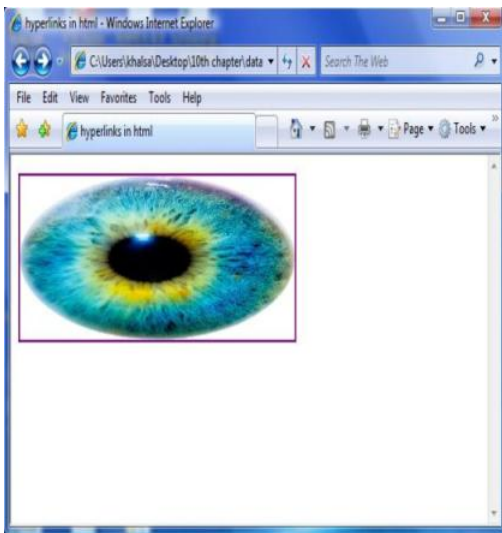
</A>
</body>
</html>
    
```

ਚਿੱਤਰ 3.7 (a)

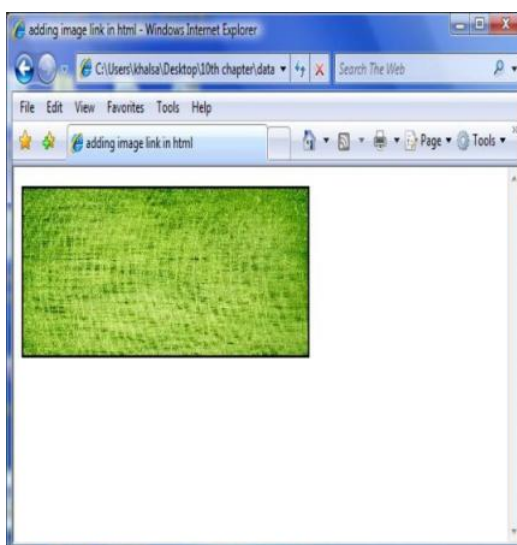
```

HYPERLINKIMG - Notepad
File Edit Format View Help
<html>
<head>
<title>hyperlinks in html</title>
</head>
<body>
<A HREF=bodybackground.html>
<img src=imglnk.jpeg HEIGHT=50% WIDTH=60%
border=2>
</A>
</body>
</html>
    
```

ਚਿੱਤਰ 3.7 (b)

ਚਿੱਤਰ 3.8 (a)

ਚਿੱਤਰ 3.8 (b)

3.1.4 ਈ-ਮੇਲ ਨਾਲ ਲਿੰਕ ਕਰਨਾ:-

ਤੁਸੀਂ ਐਕਰ ਟੈਗ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਈ-ਮੇਲ ਪਤੇ ਨੂੰ ਲਿੰਕ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਇਸ ਨਾਲ ਇੱਕ ਯੂਜ਼ਰ ਲਿੰਕ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰਕੇ ਡਿਜ਼ਾਇਨਰ ਨੂੰ ਈ-ਮੇਲ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇੱਕ ਈ-ਮੇਲ ਪਤੇ ਨਾਲ ਲਿੰਕ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਕੋਡ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ।

 mailme .

ਇੱਥੇ abc@rediffmail.com ਮੇਲ ਐਡਰੈੱਸ ਹੈ ਅਤੇ mailme ਹਾਈਪਲਿੰਕ ਹੈ।

3.2 ਫਾਰਮ (FORM)

ਇਹ ਐਚ.ਟੀ.ਐਮ.ਐਲ. ਪੇਜ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਖੇਤਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਰੀਡਰ WEBSITE ਜਾਂ ਵੈਬ ਪੇਜ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਭੇਜੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਰਜ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਇੱਕ ਕੰਟੇਨਰ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਫਾਰਮ ਐਲੀਮੈਂਟਸ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਟੈਕਸਟ ਬਾਕਸ, ਰੇਡੀਓ ਬਟਨ, ਲਿਸਟ ਬਾਕਸ ਆਦਿ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਫੀਡ ਕਰਨ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਇੱਕ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ action ਅਤੇ method ਐਟਰੀਬਿਊਟ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ:-

Action : ਐਟਰੀਬਿਊਟ ਇਹ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਫਾਰਮ ਨੂੰ ਸਬਮਿਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਾਰਮ ਨੂੰ ਕਿੱਥੇ ਭੇਜਣਾ ਹੈ। ਸਬਮਿਟ ਬਟਨ ਪ੍ਰੈਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਨਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਫਾਰਮ ਬੇਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। Action ਐਟਰੀਬਿਊਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇੱਕ ਵਾਰ ਸਬਮਿਟ ਬਟਨ ਪ੍ਰੈਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬ੍ਰਾਊਜ਼ਰ ਨੂੰ ਇਹ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹੜਾ ਪੇਜ (ਜਾਂ ਸਕਰਿਪਟ) ਨੂੰ ਕਾਲ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਬਮਿਟ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫਾਰਮ ਡਾਟਾ ਨੂੰ URL ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

<FORM ACTION="welcome.php">

Method:

Method ਐਟਰੀਬਿਊਟ ਉਸ ਤਰੀਕੇ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਯੂਜ਼ਰ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਐਟਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੈਬ ਸਾਈਟ ਸਰਵਰ ਤੇ ਭੇਜਿਆ ਅਤੇ ਸਟੋਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਦੋ ਤਰੀਕਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਭੇਜੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ :

Get Method:

ਇਹ ਢੰਗ ਯੂਜ਼ਰ ਦੁਆਰਾ URL ਪਾਥ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਫੀਡ ਡਾਟਾ ਨੂੰ ਐਨਕੋਡ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਰਵਰ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲਿਮਟਿਡ ਡਾਟਾ ਸਰਵਰ ਤੇ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਪੈਰਾਮੀਟਰ ਬ੍ਰਾਊਜ਼ਰ ਦੀ ਹਿਸਟਰੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਉਦਾਹਰਨ <FORM method=get action="welcome.php">

Post Method:

ਇਸ ਢੰਗ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਯੂ.ਆਰ.ਐਲ. ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਦਖਲ ਦਿੱਤੇ ਸਰਵਰ 'ਤੇ ਡਾਟਾ ਸਟੋਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵੈਬਸਾਈਟ form ਨੂੰ GET ਵਿਧੀ ਰਾਹੀਂ ਸਰਵਰ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ। ਡਾਟਾ ਭੇਜਣ 'ਤੇ ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀ

ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਸਦੇ ਮਾਪਦੰਡ ਬ੍ਰਾਊਜ਼ਰ ਦੀ ਹਿਸਟਰੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਉਦਾਹਰਨ <FORM method=Post action="welcome.php">

3.2.1 ਇੱਕ ਫਾਰਮ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ :

ਹਰੇਕ ਫਾਰਮ <form> ਟੈਗ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ html ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਸਥਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ </form> ਨਾਲ ਖਤਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਅਲੱਗ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਉਪਲੱਬਧ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਹੇਠਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

3.2.2 ਟੈਕਸਟ ਇਨਪੁੱਟ :

ਇਹ ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਦੀ ਫਾਰਮ ਕੰਟਰੋਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਯੂਜ਼ਰ ਰਾਹੀਂ ਇੱਕ ਫਾਰਮ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਖਾਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪੁੱਛਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ <input> element type. ਵਰਤਦਾ ਹੈ। Type ਇੱਕ ਐਟਰੀਬਿਊਟ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇਨਪੁੱਟ ਐਲੀਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੀ ਕਿਸਮ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਕਿ ਯੂਜ਼ਰ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਟੈਗ <form> ਅਤੇ </form> ਟੈਗ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਟੈਕਸਟ ਇਮੇਜ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ html ਟੈਗਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਜੇ ਯੂਜ਼ਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਨੂੰ ਟਾਈਪ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ:

ਉਦਾਹਰਨ What is your first name ? <Input type="text" name="fullname" size="20">

ਇੱਥੇ type ਲੋੜੀਂਦੇ ਇਨਪੁੱਟ ਦੀ ਕਿਸਮ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। name ਫੀਲਡ ਦਾ ਨਾਮ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਫਾਰਮ ਤੋਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, size ਟੈਕਸਟ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੇਕਰ ਵੈੱਬ ਡਿਜ਼ਾਇਨਰ ਇਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਯੂਜ਼ਰ ਟੈਕਸਟ ਨੂੰ ਸਕਰੀਨ ਤੇ ਦਿਖਾਏ ਬਿਨਾਂ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਤਾਂ ਉਹ <input type="text"> ਦੀ ਬਜਾਏ <input type="password"> ਵਰਤ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਐਸਟਰਿਕ (*) text ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਯੂਜ਼ਰ ਟਾਈਪ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਚਿੱਤਰ 3.9

ਚਿੱਤਰ 3.10

3.2.3 ਟੈਕਸਟ ਏਰੀਆ :

ਇਹ ਇੱਕ ਕੰਟੇਨਰ ਟੈਗ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਿੰਗਲ ਇਨਪੁੱਟ ਆਈਟਮ ਵਿੱਚ ਟੈਕਸਟ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਲਾਈਨਾਂ ਨੂੰ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਦੋ ਐਟਰੀਬਿਊਟਸ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ROWS ਅਤੇ COLS ਹਨ। Rows ਟੈਕਸਟ ਏਰੀਆ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਰੋਆਜ਼ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ COLS ਟੈਕਸਟ ਏਰੀਆ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਕਾਲਮਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਯੂਜ਼ਰ ਕੁਝ ਡਿਫਾਲਟ ਟੈਕਸਟ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਟੈਕਸਟ ਏਰੀਆ ਦੇ ਓਪਨਿੰਗ ਅਤੇ ਕਲੋਜ਼ਿੰਗ ਟੈਗਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਹੇਠਾਂ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਉਦਾਹਰਨ <textarea name="comments" rows="4" cols="20">

Please send more information. </textarea>

Rows, Cols ਐਟਰੀਬਿਊਟਸ, ਇਨਪੁੱਟ ਬਾਕਸ ਵਿੱਚ ਫਿੱਟ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਰੋਅਜ਼ ਅਤੇ ਰੋਅਜ਼ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਟੈਕਸਟ ਏਰੀਆ ਬਾਕਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਕਰੋਲਬਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਯੂਜ਼ਰ ਡਿਸਪਲੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਫਿੱਟ ਹੋਣ ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਟੈਕਸਟ ਦਰਜ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

3.2.4 ਚੈੱਕ ਬਾਕਸਿਜ਼ (CHECK BOXES):

ਸਭ ਤੋਂ ਅਸਾਨ ਇਨਪੁੱਟ ਟਾਈਪ ਇੱਕ ਚੈੱਕ ਬਾਕਸ ਹੈ, ਜੋਕਿ ਇੱਕ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਵਰਗ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਯੂਜ਼ਰ ਇਸ ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰਕੇ ਸਿਲੈਕਟ ਜਾਂ ਡੀ-ਸਲੈਕਟ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਚੁਣਨ ਅਤੇ ਸਾਝਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ HTML ਦੇ <INPUT> ਐਲੀਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਤੁਹਾਨੂੰ ਹਰ ਇੱਕ ਚੈੱਕ ਬਾਕਸ ਨੂੰ ਇੱਕ name ਐਟਰੀਬਿਊਟ ਦੇਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਟਾਈਪ ਐਟਰੀਬਿਊਟ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਕੀਮਤ ਚੈੱਕਬਾਕਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਥੇ ਉਦਾਹਰਨ ਸਹਿਤ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਉਦਾਹਰਨ `<input type="checkbox" name="baby"> baby grand piano`

`<input type="checkbox" name="mini"> mini piano stool`

ਤੁਸੀਂ ਇਸ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਪਸ਼ਨ ਜਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਆਪਸ਼ਨ ਜਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਕਲਿੱਕ ਕਰਕੇ ਚੈੱਕ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਹ ਕੁਝ ਵਾਧੂ ਐਟਰੀਬਿਊਟਸ ਨੂੰ ਸਪੋਰਟ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।

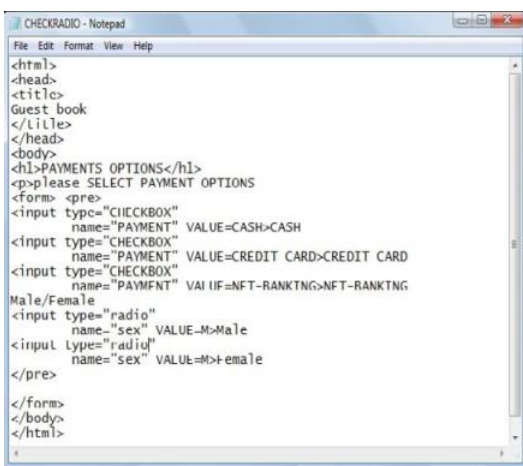
3.2.5 ਰੇਡੀਓ ਬਟਨ (Radio Button):

ਰੇਡੀਓ ਬਟਨ, ਉਹ ਬਟਨ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਚੈੱਕ ਬਾਕਸ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ ਸਰਲ ਹਨ। ਇਹ html ਦੇ <input> ਐਲੀਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਯੂਜ਼ਰ ਨੂੰ ਹਰੇਕ ਰੇਡੀਓ ਬਟਨ ਨੂੰ ਇੱਥੇ <name> ਐਟਰੀਬਿਊਟ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ <type> ਐਟਰੀਬਿਊਟ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੀਮਤ radio ਹੁੰਦੀ ਹੈ। type="radio" ਟਾਈਪ ਕਰੋ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਆਪਸ਼ਨ ਲਈ ਉਸਦਾ ਆਪਣਾ ਇਨਪੁੱਟ ਟੈਗ ਦਿਓ ਪਰ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰੇਡੀਓ ਬਟਨ ਲਈ ਇੱਕ ਹੀ ਨਾਮ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ। ਇਹ ਹੇਠਾਂ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

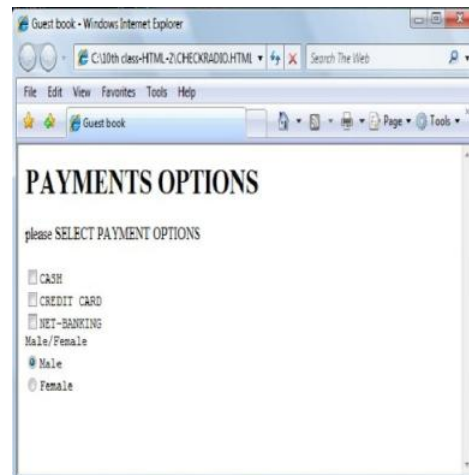
ਉਦਾਹਰਨ `<input type="radio" name="card"> visa`

`<input type="radio" name="card"> master card`

ਹੇਠਾਂ ਚਿੱਤਰ 3.11 ਅਤੇ 3.12 ਵਿੱਚ ਪੇਗਰਾਮ ਟੈਕਸਟ ਇਨਪੁੱਟ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਆਉੱਟਪੁੱਟ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਚਿੱਤਰ 3.11

ਚਿੱਤਰ 3.12

3.2.6 ਸਿਲੈਕਸ਼ਨ ਲਿਸਟ (SELECTION LISTS):

ਇਸ ਆਪਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਯੂਜ਼ਰ ਇੱਕ ਲਿਸਟ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿੰਗਲ ਜਾਂ ਬਹੁਤੇ ਆਪਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਆਪਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਮਲਟੀਪਲ ਇਨਪੁੱਟ ਉਪਲਬਧ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਕੁਝ ਆਪਸ਼ਨ ਇੱਕ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਕੇਲਿੰਗ ਲਿਸਟ ਅਤੇ ਪੁੱਲ-ਡਾਊਨ ਪਿੱਕ ਸੂਚੀਆਂ **<select>** tag ਨਾਲ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਟੈਗ ਨੂੰ **<option>** ਟੈਗ ਨਾਲ ਇੱਕਠੇ ਵਰਤ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਉਦਾਹਰਨ <select>

<option> electric windows</option>

<option> am/fm radio</option>

<option>turbocharger</option>

</select>

<select> ਅਤੇ</select>tag ਵਿਚਕਾਰ <option> ਅਤੇ </option> ਤੋਂ ਇਲਾਵਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ html ਟੈਗ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

select ਟੈਗ ਦੇ ਐਟਰੀਬਿਊਟਸ (Attribute of select tag):

ਸਾਈਜ਼ ਇੱਥੇ Size ਐਟਰੀਬਿਊਟ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਲੈਕਸ਼ਨ ਲਿਸਟਾਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਕਿੰਨੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ Size ="2" ਪਿਛਲੇ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਵਿਕਲਪ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣਗੇ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਕੇਲਬਾਰ ਸੂਚੀ ਦੇ ਅੱਗੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇਗਾ ਤਾਂ ਕਿ ਯੂਜ਼ਰ ਤੀਜੀ ਚੋਣ ਵੇਖਣ ਲਈ ਹੇਠਾਂ ਸਕਰੋਲ ਕਰ ਸਕੇ।

ਉਦਾਹਰਨ <Select name ="Month" size=3>

name:- It is used to define name to the drop down menu.

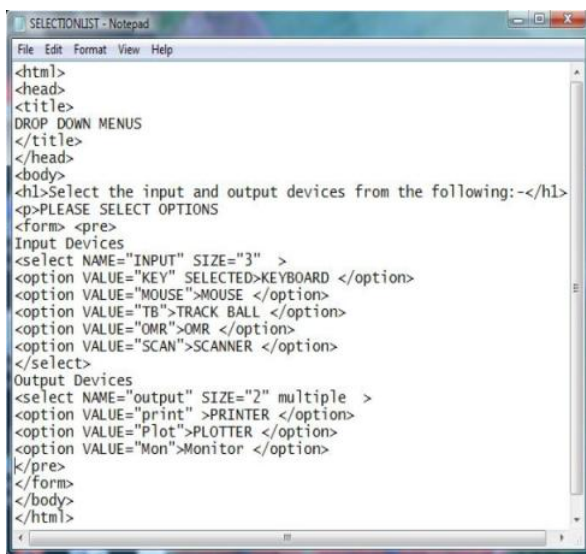
<Select name ="Month" size=3 multiple>

Multiple:- This is used to select multiple options from the given list.

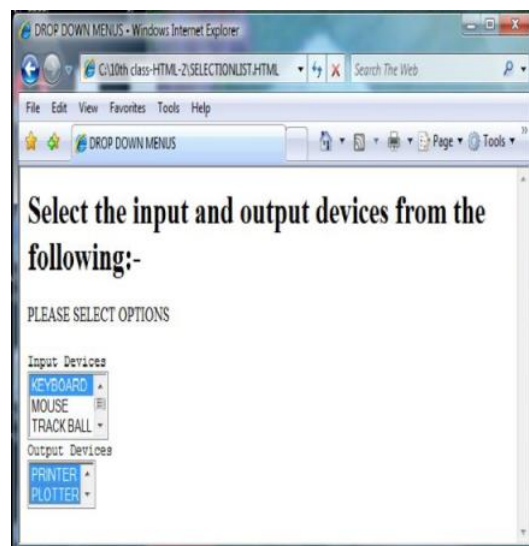
Value:- ਇਹ ਉਹ ਵੈਲਯੂ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਵੈਬਸਾਈਟ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਆਪਸ਼ਨ ਟੈਗ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਉਦਾਹਰਨ <option Value="jan">January

Selected:- ਜਦੋਂ ਇਹ ਵਿਕਲਪ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿਕਲਪ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚੁਣ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਆਓ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਨ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੀਏ। ਜਿਵੇਂ ਚਿੱਤਰ 3.13 ਅਤੇ 3.14 ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਚਿੱਤਰ 3.13

ਚਿੱਤਰ 3.14

3.3 ਬਟਨਜ਼ (BUTTONS):

ਬਟਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵੈਬਪੇਜ ਤੇ ਕੁਝ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਬਟਨ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

3.3.1 ਸਬਮਿਟ (SUBMIT):

ਹਰ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਬਟਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਡਾਟਾ ਫਾਰਮ ਸਰਵਰ ਨੂੰ ਭੇਜਦਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਬਟਨ ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਲੇਬਲ ਲਗਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਦੇ ਚੇ ਐਟਰੀਬਿਊਟਸ ਇਹ ਹਨ। Type ਜਿਸ ਦੀ ਸਬਮਿਟ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕੀਮਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ Value ਐਟਰੀਬਿਊਟ ਜੋ ਕਿ ਸਬਮਿਟ ਬਟਨ ਦਾ ਨਾਮ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਬਟਨ ਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਨ ਨਾਲ ਹੇਠਾਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

<input type="submit" value="OK">

ਇੱਕ ਬਟਨ ਸਕਰੀਨ 'ਤੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਯੂਜ਼ਰ ਇਸ ਉੱਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਾਰਮ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਡਾਟਾ ਆਈਟਮਾਂ ਸਬਮਿਟ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

3.3.2 RESET ਬਟਨ :

ਤੁਸੀਂ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਟਨ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜੋ ਫਾਰਮ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਐਟਰੀਆਂ Clear ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਯੂਜ਼ਰ ਗਲਤੀ ਹੋਣ ਤੇ ਜਾਂ ਆਪਣਾ ਵਿਚਾਰ ਬਦਲਣ ਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਸਕੇ। ਇਸ ਦੇ ਚੇ ਐਟਰੀਬਿਊਟ ਹਨ ਇਹ ਹਨ <type>, ਜਿਸ ਵਿੱਚ reset ਵੈਲਯੂ ਅਤੇ value ਐਟਰੀਬਿਊਟ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਰੀਸੈਟ ਬਟਨ ਦਾ ਨਾਂ, ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਬਟਨ ਤੇ ਵਿਖਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਨ ਨਾਲ ਹੇਠਾਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

<input type="reset" value="CLEAR ALL">

All parts of a form must fall between the <form> and </form> tags

ਇੱਕ ਫਾਰਮ ਦੇ ਸਾਰੇ ਭਾਗ <form> ਅਤੇ </form> ਟੈਗਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਬਟਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਨ ਰਾਹੀਂ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚਿੱਤਰ 3.15 ਅਤੇ 3.16 ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।


```

<html>
<head>
<title>
Buttons
</title>
</head>
<body>
<h1>USES OF BUTTONS:-</h1>
<p>PLEASE SELECT OPTIONS
<form> <pre>
Input Devices
<select NAME="INPUT" SIZE="3" >
<option VALUE="KEY" SELECTED>KEYBOARD </option>
<option VALUE="MOUSE">MOUSE </option>
<option VALUE="TB">TRACK BALL </option>
<option VALUE="OMR">OMR </option>
<option VALUE="SCAN">SCANNER </option>
</select>
Output Devices
<select NAME="output" SIZE="2" multiple >
<option VALUE="print" >PRINTER </option>
<option VALUE="Plot">PLOTTER </option>
<option VALUE="Mon">Monitor </option>
</pre>
</select><br>
<input type="Submit" value="Submit"><br>
<input type="Reset" value="Clear All">
</form>
</body>
</html>

```

ਚਿੱਤਰ 3.15

ਚਿੱਤਰ 3.16

3.4 ਫਰੇਮਜ਼ (FRAMES) :

ਪੁਰਾਣੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ html ਦੀ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਕਮੀ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਯੂਜ਼ਰ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਹੀ ਪੇਜ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਫਰੇਮਜ਼ ਬਰਾਉਜ਼ਰ ਵਿੱਚੋਂ ਨੂੰ ਕਈ HTML ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡ ਕੇ ਇਸ ਕਮੀ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਫਰੇਮ ਟੇਬਲ ਵਰਗੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਯੂਜ਼ਰ ਨੂੰ ਟੈਕਸਟ ਅਤੇ ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ ਨੂੰ ਰੋਅਜ਼ ਅਤੇ ਕਾਲਮ ਵਿੱਚ ਵਿਵਸਥਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਫਰੇਮ ਵਿੱਚ ਉਹ ਲਿੰਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਦੂਜੇ ਫਰੇਮਾਂ ਦੇ ਕੰਨਟੈਂਟ ਨੂੰ ਬਦਲ ਸਕਦੇ ਹਨ।

3.4.1 ਫਰੇਮ ਸੈੱਟ (Frame set) :

ਇੱਕ ਫਰੇਮ ਬਰਾਉਜ਼ਰ ਵਿੱਚੋਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਆਇਤਾਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਵੈਬ ਪੇਜ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਫਰੇਮ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪੰਨਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਫਰੇਮਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਟੈਗ:-

<frameset> ਅਤੇ </frameset> ਟੈਗ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਹਰ ਇੱਕ ਫਰੇਮ ਵਿੱਚ ਵਿਖਾਉਣ ਲਈ html ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦਰਸਾਉਣ ਵਾਲੇ <frame> ਟੈਗ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

3.4.2 ਐਸਟਰਿਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ (*):-

ਅਸੀਂ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਐਸਟਰਿਕ (*) ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿੱਚੋਂ ਜੋ ਵੀ ਸਪੇਸ ਉਪਲਬਧ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਫਰੇਮ ਨੂੰ ਭਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਉਦਾਹਰਨ <frameset rows="80,*">

ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਵਿੱਚੋਂ ਨੂੰ ਦੋ ਰੋਅਜ਼ ਵਿੱਚ ਵੰਡਣਾ, ਪਹਿਲੀ ਰੋਅ (ਫਰੇਮ) ਜੋ ਕਿ ਬਿਲਕੁਲ 80 ਪਿਕਸਲ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੀ ਸਪੇਸ ਦੂਜੀ ਲਾਈਨ (ਫਰੇਮ) ਦੁਆਰਾ ਲੈ ਲਈ ਜਾਵੇਗੀ।

ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ

<frameset rows="*", "*">

ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇੱਥੇ ਦੋਵੇਂ ਰੋਅ ਇੱਕੋ ਸਪੇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।

<Frameset> ਟੈਗ ਦੇ ਐਟਰੀਬਿਊਟ:-

1. ਰੋਅਜ਼ (Rows): ਵਿੱਚੋਂ ਨੂੰ ਕਤਾਰਾਂ (ਲਾਈਨਾਂ) ਵਿੱਚ ਵੰਡਦੀ ਹੈ।
2. ਕਾਲਮ (Cols):- ਵਿੱਚੋਂ ਨੂੰ ਕਾਲਮਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਦੀ ਹੈ।
3. ਫਰੇਮ ਸਪੇਸਿੰਗ (framespacing):- ਫਰੇਮਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਪੇਸ, ਪਿਕਸਲ ਵਿੱਚ
4. ਫਰੇਮ ਬਾਰਡਰ (Frame Border):- ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਫਰੇਮ ਲਈ ਬਾਰਡਰ ਦਿਖਾਉਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਆਪਸ਼ਨ ਹਨ (Yes/No)
4. ਬਾਰਡਰ (Border):- ਫਰੇਮ ਬਾਰਡਰ ਦਾ ਅਕਾਰ ਪਿਕਸਲ ਵਿੱਚ (ਕੇਵਲ ਨੈੱਟਸਕੇਪ ਨੈਵੀਗੇਟਰ ਲਈ)

ਉਦਾਹਰਨ <frameset cols="40%","50%" framespacing="50"

TAG	ATTRIBUTE	FUNCTION
<FRAMESET>.. </FRAMESET>		ਮੇਨ ਵਿੰਡੋ ਨੂੰ ਫਰੇਮਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਸੈੱਟ ਵਿੱਚ ਵੰਡਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਇੱਕ ਸੈੱਟ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ।
	ROWS="....."	ਵਿੰਡੋ ਨੂੰ ਰੋਅਜ਼ (ਕਤਾਰਾਂ) ਵਿੱਚ ਵੰਡਦਾ ਹੈ।
	COLS="...."	ਵਿੰਡੋ ਨੂੰ ਕਾਲਮਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਦਾ ਹੈ।
	FRAMESPACING ="..."	ਫਰੇਮਜ਼ ਵਿੱਚ ਸਪੇਸ ਪਿਕਸਲ ਵਿੱਚ ਦਸਦਾ ਹੈ।
	FRAMEBORDER= "..."	ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫਰੇਮ ਲਈ ਬਾਰਡਰ ਡਿਸਪਲੇਅ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ " YES " ਜਾਂ "No" ਆਪਸ਼ਨ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।
	BORDER	ਫਰੇਮ ਬਾਰਡਰ ਦਾ ਸਾਈਜ਼ ਪਿਕਸਲ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ
<FRAME > </FRAME>		ਇੱਕ <FRAMESET> ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਿੰਗਲ ਫਰੇਮ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।
	SRC="..."	ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਦਾ URL ਇਸ ਫਰੇਮ ਵਿੱਚ ਡਿਸਪਲੇਅ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹਨਾਂ ਐਟਰੀਬਿਊਟਸ ਲਈ HTML ਕੋਡ ਅਤੇ ਆਉਟਪੁੱਟ ਚਿੱਤਰ 3.17 (a), 3.17 (b), 3.17(c), 3.17 (d) ਅਤੇ 3.17(e) ਰਾਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

```

<html> <frameset rows="*,*,*,*">
<frame src="frameset1.html">
<frame src="frameset2.html">
<frame src="frameset3.html">
<frame src="frameset4.html">
</frameset>
</html>
    
```

ਚਿੱਤਰ 3.17 (a)

```

<html>
<body>
<h1>Frame 1</h1>
<p>Contents of Frame 1</p>
</body>
</html>
    
```

ਚਿੱਤਰ 3.17 (b)

```

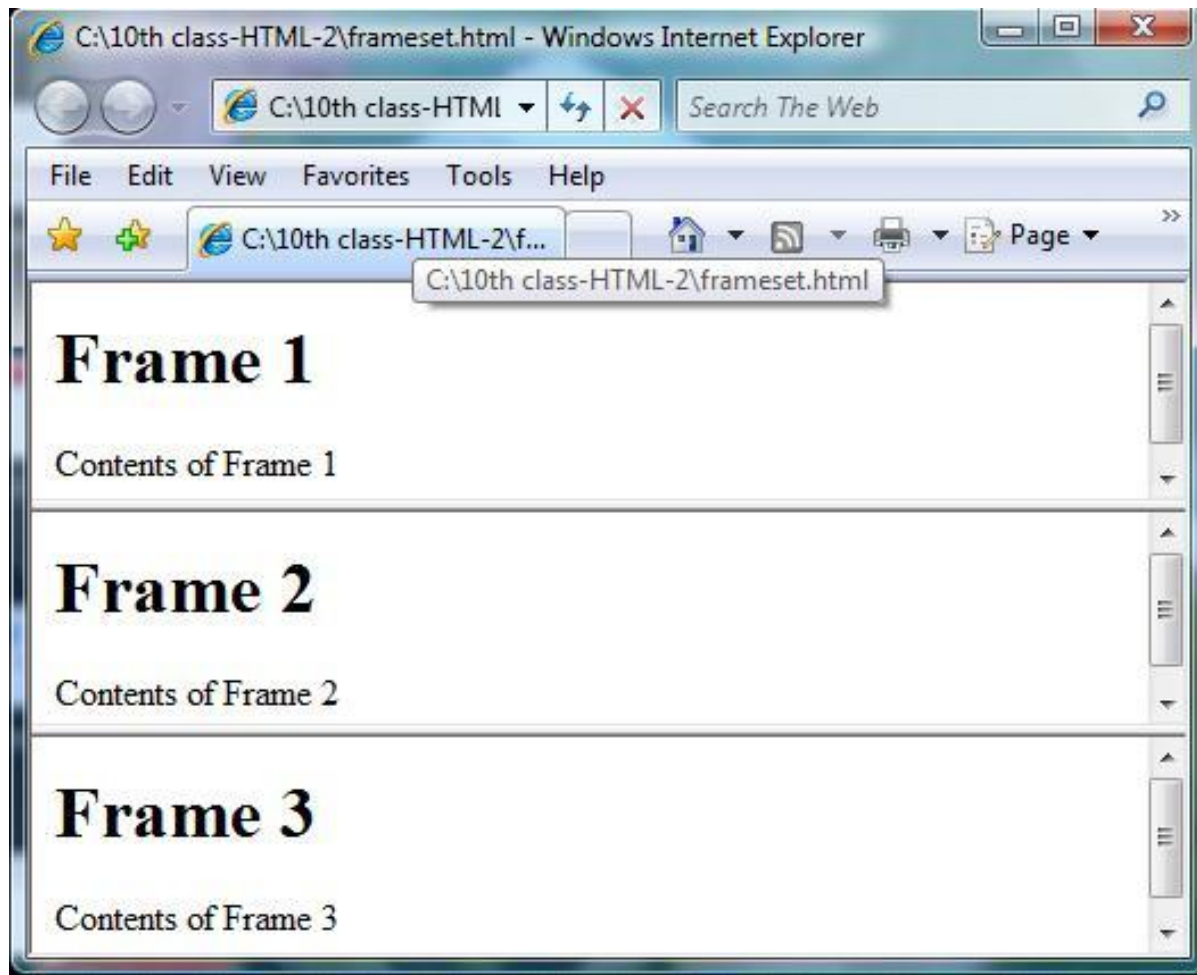
<html>
<body>
<h1>Frame 2</h1>
<p>Contents of Frame 2</p>
</body>
</html>
    
```

ਚਿੱਤਰ 3.17 (c)

```

<html>
<body>
<h1>Frame 3</h1>
<p>Contents of Frame 3</p>
</body>
</html>
    
```

ਚਿੱਤਰ 3.17(d)

ਚਿੱਤਰ 3.17 (e)

ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਜੇ ਅਸੀਂ ਫਰੇਮਸੇਟ ਨੂੰ ਕਾਲਮ ਵਿੱਚ ਵੰਡਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਵੈੱਬ ਪੇਜ ਕਾਲਮ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਜਿਵੇਂਕਿ ਰੋਅਜ਼ ਤੇ ਕਾਲਮ ਇਸ ਤਰਾਂ ਹਨ:-

ਉਦਾਹਰਨ `<frameset cols="*", "*", "*" >`

`<frame src="frameset1.html">`

`<frame src="frameset2.html">`

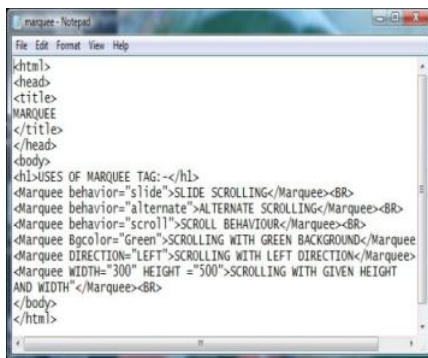
`<frame src="frameset3.html"></frameset>`

3.5 HTML ਵਿੱਚ ਮਲਟੀਮੀਡੀਆ:-

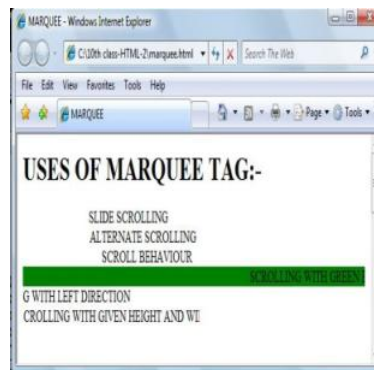
3.5.1 <MARQUEE> :- ਇਸ ਟੈਗ ਨੂੰ ਟੈਕਸਟ ਨੂੰ ਵੈੱਬਪੇਜ 'ਤੇ ਮੂਵ (ਗਤੀਮਾਨ) ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਕੰਟੇਨਰ ਟੈਗ ਹੈ। ਇਸ ਟੈਗ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਐਟਰੀਬਿਊਟ ਹਨ ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਟੇਬਲ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਐਟਰੀਬਿਊਟ ਦਾ ਨਾਮ	ਕੰਮ	ਸਿੰਨਟੈਕਸ	ਉਦਾਹਰਨ
BGCOLOR	ਇਹ ਐਟਰੀਬਿਊਟ ਟੈਕਸਟ ਲਈ ਬੈਕਗ੍ਰਾਊਂਡ ਰੰਗ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।	<Marquee BGCOLOR="COLOUR NAMEGREEN">	<Marquee BGCOLOR="GREEN">
DIRECTION	ਇਹ ਐਟਰੀਬਿਊਟ ਟੈਕਸਟ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ right, left, up, down ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।	<Marquee direction="side">	<Marquee direction="Left">
HEIGHT	ਇਹ ਐਟਰੀਬਿਊਟ ਟੈਕਸਟ ਦੀ ਉਚਾਈ ਨੂੰ ਪਿਕਸਲ(pixel) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।	<Marquee height="pts.">	<Marquee height="50">
WIDTH	ਇਹ ਐਟਰੀਬਿਊਟ ਟੈਕਸਟ ਦੀ ਚੌੜਾਈ ਨੂੰ ਪਿਕਸਲ(pixel) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।	<Marquee WIDTH="pts.">	<Marquee Width="20">
BEHAVIOUR	ਇਹ ਐਟਰੀਬਿਊਟ ਟੈਕਸਟ ਦੀ ਸਕਰੋਲਿੰਗ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਟੈਕਸਟ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਵੈਲਿਊ ਹੋਣ ਤਾਂ 1. ਉਸ ਨੂੰ ਇਨਫਾਈਨੇਟਲੀ ਸਕਰੋਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। 2. ਅਲਟਰਨੇਟ ਹੋਣ 'ਤੇ ਟੈਕਸਟ ਨੂੰ ਖੱਬੇ ਫਿਰ ਸੱਜੇ ਵੱਲ ਮੂਵ ਕਰਦਾ ਹੈ। 3. ਸਲਾਈਡ ਹੋਣ 'ਤੇ ਟੈਕਸਟ ਨੂੰ ਵੈੱਬਪੇਜ ਦੇ ਖੱਬੇ ਜਾਂ ਸੱਜੇ ਵੱਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।	<Marquee behavior="value">	<Marquee behavior="scroll"> <Marquee behavior="alternate"> <Marquee behavior="slide">

Marquee ਟੈਗ ਨੂੰ HTML ਕੋਡ ਅਤੇ ਆਉਟਪੁੱਟ ਰਾਹੀਂ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋਕਿ ਚਿੱਤਰ 3.18 ਅਤੇ 3.19 ਆਰਾਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਚਿੱਤਰ 3.18

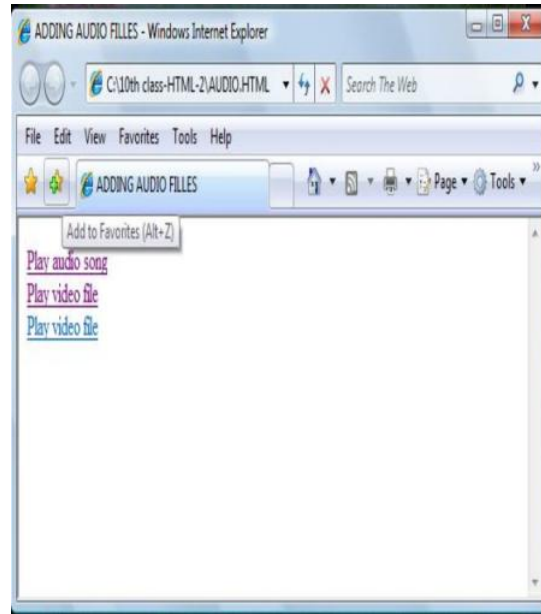
ਚਿੱਤਰ 3.19

3.5.2 HTML ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਆਡੀਓ / ਵੀਡੀਓ ਫਾਈਲਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨਾ:-

ਯੂਜ਼ਰ ਐਕਰ ਟੈਗ ਦੁਆਰਾ ਆਡੀਓ / ਵੀਡੀਓ ਫਾਈਲ ਨੂੰ ਐਚ.ਟੀ.ਐਮ.ਐਲ. ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਜੋੜ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ html ਟੈਗ ਦੇ ਨਾਲ ਫਾਈਲ ਨੂੰ ਲਿੰਕ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਟੈਗ ਦਾ ਉਪਯੋਗ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ HREF ਐਟਰੀਬਿਊਟ ਵਿੱਚ ਆਡੀਓ / ਵੀਡੀਓ ਦੇ ਪਾਥ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਯੂਜ਼ਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਲਿੰਕ ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਫਾਈਲ ਯੂਜ਼ਰ ਦੇ ਸਿਸਟਮ ਤੇ ਡਾਊਨਲੋਡ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਾਫਟਵੇਅਰ, 'ਤੇ ਪਲੇਅ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇਗੀ। ਇਸ ਦੀ ਉਦਾਹਰਨ ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਚਿੱਤਰ 3.20 ਅਤੇ 3.21 ਵਿੱਚ HTML ਕੋਡ ਅਤੇ ਆਊਟਪੁੱਟ ਰਾਹੀਂ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਚਿੱਤਰ 3.20

ਚਿੱਤਰ 3.21

3.6 ਕੈਸਕਾਡਿੰਗ ਸਟਾਈਲ ਸ਼ੀਟਸ:- CSS

ਸਟਾਈਲ ਸ਼ੀਟਸ, ਕੈਸਕਾਡਿੰਗ ਸਟਾਈਲ ਸ਼ੀਟਸ ਅਤੇ CSS ਦਾ ਮਤਲਬ ਇੱਕੋ ਹੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਵੈੱਬਪੇਜ ਦੇ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਅਤੇ ਲੇ-ਆਊਟ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਆਧੁਨਿਕ ਤਰੀਕਾ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਬਹੁਤੇ ਵੈੱਬ ਪੇਜਾਂ ਦੀ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਭੌਤਿਕ ਦਿੱਖ ਨੂੰ ਸੈੱਟ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦਾ ਰੰਗ, ਫੋਂਟ, ਫੋਂਟ ਸਾਈਜ਼ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਯੂਜ਼ਰ ਨੂੰ ਹਰੇਕ ਵੈੱਬ ਪੇਜ ਲਈ ਸਟਾਈਲ ਸੈੱਟ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇੱਕ Style ਦੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨਾਲ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਜਾਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਿਲੈਕਟਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਜਾਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਡਿਕਲੇਅਰੇਸ਼ਨਜ਼ ਜਿਸ ਨੂੰ (ਕਰਲੀ ਬਰੈਕਟਾਂ) ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਹਰ ਇੱਕ declaration ਦੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰੋਪਰਟੀ (Property) ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ Value; pair

ਸਿੰਟੈਕਸ : Selector {property: value;}

ਇੱਕ HTML ਟੈਗ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਉਦਾਹਰਨ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:-

p {font-size: 10pt}

1. ਇਸ ਉਦਾਹਰਨ ਵਿੱਚ ਸਿਲੈਕਟਰ 10 ਪੁਆਇੰਟ ਦਾ ਸਾਈਜ਼ ਰੱਖਣ ਲਈ P HTML ਐਲੀਮੈਂਟ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।
2. ਬੈਕਟ: ਕਰਲੀ ਬੈਕਟ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।
3. ਕੋਲਨ: ਪ੍ਰੋਪਰਟੀ ਨੂੰ Value ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਉਦਾਹਰਨ h1, h2, p {color: BLUE}

ਐਲੀਮੈਂਟ h1, h2 ਅਤੇ p ਦਾ ਰੰਗ ਨੀਲਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, 3 ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਟਾਈਲ ਇੱਕ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਜੋੜੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

1. ਇਨਲਾਈਨ ਸਟਾਈਲ
2. ਇਨਟਰਨਲ ਜਾਂ ਐਮਬੈਡੇਡ ਸਟਾਈਲ
3. ਐਕਸਟਰਨਲ ਸਟਾਈਲ

ਇਹਨਾਂ CSS ਸਟਾਈਲਜ਼ ਦੇ ਲਾਭ ਅਤੇ ਹਾਨੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਆਉ ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਕਰੀਏ।

3.6.1 ਇਨਲਾਈਨ ਸਟਾਈਲਜ਼:-

ਇਨਲਾਈਨ ਸਟਾਈਲ ਉਹ ਸਟਾਈਲ ਹਨ ਜੋ ਸਿੱਧਾ HTML ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਟੈਗ ਵਿੱਚ ਲਿਖੀਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨਲਾਈਨ ਸਟਾਈਲ ਸ਼ੀਟ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਪੇਜ/ਸਾਈਟ ਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਟਾਈਲ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਇਨਲਾਈਨ ਸਟਾਈਲ ਕੇਵਲ ਖਾਸ ਟੈਗ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੇਠਾਂ ਇਨਲਾਈਨ ਸਟਾਈਲ ਦੀ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਨ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਸਟੈਂਡਰਡ ਲਿੰਕ ਜਾਂ ਐਕਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਟੈਗ :

ਸਿੰਨਟੈਕਸ <element STYLE="property:value">

ਉਦਾਹਰਨ <p style="color:green; font-size:12pt">

ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਪੇਜ 'ਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਲਿੰਕ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਦਲੇਗੀ ਇਹ ਇਨਲਾਈਨ ਸਟਾਈਲ ਦੀਆਂ ਕਮੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਨ ਚਿੱਤਰ 3.22 ਅਤੇ 3.23 ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।


```

<html>
<head>
<title>
Guest book
</title>
</head>
<body>
<h1 style="color:green; font-size:25pt"> my guest book</h1>
<p style="color:red">please let me know what you think of my
web pages. Thanks !
</body>
</html>

```

ਚਿੱਤਰ 3.22

ਚਿੱਤਰ 3.23

ਇਨਟਰਨਲ ਜਾਂ ਐਮਬੈਡੇਡ ਸਟਾਈਲਜ਼ :

ਇਸ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪੰਨੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਰ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਹਰੇਕ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਇਸ ਸਟਾਈਲ ਨੂੰ ਲਗਾਉਣਾ ਹੋਵੇ। ਹੇਠਾਂ ਇਨਟਰਨਲ ਸਟਾਈਲ ਸ਼ੀਟ ਨੂੰ <Head> ਅਤੇ </Head> ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

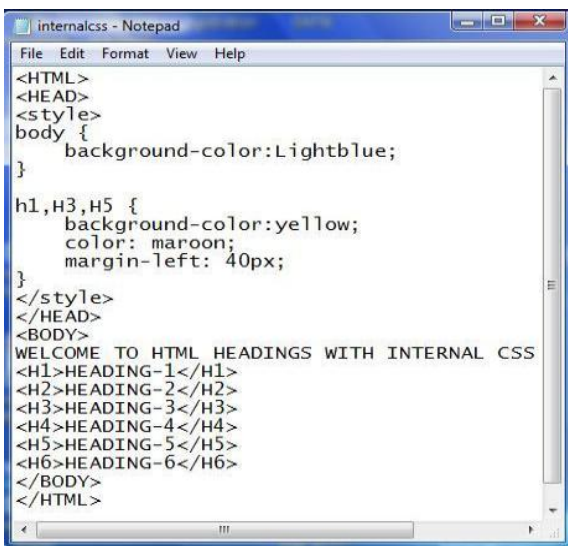
```
<head>
< style type="text/css">
Your Style definitions go here
< /style>
< /head>
```

ਉਦਾਹਰਨ

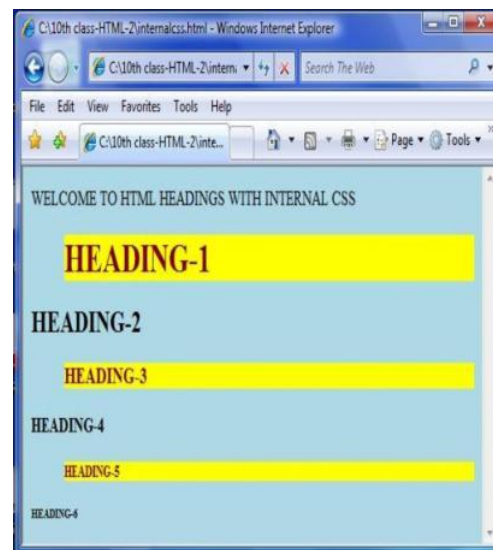
```
<head>
< style>
Body {background-color: cyan; color: white;}
p {margin-left: 6px}
< /style>
< /head>
```

ਐਮਬੈਡੇਡ ਸਟਾਈਲ ਉਹ ਸਟਾਈਲ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਦੇ ਹੈੱਡ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਐਮਬੈਡੇਡ ਸਟਾਈਲ ਉਹਨਾਂ ਪੰਨਿਆਂ 'ਤੇ ਟੈਰਾਜ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਐਮਬੈਡੇਡ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਵੈਬਪੇਜ ਦੇ ਹਰ ਪੰਨੇ ਵਿੱਚ ਸਟਾਈਲ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜੇਕਰ ਯੂਜ਼ਰ ਸਾਈਟ ਦੀ ਦਿੱਖ ਬਦਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਲਿੰਕ ਦਾ ਰੰਗ ਲਾਲ ਤੋਂ ਹਰਾ ਬਦਲਣਾ, ਤਾਂ ਯੂਜ਼ਰ ਨੂੰ ਇਹ ਤਬਦੀਲੀ ਹਰ ਪੇਜ 'ਤੇ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਹਰੇਕ ਪੇਜ ਇੱਕ ਐਮਬੈਡੇਡ ਸਟਾਈਲ ਸ਼ੀਟ ਵਰਤਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਨਲਾਈਨ ਸਟਾਈਲ ਨਾਲੋਂ ਵਧੀਆ ਹੈ, ਪਰ ਕਈ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜੇ ਵੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਹਨ।

ਐਮਬੈਡੇਡ ਸਟਾਈਲ ਸ਼ੀਟਾਂ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਹੋਰ ਬਾਹਰੀ ਫਾਇਲਾਂ ਨੂੰ ਲੋਡ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਹ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਤੁਰੰਤ ਲੋਡ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ HTML ਕੋਡ ਅਤੇ ਆਉਟਪੁੱਟ ਰਾਹੀਂ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚਿੱਤਰ 3.24 ਅਤੇ 3.25 ਰਾਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਚਿੱਤਰ 3.24

ਚਿੱਤਰ 3.25

3.6.3 ਐਕਸਟਰਨਲ ਸਟਾਈਲ ਸ਼ੀਟ:-

ਸਟਾਈਲ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਵਾਰ ਲਿਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ ਫਾਈਲ ਵਿੱਚ ਸੇਵ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਵੈੱਬਪੇਜ, ਜੋ ਕਿ ਫਾਈਲ ਨੂੰ ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਫਾਈਲ ਦੇ HEAD ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਫਾਈਲ ਦਾ ਲਿੰਕ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਿੰਟੈਕਸ

<Head> Section of your pages

Link to the Style file with the <link> tag

ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਲਿੰਕ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੇਜ ਦੇ <HEAD> ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖੋ।

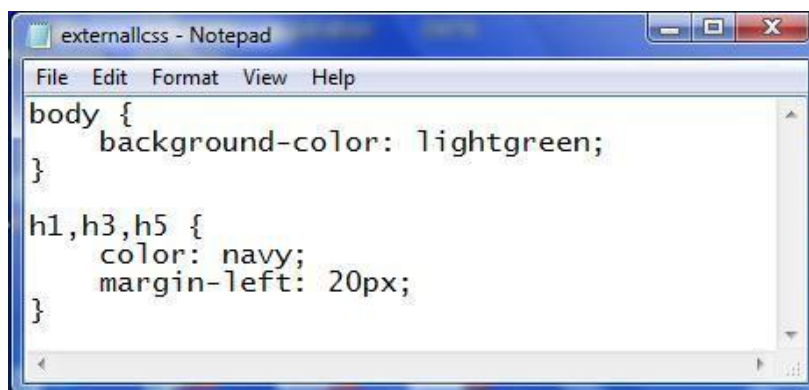
yourStyleFileName.css

```
<link rel="STYLESHEET" href="yourStyleFileName.css"
```

```
type="text/css">
```

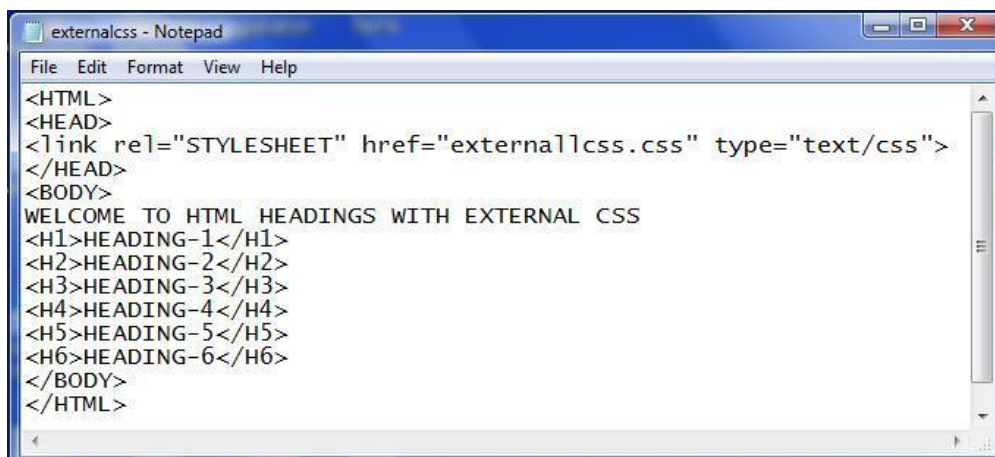
ਆਪਣੀ CSS ਫਾਈਲ ਨੂੰ yourStyleFileName.css ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਵਰਤੋ :

Note : LINK ਟੈਗ ਦਾ HTML ਵਿੱਚ ਕਲੇਜਿੰਗ ਟੈਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

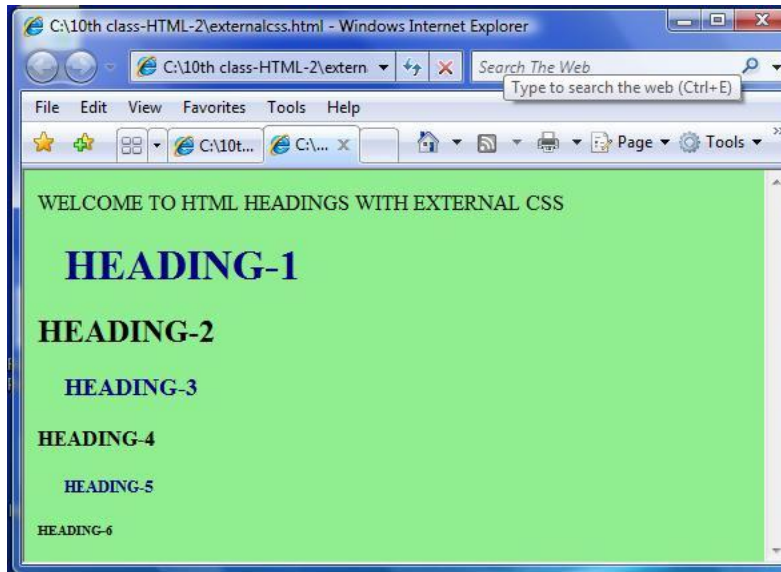
```
externalcss - Notepad
File Edit Format View Help
body {
    background-color: lightgreen;
}
h1,h3,h5 {
    color: navy;
    margin-left: 20px;
}
```

ਚਿੱਤਰ 3.26 (a)


```
externalcss - Notepad
File Edit Format View Help
<HTML>
<HEAD>
<link rel="STYLESHEET" href="externalcss.css" type="text/css">
</HEAD>
<BODY>
WELCOME TO HTML HEADINGS WITH EXTERNAL CSS
<H1>HEADING-1</H1>
<H2>HEADING-2</H2>
<H3>HEADING-3</H3>
<H4>HEADING-4</H4>
<H5>HEADING-5</H5>
<H6>HEADING-6</H6>
</BODY>
</HTML>
```

ਚਿੱਤਰ 3.26 (b)

ਚਿੱਤਰ 3.27

CSS ਐਕਸਟਰਨਲ ਫਾਈਲ : CSS ਫਾਈਲਾਂ ਆਮ ਟੈਕਸਟ ਫਾਈਲਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਨੋਟਪੈਡ ਵਰਗੇ ਸਧਾਰਨ ਟੈਕਸਟ ਐਡੀਟਰ ਵਿੱਚ ਲਿਖੀਆਂ ਜਾਂ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਫਾਈਲ ਦੀ ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ .CSS ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਵੈਬਸਾਈਟਾਂ ਐਕਸਟਰਨਲ ਸਟਾਈਲ ਸ਼ੀਟਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਐਕਸਟਰਨਲ ਸਟਾਈਲ ਉਹ ਸਟਾਈਲ ਹਨ ਜੋ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਕਈ ਵੈਬ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਐਕਸਟਰਨਲ ਸਟਾਈਲ ਸ਼ੀਟਸ ਉਹਨਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਸਟਾਈਲ ਸ਼ੀਟ ਨੂੰ ਐਡਿਟ ਕਰਕੇ ਹਰ ਇੱਕ ਪੇਜ ਵਿੱਚ ਵਿਜ਼ੂਅਲ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਨਾਲ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤਕ ਸਾਈਟ ਨੂੰ ਮੈਨੇਜ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਸੌਖਾ ਹੈ।

CSS ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ:

ਪ੍ਰੋਪਰਟੀ	ਵੇਰਵਾ	ਮੁੱਲ
Color	ਟੈਕਸਟ ਦਾ ਰੰਗ ਸੈੱਟ ਕਰਦਾ ਹੈ	RGB, hex, keyword
line-height	ਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦੂਰੀ ਸੈੱਟ ਕਰਦਾ ਹੈ	normal, number, length, %
letter-spacing	ਕਰੈਕਟਰ ਵਿੱਚ ਦੂਰੀ ਨੂੰ ਘਟਾਉਂਦਾ ਜਾਂ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ	normal, length
text-align	ਐਲੀਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਟੈਕਸਟ ਨੂੰ ਅਲਾਈਨ ਕਰਦਾ ਹੈ	left, right, center, justify

Property	Description	Values
text-decoration	ਟੈਕਸਟ ਨੂੰ ਸਜਾਉਣ (ਡੈਕੋਰੇਟ) ਹੈ	none, underline, overline, line-through
list-style	ਇੱਕ ਲਿਸਟ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀਜ਼ ਨੂੰ ਇੱਕ ਡਿਕਲੇਅਰੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸੈੱਟ ਕਰਦਾ ਹੈ।	<i>list-style-type, list-style-position, list-style-image, inherit</i>
list-style-type	ਲਿਸਟ ਆਈਟਮ ਮਾਰਕਰ ਦੀ ਕਿਸਮ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।	none, disc, circle, square, decimal, decimal-leading-zero, armenian, georgian, lower-alpha, upper-alpha, lower-greek, lower-latin, upper-latin, lower-roman, upper-roman, inherit
border	ਇੱਕ ਡਿਕਲੇਅਰੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਬਾਰਡਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀਜ਼ ਨੂੰ ਸੈੱਟ ਕਰਦਾ ਹੈ	<i>border-width, border-style, border-color</i>

ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਲਈ ਗੱਲਾਂ

1. `<A>` Anchor ਟੈਗ ਨੂੰ ਹਾਈਪਰਲਿੰਕ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
2. `` ਅਤੇ `` ਟੈਗ ਨੂੰ ਉਸੇ ਵੈਬਪੇਜ ਵਿੱਚ ਲਿੰਕ ਨਾਲ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
3. ਫਾਰਮ ਇੱਕ ਵੈਬਪੇਜ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਖੇਤਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਪਾਠਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਫੀਡ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਵੈਬਸਰਵਰ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਭੇਜੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।
4. ਟੈਕਸਟ ਇਨਪੁਟ ਅਤੇ ਟੈਕਸਟਰੇਆ ਟੈਗ ਨੂੰ ਵੈਬਪੇਜ ਵਿੱਚ ਟੈਕਸਟ ਫਾਰਮੈਟ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
5. ਚੈਕਬੌਕਸ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਵਰਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਪਭੋਗਤਾ ਚੁਣੇ ਗਏ ਵਕਿਲਪ ਵਿੱਚੋਂ ਚੁਣ ਸਕਦਾ ਹੈ।
6. ਰੇਡੀਓ ਬਟਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਵਕਿਲਪਾਂ ਦੇ ਸੈੱਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵਕਿਲਪ ਚੁਣਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
7. ਬਟਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਸ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
8. ਫਰੇਮਜ਼ ਇੱਕੋ ਵੈਬਪੇਜ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਵੈਬ ਬਰਾਊਜ਼ਰ ਵਿੰਡੋ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤੇ ਵੈਬ ਪੇਜਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਦੇ ਹਨ।
9. ਮਾਰਕਿਊ ਟੈਗ ਟੈਕਸਟ ਨੂੰ ਵੈਬਪੇਜ ਵਿੱਚ ਗਤੀਮਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।
10. ਐਕਰ ਟੈਗ ਨੂੰ ਵੈਬਪੇਜ ਵਿੱਚ ਆਡੀਓ ਜਾਂ ਵੀਡੀਓ ਫਾਈਲਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਭਿਆਸ

1. ਬਹੁ ਚੋਣਵੇਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-

1 ਫਾਰਮ ਕਿਸ ਕੰਮ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?

- ਈਮੇਲ ਦੇ ਕੰਨੈਟ ਡਿਸਪਲੇਅ ਕਰਨ ਲਈ
- ਐਨੀਮਿਸ਼ਨ ਅਫੈਕਟ ਨੂੰ ਡਿਸਪਲੇਅ ਕਰਨ ਲਈ
- ਯੂਜ਼ਰ ਤੋਂ ਇਨਪੁੱਟ ਲੈਣ ਲਈ
- ਉਪਰੋਕਤ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

2.CSS ਦਾ ਪੂਰਾ ਨਾਮ ਕੀ ਹੈ ?

- Cascading Style Sheet
- Costume Style Sheet
- Cascading System Style
- None of the Above

3.ਵੈਬਪੇਜ ਵਿਚ ਲਿੰਕ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹੜਾ ਲਿੰਕ ਸਹੀ ਹੈ ?

- <LINK SRC = "abc.html" >
- <BODY LINK = "abc.html" >
-
- < A HREF = "abc.html" >

4. check box ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹੜਾ tag ਫਾਰਮ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?

- <checkbox>
- <input type = "checkbox" >
- <input=checkbox>
- <input checkbox

5 ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਵਰਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ HTTP ਵਿਧੀ ?

- PRE ਅਤੇ POST.
- GET ਅਤੇ SET.
- ASK ਅਤੇ REPLY.
- GET ਅਤੇ POST.

6 ਕੀ ਇੱਕ ਵੈਬਪੇਜ ਵਿਚ ਲਿੰਕ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?

- ਹਾਂ.

- ਨਹੀਂ
- ਸਿਰਫ ਫਰੇਮ ਵਿੱਚ
- ਉਪਰੋਕਤ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

7. ਤੁਸੀਂ ਇੱਕ e-mail ਲਿੰਕ ਕਿਵੇਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ?

-
- <mail href = "xxx@yyy" >
- <mail>xxx@yyy< /mail >
-

8.ਇੱਕ html ਫਾਰਮ ਇੱਕ ਵੈਬ ਪੇਜ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸਥਾਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਕਿ

- ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੁਆਰਾ ਫੀਡ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.
- ਅਤੇ ਵੈਬਸਾਈਟ ਸਰਵਰ ਤੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ
- ਦੇਵੇਂ ਏ ਅਤੇ ਬੀ
- ਉਪਰੋਕਤ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

9.ਇੱਕ ਕੰਟੇਨਰ ਟੈਗ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਿੰਗਲ ਇੰਨਪੁੱਟ ਆਈਟਮ ਵਿੱਚ ਟੈਕਸਟ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਲਾਈਨਾਂ ਨੂੰ ਅਨੁਮਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

- Text area.
- Check box.
- Radio Button.
- ਉਪਰੋਕਤ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

10. ਚੋਣ ਸੂਚੀਆਂ ਉਹ ਸੂਚੀ ਹਨ ਜਿਸ ਦੀ ਸੂਚੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਉਪਭੋਗਤਾ ਸਿੰਗਲ ਜਾਂ ਮਲਟੀਪਲ ਵਿਕਲਪ ਚੁਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੂਚੀ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਹਨ।

- Scrolling lists.
- Pull down pick up lists.
- Both a and b.
- ਉਪਰੋਕਤ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

2. ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਭਰੋ:-

- _____ ਟੈਗ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੈਬਪੇਜ ਤੇ ਇੱਕ ਲਿੰਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- _____ ਵੈਬਪੇਜ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਿੱਸੇ ਲਈ ਲਿੰਕ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।
- _____ ਦਾ ਉਪਯੋਗ ਵੈਬਸਰਵਰ ਵਿਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਭਰਨ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ਤੁਸੀਂ ਟੈਕਸਟ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਲਾਈਨਾਂ

- _____ ਰਾਹੀਂ ਫਾਰਮ ਵਿਚ ਵਰਤ ਸਕਦੇ ਹੋ।
5. ਇਕ ਫਾਰਮ ਵਿਚ ਕਈ ਵਕਿਲਪ ਚੁਣਨ ਲਈ ਅਸੀਂ _____ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।
 6. _____ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇੱਕ ਵਾਰ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤੇ ਵਕਿਲਪਾਂ ਤੋਂ ਇਕੋ ਚੋਣ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
 7. ਸਰਵਰ ਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਭੇਜਣ ਲਈ _____ ਬਟਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
 8. ਫਾਰਮ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਵਕਿਲਪਾਂ ਨੂੰ ਸਾਫ ਕਰਨ ਲਈ ਅਸੀਂ _____ ਬਟਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।
 9. _____ ਵੈੱਬ ਬਰਾਊਜ਼ਰ ਵਿੱਚੋਂ ਨੂੰ ਮਲਟੀਪਲ HTML ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਵੰਡਦਾ ਹੈ।
 10. Frametset ਟੈਗ ਵਿਚ ਅਸੀਂ _____ ਅਤੇ _____ ਨੂੰ ਐਟਰੀਬਿਊਟ ਵਜੋਂ ਵਰਤ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

3. ਸਹੀ ਅਤੇ ਗਲਤ:-

1. ਇਕ ਅਣਵਿਜਟਿਡ ਲਿੰਕ ਅੰਡਰ ਲਾਈਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਰੰਗ ਨੀਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
2. ਬੁੱਕਮਾਰਕ ਨੂੰ ਵੈੱਬਪੰਨੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਲਿੰਕ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
3. ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਤੋਂ ਬਾਹਰਲੇ ਲਿੰਕ ਨੂੰ ਐਕਸਟਰਨਲ ਲਿੰਕ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
4. `<input type = "password">` ਟੈਕਸਟ ਬਾਕਸ ਵਿੱਚ ਸਟਾਰ(***) ਵਿਖਾਏਗਾ।
5. ਸਿਲੈਕਸ਼ਨ ਲਿਸਟ ਡਰਾਪ ਡਾਊਨ ਲਿਸਟ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

4.. ਪੂਰੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ:-

1. <A>
2. HREF
3. URL
4. BGCOLOR
5. SRC

5. ਬਹੁਤ ਛੋਟੇ ਉਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-

1. ਕਿਸੇ ਵੈੱਬਪੇਜ ਨੂੰ ਲਿੰਕ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹੜਾ ਟੈਗ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
2. ਕਿਹੜਾ ਲਿੰਕ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
3. ਜਦ ਇਕ ਫਾਰਮ ਨੂੰ ਸਬਮਿਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਹੜਾ ਐਟਰੀਬਿਊਟ ਇਹ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਕਰਦਾ ਹੈ

3. ਜਦ ਇਕ ਫਾਰਮ ਨੂੰ ਸਬਮਿਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਹੜਾ ਐਟਰੀਬਿਊਟ ਇਹ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫਾਰਮ-ਡਾਟਾ ਕਿੱਥੇ ਭੇਜਣਾ ਹੈ।
4. ਇਹ ਵਿਧੀ ਉਪਯੋਗਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਯੂਆਰਐਲ ਪਾਥ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਫੀਡ ਡੇਟਾ ਨੂੰ ਏਨਕੋਡ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਵਰ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
5. ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵੈੱਬਪੰਨੇ ਤੇ ਕੁਝ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

6. ਛੋਟੇ ਉਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ:

1. ਹਾਈਪਰਲਿੰਕ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
2. ਲਿੰਕ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੱਸੋ?
3. ਐਕਰ ਟੈਗ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਝਾਓ।
4. HTML ਵੈੱਬਪੇਜ ਵਿਚ ਬੁੱਕਮਾਰਕ ਸਮਝਾਓ।
5. ਇੱਕ ਲਿੰਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਚਿੱਤਰ ਕਿਵੇਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
6. ਇਕ ਫਾਰਮ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
7. ਫਾਰਮਾਂ ਵਿਚ ਚੋਣ ਸੂਚੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀ ਹੈ?
8. HTML ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੇ ਬਟਨਾਂ ਦੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ
9. ਫਰੇਮਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
10. ਉਦਾਹਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਮਾਰਕਿਊ ਟੈਗ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਓ।
11. ਅਸੀਂ ਇੱਕ html ਫਾਇਲ ਵਿੱਚ ਆਡੀਓ ਅਤੇ ਵੀਡੀਓ ਫਾਈਲਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਜੋੜ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।
12. CSS ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
13. CSS ਦੇ ਕਿਸਮਾਂ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।
14. ਰੇਡੀਓ ਬਟਨਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
15. ਚੈੱਕਬਾਕਸ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
16. ਫਾਰਮ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਦੀ ਵਿਧੀ ਦਾ ਕੀ ਕੰਮ ਹੈ?
17. ਫਾਰਮ ਵਿਚ ਪੋਸਟ ਵਿਧੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

7. ਵੱਡੇ ਉਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ:

1. ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵੈੱਬਪੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
2. ਵੇਰਵੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਫਾਰਮ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
3. HTML ਵਿੱਚ ਮਲਟੀਮੀਡੀਆ ਕਿਵੇਂ ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
4. ਉਦਾਹਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਬਟਨਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
5. ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਸਿਲੈਕਸ਼ਨ ਸੂਚੀ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?
6. ਟੈਕਸਟ ਏਰੀਆ ਦੀ ਉਦਾਹਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
7. ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਫਰੇਮਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
8. ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ (action) ਅਤੇ ਵਿਧੀ (method) ਦਾ ਕੀ ਉਦੇਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਉੱਤਰਮਾਲਾ

Questions	Multiple Choice	Fill in the Blanks	True or False	Full Form	Very Short Answer
1	c	Anchor	TRUE	Anchor tag	<A>
2	a	HREF	FALSE	Hypertext References	External link
3	d	form	TRUE	Uniform resource locator	Action attribute
4	b	Text area	TRUE	Background color	Get method
5	d	Checkbox	TRUE	Source	Button
6	a	Radio button	-		
7	d	Submit button	-		-
8	c	Reset button	-		-
9	a	Frames	-		-
10	c	Rows and cols	-		-

Chapter 4

ਵੈਬ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ

ਪਾਠ ਦੇ ਉਦੇਸ਼:

- 4.1 ਵੈਬਸਾਈਟ ਲਈ ਪਲੈਨਿੰਗ.
- 4.2 ਵੈੱਬ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼
- 4.3 ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਪਬਲਿਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹਿਲੂ
- 4.4 ਕੁਝ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਚੈਕਲਿਸਟ
- 4.5 ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ : ਸਕੂਲ ਦੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ।

ਜਾਣ-ਪਛਾਣ (Introduction) :-

ਇਸ ਪਾਠ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਬਣਾਵਾਂਗੇ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂਗੇ ਕਿ ਇੱਕ ਵੈਬਸਾਈਟ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਲਾਂਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਵੈਬਸਾਈਟ ਨੂੰ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਚਾਰ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਦਾ ਟੀਚਾ, ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਲਈ ਡਿਜ਼ਾਇਨਿੰਗ, ਕੰਮ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ, ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ। ਇਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਨੂੰ ਲਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਦਮ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਡੋਮੇਨ ਨਾਮ ਦੀ ਚੋਣ, ਡੋਮੇਨ ਨਾਮ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ, ਸਰਵਰ ਦੀ ਚੋਣ, ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਦੀ ਆਨ ਲਾਈਨ ਅਤੇ ਆਫ ਲਾਈਨ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਆਦਿ।

4.1 ਵੈਬਸਾਈਟ ਦੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ

ਸਹੀ ਯੋਜਨਾ ਦੁਆਰਾ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਵੈਬਸਾਈਟ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਸਹੀ ਯੋਜਨਾ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਵੈਬ ਸਾਈਟ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪੂਰਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕੀ ਸੰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸ ਤਕਨੀਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨਾਲ ਵੈਬ ਸਾਈਟ ਰਾਹੀਂ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਵੈਬਸਾਈਟ ਨੂੰ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਕਰਨ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਵੈਬਸਾਈਟ ਦੇ ਟੀਚੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵੈਬਸਾਈਟ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਟੀਚੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

4.1.1 ਸਾਈਟ ਦਾ ਟੀਚਾ:

ਹਰੇਕ ਸਾਈਟ ਦਾ ਕੁਝ ਖਾਸ ਮਕਸਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਦੇਸ਼ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਦਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਈਟ ਵਿੱਚ ਕੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਯੂਜ਼ਰ ਇੱਕ ਵਿਆਖਿਆਤਮਕ ਅਤੇ ਸਜਾਵਟੀ ਸਾਈਟ ਤਿਆਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਸ਼ਰਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਈਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਪੋਰਟ (ਸਮਰਥਨ) ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਸਾਈਟ ਬਣਾਉਣ ਵੇਲੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

- ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਉਦੇਸ਼।
- ਵੈਬਸਾਈਟ ਦੇ 2-3 ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਉਦੇਸ਼।
- ਵੈਬਸਾਈਟ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਧੀ।
- ਉਪਰੋਕਤ ਜਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ।
- ਟੀਚਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਈਟ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ।
- ਸਾਈਟ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਸਮਾਂ।
- ਸਾਈਟ ਨੂੰ ਅਪਡੇਟ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ।

4.1.2 ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ :

ਵੈਬਸਾਈਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਫਾਈਨਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀ ਸਾਈਟ ਦੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਕਿ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਲੋਕ ਇਸ ਨੂੰ ਵੇਖਣਗੇ: ਬੱਚੇ, ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ਵਕੀਲ, ਡਾਕਟਰ ਜਾਂ ਘਰੇਲੂ ਔਰਤਾਂ।

ਸਾਈਟ ਤੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਧਿਆਨ ਰਖਾਂਗੇ, ਉਦਹਾਰਨ ਲਈ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਲਈ ਸਾਈਟ ਤਿਆਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਦਰਸ਼ਕ ਜਰੂਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ਬੱਚੇ, ਅਧਿਆਪਕ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਹੋਣਗੇ, ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਤੁਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਅਤੇ ਉਮੀਦਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਈਟ ਤਿਆਰ ਕਰੋਗੇ।

4.1.3 ਨੀਤੀ (Strategy) :

ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਸਾਈਟ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸਦੇ ਕੰਮ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਰਣਨੀਤੀ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਟੀਚਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਢੰਗਾਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਵੈਬਸਾਈਟ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ

- ਟੈਕਸਟ,
- ਆਡੀਓ,
- ਵੀਡੀਓ ਆਦਿ।
- ਇੱਕ ਸਾਧਾਰਨ ਵੈਬਸਾਈਟ ਚੰਗੀ ਅਤੇ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਸਰਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਭਾਵ ਕਿ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।

4.1.4 ਸਮੱਗਰੀ (Contents) :

ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਨੂੰ ਹੁਣ ਸਾਈਟ ਦੇ ਕੰਟੈਂਟਸ (ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ) ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸਾਈਟ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸਮੱਗਰੀ ਸਹੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਵਸਥਿਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਰਸਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਲਿੰਕਸ ਕਿਸੇ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਹ, ਤਾਂ ਲੋੜੀਂਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਲੱਭਣਾ ਅਸਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

4.2 ਵੈੱਬ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ :

ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਸਹੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾਵਾਂ (ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂਆਂ) ਅਤੇ ਲਿੰਕਾਂ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਇਸ ਦੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਿੱਸੇ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸ਼ਾਇਦ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਇਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪਹਿਲੂ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇਸਦਾ ਟੀਚਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਸ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਸਾਈਟ ਤੇ ਵਰਤਣ ਵਾਲੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਉਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੱਭ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਕਿ ਸਾਈਟ ਨਵੇਂ ਵਜਿਟਿਰ ਨੂੰ ਖਿੱਚ ਸਕੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਟਰੈਕ ਕਰਨ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੈ।

ਡੋਮੇਨ ਨਾਮ ਦੀ ਚੋਣ, ਡੋਮੇਨ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ, ਸਰਵਰ ਦੀ ਚੋਣ ਅਤੇ ਸਾਈਟ ਆਦਿ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਆਦਿ ਵੈੱਬ ਇੰਪਲੀਮੈਂਟੇਸ਼ਨ ਪਲਾਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਨ।

4.2.1 ਡੋਮੇਨ ਨਾਮ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨੀ :

ਡੋਮੇਨ ਨਾਮ ਸਾਡੀ ਸਾਈਟ ਦਾ ਪਤਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਡੋਮੇਨ ਨਾਮ ਚੁਣੇ ਜੋ ਸੰਖੇਪ, ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅਸਾਨ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਵੇ। ਕੁਝ ਕੁ ਆਮ ਟਾਪ ਲੈਵਲ ਦੇ ਡੋਮੇਨ ਵਿੱਚ .com, .edu, .org, ਅਤੇ .net ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਜੋ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਵਪਾਰਕ, ਸਿੱਖਿਆ, ਸੰਸਥਾ ਅਤੇ ਨੈਟਵਰਕ ਲਈ ਹਨ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਹਾਈਫਨ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਅੱਖਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ 63 ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

4.2.2 ਡੋਮੇਨ ਨਾਮ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨਾ :

ਡੋਮੇਨ ਨਾਮ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਾਉਣਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਸਾਈਟ ਸਰਵਿਸ ਪ੍ਰੋਵਾਈਡਰ ਰਾਹੀਂ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਸਰਵਿਸ ਪ੍ਰੋਵਾਈਡਰ ਸਾਨੂੰ ਇੱਕ ਫਾਰਮ ਭਰਨ ਲਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਫੀਸਾਂ ਵੀ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਫਾਰਮ ਭਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡੋਮੇਨ ਨਾਮ ਡਿਜ਼ਾਇਨਰ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਾਮ ਖਾਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੁਆਰਾ ਰਜਿਸਟਰਡ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਨਾਮ ਉਪਲਬਧ ਹੈ ਤਾਂ ਈ-ਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਸੰਦੇਸ਼ ਡਿਜ਼ਾਇਨਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗਾ।

4.2.3 ਇੱਕ ਸਰਵਰ ਚੁਣਨਾ :

ਸਾਈਟ ਨੂੰ ਇੰਟਰਨੈੱਟ 'ਤੇ ਪਬਲਿਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਅਸੀਂ ਸਰਵਰ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਾਂਗੇ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕੰਮ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵ ਹੈ। ਡਿਜ਼ਾਇਨਰ ਸਰਵਰ ਨੂੰ ਖਰੀਦ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਰਾਏ ਤੇ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਸਾਡੀ ਸਾਈਟ ਨੂੰ ਸਥਾਈ ਤੌਰ ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵੈੱਬ ਵਰਡ ਵਿੱਚ ਸਰਵਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਇੱਕ ਖਾਸ ਸਰਵਰ ਦਾ ਨਾਮ ਵੈੱਬ ਸਰਵਰ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਾਈਟ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬ੍ਰਾਊਜ਼ਰ ਤੇ ਖੋਲ੍ਹਦੇ ਹੋ, ਇਹ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਰਵਰ ਨਾਲ ਜੁੜਦਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਨੂੰ ਸੁਚਾਰੂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬੈਂਡਵਿਡਥ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬੈਂਡਵਿਡਥ ਉਹ ਡੇਟਾ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਦਾ ਰੇਟ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਨਿਸਚਿਤ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੋਰ ਬੈਂਡਵਿਡਥ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਡੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਧਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਜ਼ਟਰਾਂ ਨੂੰ ਲੈਂਗ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਮੇਜ਼ਬਾਨ ਸਰਵਰ ਤੁਹਾਡੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਤੁਹਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸੌਫਟਵੇਅਰ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

4.2.4 ਵੈੱਬ ਪੇਜ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ :

ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ 30 ਸੈਕਿੰਡ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ਤੁਹਾਡੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਤੇ ਨਹੀਂ ਲੱਭ ਰਹੀ ਹੈ, ਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਚਲਾ ਜਾਏਗਾ ਅਤੇ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ। ਆਪਣੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਨੂੰ ਹਿੱਸਿਆ ਵਿੱਚ ਵੰਡਣਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਵਸਥਿਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਹਰੇਕ ਪੰਨੇ ਦੇ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੈਕਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਲਿੰਕ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਤੁਹਾਡੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਨੂੰ ਨੈਵੀਗੇਟ ਕਰਨ ਲਈ ਸੌਖਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਤਰੀਕਾ ਹੈ। ਵੈੱਬਪੇਜ ਸੁੰਦਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੰਗਠਿਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਸੰਤੁਲਿਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਵੈੱਬਪੇਜ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਸਮੇਂ ਪੇਜ ਦਾ ਆਕਾਰ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨੁਕਤਾ ਹੈ। ਵੈੱਬਪੇਜ ਨੂੰ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਪੁਆਇੰਟਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

1. ਇੱਕ ਵੈੱਬ ਪੇਜ ਦਾ ਸਾਈਜ਼ ਦੋ ਸਕਰੀਨਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਸਾਨੂੰ ਲੰਮੇ ਸਫੇ ਦਾ ਉਪਯੋਗ ਕਰਨਾ ਪਵੇ ਤਾਂ ਬੁੱਝਮਾਰਕ ਰਾਹੀਂ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਲਿੰਕ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰੋ।
2. ਜੇ ਤੁਹਾਡਾ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਇੱਕ ਸਕਰੀਨ ਤੋਂ ਲੰਮਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਲਈ ਇਸਦਾ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਦਿਖਾਓ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਹਿੱਸਾ ਜੇ ਸਿਰਫ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮੰਗ / ਜ਼ਰੂਰਤ ਤੇ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

4.2.5 ਦਿੱਖ :

ਵੈੱਬਪੇਜ ਦੀ ਦਿੱਖ ਵਧੀਆ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਯੂਜ਼ਰ ਆਕਰਸ਼ਤ ਹੋ ਸਕਣ। ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਦਿੱਖ ਲਈ, ਇੱਕ ਵੈੱਬਪੇਜ ਵਿੱਚ ਗਰਾਫਿਕਸ, ਐਨੀਮੇਸ਼ਨ, ਆਵਾਜ਼ ਅਤੇ ਵੀਡੀਓ ਕਲਿੱਪਸ ਨੂੰ ਜੋੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵੈੱਬਪੇਜ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕੰਨੈਟਿਵ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸੁੰਦਰ ਨਜ਼ਰੀਆ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਹੀ ਫੋਂਟ ਅਕਾਰ / ਰੰਗ, ਬੈਕਗ੍ਰਾਊਂਡ ਰੰਗ, ਟੇਬਲ, ਗ੍ਰਾਫ ਆਦਿ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਾਈਟ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਦਿੱਖ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

4.2.6 ਆਪਣਾ ਕੋਡ ਵੈਲੀਡੇਟ ਕਰਨਾ :

ਤੁਹਾਡੇ HTML, CSS, XHTML, JavaScript, ਅਤੇ XML ਕੋਡਾਂ ਨੂੰ ਪਰਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਦਾ ਕੋਡ ਸਹੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਦੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਕਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਨੂੰ ਆਨਲਾਈਨ ਉਪਲੱਬਧ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਕੋਡ ਨੂੰ ਵੈਲੀਡੇਟ ਕਰਦੇ ਹਨ।

4.2.7 ਐਫਲਾਈਨ ਟੈਸਟਿੰਗ :

ਸਾਰੇ ਵੈੱਬਪੇਜਾਂ ਨੂੰ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸਦੀ ਵੱਖ ਵੱਖ ਬ੍ਰਾਊਜ਼ਰ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਟੈਸਟਿੰਗ ਲਈ ਕੋਈ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਕਨੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਸਨੂੰ ਆਫਲਾਈਨ ਟੈਸਟ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਐਫਲਾਈਨ ਟੈਸਟ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਮ ਪੇਜ ਨੂੰ ਬ੍ਰਾਊਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਲਿੰਕ ਪੇਜ ਇਕ-ਇਕ ਕਰਕੇ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਡਿਜ਼ਾਈਨਰ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਪੰਨਿਆਂ ਦਾ ਚੰਗੀ ਦਿੱਖ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਅਤੇ ਪੇਜ ਦਾ ਢਾਂਚਾ ਵਿਉਂਤ ਮੁਤਾਬਿਕ ਪ੍ਰਦਸ਼ਿਤ ਹੈ। ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ, ਆਪਣੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਨੂੰ ਕਰੋਮ, ਫਾਇਰਫਾਕਸ, ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਐਕਸਪਲੋਰਰ, ਓਪੇਰਾ ਅਤੇ ਸਫਾਰੀ ਸਮੇਤ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਬਰਾਊਜ਼ਰਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖੋ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਬ੍ਰਾਊਜ਼ਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਵੇਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਾਈਟ ਨੂੰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਬ੍ਰਾਊਜ਼ਰ ਤੇ ਵੀ ਪਰਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

4.2.8 ਸਾਈਟ ਨੂੰ ਅੱਪਲੋਡ ਕਰਨਾ :

ਸਾਰੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਲਈ ਸਾਈਟ ਨੂੰ ਉਪਲੱਬਧ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਅੱਪਲੋਡ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵੈੱਬ ਪੇਜਾਂ ਨੂੰ ਹੋਸਟ ਤੇ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਫਾਈਲ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਪ੍ਰੋਟੋਕਾਲ (FTP) ਕਲਾਈਟ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਫਾਈਲ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਪ੍ਰੋਟੋਕਾਲ (FTP) ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਿਊਟ ਐਫ.ਟੀ.ਪੀ. ਨੂੰ ਸੈਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਫੇਰ ਆਨਲਾਈਨ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੀ ਫਾਈਲ ਅੱਪਲੋਡ ਕਰੋ। ਤੁਹਾਡੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਦੀ ਕਾਪੀ ਨੂੰ ਲੋਕਲ ਵਰਜਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਵੈੱਬ ਹੋਸਟ ਉੱਤੇ ਕਾਪੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਵਰਜਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

4.2.9 ਔਨਲਾਈਨ ਟੈਸਟਿੰਗ :

ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸਾਈਟ ਔਨਲਾਈਨ ਅਪਲੋਡ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਗਲਾ ਕਦਮ ਇਸ ਦੀ ਔਨਲਾਈਨ ਟੈਸਟਿੰਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਕਨੈਕਸ਼ਨ ਬਣਾਉ, ਬ੍ਰਾਊਜ਼ਰ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹੋ, ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸਾਈਟ ਦਾ URL ਟਾਈਪ ਕਰੋ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰੋ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਸਾਈਟ ਦੇ ਸਾਰੇ ਲਿੰਕ ਸਹੀ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

4.2.10 SEO-(ਸਰਚ ਇੰਜਣ ਓਪਟੀਮਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ):

ਮੈਟਾ ਅਤੇ ALT ਟੈਗਜ਼ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਵੈਬਸਾਈਟ ਯੂਜ਼ਰ ਵੱਲੋਂ ਸਰਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕੀਵਰਡ ਨੂੰ ਸਹੀ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਹੀ ਵੈਬਸਾਈਟ ਤੇ ਸਰਚ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕੰਟੈਂਟ ਨੂੰ ਵੀ ਵਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਯੂਜ਼ਰਸ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਵਧੇਗੀ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਵੈਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਹੋਰ ਵਿਜਟਿਸ ਹੋਣਗੀਆਂ। ALT ਟੈਗਸ ਕੇਵਲ ਤੁਹਾਡੀ ਵੈਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਣ ਲਈ ਇੱਕ ਲਿਖਤ ਵੇਰਵਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਰਚ ਇੰਜਣ ਅਤੇ ਯੂਜ਼ਰਸ ਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਵੈਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਹਨ।

4.2.11 Installing website analytics (ਵੈਬਸਾਈਟ ਐਨਾਲਟਿਕਸ ਇਨਸਟਾਲ ਕਰਨਾ) :

ਆਪਣੀ ਵੈਬਸਾਈਟ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਵੈਬਸਾਈਟ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰੋ। ਇਸ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਵੋਗੇ ਉਹ ਤੁਹਾਡੀ ਵੈਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ, ਵਿਜਟਰਾਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ, ਹਰ ਇੱਕ ਵਿਜਟਰ ਲਈ ਪੇਜ ਵਿਯੂਜ਼ ਦੀ ਔਸਤ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਉਪਯੋਗੀ ਅੰਕੜੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਸੌਫਟਵੇਅਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਵੈਬਸਾਈਟ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਧਾਉਣ ਅਤੇ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਵੋਗੇ।

4.3 ਵੈਬਸਾਈਟ ਨੂੰ ਪਬਲਿਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਅਹਿਮ ਪਹਿਲੂ :

4.3.1 ਸਰਚ ਇੰਜਨ ਐਪਟੀਮਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ (SEO): ਸਰਚ ਇੰਜਨ ਐਪਟੀਮਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਇਕ ਸਰਚ ਇੰਜਨ ਦੇ ਖੋਜ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਵੈਬਪੇਜ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਪਲੇਸਮੈਂਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਵੈਬਸਾਈਟ ਨੂੰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਰਣਨੀਤੀਆਂ, ਤਕਨੀਕਾਂ ਆਦਿ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਰਜ-ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਰਚ ਇੰਜਣ ਹਨ :- Google, Bing, Yahoo ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਰਚ ਇੰਜਣ।

ਐਸਈਓ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸਾਈਟ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਖੋਜ ਇੰਜਣ ਲਈ ਪਹੁੰਚਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਸਾਈਟ ਸਰਚ ਇੰਜਣ ਦੁਆਰਾ ਲੱਭ ਲਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਐਸਈਓ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪ੍ਰੋਕਟਿਸਾਂ ਦਾ ਸਮੂਹ ਹੈ ਜੋ ਵੈਬਮਾਸਟਰਸ ਅਤੇ ਵੈਬ ਕੰਟੈਂਟ ਉਤਪਾਦਕ ਖੋਜ ਇੰਜਣ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬਿਹਤਰ ਰੈਂਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

4.3.2 ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ (SMM):

ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਦਾ ਇੱਕ ਰੂਪ ਹੈ ਜੋ ਸੋਸ਼ਲ ਨੈੱਟਵਰਕਿੰਗ ਵੈਬਸਾਈਟ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਟੂਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਪਯੋਗ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਐਸ. ਐਮ. ਐਮ ਦਾ ਟੀਚਾ ਉਹ ਸਮੱਗਰੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜੋ ਉਪਭੋਗਤਾ ਆਪਣੇ ਸੋਸ਼ਲ ਨੈੱਟਵਰਕ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨਗੇ ਤਾਂ ਕਿ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਬ੍ਰਾਂਡ ਐਕਸਪੋਜ਼ਰ ਵਧਾਉਣ ਅਤੇ ਗਾਹਕਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

SMM ਦੇ ਮੁੱਖ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਓਪਟੀਮਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ (SMO) ਹੈ ਖੋਜ ਇੰਜਨ ਐਪਟੀਮਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ (ਐਸਈਓ) ਵਾਂਗ, ਐਸ. ਐਮ. ਓ. ਇਕ ਵੈਬਸਾਈਟ ਵਿੱਚ ਨਵੇਂ ਅਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਵਿਜਟਿਰਜ਼ ਨੂੰ ਖਿੱਚਣ ਲਈ ਇਕ ਰਣਨੀਤੀ ਹੈ। ਐਸ. ਐਮ. ਓ. ਨੂੰ ਦੋ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੰਨਟੈਂਟ ਨਾਲ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਲਿੰਕ ਬਣਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਕੇ - ਜਾਂ ਸਟੈਟਸ ਜਾਂ ਟਵੀਟਸ ਨੂੰ ਅੱਪਡੇਟ ਜਾਂ ਬਲੋਗ ਪੋਸਟ ਕਰਕੇ।

ਐੱਸ ਐੱਮ ਐੱਮ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਗਾਹਕਾਂ (ਅਤੇ ਸੰਭਾਵੀ ਗਾਹਕਾਂ) ਤੋਂ ਸਿੱਧੀ ਫੀਡਬੈਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜੋ ਕਿ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਪਰਸਨੇਬਲ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਐਸਐਮਐਮ ਟਵਿੱਟਰ, ਫੇਸਬੁੱਕ, ਮਾਈਸਪੇਸ, ਲਿੰਕਡਇਨ ਅਤੇ ਯੂਟਿਊਬ ਵਰਗੀਆਂ ਵੈਬਸਾਈਟਾਂ ਦੀ ਵਧਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਨਾਲ ਵਧੇਰੇ ਆਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

4.4 ਵੈੱਬ ਸਾਈਟ ਨੂੰ ਪਬਲਿਸ਼ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਕੁਝ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਚੈਕਲਿਸਟ :

ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਚੈਕ-ਲਿਸਟ

4.4.1 Page Content (ਪੇਜ ਕੰਟੈਂਟ):

1. ਸਪੈਲਿੰਗ ਅਤੇ ਗਰਾਮਰ (ਵਿਆਕਰਨ), ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ, ਹੈਡਰ, ਸੂਚੀ, ਅਤੇ ਹੋਰ ਫਾਰਮੈਟਿੰਗ ਸਹੀ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।
2. ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵੇਰਵੇ ਪੂਰੇ ਵੈੱਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਸਹੀ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।
3. ਇਮੇਜ਼ (ਚਿੱਤਰ) ਅਤੇ ਆਡੀਓ ਅਤੇ ਵੀਡੀਓ ਸਹੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ, ਫਾਰਮੈਟ ਕੀਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਡਿਵਾਈਸਿਸ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

4.4.2 ਡਿਜ਼ਾਈਨ :

ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕੋ ਕਿ ਸਾਈਟ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਪਿਕਸਲ ਪ੍ਰਫੈਕਟ ਹੋਵੇ। ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਇੱਕ ਜਵਾਬਦੇਹ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਹੈ, ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਾਰੇ ਡਿਵਾਈਸਿਸ ਵਿੱਚ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੀ ਸਾਈਟ ਨੂੰ ਦਫਤਰ ਦੇ ਡੈਸਕਟੋਪ ਤੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਲੈਪਟਾਪ, ਟੈਬਲੇਟ ਅਤੇ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ 'ਤੇ ਵਧੀਆ ਦਿਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

4.4.3 ਕਾਰਜਸ਼ੀਲਤਾ (Functionality) :

ਵੈੱਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਲਓ। ਲੀਡ ਜਨਰੇਸ਼ਨ ਫਾਰਮ ਦੇ ਰੂਪ, ਸੋਸ਼ਲ ਸ਼ੇਅਰਿੰਗ, ਆਪਣੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ :

1. ਫਾਰਮ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੁਹਾਡਾ ਧੰਨਵਾਦ-ਸੰਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਪੇਜ ਡਿਸਪਲੇ।
2. ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਲੋਗੋ ਹੋਮਪੇਜ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।
3. ਸਾਈਟ ਪੰਨਿਆਂ ਲਈ ਲੋਡ ਸਮਾਂ ਆਪਟੀਮਾਈਜ਼ਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

4.4.4 ਐਸਈਓ (SEO):

ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਲਓ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਨੂੰ ਐਸਈਓ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਇੱਕ ਠੋਸ ਆਧਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਈਟ ਆਰਕੀਟੈਕਚਰ ਅਤੇ ਕੰਨਟੈਂਟ ਦੇ ਵਰਜਨਾਂ ਤੋਂ ਮੈਟਾਡੇਟਾ ਤੱਕ ਕੋਈ ਵੀ ਕਸਰ ਨਾ ਛੱਡੋ ਜਿਵੇਂ ਕਿ :

1. ਵੈੱਬਪੇਜਾਂ ਦੇ ਵਿਲੱਖਣ ਪੇਜ ਟਾਈਟਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। (70 ਕਰੈਕਟਰ ਤੋਂ ਘੱਟ, ਕੀਅ ਵਰਡਜ਼ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।)
2. ਵੈੱਬਪੇਜ ਕੋਲ ਕੀਅਵਰਡਜ਼ ਹਨ (10 ਤੋਂ ਘੱਟ, ਸਾਰੇ ਸ਼ਬਦ ਪੇਜ ਕਾਪੀ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ)।
3. ਸਪੈਲਿੰਗ ਅਤੇ ਵਿਆਕਰਨ ਸਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਹਨ।
4. Alt ਟੈਗ ਨੂੰ ਹਰੇਕ ਚਿੱਤਰ ਵਿੱਚ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

4.4.5 ਸੁਰੱਖਿਆ (Security) ਅਤੇ ਬੈਕਅੱਪ :

ਤੁਸੀਂ ਡਾਟਾ ਨਸ਼ਟ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਸਕਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਸਾਈਟ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਨਿਯਮਿਤ ਬੈਕਅੱਪ ਸਥਾਪਤ ਕਰਕੇ ਮਾਲਵੇਅਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨੁਕਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ :

1. 24x7 ਨਿਗਰਾਨੀ ਸਕਰਿਪਟ ਇੰਸਟਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।
2. ਬੈਕ-ਅਪ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਫਾਈਨਲ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।
3. ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਦੀਆਂ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਨਿਯਮਿਤ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਣਾਈਆਂ ਅਤੇ ਸਟੋਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

4. ਪਾਸਵਰਡ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੈਬਸਾਈਟ ਕ੍ਰੈਡੈਂਸ਼ੀਅਲ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਡਾਟਾਬੇਸ ਵਿੱਚ ਸਟੋਰ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

4.4.6 ਅਨੁਕੂਲਤਾ (Compliance):

ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਓ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਵੈਬਸਾਈਟ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਇੰਡਸਟਰੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਸੈੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਕੁਝ ਨਿਯਮ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਬਾਰੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

1. ਵੈਬ ਪੇਜ ਡਿਸਏਬਲਟੀ ਵਾਲੇ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਲਈ ਪਹੁੰਚਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।
2. ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਪਰਾਈਵੇਸੀ ਪਾਲਸੀ ਵੈਬਸਾਈਟ ਦੇ ਵਿਜ਼ਟਿਰਜ਼ ਨੂੰ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

4.3 ਪੇਜੈਕਟ :

ਪੇਜੈਕਟ: ਸਕੂਲ ਦੀ ਵੈਬਸਾਈਟ:

ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਵੈਬਸਾਈਟ ਦੇ ਵੇਰਵੇ, ਅਪਲੋਡ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਅਤੇ ਐਨਲਾਈਨ ਟੈਸਟਿੰਗ ਆਦਿ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਹੈ। ਆਓ ਹੁਣ "ਸਕੂਲ ਵੈਬਸਾਈਟ" ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਇੱਕ ਪੇਜੈਕਟ ਤਿਆਰ ਕਰੀਏ।

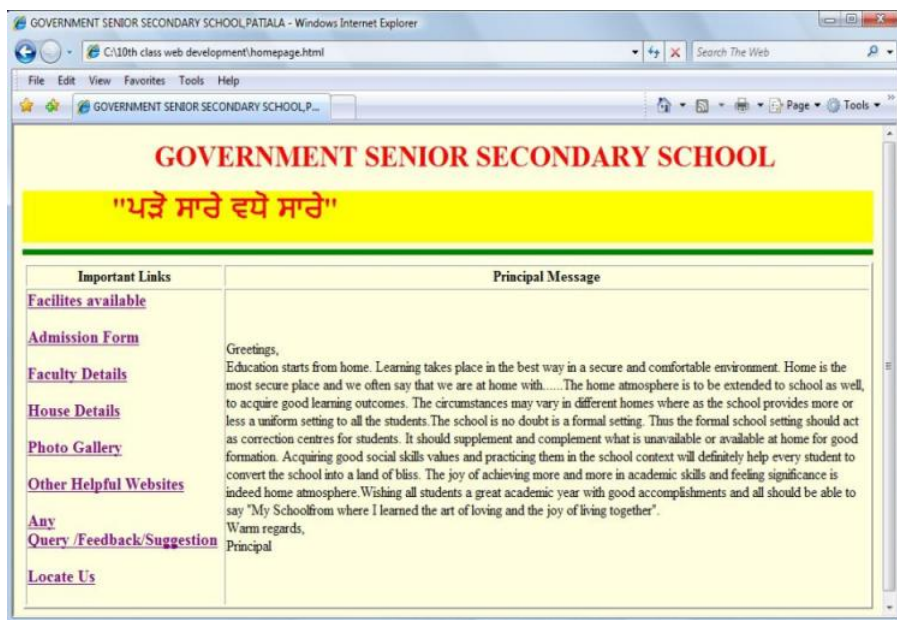
ਪੇਜੈਕਟ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਨੋਟਪੈਡ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀਆਂ ਸਰੋਤ ਫਾਈਲਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। html ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ ਸੇਵ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਐਕਸਪਲੋਰਰ ਤੇ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਪੇਜੈਕਟ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਆਮ ਟੈਗਾਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਅਸੀਂ ਪਿਛਲੇ ਅਧਿਆਇਆਂ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਪੇਜੈਕਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਮਪੇਜ ਅਤੇ ਅੱਠ ਵੈਬ ਪੰਨੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋਮ ਪੇਜ ਨਾਲ ਲਿੰਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

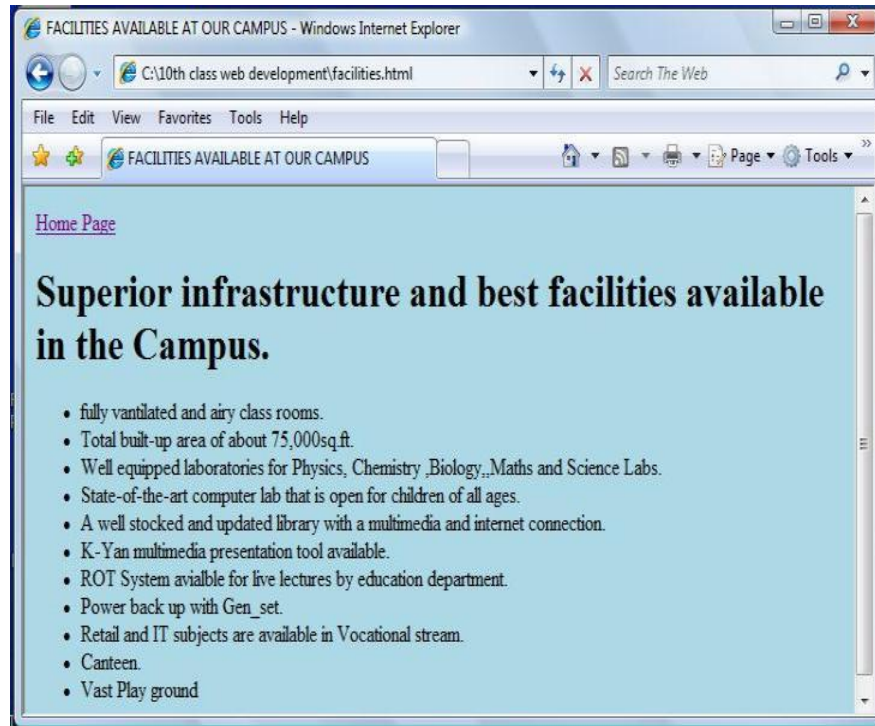
ਹੋਮ ਪੇਜ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤੁਹਾਡੀ ਵੈਬਸਾਈਟ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪੇਜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੇਜ ਵਿੱਚ ਤੁਹਾਡੀ ਸਾਈਟ ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਸਾਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਸਕੂਲ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ html ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੇਜੈਕਟ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਜੋ ਅਸੀਂ ਉਸ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰ ਸਕੀਏ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ ਅਧਿਆਇਆਂ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਆਓ ਇੱਕ ਸਕੂਲ ਦੀ ਇੱਕ ਵੈਬਸਾਈਟ ਬਣਾਈਏ :

ਇਹ ਸਾਡੀ ਵੈਬਸਾਈਟ ਦਾ ਹੋਮ ਪੇਜ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚਿੱਤਰ.4.1 ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਚਿੱਤਰ 4.1

ਚਿੱਤਰ 4.4

ਦੂਜਾ ਲਿੰਕ 'Adimission Form" ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਚਿੱਤਰ 4.5, 4.6 (a) ਅਤੇ 4.6 (b) ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

The screenshot shows a web browser window with the address bar containing 'admission form'. The page title is 'Student Registration Form'. The form is displayed on a pink background and includes the following fields:

Student Registration Form

Adhaar Number

Name

Father Name

Mother Name

Postal Address

Personal Address

Sex Male Female

AREA Rural Urban

CATEGORY

State

City

PinCode

EmailId

DOB

MobileNo

ਚਿੱਤਰ 4.5

```

admissionform - Notepad
File Edit Format View Help
<html>
<head> <title>admission form</title> </head>
<body>
<form action="post" name="StudentRegistration" >
<table cellpadding="2" width="20%" bgcolor="light pink" align="center" cellspacing="2">
<tr> <td colspan=2>
<center><font size=4><b>Student Registration Form</b></font></center>
</td> </tr>
<tr> <td>Name</td>
<td><input type="text" name=textnames id="textname" size="30"></td> </tr>
<tr> <td>Father Name</td>
<td><input type="text" name="fathername" id="fathername" size="30"></td> </tr>
<tr> <td>Postal Address</td>
<td><input type="text" name="paddress" id="paddress" size="30"></td> </tr>
<tr> <td>Personal Address</td>
<td><input type="text" name="personaladdress" id="personaladdress" size="30"></td> </tr>
<tr> <td>Sex</td>
<td><input type="radio" name="sex" value="male" size="10">Male
<input type="radio" name="sex" value="Female" size="10">Female</td> </tr>
<tr> <td>City</td>
<td><select name="City">
<option value="-1" selected>select .</option>
<option value="New Delhi">NEW DELHI</option>
<option value="Mumbai">MUMBAI</option>
<option value="Goa">GOA</option>
<option value="Patna">PATNA</option>
</select></td> </tr>
<tr> <td>Course</td>
<td><select name="Course">
<option value="-1" selected>select .</option>
<option value="B Tech">B.TECH</option>
<option value="MCA">MCA</option>
<option value="MBA">MBA</option>
<option value="BCA">BCA</option>
</select></td> </tr>
<tr> <td>District</td>
<td><select name="District">
<option value="-1" selected>select .</option>
<option value="Nalanda">NALANDA</option>
<option value="UP">UP</option>
<option value="Goa">GOA</option>
<option value="Patna">PATNA</option>
</select></td> </tr>

```

ਚਿੱਤਰ 4.6 (a)

```

admissionform - Notepad
File Edit Format View Help
<option value="-1" selected>select .</option>
<option value="B Tech">B.TECH</option>
<option value="MCA">MCA</option>
<option value="MBA">MBA</option>
<option value="BCA">BCA</option>
</select></td> </tr>
<tr> <td>District</td>
<td><select name="District">
<option value="-1" selected>select .</option>
<option value="Nalanda">NALANDA</option>
<option value="UP">UP</option>
<option value="Goa">GOA</option>
<option value="Patna">PATNA</option>
</select></td> </tr>
<tr> <td>State</td>
<td><select Name="State">
<option value="-1" selected>select .</option>
<option value="New Delhi">NEW DELHI</option>
<option value="Mumbai">MUMBAI</option>
<option value="Goa">GOA</option>
<option value="Bihar">BIHAR</option>
</select></td>
</tr>
<tr> <td>PinCode</td>
<td><input type="text" name="pincode" id="pincode" size="30"></td>
</tr>
<tr> <td>EmailId</td>
<td><input type="text" name="emailid" id="emailid" size="30"></td>
</tr>
<tr> <td>DOB</td>
<td><input type="text" name="dob" id="dob" size="30"></td>
</tr>
<tr> <td>MobileNo</td>
<td><input type="text" name="mobilen0" id="mobilen0" size="30"></td>
</tr>
<tr>
<td><input type="reset"></td>
<td colspan="2"><input type="submit" value="Submit Form" /></td>
</tr>
</table>
</form>
</body>
</html>

```

ਚਿੱਤਰ 4.6 (b)

ਅਗਲਾ ਲਿੰਕ "Faculty" ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਲਈ ਆਊਟਪੁੱਟ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਕੋਡ ਨੂੰ ਚਿੱਤਰ 4.7 ਅਤੇ 4.8 ਵਿੱਚ ਹੇਠਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ: -

The screenshot shows a web browser window titled "OUR SCHOOL FACULTY MEMBERS". The page has a light green background and a table with the following data:

SR.NO.	NAME OF THE EMPLOYEES(SH./SMT.)	SUBJECT	DESIGNATION
1.	GAGANDEEP SINGH	BIOLOGY	PRINCIPAL
2.	SACHIN DHIMAN	COMPUTER SCIENCE	LECTURER
3.	BINDU	ELECTRONICS AND COMMUNICATION	LECTURER
4.	POOJA	PHYSICS	LECTURER
5.	SUKHWINDER SINGH	MATHEMATICS LECTURER	LECTURER
6.	SARBJEET SINGH	DPE	MASTER
7.	NARINDER PAL SINGH	MATHEMATICS	MASTER
8.	ABHINAV JOSHI	SCIENCE	MASTER
9.	HARPREET KAUR	COMPUTER SCIENCE	COMPUTER FACULTY
10.	RAMIT GARG	--	CLERK

ਚਿੱਤਰ 4.7

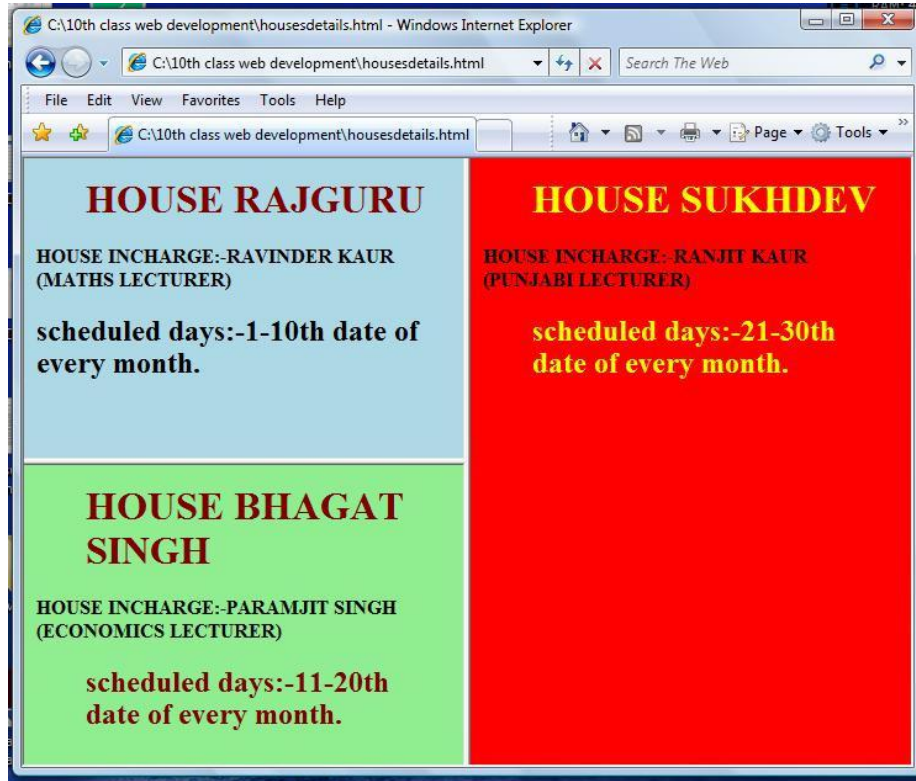
ਇਸ ਲਈ ਕੋਡ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

```

<html>
<head> <title>OUR SCHOOL FACULTY MEMBERS</title> </head>
<body bgcolor="lightgreen">
<a href="homepage.html" target="_top">Home Page</a>
<h1>OUR SCHOOL FACULTY MEMBERS</h1><br><br>
<table border=2>
<tr>
<th>SR.NO.</th>
<th>NAME OF THE EMPLOYEES(SH./SMT.)</th>
<th>SUBJECT</th>
<th>DESIGNATION</th>
</tr>
<tr>
<td>1.</td>
<td>GAGANDEEP SINGH</td>
<td>BIOLOGY</td>
<td>PRINCIPAL</td>
</tr>
<tr>
<td>2.</td>
<td>SACHIN DHIMAN</td>
<td>COMPUTER SCIENCE</td>
<td>LECTURER</td>
</tr>
<tr>
<td>3.</td>
<td>BINDU</td>
<td>ELECTRONICS AND COMMUNICATION</td>
<td>LECTURER</td>
</tr>
<tr>
<td>4.</td>
<td>POOJA</td>
<td>PHYSICS</td>
<td>LECTURER</td>
</tr>
<tr>
<td>5.</td>
<td>SUKHWINDER SINGH</td>
<td>MATHEMATICS LECTURER</td>
<td>LECTURER</td>
</tr>
<tr>
<td>6.</td>
<td>SARBJEET SINGH</td>
<td>DPE</td>
<td>MASTER</td>
</tr>
<tr>
<td>7.</td>
<td>NARINDER PAL SINGH</td>
<td>MATHEMATICS</td>
<td>MASTER</td>
</tr>
<tr>
<td>8.</td>
<td>ABHINAV JOSHI</td>
<td>SCIENCE</td>
<td>MASTER</td>
</tr>
<tr>
<td>9.</td>
<td>HARPREET KAUR</td>
<td>COMPUTER SCIENCE</td>
<td>COMPUTER FACULTY</td>
</tr>
<tr>
<td>10.</td>
<td>RAMIT GARG</td>
<td>--</td>
<td>CLERK</td>
</tr>
</table>
</body>
</html>
    
```

ਚਿੱਤਰ 4.8

ਅਗਲਾ ਲਿੰਕ House ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਲਈ ਆਊਟਪੁੱਟ ਚਿੱਤਰ 4.9 ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਕੋਡ ਨੂੰ ਚਿੱਤਰ 4.10, (a) 4.10 (b), 4.11, 4.12 ਵਿਚ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ: -

ਚਿੱਤਰ 4.9

```

house1 - Notepad
File Edit Format View Help
<html>
<head>
<title>OUR SCHOOL HOUSES</title>
<style>
body
{
background-color:lightblue;
}
h1{color:maroon;
margin-left:40px;
}
</style>
</head>
<body>
<h1>HOUSE RAJGURU</h1>
<B>HOUSE INCHARGE:-RAVINDER KAUR(MATHS LECTURER)
<h2>scheduled days:-1-10th date of every month.</h2>
</body>
</html>
    
```

ਚਿੱਤਰ 4.10 (a)

```

house3 - Notepad
File Edit Format View Help
<html>
<head>
<title>OUR SCHOOL HOUSES</title>
<style>
body
{
background-color:RED;
}
h1,H2{color:YELLOW;
margin-left:40px;
}
</style>
</head>
<body>
<h1>HOUSE SUKHDEV</h1>
<B>HOUSE INCHARGE:-RANJIT KAUR(PUNJABI LECTURER)
<h2>scheduled days:-21-30th date of every month.</h2>
</body>
</html>
    
```

ਚਿੱਤਰ 4.10 (b)


```

house2 - Notepad
File Edit Format View Help
<html>
<head>
<title>OUR SCHOOL HOUSES</title>
<style>
body
{
background-color:lightgreen;
}
h1,H2{color:maroon;
margin-left:40px;
}
</style>
</head>
<body>
<h1>HOUSE BHAGAT SINGH</h1>
<B>HOUSE INCHARGE:-PARAMJIT SINGH(ECONOMICS LECTURER)
<h2>scheduled days:-11-20th date of every month.</h2>
</body>
</html>
    
```

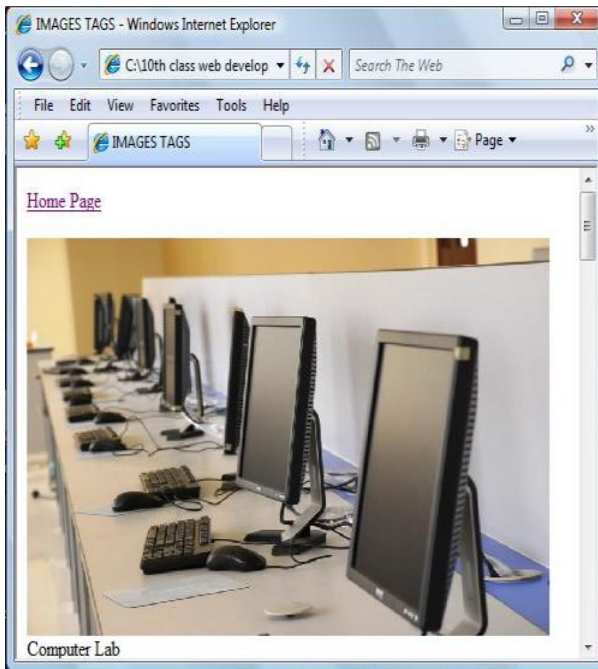
ਚਿੱਤਰ 4.11

```

housesdetails - ...
File Edit Format View Help
<html>
<frameset cols="*,*">
<frameset rows="*,*">
<frame src="house1.html">
<frame src="house2.html">
<frame src="house3.html">
</frameset>
<frame src="house3.html">
</frameset>
</html>
    
```

ਚਿੱਤਰ 4.12

ਅਗਲਾ ਲਿੰਕ photo gallery ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਆਉਟਪੁੱਟ ਨੂੰ ਚਿੱਤਰ 4.13 ਅਤੇ ਚਿੱਤਰ 4.14 ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

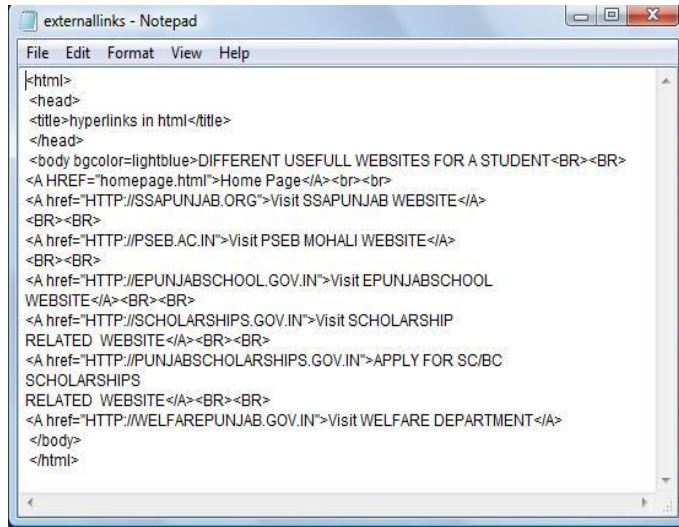
ਚਿੱਤਰ 4.13

```

photogallery - Notepad
File Edit Format View Help
<html>
<head>
<title>IMAGES TAGS</title>
</head>
<body>
<A HREF="homepage.html">Home Page</A><br><br>
<image src="computerlab.jpg" width=500 height=300><br>Computer Lab<br>
<image src="science lab.jpg" width=500 height=300><br>science Lab<br>
<image src="library.jpg" width=500 height=300><br>Library<br>
<image src="44.jpg" width=500 height=300><br>Ground<br>
<image src="avlab.jpg" width=500 height=300><br>audio-visual Lab<br>
<image src="can.jpg" width=500 height=300><br>Canteen<br>
<image src="mdm.jpeg" width=500 height=300><br>Mid day Meal<br>
</body>
</html>
    
```

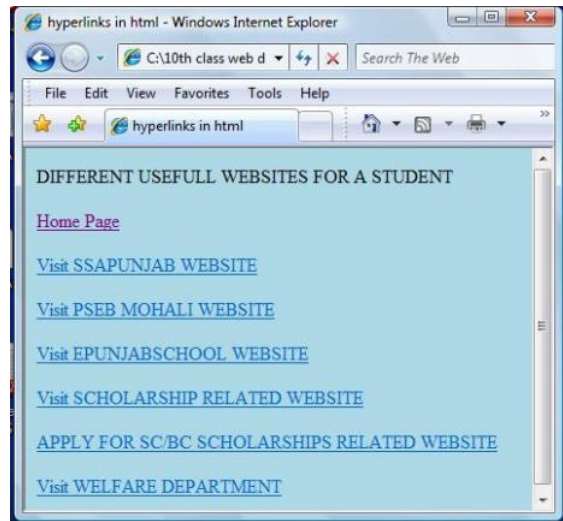
ਚਿੱਤਰ 4.14

ਅਗਲਾ ਉਪਲੱਬਧ ਲਿੰਕ ਦੂਜੀਆਂ ਸਹਾਇਕ ਵੈੱਬਸਾਈਟਾਂ ਹਨ ਜੋ ਇਸ ਵੈੱਬਪੰਨੇ ਲਈ ਆਊਟਪੁੱਟ ਅਤੇ ਕੋਡ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚਿੱਤਰ 4.15 ਅਤੇ 4.16 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ-


```
<html>
<head>
<title>hyperlinks in html</title>
</head>
<body bgcolor=lightblue>DIFFERENT USEFULL WEBSITES FOR A STUDENT<br><br>
<A HREF="homepage.html">Home Page</A><br><br>
<A href="HTTP://SSAPUNJAB.ORG">Visit SSAPUNJAB WEBSITE</A>
<br><br>
<A href="HTTP://PSEB.AC.IN">Visit PSEB MOHALI WEBSITE</A>
<br><br>
<A href="HTTP://EPUNJABSCHOOL.GOV.IN">Visit EPUNJABSCHOOL
WEBSITE</A><br><br>
<A href="HTTP://SCHOLARSHIPS.GOV.IN">Visit SCHOLARSHIP
RELATED WEBSITE</A><br><br>
<A href="HTTP://PUNJABSCHOLARSHIPS.GOV.IN">APPLY FOR SC/BC
SCHOLARSHIPS
RELATED WEBSITE</A><br><br>
<A href="HTTP://WELFAREPUNJAB.GOV.IN">Visit WELFARE DEPARTMENT</A>
</body>
</html>
```

ਚਿੱਤਰ 4.15

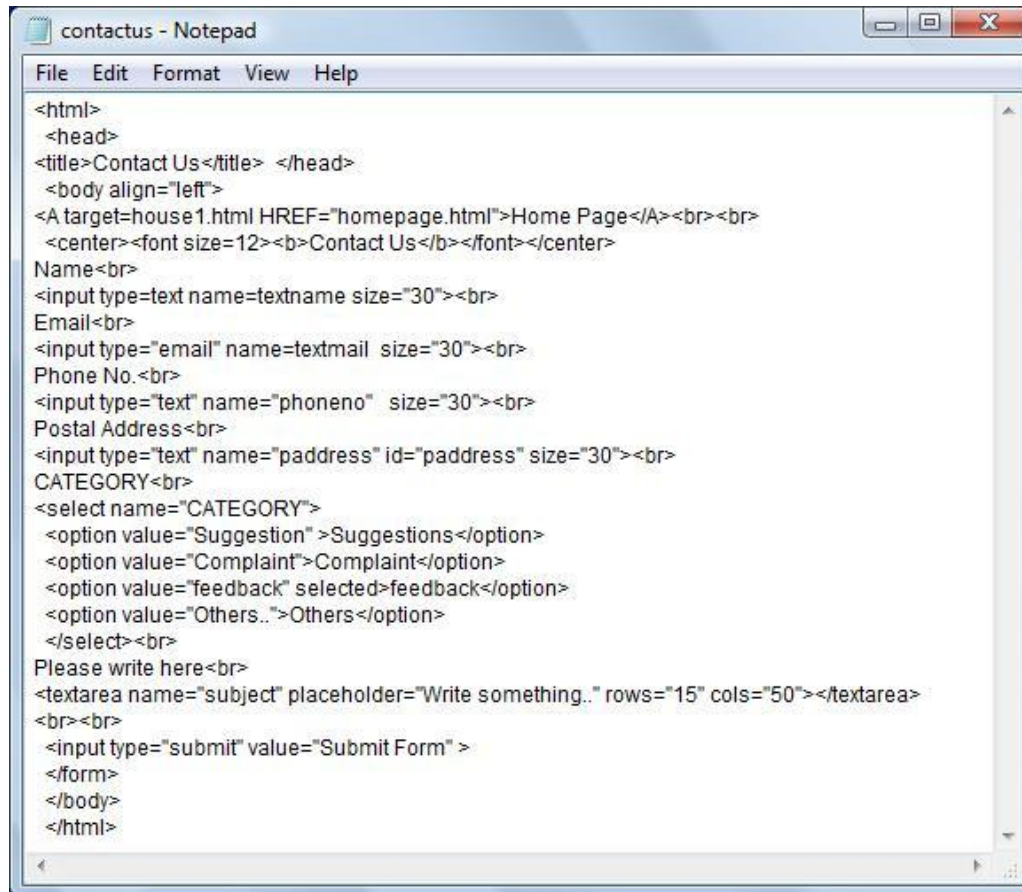

ਚਿੱਤਰ 4.16

ਅਗਲਾ ਉਪਲੱਬਧ ਲਿੰਕ Query/ Suggestion ਹਨ ਜੋ ਇਸ ਵੈੱਬਪੰਨੇ ਲਈ ਆਊਟਪੁੱਟ ਅਤੇ ਕੋਡ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚਿੱਤਰ 4.17 ਅਤੇ 4.18 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ-

ਚਿੱਤਰ 4.17


```

contactus - Notepad
File Edit Format View Help
<html>
<head>
<title>Contact Us</title> </head>
<body align="left">
<A target=house 1.html HREF="homepage.html">Home Page</A><br><br>
<center><font size=12><b>Contact Us</b></font></center>
Name<br>
<input type=text name=textname size="30"><br>
Email<br>
<input type="email" name=textmail size="30"><br>
Phone No.<br>
<input type="text" name="phoneno" size="30"><br>
Postal Address<br>
<input type="text" name="paddress" id="paddress" size="30"><br>
CATEGORY<br>
<select name="CATEGORY">
<option value="Suggestion" >Suggestions</option>
<option value="Complaint">Complaint</option>
<option value="feedback" selected>feedback</option>
<option value="Others..">Others</option>
</select><br>
Please write here<br>
<textarea name="subject" placeholder="Write something.." rows="15" cols="50"></textarea>
<br><br>
<input type="submit" value="Submit Form" >
</form>
</body>
</html>

```

ਚਿੱਤਰ 4.18

ਅਗਲਾ ਅਤੇ ਆਖਰੀ ਉਪਲਬਧ Locate us ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਆਊਟਪੁੱਟ ਵਿੱਚ ਕੋਡ ਚਿੱਤਰ ਨੰ. 4.19 ਅਤੇ 4.20 ਤੇ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਚਿੱਤਰ 4.19

```
LOCATEUS - Notepad
File Edit Format View Help
<html>
<head>
<title>LOCATE US</title>
</head>
<body font align="left">
<A HREF="homepage.html">Home Page</A><br><br>

<center><font size=12><b>Contact Us</b></font></center>
<font size=5><b>
ADDRESS:-<br><br>
GOVERNMENT SENIOR SECONDARY SCHOOL,<br>
DISTT.MOHALI<br><br>
Email:-gsssmohali@gmail.com<br>
Phone No.<br>
01722680001
</font></b>
</body>
</html>
```

ਚਿੱਤਰ 4.20

ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਲਈ ਗੱਲਾਂ

1. ਸਰਵਰ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਨੂੰ ਡੋਮੇਨ ਨਾਮ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
2. ਕਿਸੇ ਵੈਬਸਾਈਟ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਦਰਸ਼ਕ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
3. ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਖੁਦ ਦੇ ਸਰਵਰ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਕੰਪਨੀ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਤੋਂ ਇਸ ਲਈ ਥਾਂ ਕਿਰਾਏ ਤੇ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ।
4. ਸਾਰੇ ਪੰਨਿਆਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਫ ਲਾਈਨ ਟੈਸਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
5. ਸਾਈਟ FTP (ਫਾਇਲ ਟਰਾਂਸਫਰ ਪ੍ਰੋਟੋਕੋਲ) ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਅਪਲੋਡ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।
6. ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਅਪਲੋਡਿੰਗ ਦੇ ਬਾਅਦ ਸਾਈਟ ਦੀ ਪਰਖ ਆਨਲਾਈਨ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
7. ਸਾਈਟ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪੰਨਾ ਹੋਮ ਪੇਜ ਹੈ, ਸਾਈਟ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪੰਨਿਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।
8. ਬੈਂਡਵਿਡਥ ਉਹ ਡੇਟਾ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਨਸਿਚਤ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
9. ਕਈ ਵੈਬ ਬ੍ਰਾਊਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੋ।
10. ਸਰਚ ਇੰਜਨ ਐਪਟੀਮਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਇੱਕ ਵੈਬਸਾਈਟ ਤੇ ਵਿਜ਼ਟਰਾਂ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਰਣਨੀਤੀਆਂ, ਤਕਨੀਕਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਕਾਰਜ-ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਹੈ।

ਅਭਿਆਸ

1. ਬਹੁ-ਚੋਣਵੇਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

- ਕਿਸੇ ਵੈਬਸਾਈਟ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਚਾਰ ਪੜਾਅ ਹਨ?
 - ਕਿਸੇ ਸਾਈਟ ਦਾ ਟੀਚਾ
 - ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਲਈ ਡਿਜ਼ਾਇਨਿੰਗ
 - ਕੰਮ ਰਣਨੀਤੀ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ
 - ਉੱਤੇ ਦਿਤੇ ਸਾਰੇ
- ਟੀਚਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਢੰਗਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
 - ਕੰਮ-ਰਣਨੀਤੀ
 - ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ
 - ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਰਣਨੀਤੀ
 - ਉੱਪਰ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ
- ਵੈਬ ਸਰਵਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ
 - ਖਰੀਦਿਆ
 - ਉਧਾਰ ਲਏ
 - ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਨੋਂ
 - ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
- ਵੈਬ ਪੇਜ ਦਾ ਆਕਾਰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ
 - ਇੱਕ ਸਕ੍ਰੀਨ
 - ਦੋ ਸਕ੍ਰੀਨਸ
 - ਤਿੰਨ ਸਕ੍ਰੀਨਸ
 - ਚਾਰ ਸਕ੍ਰੀਨਸ
- ਵੈਬਪੇਜ ਦੀ ਇੱਕ ਵਧੀਆ ਦਿੱਖ ਕਿਸ ਤੋਂ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ
 - ਫੋਟ ਦਾ ਆਕਾਰ / ਰੰਗ
 - ਬੈਕਗ੍ਰਾਊਂਡ ਰੰਗ
 - ਟੇਬਲ ਅਤੇ ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ
 - ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ
- ਕਿਸ ਟੈਸਟਿੰਗ ਲਈ ਇੰਟਰਨੈਟ ਕਨੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ
 - ਐਫਲਾਈਨ ਟੈਸਟਿੰਗ
 - ਐਨਲਾਈਨ ਟੈਸਟਿੰਗ
 - ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਨੋਂ
 - ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
- ਐਸਈਓ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ
 - ਸਰਚ ਇੰਜਨ ਐਪਟੀਮਾਇਜ਼ੇਸ਼ਨ.
 - ਸਿਸਟਮ ਇੰਜਨ ਐਪਟੀਮਾਇਜ਼ੇਸ਼ਨ
 - ਸੈਕਰੇਗਨਾਈਜ਼ਡ ਇੰਜਨ ਐਪਟੀਮਾਇਜ਼ੇਸ਼ਨ
 - ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

- ਐੱਸ ਐੱਮ ਐੱਮ ਮਤਲਬ ਕੀ ਹੈ
 - ਸੇਸਲ ਮੀਡੀਆ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ
 - ਸਾਇੰਸ ਮੀਡੀਆ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ
 - ਸਿਸਟਮ ਮੈਕਰੋ ਮੀਡੀਆ
 - ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
- FTP ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ
 - File transfer protocol.
 - Finance transfer protocol.
 - Folder transfer protocol.
 - ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
- ਇੰਟਰਨੈਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵੈਬਸਾਈਟ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਕਿਸ ਨਾਮ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ
 - Offline testing.
 - Online testing.
 - ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਨੋਂ
 - ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

2. ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਭਰੋ: -

- ਸਾਈਟ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣ ਸਮੇਂ ਸਾਈਟ ਦੀ.....ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
-ਤੁਹਾਡੀ ਸਾਈਟ ਦਾ ਪਤਾ ਹੈ।
- ਡੋਮੇਨ ਨਾਮ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਗਲਾ ਕਦਮ ਡੋਮੇਨ ਨਾਮ ਦੀਕਰਨਾ ਹੈ।
-ਦੇ ਸਕ੍ਰੀਨਾਂ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
-ਟੈਸਟਿੰਗ ਇੰਟਰਨੈਟ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।
- ਕਿਸੇ ਵੀ ਵੈਬਸਾਈਟ ਦੇ ਪਹਿਲਾ ਸਫਾ ਨੂੰ.....ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

3. ਸਹੀ / ਚੁਣੋ

- ਹੋਮ ਪੇਜ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਰ ਪੰਨਿਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਲਿੰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ।
- ਸਾਈਟ ਦਾ ਪਤਾ .com, .org, .net ਆਦਿ ਨਾਲ ਖਤਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- ਕਿਸੇ ਸਾਈਟ ਦਾ ਐਫਲਾਈਨ ਟੈਸਟ ਸਿਰਫ ਇਕੋ ਬਰਾਊਜ਼ਰ ਤੇ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।
- ਹੋਸਟ ਲਈ ਵੈਬ ਪੇਜਿਜ਼ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਲਈ, ਸਾਨੂੰ FTP ਕਲਾਇੰਟ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।
- ਕਿਸੇ ਸਾਈਟ ਦੇ ਐਨਲਾਈਨ ਟੈਸਟਿੰਗ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਤੁਹਾਡੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਨੂੰ ਇੰਟਰਨੈਟ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

3. ਪੂਰੇ ਨਾਮ ਦਿਓ :

1. IP 2. FTP 3. URL

4. ਬਹੁਤ ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ :-

1. ਤੁਹਾਡੀ ਸਾਈਟ ਦਾ ਪਤਾ ਕਿਹੜਾ ਹੈ?
2. ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀ ਵੈਬਸਾਈਟ ਦੀ ਕਾਪੀ ਨੂੰ _____ ਵਰਜਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਵੈੱਬ ਹੋਸਟ ਉੱਤੇ ਕਾਪੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ _____ ਵਰਜਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
3. ਕੋਈ ਕੰਪਨੀ ਗਾਹਕਾਂ ਤੋਂ ਸਿੱਧੀ ਫੀਡ ਬੈਕ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ?
4. ਵੈਬਸਾਈਟ ਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ?
5. ਡਿਜ਼ਾਇਨਰ ਡਾਟਾ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਹੋਣ, ਮਾਲਵੇਅਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨੁਕਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕਦਾ ਹੈ?

5. ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ :-

1. ਕਿਸੇ ਸਾਈਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਫਿਕਸ ਕਰਨ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨੁਕਤੇ ਦੱਸੋ।
2. ਵੈਬਸਾਈਟ ਦਰਸ਼ਕ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ? ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।
3. ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਸਾਈਟ ਦੀ ਕਾਰਜ-ਰਣਨੀਤੀ ਬਾਰੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕਰੋਗੇ?

4. ਤੁਹਾਡੀ ਸਾਈਟ ਦੇ ਕੰਨਟੈਂਟ ਕੀ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੀ ਹਨ?
5. ਡੋਮੇਨ ਨਾਮ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ?
6. ਇੱਕ ਡੋਮੇਨ ਨਾਮ ਕਿਵੇਂ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
7. ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਰਵਰ ਦੀ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ?
8. ਵੈਬਪੰਨੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਕਿਹੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਹੈ?
9. ਕਿਸੇ ਸਾਈਟ ਨੂੰ ਅਪਲੋਡ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਲਿਖੋ।
10. ਔਫਲਾਈਨ ਟੈਸਟਿੰਗ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ?

6. ਵੱਡੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

1. ਕਿਸੇ ਵੈਬਸਾਈਟ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਦਮ ਲਿਖੋ?
2. ਕਿਸੇ ਵੈਬਸਾਈਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਦਿੱਸ਼ਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।
3. ਔਫਲਾਈਨ ਅਤੇ ਔਨਲਾਈਨ ਟੈਸਟਿੰਗ ਵਿਚਕਾਰ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ।
4. ਐਸ ਈ ਓ ਕੀ ਹੈ?
5. ਐਸ ਐਮ ਐਮ ਕੀ ਹੈ?

Answers Key

Questions	Multiple Choice	Fill in the Blanks	True or False	Very Short Answer
1	d	Publishing.	FALSE.	Domain Name.
2	a	Domain Name.	TRUE.	Local ,productionExternal Link.
3	c	Registration	FALSE.	SMM.
4	b	Webpage .	TRUE.	Test and Validate.
5	d	Offline.	TRUE.	By taking regular backup and preventive security measures.
6	a	Homepage.	-	-
7	a	-	-	-
8	a	-	-	-
9	a	-	-	-
10	b	-	-	-

Chapter

5

ਡੈਸਕਟਾਪ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ

ਇਸ ਪਾਠ ਦੇ ਉਦੇਸ਼:

- 5.1 ਡੈਸਕਟਾਪ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ
- 5.2 ਡੈਸਕਟਾਪ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਸਾਫਟਵੇਅਰ
- 5.3 ਵਰਡ-ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਤੇ ਡੈਸਕਟਾਪ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਵਿੱਚ ਤੁਲਨਾ
- 5.4 WYSIWYG ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ
- 5.5 ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ
- 5.6 ਮਾਰਜਨ
- 5.7 ਫੋਂਟਸ
- 5.8 ਫਰੇਮਜ਼
- 5.9 ਪਿੰਟਰਜ਼

ਜਾਣ-ਪਛਾਣ (Introduction)

ਜਦੋਂ ਡਾਕੂਮੈਂਟਸ ਤੇ ਤਸਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਪਿੰਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ "ਪਬਲਿਸ਼" ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੇ ਹਰ ਥਾਂ ਤੇ ਆਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਲਈ ਵੱਡੀਆਂ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਪ੍ਰੈਸਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਪੇਜਾਂ ਦੀ ਕਾਪੀ ਅਤੇ ਨਕਲ ਤਿਆਰ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਤਸਵੀਰਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੀ ਪੇਜ ਤੇ ਪਿੰਟ ਕਰਨ ਲਈ, ਪਹਿਲੇ ਤਸਵੀਰਾਂ ਅਤੇ ਟੈਕਸਟ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ-ਵੱਖਰਾ ਪਿੰਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਫਿਰ ਕਟਿੰਗ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪੇਜ ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਟੇਪ ਨਾਲ ਚਿਪਕਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਪੀ ਕਰਕੇ ਪਿੰਟ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਕੰਪਿਊਟਰਾਂ ਦੇ ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ ਯੂਜ਼ਰ ਇੰਟਰਫੇਸ ਨੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਨੂੰ ਡੈਸਕਟਾਪ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕਲੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

5.1 ਡੈਸਕਟਾਪ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ (Desktop publishing):

ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੇਈ ਛਪਣਯੋਗ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਡੈਸਕਟਾਪ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਡੈਸਕਟਾਪ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਤਾਬਾਂ, ਮੈਗਜ਼ੀਨ, ਅਖਬਾਰਾਂ, ਫਲਾਇਰ, ਪੈਫਲਿਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਟਡ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਵਰਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਈਕ੍ਰੋਸਾਫਟ ਵਰਡ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬੇਸਿਕ ਡੈਸਕਟਾਪ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸੰਪੂਰਨ ਡੈਸਕਟਾਪ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਵਿੱਚ, ਟਾਈਪ ਸੈਟਿੰਗ (ਫੋਂਟ ਅਤੇ ਟੈਕਸਟ ਲੇਅ-ਆਊਟ ਨੂੰ ਚੁਨਣਾ) ਗ੍ਰਾਫਿਕ ਡਿਜ਼ਾਇਨ, ਪੇਜ ਲੇਅ-ਆਊਟ (ਜਿਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਇਹ ਸਭ ਪੇਜ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਫਿੱਟ ਹੋਵੇਗਾ) ਅਤੇ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਨੂੰ ਪਿੰਟ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਡੈਸਕਟਾਪ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਉਹਨੀ ਹੀ ਸੌਖੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ ਸਕੂਲ ਪੇਪਰ ਨੂੰ ਟਾਈਪ ਕਰਨਾ ਤੇ ਪਿੰਟ ਕਰਨਾ। ਡੈਸਕਟਾਪ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਇੱਕ ਕੰਪਿਊਟਰ, ਮੋਨੀਟਰ, ਪਿੰਟਰ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਪਿੰਟ ਹੋਣ ਯੋਗ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਤਿਆਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ। ਬੇਸਿਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਾਗਤ ਇੱਕ ਪੈਨ ਅਤੇ ਪੇਪਰ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਪ੍ਰੈਸ ਨਾਲੋਂ ਸਸਤਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

5.1.1 ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ (Definition) :

ਡੈਸਕਟਾਪ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਉਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਅਸੀਂ ਕੰਪਿਊਟਰ ਅਤੇ ਕੁਝ ਖਾਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਫਟਵੇਅਰਜ਼ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਟੈਕਸਟ, ਤਸਵੀਰਾਂ ਤੇ ਆਰਟਵਰਕ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਿੰਟ ਕਰਨ ਜਾਂ ਵਿਜ਼ੁਅਲੀ (ਦੇਖਣ ਯੋਗ) ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਫਾਰਮੈਟਿਡ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਤਿਆਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

5.1.2 ਡੈਸਕਟਾਪ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਜ਼ੁਅਲ ਸੰਚਾਰ

ਡੈਸਕਟਾਪ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਪੇਸ਼ੇਵਰਾਂ (Professionals) ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਫਾਇਤੀ ਡੈਸਕਟਾਪ ਕੰਪਿਊਟਰਾਂ ਤੇ ਡੈਸਕਟਾਪ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਸਾਫਟਵੇਅਰਜ਼ ਦੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ (ਜਿਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਗੈਰ ਡਿਜ਼ਾਇਨਰ ਅਤੇ ਜਿਹਨਾਂ ਕੋਲ ਗ੍ਰਾਫਿਕ ਡਿਜ਼ਾਇਨਿੰਗ ਦਾ ਕੋਈ ਅਨੁਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ) ਨੂੰ ਅਚਾਨਕ ਡੈਸਕਟਾਪ ਪਬਲੀਸ਼ਰ ਬਣਨ ਦਾ ਸਾਧਨ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ।

ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਸੁਵਿਧਾ ਅਨੁਸਾਰ ਗ੍ਰਾਫਿਕ ਡਿਜ਼ਾਇਨਿੰਗ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਛੋਟੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ, ਸਕੱਤਰ, ਅਧਿਆਪਕ, ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਖਪਤਕਾਰ ਵੀ ਡੈਸਕਟਾਪ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਗੈਰ-ਡਿਜ਼ਾਇਨਰ, ਡਿਜ਼ੀਟਲ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਲਈ, ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਪੈੱਸ ਤੇ ਛਪਾਈ ਲਈ ਅਤੇ ਘਰ ਜਾਂ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਡੈਸਕਟਾਪ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਲਈ, ਵਿਜ਼ੁਅਲ ਸੰਚਾਰ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਡੈਸਕਟਾਪ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮੁਕੰਮਲ ਉਤਪਾਦ ਦੀ ਛਪਾਈ ਅਤੇ ਡਿਲਿਵਰੀ ਤੱਕ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਪੇਜ-ਲੇਆਊਟ, ਪਾਠ ਰਚਨਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀ-ਪ੍ਰੈਸ ਜਾਂ ਡਿਜ਼ੀਟਲ ਫਾਈਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਹੈ।

5.1.3 ਡੈਸਕਟਾਪ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਦਾ ਆਧੁਨਿਕੀਕਰਨ :

ਡੈਸਕਟਾਪ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਉਹਨਾਂ ਪ੍ਰਿੰਟ-ਐਨਲੀ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਅੱਗੇ ਨਿਕਲ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਡੈਸਕਟਾਪ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਹਾਰਡਵੇਅਰ ਅਤੇ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੁਣ ਵੈਬ ਪੇਜ ਡਿਜ਼ਾਇਨਿੰਗ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਕੰਮ ਵਿੱਚ, ਕੰਟੈਂਟ ਸਿਰਫ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਨਾ ਕਿ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਲਈ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਕੰਪਿਊਟਰ ਜਾਂ ਮੋਬਾਈਲ ਉਪਕਰਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਟੈਬਲੇਟ ਜਾਂ ਸਮਾਰਟਫੋਨ ਤੋਂ ਵੀ ਅਕਸੈਸ (ਵੇਖ)ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਹੋਰ ਨਾਨ-ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਡੈਸਕਟਾਪ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਦੇ ਉਦਾਹਰਨ ਹਨ-ਸਲਾਈਡ ਸ਼ੋਅਜ਼, ਈ-ਮੇਲ ਨਿਊਜ਼ਲੇਟਰ, ਈ. ਪਬ ਬੁਕਸ ਅਤੇ ਪੀ. ਡੀ. ਐਫ ਆਦਿ।

5.2 ਡੈਸਕਟਾਪ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਸਾਫਟਵੇਅਰ

ਪੇਜ ਲੇਅ-ਆਊਟ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਅਤੇ ਵੈਬ ਡਿਜ਼ਾਇਨਿੰਗ ਸਾਫਟਵੇਅਰ, ਡੈਸਕਟਾਪ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਹਨ। ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਜਿਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਡਰਾਇੰਗ ਸਾਫਟਵੇਅਰ, ਫੋਟੋ ਐਡੀਟਰ ਜਾਂ ਵਰਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ ਡਿਜ਼ਾਇਨਰ ਜਾਂ ਡੈਸਕਟਾਪ ਪਬਲੀਸ਼ਰ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਟੂਲਜ਼ ਹਨ। ਉਪਲਬਧ ਸਾਫਟਵੇਅਰਜ਼ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਹੈ ਤੇ ਪਰ ਕੁਝ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਹਨ ਜੋਕਿ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਵੀ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

5.2.1 ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਲਈ ਪੇਜ-ਲੇਅ-ਆਊਟ ਸਾਫਟਵੇਅਰ

- ਅਡੋਬ ਇਨ ਡਿਜ਼ਾਇਨ
- Serif ਦੀ PagePlus Series
- ਕੁਆਰਕ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ QuarkXpress

5.2.2 ਆਫਿਸ ਲਈ ਪੇਜ ਲੇਅ-ਆਊਟ ਸਾਫਟਵੇਅਰ

- ਮਾਈਕਰੋਸਾਫਟ ਆਫਿਸ ਸੂਟ
- ਐੱਪਲ ਆਈਵਰਕ ਸੂਟ

5.2.3 ਗ੍ਰਾਫਿਕ ਸਾਫਟਵੇਅਰ

- ਅਡੋਬ ਇਲਸਟਰੇਟਰ (Adobe Illustrator)
- ਕੋਰਲ ਡਰਾਅ (Corel Draw)
- ਇੰਕਸਕੇਪ (Inkscape)

5.2.4 ਫੋਟੋ ਐਡੀਟਿੰਗ ਸਾਫਟਵੇਅਰ

- ਅਡੋਬ ਫੋਟੋਸ਼ਾਪ (Adobe Photoshop)
- ਕੋਰਲ ਪੇਂਟ ਸ਼ਾਪ ਪ੍ਰੋ (Corel PaintShop Pro)

5.2.5 ਵੈਬ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਸਾਫਟਵੇਅਰ

- ਅਡੋਬ ਡ੍ਰੀਮ ਵੀਵਰ ਸੀ ਸੀ (Adobe Dreamweaver CC)
- ਅਡੋਬ ਮੂਜ਼ (Adobe Muse)

5.3 ਵਰਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਅਤੇ ਡੈਸਕਟਾਪ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਦੀ ਤੁਲਨਾ

ਵਰਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਅਤੇ ਡੈਸਕਟਾਪ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਦੋਵੇਂ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਮਾਨ ਹਨ ਪਰ ਡਾਕੂਮੈਂਟਸ ਦੀ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵੱਖ ਵੀ ਹਨ।

ਦੋਹਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਸਮਾਨਤਾਵਾਂ : :

- ਦੋਵੇਂ ਫਾਰਮੈਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਟੈਕਸਟ ਨਾਲ ਵਿਹਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।
- ਦੋਵੇਂ ਟੇਬਲ ਅਤੇ ਤਸਵੀਰ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।
- ਦੋਵਾਂ ਕੋਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਰਡ ਆਰਟ, ਕਲਿਪ ਆਰਟ ਅਤੇ ਟੈਕਸਟ ਸਟਾਈਲ ਆਦਿ।

ਦੋਹਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਫਰਕ:

• ਵਰਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਟੈਕਸਟ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ, ਸੰਪਾਦਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਡੈਸਕਟਾਪ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ ਦੇ ਨਾਲ ਟੈਕਸਟ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਵਾਲੇ ਡਾਕੂਮੈਂਟਸ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

• ਡੈਸਕਟਾਪ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਲੇਅ-ਆਊਟ ਅਤੇ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਲਈ ਵਰਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਡੈਸਕਟਾਪ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਿਊਜ਼ਲੈਟਰਾਂ, ਮੈਗਜ਼ੀਨਾਂ, ਐਡਵਰਟਸ ਅਤੇ ਬਰੋਸ਼ਰ ਜਿਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਲੇਅ-ਆਊਟ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਧਾਰਨ ਮੇਮੋ, ਅੱਖਰ, ਹੱਥ-ਲਿਖਤ ਅਤੇ ਰੈਜ਼ਿਊਮੇ ਲਈ ਵਰਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਡਾਕੂਮੈਂਟਸ ਆਮ ਹਨ।

5.4 WYSIWYG ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ:

ਇਸ ਦਾ ਉਚਾਰਨ "ਵਿਜ-ਈ-ਵਿਗ" ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ WHAT YOU SEE IS WHAT YOU GET ਦਾ ਛੋਟਾ ਰੂਪ ਹੈ। WYSIWYG ਉਹ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਹੈ ਜੋ ਡਿਸਪਲੇਅ ਸਕਰੀਨ ਤੇ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਪ੍ਰਿੰਟ ਹੋ ਕੇ ਲਗਦਾ ਹੈ। WYSIWYG ਉਹ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੰਟੈਂਟ (ਟੈਕਸਟ ਅਤੇ ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ) ਉਸੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਐਡਿਟ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਹ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਬਣ ਕੇ ਦਿਖਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਕ ਪ੍ਰਿੰਟਡ ਡਾਕੂਮੈਂਟ, ਇੱਕੋ ਵੈਬ ਪੇਜ ਜਾਂ ਸਲਾਈਡ ਪ੍ਰੇਜ਼ਨਟੇਸ਼ਨ। WYSIWYG ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਡੈਸਕਟਾਪ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਲਈ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ।

ਡੈਸਕਟਾਪ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਦੇ ਨਾਲ, ਅਸੀਂ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਦੀ ਉਤਪਾਦਕਤਾ ਨੂੰ ਵਧਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਉਤਪਾਦਨ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਸਾਡੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਦਿੱਖ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਧੀਆ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਰਚਨਾਤਮਕਤਾ ਦੇ ਪੱਧਰ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਛਪਾਈ ਲਈ ਲੱਗਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਘਟਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਤਿਆਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਡੀ. ਟੀ. ਪੀ. ਬਾਰੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗ੍ਰਾਫਿਕ ਡਿਜ਼ਾਇਨਰ ਦੀ ਮਦਦ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਪੇਸ਼ੇਵਰ (Professionals) ਦਿੱਖ ਵਾਲੇ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਤਿਆਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

5.5 ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ (Graphics)

ਇੱਕ ਗ੍ਰਾਫਿਕ ਇੱਕ ਇਮੇਜ਼ ਦੀ ਵਿਜ਼ੂਅਲ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਹੈ। ਸਾਧਾਰਨ ਤੌਰ ਤੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਕਰੀਨ ਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਇਮੇਜ਼ ਹਨ। ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ ਟੈਕਸਟ ਤੋਂ ਅਲੱਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਮੇਜ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਨੰਬਰ ਅਤੇ ਲੈਟਰਜ਼ (ਅੱਖਰ) ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਕੰਪਿਊਟਰ ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ ਦੇ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਆਯਾਮੀ (2 ਜਾਂ 3 Dimensional) ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਕੰਪਿਊਟਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ 2D (2 Dimensional) ਮੈਨੇਕੋਰੇਮ ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਮਤਲਬ ਕੀ ਕਾਲੇ ਅਤੇ ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਦੇ (ਜਾਂ ਫਿਰ ਕਾਲਾ ਅਤੇ ਹਰਾ, ਇਹ ਮੋਨੀਟਰ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ)। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਕੰਪਿਊਟਰਾਂ ਨੇ ਰੰਗੀਨ ਇਮੇਜਿਜ਼ ਨੂੰ ਸਪੋਰਟ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਪਹਿਲੀ ਮਸ਼ੀਨ ਨੇ ਸਿਰਫ 16 ਜਾਂ 256 ਰੰਗਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਸਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਕੰਪਿਊਟਰ ਲੱਖਾਂ ਰੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

2D (ਦੋ ਆਯਾਮੀ) ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ ਦੀਆਂ ਦੋ ਮੁੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਹਨ :-

- ਬਿਟਮੈਪ ਜਾਂ ਰਾਸਟਰ ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ
- ਵੈਕਟਰ ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ

5.5.1 ਬਿਟਮੈਪ ਜਾਂ ਰਾਸਟਰ ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ

ਬਿਟਮੈਪ ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ ਵਿੱਚ ਪਿਕਸਲ (pixels) ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਛੋਟੇ ਡਾਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਬਿੱਟਮੈਪ ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਜਿਵੇਂ ਅਡੋਬ ਫੋਟੋਸ਼ਾਪ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹਰ ਇੱਕ ਪਿਕਸਲ ਨੂੰ ਐਡਿਟ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੈ।

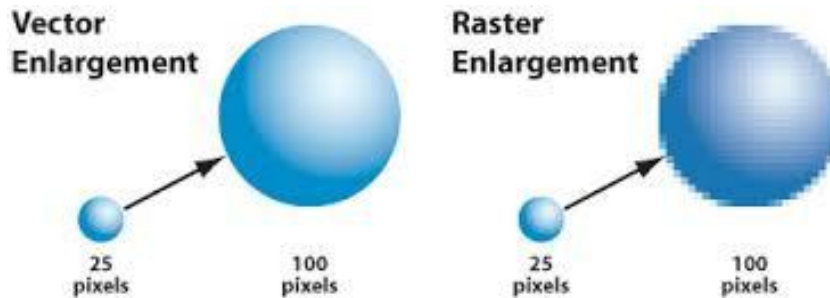
ਬਿਟਮੈਪ ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਵਿੱਚ ਡਿਜੀਟਲ ਫੋਟੋਜ਼ ਜਾਂ ਸਕੈਨ ਕੀਤੇ ਇਮੇਜ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਜੇ ਵੀ ਅਸੀਂ ਡਰਾਅ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਉਸ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਦੀ ਡਿਟੇਲ ਪ੍ਰਤੀ ਵਰਗ 1 ਇੰਚ (PSI) ਪਿਕਸਲ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਕੰਪਿਊਟਰ ਨੂੰ ਚਿੱਤਰ ਵਿਚਲੇ ਹਰੇਕ ਪਿਕਸਲ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਟੋਰ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਬਿਟਮੈਪ ਗ੍ਰਾਫਿਕ ਦੀ ਫਾਈਲ ਦਾ ਆਕਾਰ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਬਿੱਟਮੈਪ ਗ੍ਰਾਫਿਕ ਦਾ ਆਕਾਰ ਬਦਲਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ (Quality) ਘੱਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

5.5.2 ਵੈਕਟਰ ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ (Vector graphics)

ਵੈਕਟਰ ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ ਕੰਟਰੋਲ ਪੁਆਇੰਟਾਂ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਲਾਈਨਾਂ ਜਾਂ ਕਰਵਸ ਰਾਹੀਂ ਜੁੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੈਕਟਰ ਪਾਥ ਜਾਂ ਸਿਰਫ ਵੈਕਟਰਸ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵੈਕਟਰ ਪਾਥ ਨੂੰ ਸ਼ੇਪ ਆਬਜੈਕਟ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਸ਼ੇਪ ਆਬਜੈਕਟ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ ਤੇ ਐਡਿਟ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਨ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸ਼ੇਪ, ਆਉਟਲਾਈਨ ਟਾਈਪ (ਸਟੈਕ), ਫਿਲ, ਆਕਾਰ ਜਾਂ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ।

ਵੈਕਟਰ ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਵਿੱਚ ਅਡੋਬ ਇਲਸਟਰੇਟਰ (Adobe Illustrator) ਅਤੇ ਕੋਰਲ ਡਰਾਅ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਵੈਕਟਰ ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ ਨੂੰ ਮੁੜ ਅਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ (Quality) ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਕੰਟਰੋਲ ਪੁਆਇੰਟਾਂ ਦੇ ਨਵੇਂ ਸੰਬੰਧਾਂ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਮੇਜ਼ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਅਕਾਰ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਮੁੜ ਡਰਾਅ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਵੈਕਟਰ ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ ਹਰੇਕ ਪਿਕਸਲ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਟੋਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਫਾਈਲ ਦਾ ਅਕਾਰ, ਇਮੇਜ਼ ਦੇ ਅਕਾਰ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਹ ਇਸ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਮੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਡਿਟੇਲ ਹੈ?

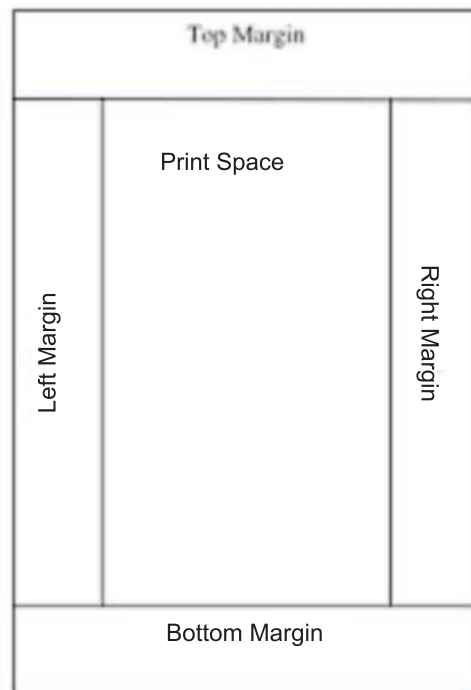

ਚਿੱਤਰ 5.1

1990 ਦੇ ਦਸ਼ਕ ਵਿੱਚ 3D (3 ਆਯਾਮੀ) ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ ਆਪਣੇ 3D ਰੈਂਡਰਿੰਗ ਸਾਫਟਵੇਅਰਜ਼ ਜਿਵੇਂ ਕਿ CAD ਅਤੇ 3D ਐਨੀਮੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਜ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਸਾਲ 2000 ਤੱਕ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਡੀਓ ਗੇਮਾਂ ਨੇ 3D ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕੰਪਿਊਟਰਾਂ ਕੋਲ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕੰਪਿਊਟਰ 3D ਵੀਡੀਓ ਕਾਰਡ ਨਾਲ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸਾਰੀ 3D ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਹ ਬੁਨਿਆਦੀ ਹੋਮ ਸਿਸਟਮਾਂ ਨੂੰ 3D ਗੇਮਜ਼ ਅਤੇ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨਸ ਨੂੰ ਸਪੋਰਟ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।

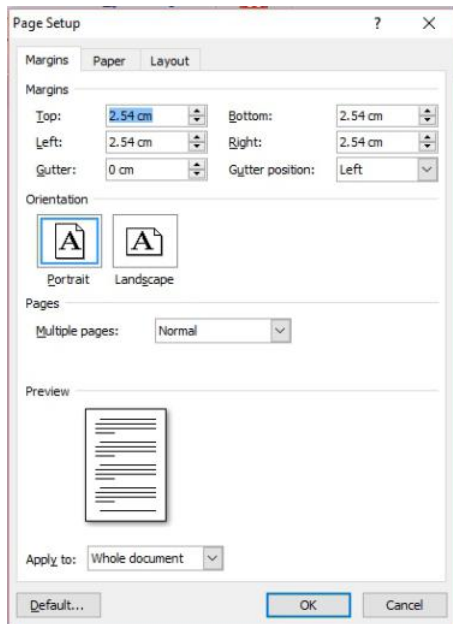
5.6 ਮਾਰਜਨ (Margins) ਹਾਸੀਆ

ਇੱਕ ਹਾਸੀਆ ਇੱਕ ਪੇਜ ਦੀ ਮੁੱਖ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਪੇਜ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦਾ ਖੇਤਰ ਹੈ। ਮਾਰਜਨ ਇਹ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਟੈਕਸਟ ਦੀ ਇੱਕ ਲਾਈਨ ਕਿੱਥੇ ਆਰੰਭ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿੱਥੇ ਖਤਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਪੰਨੇ ਵਿੱਚ ਟਾਪ (Top) ਹੇਠਾਂ (Bottom), ਖੱਬਾ (Left) ਅਤੇ ਸੱਜਾ (Right) ਮਾਰਜਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚਿੱਤਰ (5.2) ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

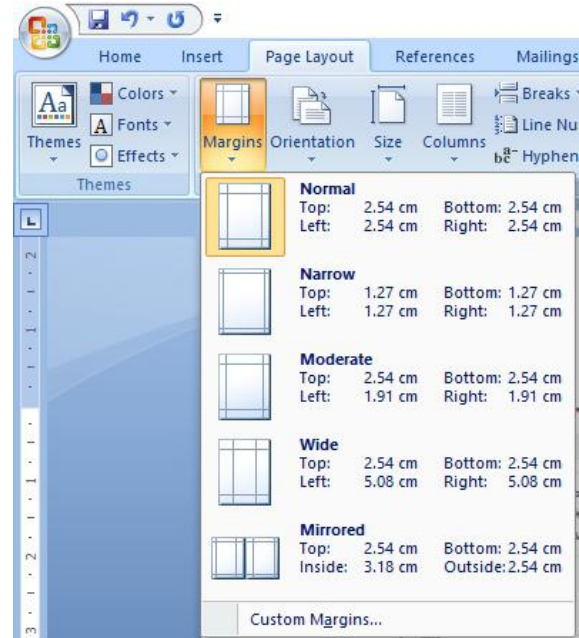

ਚਿੱਤਰ 5.2

ਡਿਫਾਲਟ ਮਾਰਜਨ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਹਰ ਪਾਸੇ ਇੱਕ ਇੰਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਲੋੜ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ, ਮਾਰਜਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਮਾਰਜਨ ਪੰਨੇ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ (ਦੁਆਲੇ) ਇੱਕ ਫਰੇਮ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਟੈਕਸਟ ਕਿਨਾਰਿਆਂ ਤੇ ਬਾਹਰ ਨਾ ਜਾਵੇ। ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਦੇ ਕਿਨਾਰਿਆਂ ਤੇ ਸਫੇਦ ਥਾਂ (White Space) ਪੇਜ ਨੂੰ ਸਾਫ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਅਤੇ ਟੈਕਸਟ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਸੌਖਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਚਿੱਤਰ 5.3

ਚਿੱਤਰ 5.4

5.6.1 ਗਟਰ ਪੁਜੀਸ਼ਨ (Gutter position)

ਇੱਕ ਗਟਰ ਮਾਰਜਨ ਸੈਟਿੰਗ ਉਸ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਦੇ ਸਾਈਡ ਜਾਂ ਟਾਪ (ਉੱਪਰ ਦੇ) ਮਾਰਜਨ ਵਿੱਚ ਵਾਧੂ ਥਾਂ ਜੋੜਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਬਾਈਂਡ (ਜਿਲਦ) ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਗਟਰ ਮਾਰਜਨ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਟੈਕਸਟ ਬਾਈਂਡਿੰਗ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਛੁਪ ਨਾ ਜਾਵੇ।

5.7 ਫੋਂਟਸ (Fonts)

ਇੱਕ ਫੋਂਟ ਇੱਕ ਖਾਸ ਸ਼ੈਲੀ ਅਤੇ ਅਕਾਰ ਵਿੱਚ ਛਪਣਯੋਗ ਜਾਂ ਦਿਖਣਯੋਗ (ਡਿਸਪਲੇਅਬਲ) ਟੈਕਸਟ ਕਰੈਕਟਰ ਦਾ ਸੈੱਟ ਹੈ ਜਾਂ ਅਸੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇੱਕ ਫੋਂਟ ਇੱਕ ਖਾਸ ਸਾਈਜ਼ ਅਤੇ ਸ਼ੈਲੀ ਦਾ ਇੱਕ ਟਾਈਪ ਫੇਸ ਹੈ। ਇੱਕ ਟਾਈਪਫੇਸ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਦੇ ਅੱਖਰਾਂ ਦਾ ਸਮੂਹ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿੱਚ ਅੱਖਰ, ਨੰਬਰ, ਵਿਰਾਮ ਚਿੰਨ੍ਹ ਅਤੇ ਸਿੰਬਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਕੁਝ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਟਾਈਪਫੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਏਰੀਅਲ, ਹੈਲਵੇਟਿਕਾ, ਟਾਈਮਜ਼ ਅਤੇ ਵਰਦੇਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਕੰਪਿਊਟਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਦਰਜਨ ਟਾਈਪਫੇਸ ਇੰਸਟਾਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਟਾਈਪਫੇਸ ਉਪਲਬਧ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਵੈਕਟਰ ਆਧਾਰਿਤ ਹਨ (ਬਿਟਮੈਪ ਨਹੀਂ), ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਸਾਫ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। "ਟਾਈਪਫੇਸ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਫੋਂਟ ਸਮਝ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਟਾਈਪਫੇਸ ਦੀ ਇੱਕ ਖਾਸ ਅਕਾਰ ਅਤੇ ਸ਼ੈਲੀ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਨ Verdana ਇੱਕ ਟਾਈਪਫੇਸ ਹੈ ਜਦਕਿ Verdana 10pt Bold ਇੱਕ ਫੋਂਟ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਫਰਕ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਣਨਾ ਠੀਕ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

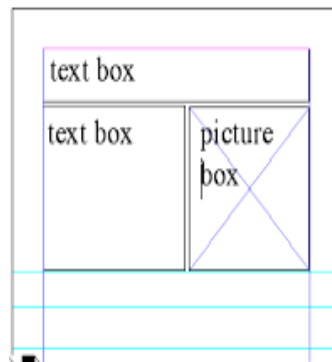
Arial

Arial Regular	Arial Narrow
<i>Arial Italic</i>	<i>Arial Narrow Italic</i>
Arial Bold	Arial Narrow Bold
<i>Arial Bold Italic</i>	<i>Arial Narrow Bold Italic</i>
Arial Black	Arial Rounded MT Bold

ਚਿੱਤਰ 5.5

5.8 ਫਰੇਮਜ਼ (Frames)

ਫਰੇਮ ਆਇਤਾਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ ਅਤੇ ਟੈਕਸਟ ਇਨਸਰਟ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਯੂਜ਼ਰ ਨੂੰ ਆਬਜੈਕਟਸ ਨੂੰ ਪੇਜ ਦੀ ਉਸ ਥਾਂ ਤੇ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੇ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਡੀ. ਟੀ. ਪੀ . ਵਿੱਚ ਟੈਕਸਟ ਅਤੇ ਇਮੇਜ਼ ਨੂੰ ਵੱਖਰੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਾਊਂਡਿੰਗ ਬਾਕਸ (Bounding Box) ਨਾਲ ਘਿਰੇ ਫਰੇਮ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਰੇਮਾਂ ਦਾ ਅਕਾਰ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀ, ਬਾਊਂਡਿੰਗ ਬਾਕਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਬਦਲੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਫਰੇਮਜ਼ ਇੱਕ ਪੇਜ ਦੇ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਦੇ ਪੂਰੇ ਨਿਯੰਤਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਟੈਕਸਟ ਫਰੇਮਜ਼ ਟੈਕਸਟ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕਾਲਮ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਕਾਲਮ ਜਾਂ ਇੱਕ ਪੇਜ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਪੇਜ ਤੱਕ ਜਾਣ ਲਈ ਲਿੰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਫਰੇਮ ਆਇਤਾਕਾਰ, ਓਵਲ (Oval) ਜਾਂ (Polygon) ਪੋਲੀਗਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪੋਲੀਗਨ ਫਰੇਮ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਕਾਰ ਵਿੱਚ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਫਰੇਮ ਵਿੱਚ ਟੈਕਸਟ ਜਾਂ ਗ੍ਰਾਫਿਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਇਹ ਖਾਲੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਚਿੱਤਰ 5.6

5.9 ਪ੍ਰਿੰਟਰ (Printer)

ਇੱਕ ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਇੱਕ ਬਾਹਰੀ (External) ਆਊਟਪੁੱਟ ਯੰਤਰ ਹੈ ਜੋ ਕੰਪਿਊਟਰ ਤੋਂ ਡਾਟਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੇਪਰ ਤੇ ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ ਜਾਂ ਟੈਕਸਟ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਊਟਪੁੱਟ ਤਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਦੀਆਂ ਦੋ ਕਿਸਮਾਂ ਹਨ :

- ਇੰਪੈਕਟ ਪ੍ਰਿੰਟਰ (Impact Printers)
- ਨਾਨ-ਇੰਪੈਕਟ ਪ੍ਰਿੰਟਰ (Non-Impact Printers)

5.9.1 ਇੰਮਪੈਕਟ ਪ੍ਰਿੰਟਰ Impact printers

ਇੱਕ ਇੰਮਪੈਕਟ ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੈਂਡ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਿੰਨਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਇਹ ਪੇਪਰ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਪਿੰਨਜ਼ ਨੂੰ ਰਿਬਨ ਤੇ ਸਟਰਾਇਕ ਕਰਕੇ ਕਾਗਜ਼ ਤੇ ਤਸਵੀਰਾਂ ਜਾਂ ਟੈਕਸਟ ਨੂੰ ਪ੍ਰਿੰਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੰਮਪੈਕਟ ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਹੇਠ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ :-

5.9.1.1 ਡਾਟ-ਮੈਟਰਿਕਸ ਪ੍ਰਿੰਟਰ (Dot-Matrix Printers)

ਡਾਟ-ਮੈਟਰਿਕਸ ਪ੍ਰਿੰਟਰ 9 ਤੋਂ 24 ਪਿੰਨ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ 24 ਪਿੰਨਾਂ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਇੱਕ 9 ਪਿੰਨ ਵਾਲੇ ਡਾਟ-ਮੈਟਰਿਕਸ ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਡਾਟਸ ਛਾਪਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਕੁਆਲਿਟੀ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਅੱਖਰ ਛਪਦੇ ਹਨ। ਆਮ ਨਿਯਮ ਹੈ : ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਿੰਨ, ਪੇਪਰ ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਪਸ਼ਟ ਅੱਖਰ। ਪਿੰਨ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ ਤੇ ਰਿਬਨ ਤੇ ਸਟਰਾਈਕ (ਵਜਦੇ) ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਿੰਟ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਪੂਰੀ ਪ੍ਰਿੰਟ ਲਾਈਨ ਤੇ ਦੋਨੋਂ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ, ਖੱਬੇ ਤੋਂ ਸੱਜੇ ਫਿਰ ਸੱਜੇ ਤੋਂ ਖੱਬੇ ਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੱਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਯੂਜ਼ਰ ਡਾਟ-ਮੈਟਰਿਕਸ ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਨਾਲ ਰੰਗੀਨ ਆਊਟਪੁੱਟ ਵੀ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। (ਜਦੋਂ ਯੂਜ਼ਰ ਕਾਲੇ ਰਿਬਨ ਨੂੰ ਰੰਗੀਨ ਪੱਟੀਆਂ ਵਾਲੇ ਰਿਬਨ ਦੇ ਨਾਲ ਬਦਲ ਦੇਵੇਗਾ)। ਡਾਟ-ਮੈਟਰਿਕਸ ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਸਸਤੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਪ੍ਰਤੀ ਸਕਿੰਟ 100-600 ਅੱਖਰਾਂ ਦੀ ਸਪੀਡ ਤੇ ਪ੍ਰਿੰਟ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਚਿੱਤਰ 5.7

5.9.1.2 ਡੇਜ਼ੀ-ਵੀਲ ਪ੍ਰਿੰਟਰ (Daisy-wheel Printers)

ਟਾਈਪ-ਰਾਈਟਰਾਂ ਵਰਗੀ ਟੈਕਸਟ ਗੁਣਵੱਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਡੇਜ਼ੀ-ਵੀਲ ਇੰਮਪੈਕਟ ਪ੍ਰਿੰਟਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਡੇਜ਼ੀ-ਵੀਲ ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਡੇਜ਼ੀ (ਇੱਕ ਲੰਮਾ ਫੁਲਾਂ ਵਾਲਾ ਪੌਦਾ) ਵਰਗੀ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਪੈਟਲ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਰ ਅੱਖਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਠੋਸ-ਲਾਈਨ ਪ੍ਰਿੰਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਹੈਮਰ ਜਦੋਂ ਇਸ ਅੱਖਰ ਵਾਲੇ ਪੈਟਲ ਜੇ ਰਿਬਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ ਤੇ ਵੱਜਦਾ (ਸਟਰਾਇਕ ਕਰਦਾ) ਹੈ ਤਾਂ ਅੱਖਰ ਪੇਪਰ ਤੇ ਛਪ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਗਤੀ (ਸਪੀਡ) ਹੌਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ 25-55 ਅੱਖਰ ਪ੍ਰਤੀ ਸਕਿੰਟ ਹੀ ਪ੍ਰਿੰਟ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਚਿੱਤਰ 5.8

Note:

ਡਾਟ ਮੈਟਰਿਕਸ ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਅਤੇ ਡੇਜ਼ੀ ਵੀਲ ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਦੋਵੇਂ ਹੀ "ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਤੇ ਇੱਕ ਅੱਖਰ" ਪ੍ਰਿੰਟਰਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

5.9.1.3 ਲਾਈਨ ਪ੍ਰਿੰਟਰ (Line Printers)

ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਛਾਪੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉੱਥੇ "ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਤੇ ਇੱਕ ਅੱਖਰ" ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਧੀਮੇ ਸਾਬਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਕਰਕੇ "ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਤੇ ਇੱਕ ਲਾਈਨ" (Line at-a-time) ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਿੰਟਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਲਾਈਨ ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਜਾਂ "(Line at-a-time)" ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਇੱਕ ਖਾਸ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਤੇ ਇੱਕ ਪੂਰੀ ਲਾਈਨ ਪ੍ਰਿੰਟ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ 1200 ਤੋਂ 6000 ਲਾਈਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਮਿੰਟ ਪ੍ਰਿੰਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਡਰਮ (Drum), ਚੇਨ (Chain) ਅਤੇ ਬੈਂਡ (Band) ਪ੍ਰਿੰਟਰਜ਼ "Line-at-a-time" ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਹਨ।

ਚਿੱਤਰ 5.9

5.9.2 ਨਾਨ-ਇੰਪੈਕਟ ਪ੍ਰਿੰਟਰ (Non-Impact Printers)

ਨਾਨ-ਇੰਪੈਕਟ ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਕਾਗਜ਼ ਤੇ ਪ੍ਰਿੰਟ ਕਰਨ ਲਈ ਸਟਰਾਈਕਿੰਗ (ਵੱਜਣ ਵਾਲੀ) ਡਿਵਾਈਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਿੰਟਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈਮਰ ਪੇਪਰ ਤੇ ਨਹੀਂ ਵੱਜਦਾ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਬਹੁਤ ਸ਼ਾਂਤ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹੇਠਾਂ ਕੁਝ ਨਾਨ-ਇੰਪੈਕਟ ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

5.9.2.1 ਇੰਕ-ਜੈਟ ਪ੍ਰਿੰਟਰਜ਼ (Ink-jet printers)

ਇੰਕ-ਜੈਟ ਪ੍ਰਿੰਟਰਜ਼ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡਾਟ-ਮੈਟਰਿਕਸ ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਛੋਟੇ ਡਾਟਸ ਦੇ ਨਾਲ ਤਸਵੀਰਾਂ ਤੇ ਅੱਖਰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਹ ਡਾਟਸ ਸਿਆਹੀ ਦੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਬੂੰਦਾਂ ਨਾਲ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਇੰਕ-ਜੈਟ ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਨੋਜਲ ਦੇ ਜਰੀਏ ਪੇਪਰ ਤੇ ਸਿਆਹੀ ਸਪਰੇਅ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰਿਕ ਫੀਲਡ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਨਾਲ 250 ਅੱਖਰ ਪ੍ਰਤੀ ਸਕਿੰਟ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਇਹਨਾਂ ਚਾਰਜ ਹੋਈਆਂ ਸਿਆਹੀ ਦੀਆਂ ਬੂੰਦਾਂ ਨੂੰ ਅੱਖਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਿਆਹੀ ਪੇਪਰ ਦੁਆਰਾ ਸੋਖ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤੁਰੰਤ ਸੁੱਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਈ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਸਿਆਹੀ ਵਰਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਚਿੱਤਰ 5.10

ਪ੍ਰਿੰਟ ਹੈੱਡ ਵਿੱਚ ਲੱਗੀ ਇੱਕ ਤੋ ਵੱਧ ਨੋਜਲਾਂ ਸਿਆਹੀ ਦੀਆਂ ਨਿਰੰਤਰ ਧਾਰਾਵਾਂ ਛੱਡਦੀਆਂ ਹਨ। ਨੋਜਲ ਤੋਂ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿਆਹੀ ਨੂੰ ਬਿਜਲੀ ਨਾਲ ਚਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਬੂੰਦਾਂ ਨੂੰ ਬਿਜਲੀ ਨਾਲ ਚਾਰਜ ਕੀਤੇ ਪਲੇਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਕਾਗਜ਼ ਵੱਲ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਪਰਲੀ ਪਲੇਟ ਕੋਲ ਪਾਜ਼ਿਟਿਵ ਚਾਰਜ (ਅੱਪਰ ਪਲੇਟ) ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਪਲੇਟ ਦਾ ਨੈਗਟਿਵ ਚਾਰਜ (Lower plate) ਹੈ। ਟੈਕਸਟ ਨੂੰ ਪ੍ਰਿੰਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਲੀ ਸਿਆਹੀ ਵਾਲੀ ਨੋਜਲ ਸਭ ਤੋਂ ਲੋੜੀਂਦੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਫੁੱਲ ਕਲਰਡ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਵਾਲਾ ਟੈਕਸਟ ਪ੍ਰਿੰਟ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਆਨ (Cyan) ਮੈਜੈਂਟਾ (Magenta) ਅਤੇ ਪੀਲੇ (Yellow) ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਨੋਜਲ ਜੋੜੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅੱਖਰ ਜਾਂ ਇਮੇਜ਼ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜਿਸ ਬੂੰਦ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਪੈਦੀ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਪਿਸ ਉਸ ਦੀ ਇਨਪੁਟ ਨੋਜਲ ਵਿੱਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕਈ ਨਿਰਮਾਤਾ ਕਲਰਡ ਇੰਕ-ਜੈਟ ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਸਾਰੇ ਰੰਗਾਂ ਵਾਲੀ ਕਾਰਟਰੀਜ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਰੰਗ ਬਦਲਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰੇ ਰੰਗਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਸਰੇ ਕਲਰਡ ਇੰਕ ਜੈਟ ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਸਿਆਹੀ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ ਤੇ ਬਦਲਣ ਵਿੱਚ ਸਮਰਥ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਉਹਨਾਂ ਯੂਜ਼ਰਾਂ ਲਈ ਬਿਹਤਰ ਚੋਣ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਇੱਕ ਖਾਸ ਰੰਗ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੂਸਰੇ ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਘੱਟ ਸ਼ੋਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਪੀਡ ਦੇ ਨਾਲ ਵਧੀਆ ਕੁਆਲਿਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਿੰਟ ਕਰਦੇ ਹਨ।

5.9.2.2 ਲੇਜ਼ਰ ਪ੍ਰਿੰਟਰ (Laser printers)

ਇੱਕ ਲੇਜ਼ਰ ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਇੱਕ ਫੋਟੋ ਕਾਪੀ ਮਸ਼ੀਨ ਵਾਂਗ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਲੇਜ਼ਰ ਪ੍ਰਿੰਟਰ, ਇੱਕ ਲੇਜ਼ਰ ਬੀਮ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਿਰਰ (ਸੀਸੇ) ਉੱਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਬੀਮ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਡਰੱਮ ਉੱਤੇ ਭੇਜਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਮਦਦ ਨਾਲ ਪੇਪਰ ਉੱਤੇ ਇਮੇਜ਼ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਡਰੱਮ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਟੋਨਰ (ਇੱਕ ਸਿਆਹੀ ਪਾਊਡਰ) ਚਿਪਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਛੋਟੇ ਬਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇੱਕ ਲੇਜ਼ਰ ਬੀਮ ਕੰਪਿਊਟਰ ਤੋਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈ ਕੇ ਪਾਜ਼ਿਟਿਵ ਚਾਰਜ ਵਾਲੇ ਡਰੱਮ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਊਟਰਲਾਇਜ਼ਡ (Neutralized) ਕਰਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਡਰੱਮ ਦੀ ਉਹ ਥਾਂ ਜੋ ਨਿਊਟਰਲਾਇਜ਼ਡ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਟੋਨਰ ਵੱਖਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਡਰੱਮ ਰਾਹੀਂ ਪੇਪਰ ਘੁੰਮਦਾ ਹੈ, ਟੋਨਰ ਨੂੰ ਕਾਗਜ਼ ਤੇ ਅੱਖਰ ਜਾਂ ਹੋਰ ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ ਛਾਪਣ ਲਈ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਗਰਮ ਰੋਲਰ ਟੋਨਰ ਨੂੰ ਪੇਪਰ ਤੇ ਚਿਪਕਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਚਿੱਤਰ 5.11

ਲੇਜ਼ਰ ਪਿੰਟਰ ਬਫਰਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਪੂਰੇ ਪੇਜ ਨੂੰ ਸਟੋਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਪੂਰਾ ਪੇਜ ਲੋਡ ਹੋਏਗਾ ਤਾਂ ਉਹ ਛਾਪਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਲੇਜ਼ਰ ਪਿੰਟਰਾਂ ਦੀ ਗਤੀ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਵੱਧ ਆਵਾਜ਼ ਤੋਂ ਪਿੰਟ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਘਰੇਲੂ (home-use) ਲੇਜ਼ਰ ਪਿੰਟਰ ਅੱਠ ਪੇਜ ਪ੍ਰਤੀ ਮਿੰਟ ਪਿੰਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਤੇਜ਼ ਪਿੰਟਰ ਲਗਭਗ 21,000 ਲਾਈਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਮਿੰਟ ਜਾਂ 437 ਪੇਜ ਪ੍ਰਤੀ ਮਿੰਟ (ਜੇਕਰ ਪੇਜ ਵਿੱਚ 48 ਲਾਈਨਾਂ ਹੋਣ) ਪਿੰਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਤੇਜ਼ ਸਪੀਡ ਵਾਲੇ ਲੇਜ਼ਰ ਪਿੰਟਰ ਆਏ ਤਾਂ ਉਹ ਮਹਿੰਗੇ ਸਨ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋ ਰਹੀ ਤਰੱਕੀ ਨੇ ਛੋਟੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਲਈ ਮੁਕਾਬਲਨ ਘੱਟ ਲਾਗਤ ਵਾਲੇ ਲੇਜ਼ਰ ਪਿੰਟਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਲਈ ਗੱਲਾਂ

1. ਡੈਸਕਟਾਪ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਇੱਕ ਕੰਪਿਊਟਰ, ਮੋਨੀਟਰ, ਪਿੰਟਰ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਪਿੰਟ ਹੋਣ ਯੋਗ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਤਿਆਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ।
2. ਡੈਸਕਟਾਪ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਪੇਸ਼ੇਵਰਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਹਨ।
3. ਡੈਸਕਟਾਪ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਹਾਰਡਵੇਅਰ ਅਤੇ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੈੱਬ ਪੇਜ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।
4. ਪੇਜ ਲੇਅ-ਆਊਟ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਅਤੇ ਵੈੱਬ ਡਿਜ਼ਾਇਨਿੰਗ ਸਾਫਟਵੇਅਰ, ਡੈਸਕਟਾਪ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਵਿੱਚ ਵਰਤੋਂ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਹਨ।
5. ਵਰਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਅਤੇ ਡੈਸਕਟਾਪ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਦੋਵੇਂ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਮਾਨ ਹਨ ਪਰ ਡਾਕੂਮੈਂਟਸ ਦੀ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵੱਖ ਹਨ।
6. ਇੱਕ ਗ੍ਰਾਫਿਕ, ਇੱਕ ਇਮੇਜ ਜਾਂ ਚਿੱਤਰ ਦੀ ਵਿਜ਼ੁਅਲ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਹੈ।
7. ਇੱਕ ਹਾਸ਼ੀਆ ਇੱਕ ਪੇਜ ਦੀ ਮੁੱਖ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਪੇਜ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦਾ ਖੇਤਰ ਹੈ।
8. ਇੱਕ ਫੋਟੋ ਇੱਕ ਖਾਸ ਸੈਲੀ ਅਤੇ ਅਕਾਰ ਵਿੱਚ ਛਪਣਯੋਗ ਜਾਂ ਦਿਖਣਯੋਗ (ਡਿਸਪਲੇਅਬਲ) ਟੈਕਸਟ ਕਰੈਕਟਰ ਦਾ ਸੈੱਟ ਹੈ ਜਾਂ ਅਸੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਫੋਟੋ ਇੱਕ ਖਾਸ ਸੈਲੀ ਦਾ ਇੱਕ ਟਾਈਪ ਫੇਸ ਹੈ।
9. ਫਰੇਮ ਆਇਤਾਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ ਅਤੇ ਟੈਕਸਟ ਇਨਸਰਟ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
10. ਇੱਕ ਪਿੰਟਰ ਇੱਕ ਬਾਹਰੀ ਆਊਟਪੁੱਟ ਯੰਤਰ ਹੈ ਜੋ ਕੰਪਿਊਟਰ ਤੋਂ ਡਾਟਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੇਪਰ ਤੇ ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ ਜਾਂ ਟੈਕਸਟ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਊਟਪੁੱਟ ਤਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਅਭਿਆਸ

1. ਬਹੁ-ਚੋਣਵੇਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ:

1) ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਤਾਬਾਂ, ਮੈਗਜ਼ੀਨ, ਅਖਬਾਰਾਂ, ਫਲਾਇਰ, ਪੈਫਲਿਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਟਡ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

- a. ਡੈਸਕ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ
- b. ਡੈਸਕਟਾਪ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ
- c. ਟਾਪ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ
- d. ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ

2) ਇਹ ਡਿਸਪਲੇਅ ਸਕਰੀਨ ਤੇ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਪਿੰਟ ਹੋ ਕੇ ਲਗਦਾ ਹੈ।

- a. WYSWJKI
- b. WKSWUG
- c. WUSIWUG
- d. WYSIWYG

3) ਇਹ ਇੱਕ ਬਾਹਰੀ ਆਊਟਪੁੱਟ ਯੰਤਰ ਹੈ ਜੋ ਕੰਪਿਊਟਰ ਤੋਂ ਡਾਟਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੇਪਰ ਤੇ ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ ਜਾਂ ਟੈਕਸਟ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਊਟਪੁੱਟ ਤਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

- a. ਫਰੇਮਜ
- b. ਪਿੰਟਰਸ
- c. ਫੋਟੋਸ
- d. ਪਲੇਟਰਸ

- 4) ਇੱਕ ਪਿੰਟਰ ਜੋ ਇੱਕ ਫੋਟੋ ਕਾਪੀ ਮਸ਼ੀਨ ਵਾਂਗ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ
- ਲੇਜ਼ਰ
 - ਇੰਕਜੈਟ
 - ਲਾਈਨ
 - ਡਰੱਮ
- 5) ਆਇਤਾਕਾਰ ਖੇਤਰ ਜੋ ਕਿ ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ ਅਤੇ ਟੈਕਸਟ ਇਨਸਰਟ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
- ਆਇਤ
 - ਫਰੇਮਜ਼
 - ਸਟਰਕਚਰ
 - ਫੋਟੋ
- 6) ਇਹ ਇੱਕ ਇਮੇਜ਼ ਦੀ ਵਿਜ਼ੂਅਲ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਹੈ
- ਚਾਰਟਸ
 - ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ
 - ਫਰੇਮਜ਼
 - ਫੋਟੋ
- 7) ਇੰਕ-ਜੈਟ ਪਿੰਟਰਸ ਪੇਪਰ ਤੇ ਸਿਆਹੀ ਸਪੇਰਅ ਕਰਕੇ ----- ਅੱਖਰ ਪ੍ਰਤੀ ਸਕਿੰਟ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਅੱਖਰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।
- 250
 - 350
 - 200
 - 100
- 8) _____ ਇਹ ਸਿਆਹੀ ਦੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਬੂੰਦਾਂ ਨਾਲ ਬਣਦੇ ਹਨ।
- ਪਿਕਸਲ
 - ਡਾਟਸ
 - ਫੋਟੋ
 - ਕਰੇਕਟਰਜ਼
- 9) ਇਹ ਪਿੰਨਜ਼ ਨੂੰ ਰਿਬਨ ਤੇ ਸਟਰਾਇਕ ਜਾਂ ਪੈਸ ਕਰਕੇ ਕਾਗਜ਼ ਤੇ ਤਸਵੀਰਾਂ ਜਾਂ ਟੈਕਸਟ ਨੂੰ ਪਿੰਟ ਕਰਦਾ ਹੈ।
- ਇੰਕ-ਜੈਟ
 - ਇੰਮਪੈਕਟ
 - ਨਾਨ-ਇੰਮਪੈਕਟ
 - ਲੇਜ਼ਰ
- 10) ਇਹ ਗ੍ਰਾਫਿਕ ਹਰੇਕ ਪਿਕਸਲ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਟੋਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਫਾਈਲ ਦਾ ਅਕਾਰ, ਇਮੇਜ਼ ਦੇ ਅਕਾਰ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।
- ਰਾਸਟਰ
 - ਪਲੇਨ ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ
 - ਵੈਕਟਰ
 - ਇਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ

ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਭਰੋ:

- 1) Arial, Helvetica, Times, and Verdana _____ ਦੀ ਉਦਾਹਰਨ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦਾ

ਇਕੋ ਜਿਹਾ _____ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

- 2) ਇੱਕ ਗਟਰ ਮਾਰਜ਼ਨ ਸੈਟਿੰਗ ਉਸ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਦੇ ----- ਜਾਂ----- ਮਾਰਜ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਾਧੂ ਥਾਂ ਜੋੜਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਬਾਈਡ(ਜਿਲਦ) ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ।
- 3) ਪੋਲੀਗਨ ਫਰੇਮ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ----- ਅਤੇ --- ਵੀ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- 4) ਵੈਬ ਪੇਜ ਵਿੱਚ ਕੰਟੈਂਟ ਸਿਰਫ ----- ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਨਾ ਕਿ ----- ਲਈ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
- 5) ਲੇਜ਼ਰ ਪਿੰਟਰ ----- ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਉੱਤੇ ----- ਨੂੰ ਸਟੋਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸਹੀ ਗਲਤ ਦੱਸੋ

- 1) DTP ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਡੈਸਕਟਾਪ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ।
- 2) ਡੈਸਕਟਾਪ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਹਾਰਡਵੇਅਰ ਅਤੇ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੈਬ ਪੇਜ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
- 3) ਇੰਕ-ਜੈਟ ਪਿੰਟਰਜ਼ ਵਿੱਚ ਸਿਆਹੀ ਪੇਪਰ ਦੁਆਰਾ ਸੋਖ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤੁਰੰਤ ਸੁੱਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
- 4) ਫਰੇਮਜ਼ ਯੂਜ਼ਰ ਨੂੰ ਆਬਜੈਕਟਸ ਨੂੰ ਪੇਜ ਦੀ ਉਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਰਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੇ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਰਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- 5) ਡਾਟ-ਮੈਟਰਕਿਸ ਪਿੰਟਰ ਵਿੱਚ 19 ਤੋਂ 124 ਪਿੰਨ ਵਾਲਾ ਪਿੰਟ ਹੈਡ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਬਹੁਤ ਛੋਟੇ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ:

- 1) ਕਿਹੜਾ ਪਿੰਟਰ ਇੱਕ ਮਿੰਟ ਵਿੱਚ 1200 ਤੋਂ 6000 ਲਾਈਨ ਪਿੰਟ ਕਰਦਾ ਹੈ?
- 2) ਕਿਹੜੇ ਇਮੇਜਿਜ਼ ਦੇ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਆਯਾਮੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ?
- 3) ਕਿਸ ਪਿੰਟਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਟੇਨਰ (ਇੱਕ ਸਿਆਹੀ ਪਾਊਡਰ) ਚਿਪਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
- 4) ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਦੇ ਅੱਖਰਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਕੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?
- 5) ਇੱਕ ਪੇਜ ਦੀ ਮੁੱਖ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਪੇਜ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਕੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?

ਛੋਟੇ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ:

- 1) ਡੈਸਕਟਾਪ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਕੀ ਹੈ?
- 2) ਪਿੰਟਰ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਹਨ
- 3) ਫਰੇਮ ਕੀ ਹੈ?
- 4) ਫੋਟੋ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ

- 5) ਮਾਰਜ਼ਨ ਕੀ ਹੈ?
- 6) ਗਟਰ ਪੇਜੀਸ਼ਨ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ?
- 7) ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ ਕੀ ਹਨ?
- 8) ਲੇਜ਼ਰ ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਦੀ ਕਾਰਜ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
- 9) WYSIWYG ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
- 3) ਇੰਪੈਕਟ ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਅਤੇ ਨਾਨ-ਇੰਪੈਕਟ ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ।
- 4) ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇੰਪੈਕਟ ਪ੍ਰਿੰਟਰਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
- 5) ਡੈਸਕਟਾਪ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਤੇ ਵਰਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਰੋ।

ਵੱਡੇ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ:

- 1) ਵੈਕਟਰ ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ ਅਤੇ ਬਿਟਮੈਪ ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ।
- 2) ਡੈਸਕਟਾਪ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਜ਼ੂਅਲ ਸੰਚਾਰ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

Answers Key

Questions	Multiple Choice	Fill in the Blanks	True or False	Very Short Answer
1	Desk Top Publishing	Typeface, design	True	Line Printers
2	WYSIWYG	Side, top	True	Computer Graphics
3	Printer	Shape, size	False	Laser Printers
4	Laser	Viewable, print	True	Typeface
5	Frames	Buffers, entire page	False	Margins
6	Graphics	-	-	-
7	250	-	-	-
8	Dots	-	-	-
9	Impact	-	-	-
10	Vector	-	-	-

ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ

Chapter 6

ਇਸ ਪਾਠ ਦੇ ਉਦੇਸ਼

- 6.1 ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ
- 6.2 ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ
- 6.3 ਡਾਸ ਅਤੇ ਵਿੰਡੋਜ਼ ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ
- 6.4 ਲਾਇਨੈਕਸ
- 6.5 ਕੰਪਿਊਟਰ ਸੁਰੱਖਿਆ

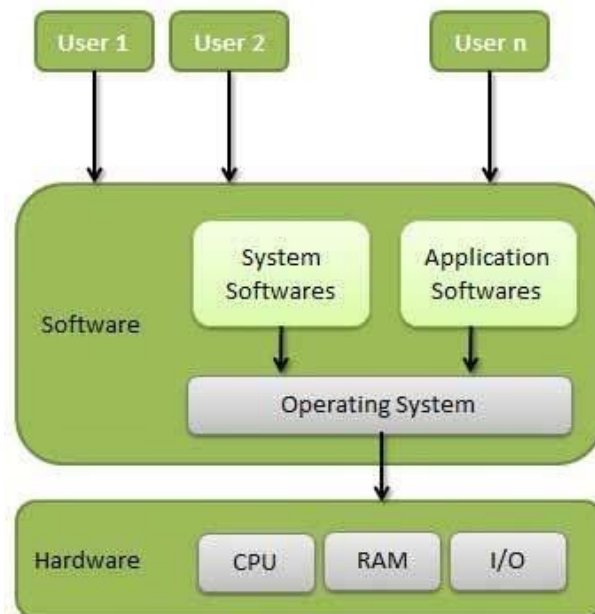
ਜਾਣ-ਪਛਾਣ (Introduction):

ਇੱਕ ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਕੰਪਿਊਟਰ ਯੂਜ਼ਰ ਅਤੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਹਾਰਡਵੇਅਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਇੰਟਰਫੇਸ (ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸਾਧਨ) ਹੈ। ਇੱਕ ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਫ਼ਾਇਲ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ, ਮੈਮਰੀ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ, ਪ੍ਰੋਸੈਸ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ, ਇੰਨਪੁੱਟ ਅਤੇ ਆਊਟਪੁੱਟ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣਾ, ਡਿਸਕ ਡਰਾਇਵ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਵਰਗੇ ਯੰਤਰਾਂ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨਾ ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਸਾਰੇ ਮੁਢਲੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਕੁਝ ਮਸ਼ਹੂਰ ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਹਨ:- Linux, Windows, OS X, VMS, OS/400, AIX, z/OS, ਆਦਿ।

6.1 ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ

"ਇੱਕ ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੈ ਜੋਕਿ ਕੰਪਿਊਟਰ ਯੂਜ਼ਰ ਅਤੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਹਾਰਡਵੇਅਰ ਵਿਚਕਾਰ ਇੰਟਰਫੇਸ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਦਾ ਹੈ"।

ਚਿੱਤਰ 6.1 ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ

6.1.1 ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ

ਇੱਕ ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਕੰਪਿਊਟਰ ਯੂਜ਼ਰ ਅਤੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੋਨਾਂ ਨੂੰ ਸਰਵਿਸ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

- ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਵਾਤਾਵਰਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।
- ਇਹ ਕੰਪਿਊਟਰ ਯੂਜ਼ਰ ਨੂੰ ਕੰਪਿਊਟਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸੌਖੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੁਝ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਵਾਂ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ:-

- ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ (Program execution)
- ਇਨਪੁੱਟ ਆਊਟਪੁੱਟ ਆਪਰੇਸ਼ਨ (I/O operations)
- ਫਾਇਲ ਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਮੈਨੂਪਲੇਟ ਕਰਨਾ (File System manipulation)
- ਸੰਚਾਰ (Communication)
- ਗਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਲੱਭਣਾ (Error deflection)
- ਰਿਸੋਰਸ ਐਲੋਕੇਸ਼ਨ (Resource allocation)
- ਸੁਰੱਖਿਆ (protection)

6.1.1.1 ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ (Program execution)

ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਯੂਜ਼ਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤੋਂ ਸਿਸਟਮ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤੱਕ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰਿੰਟਰ-ਸਪੂਲਰ, ਨੇਮ-ਸਰਵਰ, ਫਾਇਲ ਸਰਵਰ ਆਦਿ। ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪ੍ਰੋਸੈਸ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇੱਕ ਪ੍ਰੋਸੈਸ ਦਾ ਸੰਦਰਭ ਕਿਸੇ ਕਿਰਿਆ ਦੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ (ਕੋਡ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ, ਡਾਟੇ ਨੂੰ ਮੈਨੂਪਲੇਟ ਕਰਨਾ, ਰਜਿਸਟਰ, ਵਰਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਰਿਸੋਰਸਿਸ)। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੁੱਖ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ:-?

- ਇੱਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਕੰਪਿਊਟਰ ਮੈਮਰੀ ਵਿੱਚ ਲੋਡ ਕਰਨਾ
- ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ
- ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨਾ
- ਪ੍ਰੋਸੈਸ ਸਿਕੋਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਲਈ ਯੋਗ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨਾ
- ਪ੍ਰੋਸੈਸ ਕੰਮਯੂਨੀਕੇਸ਼ਨ ਲਈ ਯੋਗ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨਾ
- ਡੈਡਲਾਕ ਹੈਡਲਿੰਗ ਲਈ ਯੋਗ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨਾ

6.1.1.2 ਇਨਪੁੱਟ ਆਊਟਪੁੱਟ ਆਪਰੇਸ਼ਨ (I/O Operation)

ਇੱਕ ਇਨਪੁੱਟ-ਆਊਟਪੁੱਟ ਸਬਸਿਸਟਮ ਵਿੱਚ ਇਨਪੁੱਟ-ਆਊਟਪੁੱਟ ਯੰਤਰ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਡਰਾਈਵਰ ਜਾਂ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਡਰਾਈਵਰ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਹਾਰਡਵੇਅਰ ਯੰਤਰ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਨੂੰ ਯੂਜ਼ਰ ਤੋਂ ਛੁੱਪਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਇੱਕ ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਕੰਪਿਊਟਰ ਯੂਜ਼ਰ ਅਤੇ ਡਿਵਾਈਸ ਡਰਾਈਵਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦਾ ਹੈ।

- ਇਨਪੁੱਟ-ਆਉਟਪੁੱਟ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਕਿਸੇ ਫਾਇਲ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਇਨਪੁੱਟ-ਆਉਟਪੁੱਟ ਯੰਤਰ ਤੇ ਰੀਡ ਜਾਂ ਰਾਈਟ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਕਰਨਾ।
- ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੈਣ ਤੇ ਕਿਸੇ ਇਨਪੁੱਟ-ਆਉਟਪੁੱਟ ਯੰਤਰ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

6.1.1.3 ਫਾਇਲ ਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਮੈਨੂਪਲੇਟ ਕਰਨਾ (File System manipulation)

ਫਾਇਲ ਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਮੈਨੂਪਲੇਟ ਕਰਨ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫਾਇਲ-ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਡਿਲੀਟ, ਕਾਪੀ ਅਤੇ ਮੂਵ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇੱਕ ਫਾਇਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕੰਪਿਊਟਰ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਸਟੋਰ ਕਰਨ ਲਈ ਫਾਇਲਾਂ ਨੂੰ ਡਿਸਕ (ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਟੋਰੇਜ) ਤੇ ਸਟੋਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਸਟੋਰੇਜ ਮੀਡੀਆਂ ਦੀਆਂ ਉਦਹਾਰਨਾਂ ਹਨ:- ਮੈਗਨੇਟਿਕ ਟੇਪ, ਮੈਗਨੇਟਿਕ ਡਿਸਕ ਅਤੇ ਆਪਟੀਕਲ ਡਿਸਕ ਡਰਾਈਵ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੀ.ਡੀ. ਅਤੇ ਡੀ.ਵੀ.ਡੀ.। ਇਹਨਾਂ ਹਰੇਕ ਮੀਡੀਆ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਪੀਡ, ਕਪੈਸਿਟੀ, ਡਾਟਾ ਟਰਾਂਸਫਰ ਰੇਟ ਅਤੇ ਡਾਟਾ ਅਕਸੈਸ ਕਰਨ ਦੇ ਤਰੀਕੇ।

ਇੱਕ ਫਾਇਲ ਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਵਰਤਣ ਅਤੇ ਨੇਵੀਗੇਟ ਕਰਨ ਲਈ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਡਾਇਰੈਕਟਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਫਾਇਲਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਡਾਇਰੈਕਟਰੀਆਂ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਫਾਇਲ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਰਾਹੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁੱਖ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ:-

- ਕਿਸੀ ਫਾਇਲ ਨੂੰ ਰੀਡ ਜਾਂ ਰਾਈਟ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਪਲਬਧ ਕਰਨਾ।
- ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਕਿਸੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਫਾਇਲ ਉੱਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।
- ਇਹ ਆਗਿਆ ਰੀਡ-ਓਨਲੀ, ਰੀਡ-ਰਾਈਟ, ਡਿਨਾਈ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।
- ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਕਿਸੇ ਯੂਜ਼ਰ ਨੂੰ ਫਾਇਲਾਂ ਕ੍ਰੀਏਟ ਜਾਂ ਡਿਲੀਟ ਕਰਨ ਦਾ ਇੰਟਰਫੇਸ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।
- ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਕਿਸੇ ਯੂਜ਼ਰ ਨੂੰ ਡਾਇਰੈਕਟਰੀਆਂ ਕ੍ਰੀਏਟ ਜਾਂ ਡਿਲੀਟ ਕਰਨ ਦਾ ਇੰਟਰਫੇਸ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।
- ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਫਾਇਲਾਂ ਦਾ ਬੈਕਅਪ ਕ੍ਰੀਏਟ ਕਰਨ ਲਈ ਇੰਟਰਫੇਸ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

6.1.1.4 ਸੰਚਾਰ (Communication)

ਡਿਸਟਰੀਬਿਊਟਿਡ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜੇਕਿ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰੋਸੈਸਰਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਮੈਮਰੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਯੰਤਰ ਜਾਂ ਪ੍ਰੋਸੈਸਰ ਕਲਾਕ ਨੂੰ ਸਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਡਿਸਟਰੀਬਿਊਟਿਡ ਸਿਸਟਮ ਦੀਆਂ ਇਹਨਾਂ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਚਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮਲਟੀਪਲ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਸੂਚਨਾਂ ਦਾ ਅਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਨੈਟਵਰਕ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਸੰਚਾਰ ਲਾਈਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਰੂਟਿੰਗ ਅਤੇ ਕੂਨੈਕਸ਼ਨ ਸਟਰੇਟੀਜ਼ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ, ਕੂਨੈਕਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਨੂੰ ਹੈਂਡਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹੇਠਾਂ ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਦੀਆਂ ਸੰਚਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਮੁੱਢਲੀਆਂ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ:-

- ਦੋ ਪ੍ਰੋਸੈਸਰਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਟਰਾਂਸਫਰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਡਾਟਾ ਦੀ ਅਕਸਰ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।
- ਇਹਨਾਂ ਦੋਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਸੈਸ ਇੱਕ ਕੰਪਿਊਟਰ ਤੇ ਜਾਂ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਤੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਕੰਪਿਊਟਰ ਨੈਟਵਰਕ ਰਾਹੀਂ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਜੁੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
- ਇਹਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਚਾਰ ਦੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਲਾਗੂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ:- ਸ਼ੇਅਰ ਮੈਮਰੀ ਰਾਹੀਂ ਜਾਂ ਮੈਸਿਜ ਪਾਸਿੰਗ ਰਾਹੀਂ।

6.1.1.5 ਗਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਲੱਭਣਾ (Error Detection):

ਗਲਤੀਆਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਕਿਸੀ ਵੀ ਥਾਂ ਤੇ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੀ.ਪੀ.ਯੂ., ਇਨਪੁੱਟ-ਆਊਟਪੁੱਟ ਯੰਤਰ ਜਾਂ ਕੰਪਿਊਟਰ ਹਾਰਡਵੇਅਰ ਮੈਮਰੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਐਰਰ ਹੈਡਲਿੰਗ (ਗਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਲੱਭਣ) ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਰਾਹੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁੱਖ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ:-

- ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਸੰਭਵ ਗਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਚੈੱਕ ਕਰਦਾ ਹੈ।
- ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਸਹੀ ਅਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਕੰਪਿਊਟਿੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਢੁਕਵੀਂ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ।

6.1.1.6 ਰਿਸੋਰਸ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ (Resource management)

ਮਲਟੀ-ਯੂਜ਼ਰ ਜਾਂ ਮਲਟੀ-ਟਾਸਕਿੰਗ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਰਿਸੋਰਸ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੈਮਰੀ, ਸੀ.ਪੀ.ਯੂ. ਸਾਈਕਲ ਅਤੇ ਫਾਈਲ ਸਟੋਰੇਜ ਆਦਿ ਨੂੰ ਹਰੇਕ ਯੂਜ਼ਰ ਜਾਂ ਜਾਬ (Job) ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਿਸੋਰਸ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਰਾਹੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁੱਖ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ:-

- ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਰਿਸੋਰਸ ਮੈਨੇਜਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪ੍ਰੋਸੈਸ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸ਼ਡਿਊਲਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।
- ਸੀ.ਪੀ.ਯੂ. ਦੀ ਵਧੀਆਂ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਸੀ.ਪੀ.ਯੂ. ਸ਼ਡਿਊਲਿੰਗ ਐਲਗੋਰਿਦਮ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

6.1.1.7 ਸੁਰੱਖਿਆ (Protection)

ਇੱਕ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਿਸਟਮ ਜਿਸ ਦੇ ਮਲਟੀਪਲ (ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ) ਯੂਜ਼ਰ ਹਨ 'ਤੇ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਦੇ ਮਲਟੀਪਲ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹੋਣ, ਇਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇੱਕ ਕੰਪਿਊਟਰ ਯੂਜ਼ਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਮਕੈਨਿਜ਼ਮ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਤੇ ਹੈ। ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਿਸਟਮ ਰਾਹੀਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਿਸੋਰਸ, ਪ੍ਰੋਸੈਸ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਣ ਕਰ ਸਕੇ। ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਰਾਹੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁੱਖ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ:-

- ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਸਟਮ ਰਿਸੋਰਸਾਂ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੰਟਰੋਲ ਵਿੱਚ ਹੈ।
- ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਬਾਹਰੀ ਇਨਪੁੱਟ-ਆਊਟਪੁੱਟ ਯੰਤਰ ਅਵੈਧ (invalid) ਪਹੁੰਚ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹਨ।
- ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਹਰ ਯੂਜ਼ਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ (authorised) ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਸਵਰਡ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਹੂਲਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

6.2 ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ

ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਪਹਿਲੀ ਕੰਪਿਊਟਰ ਜਨਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਹੀ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਹਨ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਵਿਕਸਿਤ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਪਾਠ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਿਸਮਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਾਂਗੇ:-

6.2.1 ਬੈਚ ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ (Batch Operating System)

ਬੈਚ ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਯੂਜ਼ਰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਹਰੇਕ ਯੂਜ਼ਰ ਆਪਣੇ ਕੰਮ (Job) ਨੂੰ ਆਫ-ਲਾਈਨ ਯੰਤਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੰਚ-ਕਾਰਡ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕੰਪਿਊਟਰ ਆਪਰੇਟਰ ਕੋਲ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕੋ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕੰਮਾਂ (Jobs) ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

ਅਤੇ ਇੱਕ ਗਰੁੱਪ ਵਿੱਚ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਰ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਆਪਰੇਟਰ ਕੋਲ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਰੇਟਰ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਨੁਸਾਰ ਛਾਟ ਕੇ ਬੈਚ ਵਿੱਚ ਵੰਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਬੈਚ ਸਿਸਟਮ ਦੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਹਨ:-

- ਯੂਜ਼ਰ ਅਤੇ ਕੰਮ (Job) ਵਿੱਚ ਆਪਸੀ ਤਾਲ ਮੇਲ ਦੀ ਕਮੀ ਹੋਣਾ।
- ਮਕੈਨੀਕਲ ਇਨਪੁੱਟ-ਆਊਟਪੁੱਟ ਯੰਤਰਾਂ ਦੀ ਰਫਤਾਰ ਸੀ.ਪੀ.ਯੂ. ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸੀ.ਪੀ.ਯੂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਵਿਹਲਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।
- ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਨੁਸਾਰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

6.2.2 ਟਾਈਮ ਸ਼ੇਅਰਿੰਗ ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ (Time-sharing operating systems)

ਟਾਈਮ-ਸ਼ੇਅਰਿੰਗ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਤਕਨੀਕ ਹੈ ਜੋਕਿ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਟਰਮੀਨਲ ਤੇ ਬੈਠੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੀ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਟਾਈਮ-ਸ਼ੇਅਰਿੰਗ ਜਾਂ ਮਲਟੀ-ਟਾਸਕਿੰਗ ਮਲਟੀਪ੍ਰੋਗਰਾਮਿੰਗ ਦੀ ਲੋਜ਼ਿਕਲ ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ ਹੈ। ਮਲਟੀਪਲ ਕੰਮਾਂ (Jobs) ਨੂੰ ਸੀ.ਪੀ.ਯੂ. ਰਾਹੀਂ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਵਿਚਿੰਗ ਤਕਨੀਕ ਰਾਹੀਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਵਿਚਿੰਗ ਤਕਨੀਕ ਬਹੁਤ ਰਫਤਾਰ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਯੂਜ਼ਰ ਬਹੁਤ ਜਲਦੀ ਰਿਸਪਾਂਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਿਸਟਮ ਜੋਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਬੈਚ ਸਿਸਟਮ ਲਈ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਟਾਈਮ ਸ਼ੇਅਰਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਲਈ ਮੋਡੀਫਾਈ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਟਾਈਮ ਸ਼ੇਅਰਿੰਗ ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ:-

- ਜਲਦੀ ਰਿਸਪਾਂਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।
- ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਦੀ ਡੁਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੋਕਦਾ ਹੈ।
- ਸੀ.ਪੀ.ਯੂ. ਦਾ ਖਾਲੀ ਸਮਾਂ ਘਟਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਟਾਈਮ ਸ਼ੇਅਰਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਦੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਹਾਨੀਆਂ ਹਨ:-

- ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ।
- ਯੂਜ਼ਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਤੇ ਡਾਟਾ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਇੰਟੀਗਰਿਟੀ ਵਿੱਚ ਕਮਜ਼ੋਰੀ।
- ਡਾਟਾ ਸੰਚਾਰ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ।

6.2.3 ਡਿਸਟਰੀਬਿਊਟਿਡ ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ (Distributed operating System)

ਡਿਸਟਰੀਬਿਊਟਿਡ ਸਿਸਟਮ ਮਲਟੀਪਲ ਰਿਅਲ ਟਾਈਮ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਮਲਟੀਪਲ ਯੂਜ਼ਰ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਦੇਣ ਲਈ ਮਲਟੀਪਲ ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰੋਸੈਸਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਡਾਟਾ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਕੰਮਾਂ (Jobs) ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਸੈਸਰ ਦੀ ਤਰਤੀਬ ਅਨੁਸਾਰ ਵੰਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਪ੍ਰੋਸੈਸਰ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਸੰਚਾਰ ਲਾਈਨਾਂ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਾਈ ਸਪੀਡ ਬੱਸਾਂ ਜਾਂ ਟੈਲੀਫੋਨ ਲਾਈਨਾਂ) ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰੋਸੈਸਰ ਨੂੰ ਲੂਜ਼ਲੀ ਕਪਲਡ ਸਿਸਟਮ ਜਾਂ ਡਿਸਟਰੀਬਿਊਟਿਡ ਸਿਸਟਮ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਡਿਸਟਰੀਬਿਊਟਿਡ ਸਿਸਟਮ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋਸੈਸਰ ਆਕਾਰ ਅਤੇ ਕੰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰੋਸੈਸਰ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਸਾਈਟ, ਨੋਡਜ਼ ਜਾਂ ਕੰਪਿਊਟਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਡਿਸਟਰੀਬਿਊਟਿਡ ਸਿਸਟਮ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ:-

- ਰਿਸੋਰਸ ਸ਼ੇਅਰਿੰਗ ਸੁਵਿੱਧਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਯੂਜ਼ਰ ਇੱਕ ਸਾਈਟ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਥਾਂ ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਰਿਸੋਰਸ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਮੇਲ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਡਾਟੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਥਾਂ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਥਾਂ ਤੇ ਤੇਜ਼ ਰਫਤਾਰ ਨਾਲ ਟਰਾਂਸਫਰ

ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

- ਡਿਸਟਰੀਬਿਊਟਡ ਸਿਸਟਮ ਵਿੱਚ ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਸਾਈਟ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਬੰਦ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਦੂਜੀਆਂ ਸਾਈਟ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਚਲਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।
- ਗ੍ਰਾਹਕ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਸੁਵਿਧਾ।
- ਹੋਸਟ ਕੰਪਿਊਟਰ ਤੇ ਲੋਡ ਵਿੱਚ ਕਮੀ।
- ਡਾਟਾ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਦੇਰੀ ਵਿੱਚ ਕਮੀ।

6.2.4 ਨੈਟਵਰਕ ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ (Network operating System)

ਇੱਕ ਨੈਟਵਰਕ ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਸਰਵਰ ਤੇ ਚਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਵਰ ਨੂੰ ਡਾਟਾ, ਯੂਜ਼ਰ, ਗਰੁੱਪ, ਸੁਰੱਖਿਆ, ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨੈਟਵਰਕਿੰਗ ਫੰਕਸ਼ਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਨੈਟਵਰਕ ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਵ ਇੱਕ ਨੈਟਵਰਕ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਲਟੀਪਲ ਕੰਪਿਊਟਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਲੋਕਲ ਏਰੀਆ ਨੈਟਵਰਕ, ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਨੈਟਵਰਕ ਜਾਂ ਹੋਰ ਨੈਟਵਰਕ, ਨੂੰ ਫਾਈਲਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣਾ ਹੈ।

ਨੈਟਵਰਕ ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ:- Microsoft Windows Server 2003, Microsoft Windows Server 2008, UNIX, Linux, Mac OS X, Novell NetWare, ਅਤੇ BSD ਆਦਿ।

ਨੈਟਵਰਕ ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਲਾਭ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਹਨ:-

- ਸੈਟਰਲਾਈਜ਼ਡ ਸਰਵਰ ਬਹੁਤ ਸਥਿਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
- ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਰਵਰ ਰਾਹੀਂ ਮੈਨੇਜ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
- ਨਵੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਅਤੇ ਹਾਰਡਵੇਅਰ ਨੂੰ ਅਪਗਰੇਡ ਸਿਸਟਮ ਰਾਹੀਂ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ਸਰਵਰ ਨੂੰ ਵੱਖਰੀ ਲੋਕੇਸ਼ਨ ਤੇ ਰਿਮੋਟ ਅਕਸੈਸ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੈ।

ਨੈਟਵਰਕ ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਦੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਹਾਨੀਆਂ ਹਨ:-

- ਸਰਵਰ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣਾ ਅਤੇ ਚਲਾਉਣਾ ਕਾਫੀ ਮਹਿੰਗਾ ਹੈ।
- ਕਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸੈਟਰਲ ਲੋਕੇਸ਼ਨ ਸਰਵਰ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।
- ਰੈਗੂਲਰ ਰੱਖ-ਰਖਾਵ ਅਤੇ ਅਪਡੇਟ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

6.2.5 ਰੀਅਲ ਟਾਈਮ ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ (Real Time operating System)

ਰੀਅਲ ਟਾਈਮ ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਡਾਟਾ ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਨਪੁੱਟ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਜੇ ਸਮਾਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਛੋਟਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਸਿਸਟਮ ਰਾਹੀਂ ਇਨਪੁੱਟ ਲੈਣ ਅਤੇ ਅਪਡੇਟਿਡ ਸੂਚਨਾ ਨੂੰ ਡਿਸਪਲੇ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਜੇ ਸਮਾਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਰਿਸਪਾਂਸ ਟਾਈਮ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਵਿੱਚ ਰਿਸਪਾਂਸ ਟਾਈਮ ਆਨਲਾਈਨ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਰੀਅਲ ਟਾਈਮ ਸਿਸਟਮ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦ ਡਾਟੇ ਦੇ ਫਲੇ ਜਾਂ ਪ੍ਰੋਸੈਸਰ ਦੇ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਲੱਗਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ ਨਾ ਬਦਲਣ ਯੋਗ ਹੋਵੇ। ਰੀਅਲ ਟਾਈਮ ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਵਿੱਚ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਸਥਿਰ ਸਮਾਂ ਨਿਯਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ ਵਿਗਿਆਨਿਕ ਤਜਰਬੇ, ਮੈਡੀਕਲ ਇਮੇਜਿੰਗ ਸਿਸਟਮ, ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਕੰਟਰੋਲ ਸਿਸਟਮ, ਹਥਿਆਰ ਸਿਸਟਮ (weapon system), ਰੋਬੋਟ ਅਤੇ ਏਅਰ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਕੰਟਰੋਲ ਸਿਸਟਮ ਆਦਿ ਹੈ।

6.3 ਡਾਸ ਅਤੇ ਵਿੰਡੋਜ਼ ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ

ਡਿਸਕ ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਡਾਸ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਈਕਰੋਸੋਫਟ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰੋਡਕਟ ਹੈ ਜੋ ਸਾਲ 1981 ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਇਹ ਮਾਈਕਰੋਸੋਫਟ ਵਿੰਡੋਜ਼ ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਦਾ ਅਹਿਮ ਭਾਗ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਡਾਸ Prompt ਚਲਾਉਣ ਅਤੇ ਫਾਈਲਾਂ ਅਤੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰੀਆਂ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕਮਾਂਡ ਹੈ Start> Run > Cmd ਟਾਈਪ ਕਰਕੇ ਐਂਟਰ ਬਟਨ ਦਬਾਓ।

ਵਿੰਡੋਜ਼ ਮਾਈਕਰੋਸਾਫਟ ਰਾਹੀਂ ਪਰਸਨਲ ਕੰਪਿਊਟਰ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਉੱਨਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਸ਼ਹੂਰ ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਦੀ ਲੜੀ ਹੈ। ਵਿੰਡੋਜ਼ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਐਡੀਸ਼ਨ ਸਾਲ 1985 ਵਿੱਚ ਬੀਜਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ 16 ਬਿਟ ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਡਾਸ 5.0 ਤੇ ਚੱਲਦਾ ਸੀ। 1985 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਮਾਈਕਰੋਸੋਫਟ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਵਿੰਡੋਜ਼ ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਖਾਸ ਵਿੰਡੋਜ਼ 98, ਵਿੰਡੋਜ਼ 2000 ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ, ਵਿੰਡੋਜ਼ ਐਕਸ.ਪੀ., ਵਿੰਡੋਜ਼ ਵਿਸਟਾ ਅਤੇ ਵਿੰਡੋਜ਼ 7 ਹਨ। ਜੇਕਰ ਅੰਤਰ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਡਾਸ ਅਤੇ ਵਿੰਡੋਜ਼ ਵਚਿਕਾਰ 5 ਮੁੱਖ ਅੰਤਰ ਹਨ।

DOS(ਡਾਸ)	WINDOWS (ਵਿੰਡੋਜ਼)
ਸਿੰਗਲ ਯੂਜ਼ਰ	ਮਲਟੀਯੂਜ਼ਰ
ਸਿੰਗਲ ਟਾਸਕਿੰਗ	ਮਲਟੀਟਾਸਕਿੰਗ
ਇਹ ਟਾਈਮ ਸ਼ੇਅਰਿੰਗ ਨਹੀਂ ਹੈ।	ਇਹ ਟਾਈਮ ਸ਼ੇਅਰਿੰਗ ਹੈ।
ਇਨਪੁੱਟ ਯੰਤਰ ਕੀ-ਬੋਰਡ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।	ਸਟੈਂਡਰਡ ਇਨਪੁੱਟ ਯੰਤਰ ਕੀ-ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਮਾਊਸ ਹਨ।
ਕਰੈਕਟਰ ਯੂਜ਼ਰ ਇੰਟਰਫੇਸ	ਗ੍ਰਾਫਿਕਲ ਯੂਜ਼ਰ ਇੰਟਰਫੇਸ

6.4 ਲਾਇਨੈਕਸ (Linux)

ਲਾਇਨੈਕਸ ਯੂਨਿਕਸ ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਦਾ ਇੱਕ ਮਸ਼ਹੂਰ ਵਰਜਨ ਹੈ। ਇਹ ਓਪਨ ਸੋਰਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਸੋਰਸ ਕੋਡ ਮੁਫਤ ਉਪਲਬਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਫਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਯੂਨਿਕਸ ਦੀਆਂ ਜਟਿਲਤਾ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਲਾਇਨੈਕਸ ਨੂੰ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲਿਸਟ ਯੂਨਿਕਸ (UNIX) ਵਾਂਗ ਹੀ ਹੈ।

6.4.1 ਬੇਸਿਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ (Basic Features)

ਲਾਇਨੈਕਸ ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਖਾਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ:-

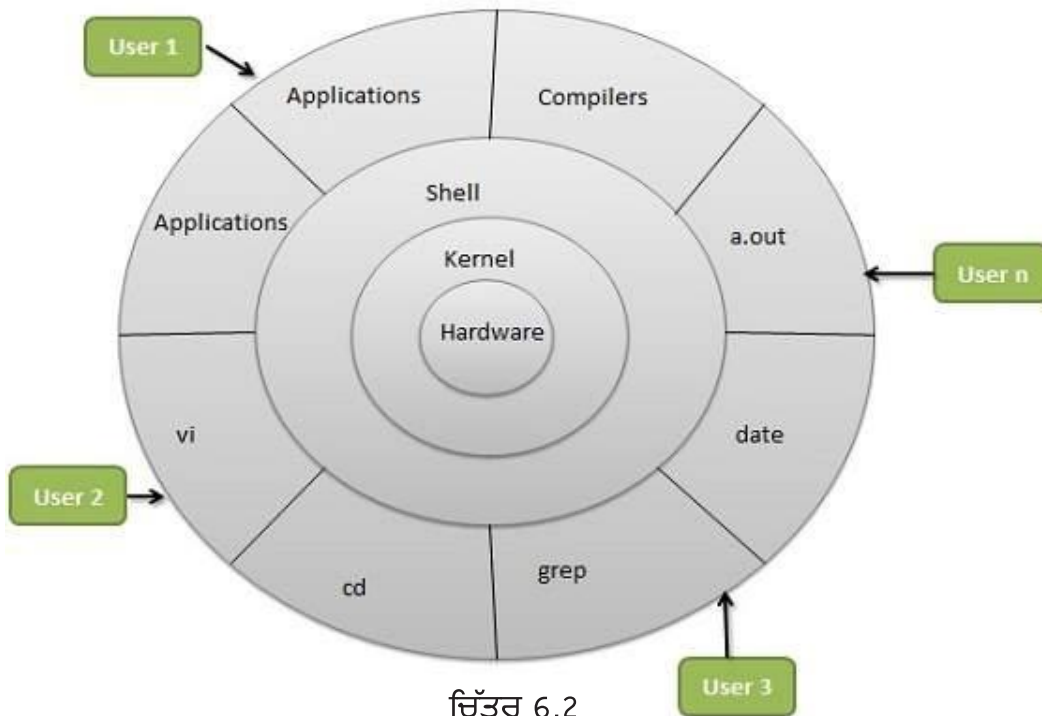
- **ਪੋਰਟੇਬਲ:-** ਇਹ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮ ਦੇ ਹਾਰਡਵੇਅਰ ਤੇ ਇੱਕ ਹੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਲਾਇਨੈਕਸ ਕਰਨਲ ਅਤੇ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਿਸੀ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਹਾਰਡਵੇਅਰ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਤੇ ਇੰਸਟਾਲੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਪੋਰਟ ਕਰਦਾ ਹੈ।
- **ਓਪਨ ਸੋਰਸ :-** ਲਾਇਨੈਕਸ ਸੋਰਸ ਕੋਡ ਮੁਫਤ ਉੱਪਲਬਧ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸੰਸਥਾਂ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਡਵੈਲਪਮੈਂਟ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਹੈ। ਲਾਇਨੈਕਸ ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਮਲਟੀਪਲ ਟੀਮਾਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਲਗਾਤਾਰ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।
- **ਮਲਟੀਯੂਜ਼ਰ:-** ਲਾਇਨੈਕਸ ਇੱਕ ਮਲਟੀਯੂਜ਼ਰ ਸਿਸਟਮ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਯੂਜ਼ਰ ਇੱਕ ਹੀ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਸਿਸਟਮ ਰਿਸੋਰਸ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਮਰੀ / ਰੈਮ / ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਵਰਤ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- **ਮਲਟੀਪ੍ਰੋਗਰਾਮਿੰਗ:-** ਲਾਇਨੈਕਸ ਇੱਕ ਮਲਟੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਹੀ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਮਲਟੀਪਲ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨਾਂ ਚੱਲ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।
- **ਹਰਾਰਕੀਕਲ ਫਾਈਲ ਸਿਸਟਮ:-** ਲਾਇਨੈਕਸ ਇੱਕ ਸਟੈਂਡਰਡ ਫਾਈਲ ਸਟਰਕਚਰ ਅਧੀਨ ਸਿਸਟਮ

ਫਾਈਲਾਂ/ਯੂਜ਼ਰ ਫਾਈਲਾਂ ਨੂੰ ਅਰੇਜ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਫਾਈਲਾਂ ਅਤੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰੀਆਂ ਇੱਕ ਟਰੀ(tree) ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

- ਸ਼ੈਲ (Shell):-ਲਾਈਨੈਕਸ ਇੱਕ ਖਾਸ ਇੰਟਰਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਦੀਆਂ ਕਮਾਂਡਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਆਪਰੇਸ਼ਨ,ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਆਦਿ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।
- ਸੁਰੱਖਿਆ:- ਲਾਈਨੈਕਸ ਈ ਇੰਟਰਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਯੂਜ਼ਰ ਨੂੰ ਖਾਸ ਅਧਿਕਾਰ ਅਧੀਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਾਸਵਰਡ ਪਰੋਟੈਕਸ਼ਨ/ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਫਾਈਲਾਂ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨਾ ਡਾਟੇ ਨੂੰ ਇੰਨਕਰਪਸ਼ਨ ਕਰਨਾ।

6.4.2 ਆਰਕੀਟੈਕਚਰ (Architecture)

ਹੇਠਾਂ ਬਣੀ ਉਦਹਾਰਣ ਇੱਕ ਲਾਈਨੈਕਸ ਸਿਸਟਮ ਦਾ ਆਰਕੀਟੈਚਰ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਚਿੱਤਰ 6.2

ਲਾਈਨੈਕਸ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਆਰਕੀਟੈਚਰ ਵਿੱਚ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਪਰਤਾਂ (ਲੇਅਰਾਂ) ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। –

- **ਹਾਰਡਵੇਅਰ (Hardware)** ਲੇਅਰ ਇਸ ਲੇਅਰ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਪੈਰੀਫਰਿਲ ਯੰਤਰ (devices) ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂਕਿ ਰੈਮ/ਹਾਰਡ ਡਿਸਕ ਡਰਾਈਵ ਆਦਿ।
- **ਕਰਨਲ (Kernel):-** ਇਹ ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਦਾ ਕੋਰ ਕੰਪੋਨੈਂਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਤੇ ਹਾਰਡ ਵੇਅਰ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਪਰ ਲੇਅਰ ਕੰਪੋਨੈਂਟਸ ਨੂੰ ਲੇਅਰ ਲੇਵਲ ਸਰਵਿਸ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।
- **ਸ਼ੈਲ (Shell):-** ਕਰਨਲ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਕੇ ਇਹ ਯੂਜ਼ਰ ਤੋਂ ਕਰਨਲ ਦੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਫੰਕਸ਼ਨ ਨੂੰ ਛੁਪਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ੈਲ ਯੂਜ਼ਰ ਤੋਂ ਕਮਾਂਡਜ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਰਨਲ ਦੇ ਫੰਕਸ਼ਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੀ ਹੈ।
- **ਯੂਟੀਲਿਟੀ (Utility):-** ਯੂਟੀਲਿਟੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਯੂਜ਼ਰ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਫੰਕਸ਼ਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦੀ ਹੈ।

6.5 ਕੰਪਿਊਟਰ ਸੁਰੱਖਿਆ

ਕੰਪਿਊਟਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ ਜੋ ਸਾਡੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਤੇ ਅਣ-ਅਧਿਕਾਰਤ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਚੈੱਕ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਰੋਕਦੀ ਹੈ। ਰੋਕਥਾਮ(prevention) ਦੇ ਮਾਪ ਸਾਡੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੇ ਕਿਸੀ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਅਣ-ਅਧਿਕਾਰਤ ਯੂਜ਼ਰ (ਹੈਕਰ) ਵੱਲੋਂ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਵਿੱਚ ਸਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਡਿਟੈਕਸ਼ਨ ਸਾਡੀ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੀ ਵੱਲੋਂ ਸਾਡੇ ਸਿਸਟਮ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜੇਕਰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕੀ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਡੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੇ ਹਰੇਕ ਕੰਮਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬੈਂਕਿੰਗ ਅਤੇ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਖਰਚ ਅਤੇ ਕਿਸੀ ਹੋਰ ਨਾਲ ਈ-ਮੇਲ ਜਾਂ ਚੈਟ ਰਾਹੀਂ ਸੰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਆਦਿ ਲਈ ਅਹਿਮ ਜ਼ਰੂਰਤ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪਸੀ ਸੰਚਾਰ ਨੂੰ ਟਾਪ-ਸਿਕਰੇਟ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ, ਜਿਸਦਾ ਤਰ ਅਸੀਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਕਿ ਅਜਨਬੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸਾਡੀ ਈ-ਮੇਲ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ, ਸਾਡੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੂਜੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਨੂੰ ਹੈਕ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਣ, ਸਾਡੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਤੋਂ ਕਿਸੀ ਹੋਰ ਨੂੰ ਝੂਠੀਆਂ ਈ-ਮੇਲ ਭੇਜਣ ਜਾਂ ਸਾਡੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਵਿੱਚ ਸਟੋਰ ਸਾਡੀ ਨਿੱਜੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ।

ਹੈਕਰ ਸਾਡੀ ਪਹਿਚਾਣ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਉਹ ਸਾਡੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਤੇ ਆਪਣਾ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਸਾਡੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਤੇ ਅਟੈਕ ਕਰ ਸਕਣ।

ਹੈਕਰ ਵੱਲੋਂ ਸਾਡੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਆਪਣੀ ਅਸਲ ਲੋਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਛੁਪਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਸਰਕਾਰੀ ਜਾਂ ਵਿੱਤੀ ਸਿਸਟਮ ਵਾਲੇ ਉੱਚ ਪਰੋਫਾਇਲ ਵਾਲੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਤੇ ਅਟੈਕ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹੈਕਰ ਕੋਲ ਸਾਡੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹਰ ਐਕਸ਼ਨ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸਾਡੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਵਿੱਚ ਪਏ ਡਾਟੇ ਨੂੰ ਬਦਲ ਕੇ ਜਾਂ ਸਾਡੀ ਹਾਰਡ ਡਿਸਕ ਨੂੰ ਰੀ-ਫੋਰਮਟ ਕਰਕੇ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਵਰਤਣ ਵਾਲੇ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਸਕਿਊਰਟੀ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪਹਿਲੂ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਧਮਕੀਆਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸੂਚਨਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਸੰਬੰਧੀ ਕੁਝ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਟਿਪਸ ਬਾਰੇ ਵਰਨਣ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।

6.5.1 ਨਵੀਨਤਮ ਐਂਟੀ-ਵਾਇਰਸ

ਨਵੇਂ ਖਤਰੇ(threats) ਅਤੇ ਵਾਇਰਸ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਇਜਾਦ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਐਂਟੀ-ਵਾਇਰਸ ਦੀ ਨਵੀਨਤਮ ਵਰਜਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਐਂਟੀ-ਵਾਇਰਸ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਨੂੰ ਜਿਆਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਨਵੇਂ ਅਪਡੇਟਸ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਅਪਡੇਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਐਂਟੀਵਾਇਰਸ ਉਪਲਬਧ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਮੁਫਤ ਅਤੇ ਅਦਾਇਗੀ ਯੋਗ ਹਨ।

6.5.2 ਐਂਟੀ-ਸਪਾਈਵੇਅਰ ਸਾਫਟਵੇਅਰ

ਇਕੱਲਾ ਐਂਟੀ-ਵਾਇਰਸ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਹੀ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਸੁਰੱਖਿਆ ਖਤਰਿਆਂ(threats) ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰਹਿਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਐਂਟੀ-ਸਪਾਈਵੇਅਰ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਸਪਾਈਵੇਅਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਾਈਰਸ ਤੋਂ ਅਲੱਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਵਾਇਰਸ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਾਡੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਵਿੱਚ ਪਏ ਡਾਟਾ ਜਾਂ ਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਕਰੱਪਟ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਬਲਕਿ ਇਹ ਸਾਡੇ ਸਿਸਟਮ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਇੰਸਟਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਸਿਸਟਮ ਵਿੱਚ ਸਟੋਰ ਪਾਸਵਰਡ, ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਦੇ ਨੰਬਰ ਆਪਣੇ ਸਰਵਰ ਤੇ ਭੇਜਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਆਪਣੇ ਸਿਸਟਮ ਵਿੱਚੋਂ ਸਪਾਈਵੇਅਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਅਤੇ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਨਵੀਨਤਮ ਐਂਟੀ ਸਪਾਈਵੇਅਰ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

6.5.3 ਪਾਸਵਰਡ ਪ੍ਰੋਟੈਕਸ਼ਨ

ਪਾਸਵਰਡ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਨ-ਲਾਈਨ ਖਾਤਿਆਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪਹਿਲੂ ਹੈ। ਇਹ ਆਨ-ਲਾਈਨ ਖਾਤਿਆਂ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਅਤੇ ਖਾਤੇ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਕਈ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਖਰੀਦਦਾਰੀ, ਈ-ਮੇਲ ਅਤੇ ਆਨ-ਲਾਈਨ ਟ੍ਰਾਂਜੈਕਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਪਾਸਵਰਡ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣਾ ਆਪਣੇ ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਹੈ। ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਖਾਤਿਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਾਸਵਰਡ ਨਾ ਰੱਖੋ। ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਬੁਝਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਪਾਸਵਰਡ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਪਣਾ ਨਿੱਜੀ ਮੋਬਾਇਲ ਨੰਬਰ ਜਾਂ ਜਨਮ ਤਾਰੀਖ ਆਦਿ ਨਾ ਰੱਖੋ। ਆਪਣਾ ਪਾਸਵਰਡ ਵੱਧ ਅੱਖਰਾਂ ਵਾਲਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅੱਖਰ ਅਤੇ ਨੰਬਰ ਅਤੇ ਹੋ ਸਕੇ ਤਾਂ ਕੁਝ ਖਾਸ ਕਰੈਕਟਰ ਨਾਲ ਮਲਿਆ ਕੇ ਰੱਖੋ। ਆਪਣੇ ਪਾਸਵਰਡ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਵੈਬਸਾਈਟਾਂ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਵੈਬ ਪੇਜ ਖੋਲ੍ਹੋ ਅਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਈ-ਮੇਲ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਲਿੰਕ ਜਾਂ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਰਾਹੀਂ ਨਾ ਖੋਲ੍ਹੋ।

6.5.4 ਨਵੀਨਤਮ ਅਪਡੇਟਸ ਅਤੇ ਪੈਚ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ

ਸਾਡੇ ਸਿਸਟਮ ਵਿੱਚ ਇੰਸਟਾਲ ਕੀਤਾ ਕੋਈ ਵੀ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਪਰਫੈਕਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਆਪਣੇ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਤੇ ਨਵੀਨਤਮ ਅਪਡੇਟ ਅਤੇ ਪੈਚ ਅਪਲਾਈ ਕਰਦੇ ਰਹੋ। ਇਹ ਅਪਡੇਟ ਅਤੇ ਪੈਚ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

6.5.5 ਫਾਈਰਵਾਲ

ਜੇਕਰ ਹੋ ਸਕੇ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਹੈਕਰਾਂ ਦੇ ਅਟੈਕ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਫਾਈਰਵਾਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ। ਫਾਈਰਵਾਲ ਸਾਡੇ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਅਣ-ਅਧਿਕਾਰਤ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਟਰੈਫਿਕ ਨੂੰ ਬਲੋਕ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਫਾਈਰਵਾਲ ਸਾਨੂੰ ਇੰਟਰਨੈਟ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਰਤਣ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਸਿਸਟਮ ਤੋਂ ਅਣ-ਅਧਿਕਾਰਤ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਯੋਗ ਗੱਲਾਂ

1. ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਇੱਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਯੂਜ਼ਰ ਅਤੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਹਾਰਡਵੇਅਰ ਵਿਚਕਾਰ ਇੰਟਰਫੇਸ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ।
2. ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਯੂਜ਼ਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤੋਂ ਸਿਸਟਮ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤੱਕ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰਿੰਟਰ-ਸਪੂਲਰ, ਨੇਮਸਰਵਰ, ਫਾਇਲ ਸਰਵਰ ਆਦਿ। ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪ੍ਰੋਸੈਸ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
3. ਇੱਕ ਫਾਈਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕੰਪਿਊਟਰ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਸਟੋਰ ਕਰਨ ਲਈ ਫਾਈਲਾਂ ਨੂੰ ਡਿਸਕ (ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਟੋਰੇਜ) ਤੇ ਸਟੋਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।
4. ਟਾਈਮ-ਸ਼ੇਅਰਿੰਗ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਤਕਨੀਕ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਟਰਮੀਨਲ ਤੇ ਬੈਠੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੀ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।
5. ਰੀਅਲ ਟਾਈਮ ਸਿਸਟਮ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦ ਡਾਟੇ ਦੇ ਫਲੇ ਜਾਂ ਪ੍ਰੋਸੈਸਰ ਦੇ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਲੱਗਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ ਨਾ ਬਦਲਣ ਯੋਗ ਹੋਵੇ।
6. ਲਾਈਨੈਕਸ ਯੂਨਿਕਸ ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਦਾ ਇੱਕ ਮਸ਼ਹੂਰ ਵਰਜਨ ਹੈ। ਇਹ ਓਪਨ ਸੋਰਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਸੋਰਸ ਕੋਡ ਮੁਫਤ ਉਪਲਬਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
7. ਕੰਪਿਊਟਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ ਜੋ ਸਾਡੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਤੇ ਅਣ-ਅਧਿਕਾਰਤ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਚੈੱਕ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਰੋਕਦੀ ਹੈ।

ਅਭਿਆਸ

1. ਬਹੁ-ਪੱਖੀ ਪਸੰਦ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

- 1) ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਕੀ ਹੈ
 - a. ਟਰਮੀਨਲ
 - b. ਸਾਫਟਵੇਅਰ
 - c. ਸਟੋਰੇਜ ਸਿਸਟਮ
 - d. ਪ੍ਰੋਸੈਸਰ
- 2) ਟਾਈਮ ਸ਼ੇਅਰਿੰਗ ਇਕ ਤਕਨੀਕ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।
 - a. ਕਈ ਯੂਜ਼ਰ
 - b. ਇੱਕ ਯੂਜ਼ਰ
 - c. ਦੋ ਯੂਜ਼ਰ
 - d. ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ
- 3) ਇੱਕ ਹੀ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਮਲਟੀਪਲ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਰਨ ਕਰਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ
 - a. ਮਲਟੀ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ
 - b. ਮਲਟੀ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ
 - c. ਮਲਟੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਿੰਗ
 - d. ਮਲਟੀ ਟਾਈਮਿੰਗ
- 4) ਇੱਕ ਹੀ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਹਾਰਡਵੇਅਰ ਤੇ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ
 - a. ਓਪਨ ਸੋਰਸ
 - b. ਪੋਰਟੇਬਲਿਟੀ
 - c. ਸੈਲ
 - d. ਸੁਰੱਖਿਆ
- 5) ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਯੂਜ਼ਰ ਕੰਪਿਊਟਰ ਤੇ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ
 - a. ਬੈਚ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਸਿਸਟਮ
 - b. ਟਾਈਮ ਸ਼ੇਅਰਿੰਗ ਸਿਸਟਮ
 - c. ਨੈਟਵਰਕ ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ
 - d. ਡਿਸਟਰੀਬਿਊਟਡ ਸਿਸਟਮ
- 6) ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਰਤਣ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਸਿਸਟਮ ਤੇ ਅਣ-ਅਧਿਕਾਰਤ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।
 - (a) ਐਂਟੀ-ਵਾਇਰਸ (b) ਸੁਰੱਖਿਆ
 - (c) ਫਾਇਰਵਾਲ (d) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ
- 7) ਇਹ ਯੂਜ਼ਰ ਤੋਂ ਕਰਨਲ ਦੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਫੰਕਸ਼ਨ ਨੂੰ ਛੁਪਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।
 - a. ਸੈਲ
 - b. ਹਾਰਡਵੇਅਰ ਲੇਅਰ
 - c. HDD
 - d. ਕਰਨਲ
- 8) ਇਹ ਇੱਕ ਸਟੈਂਡਰਡ ਫਾਈਲ ਸਟਰਕਚਰ ਅਧੀਨ ਸਿਸਟਮ

ਫਾਈਲਾਂ, ਯੂਜ਼ਰ ਫਾਈਲਾਂ ਨੂੰ ਅਰੋਜ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ।

- (a) ਟਰਮੀਨਲ (b) ਸਾਫਟਵੇਅਰ
- (c) ਸਟੋਰੇਜ ਸਿਸਟਮ (d) ਪ੍ਰੋਸੈਸਰ

9) ਇੱਕ ਸਿਸਟਮ ਰਾਹੀਂ ਇਨਪੁੱਟ ਲੈਣ ਅਤੇ ਅਪਡੇਟਿਡ ਸੂਚਨਾ ਨੂੰ ਡਿਸਪਲੇ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਜੋ ਸਮਾਂ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

- (a) ਰਿਸਪਾਂਸ ਟਾਈਮ (Response Time)
- (b) ਐਕਸੈਸ ਟਾਈਮ (Access time)
- (c) ਆਉਟਪੁੱਟ ਟਾਈਮ (Output time)
- (d) ਟੋਟਲ ਟਾਈਮ (Total time)

10) ਇਸ ਸਿਸਟਮ ਵਿੱਚ ਸਰਵਰ ਨੂੰ ਵੱਖਰੀ ਲੋਕੇਸ਼ਨ ਤੇ ਰਿਮੋਟ ਐਕਸੈਸ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੈ।

- (a) ਬੈਚ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਸਿਸਟਮ
- (b) ਟਾਈਮ ਸ਼ੇਅਰਿੰਗ ਸਿਸਟਮ
- (c) ਨੈਟਵਰਕ ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ
- (d) ਡਿਸਟਰੀਬਿਊਟਡ ਸਿਸਟਮ

ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਭਰੋ :-

- 1) ਇੱਕ _____ ਸੰਬੰਧਤ _____ ਦੇ ਇੱਕ ਨੂੰ ਪਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। _____
- 2) _____ ਸਿਸਟਮ ਮਲਟੀਪਲ ਰਿਅਲ ਟਾਈਮ _____ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਮਲਟੀਪਲ ਯੂਜ਼ਰ ਨੂੰ ਸਰਵ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਮਲਟੀਪਲ ਸੈਂਟਰਲ ਪ੍ਰੋਸੈਸਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ।
- 3) _____ ਆਪਣੇ ਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਅਣ-ਅਧਿਕਾਰਿਤ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ _____ ਅਤੇ ਰੋਕਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ।
- 4) _____ ਆਨ-ਲਾਈਨ ਖਾਤਿਆਂ _____ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਅਤੇ ਖਾਤੇ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਕਈ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਖਰੀਦਦਾਰੀ, ਈ-ਮੇਲ ਅਤੇ ਆਨ-ਲਾਈਨ ਟਰਾਂਜੈਕਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦੇ ਹਨ।
- 5) _____ ਸਿਸਟਮ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦ ਡਾਟੇ _____ ਦੇ ਫਲੇ ਜਾਂ ਪ੍ਰੋਸੈਸਰ ਦੇ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਲੱਗਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ ਜਟਿਲ ਹੋਵੇ

ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ True/False

- 1) ਇੱਕ ਸਿਸਟਮ ਰਾਹੀਂ ਇਨਪੁੱਟ ਲੈਣ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਆਪੇਟਡ ਸੂਚਨਾ ਨੂੰ ਡਿਸਪਲੇ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਜੋ ਸਮਾਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਰਿਸਪਾਂਸ ਟਾਈਮ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ
- 2) ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਸੁਰੱਖਿਆ ਧਮਕੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਕੇਵਲ ਐਂਟੀਵਾਇਰਸ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਕਾਫੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

- 3) ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਯੂਜ਼ਰ ਅਤੇ ਡਿਵਾਇਸ ਡਰਾਈਵਰ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਚਾਰ ਨੂੰ ਮੈਨੇਜ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।
- 4) ਲਾਈਨੈਕਸ ਸੇਰਸ ਕੋਡ ਮੁਫਤ ਉਪਲਬਧ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸੰਸਥਾ ਅਧਾਰਿਤ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਅਧਾਰਿਤ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਹੈ।
- 5) ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਸ਼ਡਿਊਲਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਰਿਸੋਰਸਾਂ ਨੂੰ ਮੈਨੇਜ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸਿਸਟਮ ਦੀਆਂ ਕਮਾਂਡਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

1. ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
2. ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਲਿਖੋ।
3. ਰੀਅਲ ਟਾਈਮ ਅਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ
4. ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਕੀ ਕੰਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਇੱਕ ਸੂਚੀ ਬਣਾਓ।
5. ਕੰਪਿਊਟਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੈ।
6. ਲਾਈਨੈਕਸ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।
7. ਸੁਰੱਖਿਆ (Protection) ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਬਹੁਤ ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

- 1) ਕੰਪਿਊਟਰ ਹਾਰਡਵੇਅਰ ਅਤੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਯੂਜ਼ਰ ਵਿਚਕਾਰ ਇੰਟਰਫੇਸ।
- 2) ਜੋ ਖਾਸ ਹਰਡਵੇਅਰ ਯੰਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਜਟਿਲਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਯੂਜ਼ਰ ਤੋਂ ਛੁੱਪਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।
- 3) ਇੱਕ ਮਕੈਨਿਜ਼ਮ ਜਾਂ ਤਰੀਕਾ ਜੋ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਿਸਟਮ ਰਾਹੀਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਰਿਸੋਰਸਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ, ਪ੍ਰੋਸੈਸ ਜਾਂ ਯੂਜ਼ਰ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।
- 4) ਸਾਡੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਤੇ ਅਣ-ਅਧਿਕਾਰਤ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਜਾਂਚਣਾ ਅਤੇ ਰੋਕਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ।
- 5) ਲਾਈਨੈਕਸ ਇੱਕ ਖਾਸ ਇੰਟਰਪਰੈਟਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਆਪਰੇਟਿੰਗ

ਵੱਡੇ-ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

1. ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
2. ਲਾਈਨੈਕਸ ਦੇ ਆਰਕੀਟੈਕਚਰ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
3. ਕੰਪਿਊਟਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਆਪਣੀ ਸੂਚਨਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਧਮਕੀਆਂ (Security threats) ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨੁਕਤੇ (Important tips) ਦੱਸੋ।
4. ਲਾਈਨੈਕਸ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਕੀ ਹਨ।
5. ਡਾਸ ਅਤੇ ਵਿੰਡੋਜ਼ ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ।

Answers Key

Questions	Multiple Choice	Fill in the Blanks	True or False	Very Short Answer
1	Software	File, Information	True	Operating System
2	Many users	Distributed, Central	False	Drivers
3	Multi programming	Computer Security, Unauthorized	False	Protection
4	Portability	Passwords, Online	True	Computer Security
5	Batch Processing System	Real Time Systems, Rigid	True	Shell
6	Firewall		-	-
7	Shell		-	-
8	Hierarchical		-	-
9	Response Time		-	-
10	Network Operating System		-	-

ਮਾਈਕਰੋਸਾਫਟ ਪਬਲੀਸ਼ਰ -I

ਪਾਠ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ :

- 7.1 ਪਬਲੀਸ਼ਰ ਕੀ ਹੈ?
- 7.2 ਮਾਈਕਰੋਸਾਫਟ ਪਬਲੀਸ਼ਰ 2010
- 7.3 ਪਬਲੀਸ਼ਰ ਕਿਵੇਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੀਏ
- 7.4 ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਬਣਾਉਣੀ
- 7.5 ਫਰੇਮਜ਼ (Frames)
- 7.6 ਪੇਜ ਟੈਪਲੇਟ ਦੇਖਣਾ
- 7.7 ਟੈਪਲੇਟ
- 7.8 ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਸੇਵ ਕਰਨਾ
- 7.9 ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਿੰਟ ਕਰਨਾ

7.1 ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਕੀ ਹੈ?

ਪਬਲੀਸ਼ਰ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਆਕਰਸ਼ਕ ਵਿਗਿਆਪਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਮੱਗਰੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਰਚੇ, ਲੈਟਰ ਹੈੱਡ, ਪੋਸਟਰ, ਕੈਲੇਂਡਰ, ਬੈਨਰ, ਸੱਦਾ-ਪੱਤਰ ਅਤੇ ਨਿਊਜ਼ਲੈਟਰ ਆਦਿ ਨੂੰ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਅਤੇ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੰਮ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਗਿਆਪਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪਬਲੀਸ਼ਰ ਵਿਜਾਰਡ ਅਤੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਗੈਲਰੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ, ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਟੈਪਲੇਟ, ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਿਤ ਮਾਡਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮੋਨੀਟਰ ਤੇ ਉਵੇਂ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਿੰਟ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇਗਾ। ਪਬਲੀਸ਼ਰ ਸਾਡੀ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਛਾਪਣ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਕੁਆਲਿਟੀ ਦੀ ਆਊਟ ਪੁੱਟ ਹਾਸਿਲ ਹੋ ਸਕੇ। ਪਬਲੀਸ਼ਰ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਵੈਬ-ਸਾਈਟਾਂ ਵੀ ਜਲਦੀ ਅਤੇ ਘੱਟ ਖਰਚੇ ਵਿੱਚ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

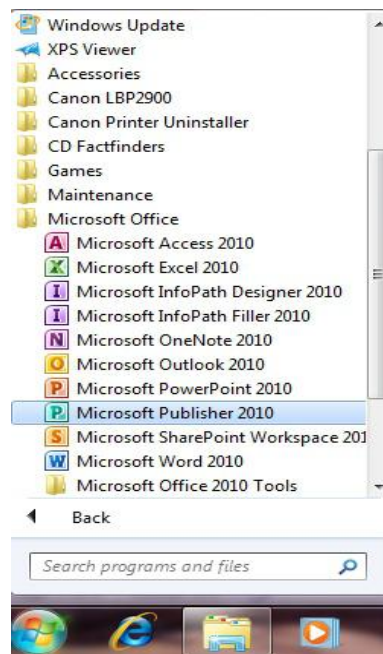
7.2 ਮਾਈਕਰੋਸਾਫਟ ਪਬਲੀਸ਼ਰ 2010

ਪਬਲੀਸ਼ਰ 2010 ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਿਊਜ਼ ਲੈਟਰ, ਵੈੱਬ-ਸਾਈਟਾਂ, ਬ੍ਰੋਸ਼ਰ, ਕੈਟਾਲਾੱਗ, ਫਲਾਇਅਰ, ਸਾਈਨ, ਪੋਸਟ ਕਾਰਡ, ਸੱਦਾ-ਪੱਤਰ, ਗ੍ਰੀਟਿੰਗ ਅਤੇ ਬਿਜ਼ਨਸ ਕਾਰਡ, ਲੈਟਰਹੈੱਡ, ਇਨਵੇਲਪ, ਬਿਜ਼ਨਸ ਫਾਰਮ, ਬੈਨਰ, ਕੈਲੇਂਡਰ, ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਕਰਨ 'ਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। Microsoft Publisher 2010 ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਦਿੱਖ ਵਾਲੀ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਜਲਦੀ ਅਤੇ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਬਲੀਸ਼ਰ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨ ਮਾਰਕਿਟਿੰਗ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ ਸਮੱਗਰੀ ਜੋ ਕਿ

ਪ੍ਰਿੰਟ ਅਤੇ ਮੇਲ ਜਾਂ ਈ-ਮੇਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਬਣਾ ਕੇ, ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਅਤੇ ਪਬਲਿਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਪਬਲੀਸ਼ਰ 2010 ਸਾਨੂੰ ਬਿਲਟ-ਇਨ ਟੈਪਲੇਟ, ਕਸਟਮ- ਟੈਪਲੇਟ ਅਤੇ office. com ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੌਜੂਦ ਟੈਪਲੇਟਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। office. com ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪਬਲੀਸ਼ਰ ਟੈਪਲੇਟ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਊਜ਼ਲੈਟਰ ਅਤੇ ਫਲਾਇਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ।

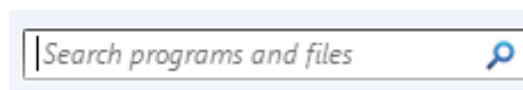
7.3 ਪਬਲੀਸ਼ਰ ਕਿਵੇਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੀਏ ?:

ਪਬਲੀਸ਼ਰ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਦਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰੋ :
start ਮੀਨੂੰ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ all programs 'ਤੇ ਜਾਓ। Microsoft office ਵਿੱਚ Microsoft office publisher 2010 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।

ਚਿੱਤਰ 7.1

1. start ਬਟਨ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
2. Start ਮੀਨੂੰ ਵਿੱਚ ਸਰਚ ਬਾਰ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇਗਾ। ਇਹ Program ਅਤੇ ਫਾਈਲ ਲੱਭਣ ਲਈ ਕੰਮ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

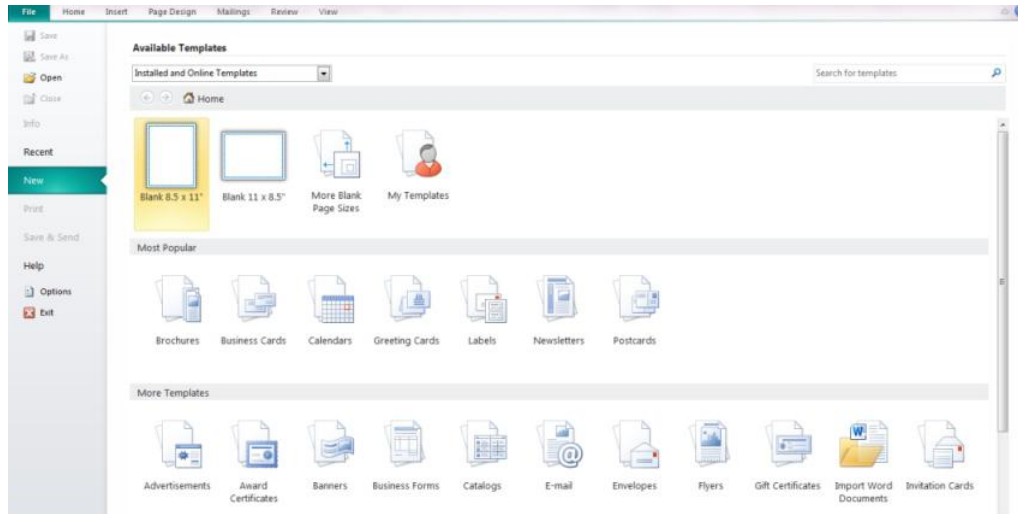

ਚਿੱਤਰ 7.2

3. ਇਸ ਵਿੱਚ Publisher ਜਾਂ Pub ਟਾਈਪ ਕਰੋ ਅਤੇ enter ਕੀਅ ਦਬਾਓ।

ਚਿੱਤਰ 7.3 ਸਰਚ ਬਾਰ

ਚਿੱਤਰ 7.4

7.4 ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਬਣਾਉਣੀ (Creating a Publication):

ਅਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ :

1. Blank (ਖਾਲੀ) ਲੇ-ਆਊਟ ਨਾਲ
2. Installed templates (ਇਨਸਟਾਲਡ ਟੈਪਲੇਟ) ਨਾਲ
3. **online** (ਆਨ-ਲਾਈਨ) ਟੈਪਲੇਟ ਨਾਲ

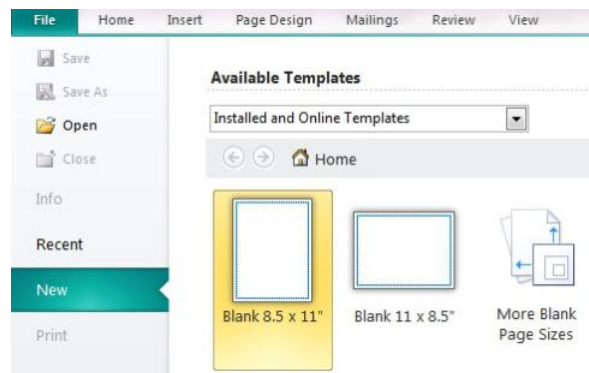
7.4.1 Blank Layout (ਖਾਲੀ-ਲੇ ਆਊਟ) ਨਾਲ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਬਣਾਉਣਾ :

ਖਾਲੀ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੇ ਕਦਮ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ ।

1. File Menu ਮੀਨੂੰ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ। ਫਿਰ, New 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
2. ਮੌਜੂਦਾ ਟੈਪਲੇਟ ਵਿੱਚੋਂ blank publication template 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ ਅਤੇ ਫਿਰ Create 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।

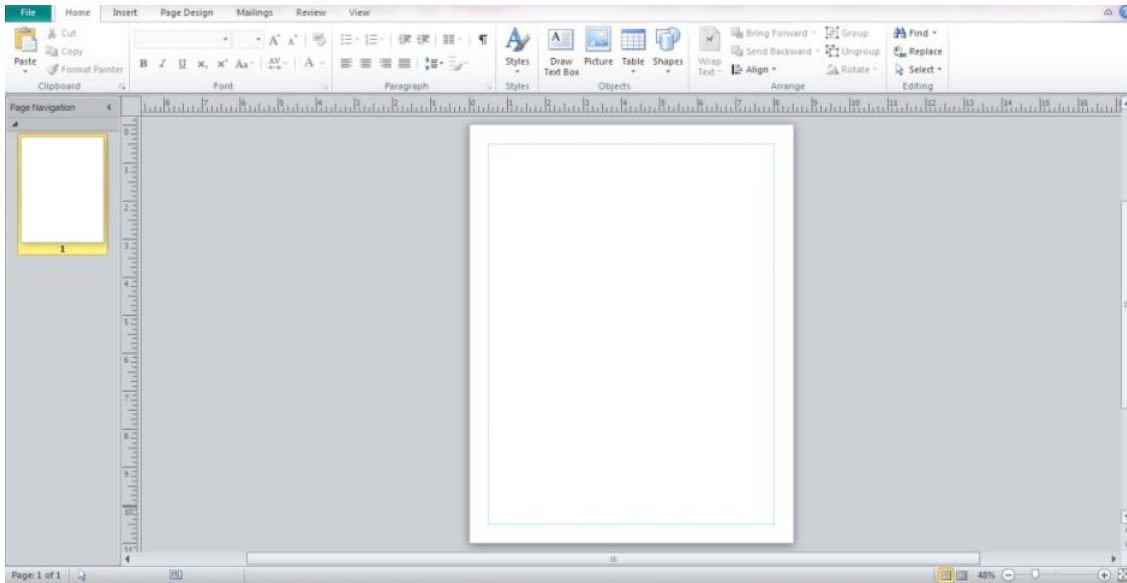
ਨੋਟ :

ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦੇ Blank template ਨੂੰ New publication screen ਦੇ More blank page size 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰ ਕੇ ਚੁਣ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਦਾ ਸਾਈਜ਼ ਆਪਣੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਠੀਕ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇੱਥੇ ਅਸੀਂ Blank 8.5 × 11 ਦਾ ਸਾਈਜ਼ ਚੁਣਿਆ ਹੈ ਜੋਕਿ Potrait ਜਾਂ Landscape ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਚਿੱਤਰ 7.5

3. ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ Blank layout ਵਿੱਚ ਟੈਕਸਟ, ਤਸਵੀਰਾਂ, ਵਰਡ ਆਰਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸ਼ੈਪਸ ਜੋੜ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। Blank layout ਵਿੰਡੋ ਹੇਠਾਂ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਹੈ।

ਚਿੱਤਰ 7.6

4. ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ File ਮੀਨੂੰ ਵਿੱਚ Save ਆਪਸ਼ਨ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ Save ਕਰੋ। Save As dialogue ਬਾਕਸ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇਗਾ। ਆਪਣੀ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਨਾਮ ਟਾਈਪ ਕਰੋ ਅਤੇ ਫੋਲਡਰ ਨੂੰ ਚੁਣੋ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸੇਵ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸੇਵ ਬਣਨ ਉੱਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ। ਇਹ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ .pub ਐਕਸਟੈਨਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸੇਵ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

5. ਹੁਣ File ਮੀਨੂੰ ਵਿੱਚ Close ਬਟਨ ਨੂੰ ਕਲਿੱਕ ਕਰਕੇ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰੋ। ਇੱਕ ਡਾਇਲਾਗ ਬਾਕਸ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇਗਾ, ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਬਦਲਾਵ ਸੇਵ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ Yes ਬਟਨ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ ਜੇਕਰ ਨਹੀਂ ਤਾਂ No ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ। ਪਬਲੀਸ਼ਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨਾਂ ਬੰਦ ਕਰਨੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ File ਮੀਨੂੰ ਵਿੱਚ Exit ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ ਜਾਂ ਟਾਈਟਲ ਬਾਰ 'ਤੇ ਕ੍ਰਾਸ (x) ਬਟਨ ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।

7.4.2 ਪਬਲੀਸ਼ਰ ਵਿੰਡੋ ਤੇ ਕੰਪੋਨੈਂਟਸ

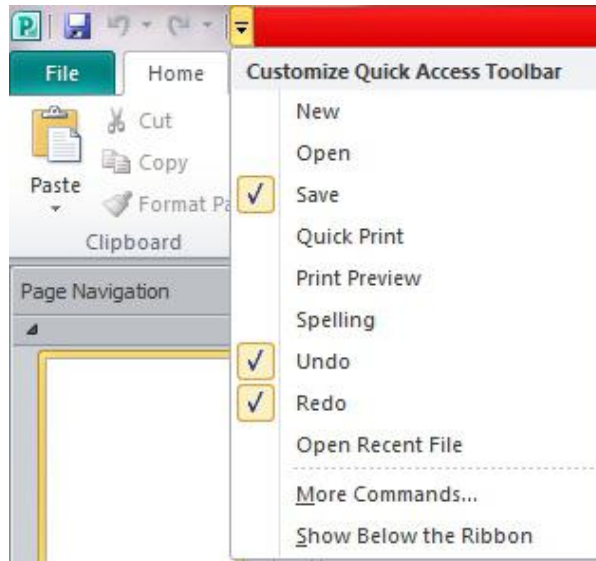
ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਪਬਲੀਸ਼ਰ 2010 ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਤਿੰਨ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕੰਪੋਨੈਂਟਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ :

- 7.4.2.1 ਕਵਿੱਕ ਐਕਸੈਸ ਟੂਲਬਾਰ
- 7.4.2.2 ਰਿਬਨ
- 7.4.2.3 ਫਾਈਲ ਵਿੰਡੋ

7.4.2.1 ਕਵਿੱਕ ਐਕਸੈਸ ਟੂਲਬਾਰ (Quick Access Toolbar)

ਕਵਿੱਕ ਐਕਸੈਸ ਟੂਲਬਾਰ ਕਸਟਮਾਈਜ਼ ਕਰਨ ਯੋਗ ਟੂਲਬਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਕਮਾਡਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਕਵਿੱਕ ਐਕਸੈਸ ਟੂਲਬਾਰ ਨੂੰ ਰਿਬਨ ਦੇ ਉੱਪਰ ਜਾਂ ਹੇਠਾਂ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਕਵਿਕ ਐਕਸੈਸ ਟੂਲਬਾਰ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਬਦਲਣ ਲਈ, ਇਸ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਬਣੇ ਤੀਰ (arrow) ਨੂੰ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ ਅਤੇ Show below the Ribbon ਆਪਸ਼ਨ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਆਈਟਮ, ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਆਈਟਮ ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ Toolbar ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਚਿੱਤਰ 7.7

7.4.2.2 ਰਿਬਨ (Ribbon):

ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਵਾਲੇ ਭਾਗ ਦੇ ਪੈਨਲ ਨੂੰ ਰਿਬਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ 6 ਟੈਬ ਹਨ। Home, Insert, Page Design, Mailings, Review ਅਤੇ View ਹਰੇਕ ਟੈਬ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗਰੁੱਪਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਚਿੱਤਰ 7.8

7.4.2.2.1 ਟੈਬਜ਼ (Tabs):

ਪਬਲੀਸ਼ਰ ਵਿੱਚ ਕੁੱਝ ਬਹੁਤ ਲਾਭਦਾਇਕ Tab ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਈ ਆਪਸ਼ਨਾਂ ਉਪਲਬਧ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਹਰ Tab ਦੇ ਫੀਚਰ ਦੇਖਣ ਲਈ ਉਸ ਟੈਬ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ। ਇੱਥੇ ਹਰ ਟੈਬ ਦੇ ਗਰੁੱਪਸ ਦੀ ਸੂਚੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ :

- Home: Clipboard, Font, Paragraph, Styles, Objects, Arrange, Editing
- Insert: Pages, Tables, Illustrations, Building Blocks, Text, Links, Header & Footer
- Page Design: Template, Page Setup, Layout, Pages, Schemes, Page Background
- Mailing: Start, Write & Insert Fields, Preview Results, Finish

- Review: Proofing, Language
- View: Views, Layout, Show, Zoom, Window

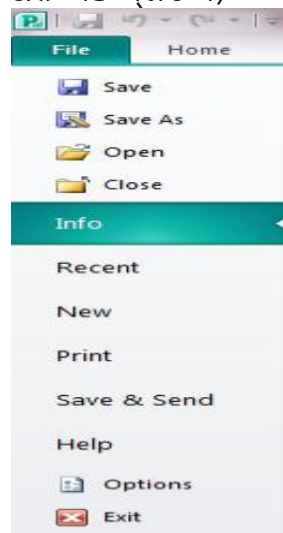
ਨੋਟ :

ਹਰ ਗਰੁੱਪ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਫੀਚਰ ਦੇਖਣ ਲਈ Dialog Box Launcher 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ, ਜੋਕਿ ਹਰ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਹੇਠਾਂ ਵੱਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

7.4.2.3 File Window :

ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ File Menu, 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ info Screen ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਮਿਟ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਅਸੀਂ File Menu, ਤੇ options ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, Screen ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

- Save: ਫਾਈਲ ਨੂੰ 2010 ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੇਵ ਕਰਨ ਲਈ।
- Save As: ਸਾਨੂੰ ਇੱਕ ਅਲੱਗ File Type ਚੁਣਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। (i.e. PDF, Word)
- Open: ਪਬਲੀਸ਼ਰ ਫਾਈਲ ਨੂੰ T ਬਰਾਉਜ਼ ਕਰਨ ਲਈ।
- Close: ਫਾਈਲ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਪਰ ਪਬਲੀਸ਼ਰ ਚੱਲਦਾ ਰਹੇਗਾ।
- Info: : ਬਿਜ਼ਨਸ ਸੂਚਨਾ ਨੂੰ edit ਕਰਨ ਲਈ, ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਚੈਂਕਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂ ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਪ੍ਰਿੰਟ ਸੂਚਨਾ ਸੈੱਟ ਕਰਨ ਲਈ।
- Recent: ਸਾਡੀ ਹੁਣੇ ਹੀ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤੀ ਪਬਲੀਸ਼ਰ ਫਾਈਲਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ।
- New: ਨਵੀਂ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਸਕਰੀਨ।
- Print: ਪ੍ਰਿੰਟ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਸ਼ਨ।
- Save & Send: ਫਾਈਲ ਨੂੰ Save ਅਤੇ email ਕਰਨ ਦੀ ਆਪਸ਼ਨ।
- Help: ਮਾਈਕਰੋਸਾਫਟ ਹੈਲਪ।
- Options: ਡਿਫਾਲਟ ਆਪਸ਼ਨਾਂ ਸੈੱਟ ਕਰਨ ਲਈ।
- Exit: ਪਬਲੀਸ਼ਰ ਬੰਦ ਕਰਨ (ਫਾਈਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ)।

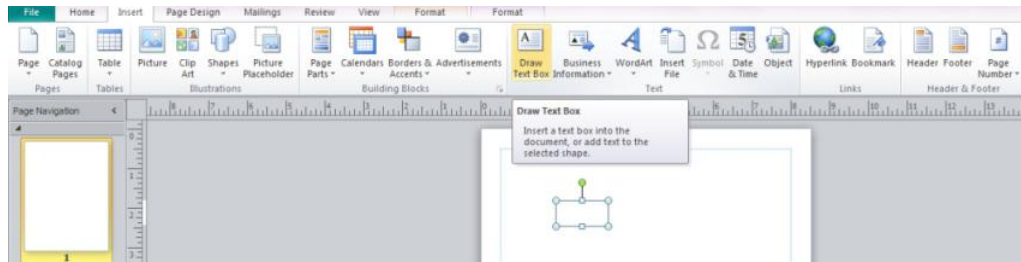

ਚਿੱਤਰ 7.9

7.4.3 ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨਾ (Working in publication):

7.4.3.1 Text ਨੂੰ Add ਕਰਨਾ :

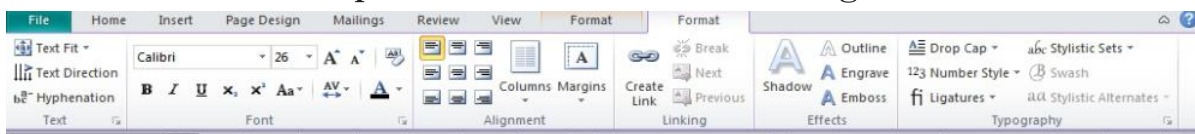
1. Home ਜਾਂ Insert Tab, ਵਿੱਚੋਂ Draw Text Box ਚੁਣੋ।
2. ਕਰਸਰ ਨੂੰ ਪੇਜ 'ਤੇ, ਜਿੱਥੇ ਅਸੀਂ Text Box ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਉੱਥੇ ਰੱਖੋ।
3. ਕਰਸਰ ਨੂੰ ਕਲਿੱਕ ਕਰਕੇ ਖਿੱਚ ਕੇ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦੇ ਨਾਪ ਦੇ Text Box ਨੂੰ ਬਣਾਉ। ਅਸੀਂ Text Box ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਸਾਈਜ਼ ਬਦਲ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।
4. ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਮਾਊਸ ਦਾ Left ਕਲਿੱਕ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ Format Tab ਜਿਸ ਵਿੱਚ Text Box ਦੇ ਹੋਰ ਕਈ ਆਪਸ਼ਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
5. ਹੁਣ Text Box ਵਿੱਚ Text ਟਾਈਪ ਕਰੋ।

ਚਿੱਤਰ 7.10

7.4.3.2 Text ਨੂੰ Edit ਕਰਨਾ:

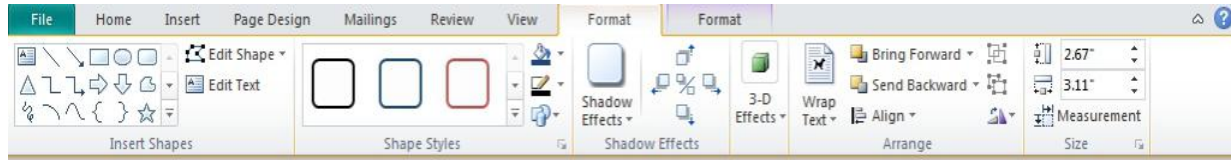
1. ਜਿਸ Text ਨੂੰ ਅਸੀਂ Edit ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਹਾਈਲਾਈਟ (Highlight) ਕਰੋ।
2. ਜੇ ਅਸੀਂ Text Box Tool Format Tab ਤੇ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਲੈਕਟ ਕਰ ਲਉ।
3. Text Group ਦੀਆਂ ਆਪਸ਼ਨਾਂ :
 - a. Text fit ਇਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ Text Box ਵਿੱਚ Text ਕਿਵੇਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਆਪਸ਼ਨਾਂ ਹਨ : Best fit, shrink text on overflow, Grow Text Box to fit, Don not Auto fit.
 - b. Text Direction - Text ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ vertical ਅਤੇ horizontal ਕਰਨ ਲਈ।
 - c. Hyphenation -Text ਦੀ hyphenation ਬਦਲਣ ਲਈ।
4. Font Group ਆਪਸ਼ਨ: Style, Font Size, Bold, Italics, Underline, Text Spacing, ਅਤੇ Color
5. Alignment Group Options: Text Box Alignment, Columns, Margins
6. Effects Group ਆਪਸ਼ਨ: Shadow, Outline, Engrave, Emboss

ਚਿੱਤਰ 7.11

7.4.3.3 Text Box ਦਾ ਸਟਾਈਲ ਬਦਲਣਾ - Text Box ਦਾ ਸਟਾਈਲ ਬਦਲਣ ਲਈ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ steps ਅਪਣਾਉ।

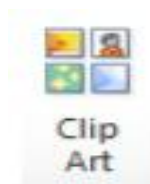
1. Text box 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
2. Format Tab ਤੇ Drawing Tools 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
3. Shape Styles Group Options: ਇਸ ਵਿੱਚ Style, Shape Fill, Shape Outline ਜਾਂ Shape Change Options 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
4. Arrange Group Options: Wrap Text, Bring Forward ਜਾਂ Backward, Rotate 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।

ਚਿੱਤਰ 7.12

7.4.3.4 Clip Art ਨੂੰ ਇਨਸਰਟ ਕਰਨਾ :- ਇਸ ਲਈ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਕਦਮ ਚੁਣੋ ।

1. Insert Tab 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
2. Clip Art 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ। Clip Art window ਸਕਰੀਨ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇਗੀ।
3. keyword ਟਾਈਪ ਕਰੋ।
4. Go 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
5. ਹੁਣ ਨਤੀਜੇ ਵੇਖੋ।
6. ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ clipart, ਲੱਭ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚੋਂ thumbnail ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
7. Clip Art image ਸਾਡੇ ਪੇਜ ਉੱਤੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇਗੀ।

ਚਿੱਤਰ 7.13

7.4.3.5 Picture ਇਨਸਰਟ ਕਰਨਾ:- ਇਸ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਦਮ ਚੁਣੋ ।

1. Home ਜਾਂ Insert tab 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
2. Picture 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
3. ਹੁਣ ਉਸ picture ਦੀ location ਨੂੰ ਬਾਉਂਜ ਕਰੋ ਜਿਹੜੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਕੰਪਿਊਟਰ 'ਤੇ ਸੇਵ ਕੀਤੀ ਹੈ।
4. picture ਨੂੰ Select ਕਰੋ 'ਤੇ Insert 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।

ਚਿੱਤਰ 7.14

7.4.3.6 Shapes ਇਨਸਰਟ ਕਰਨਾ:- ਇਸ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਦਮ ਚੁਣੋ।

1. Home ਜਾਂ Insert tab 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
2. Shapes 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
3. drop down menu ਵਿੱਚੋਂ shape ਨੂੰ ਸਿਲੇਕਟ ਕਰੋ।
4. ਪੇਜ ਉੱਤੇ shape ਨੂੰ ਬਨਾਉਣ ਲਈ ਕਲਿੱਕ ਅਤੇ ਡਰੈਗ ਕਰੋ।
5. ਪੇਜ ਉੱਤੇ shape ਨਜ਼ਰ ਆਵੇਗੀ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ Drawing Tools Format tab ਆ ਜਾਵੇਗੀ।

ਇਸ ਟੈਬ ਨਾਲ ਅਸੀਂ style, fill, outline, ਜਾਂ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਕੁੱਝ edit ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

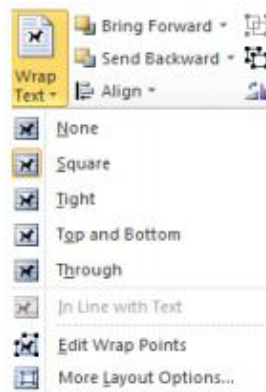

ਚਿੱਤਰ 7.15

7.4.3.7 Text Wrapping: Text wrapping ਉਹ ਤਰੀਕਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ object ਨੂੰ text ਦੇ ਨਾਲ ਪੇਜ ਉੱਤੇ ਸੈਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਦੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ steps ਹਨ।

1. Object ਨੂੰ ਚੁਣੋ।
2. Format tab 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ। (Text Box, Drawing, ਜਾਂ Picture Format).
3. Arrange group, ਵਿੱਚ Wrap Text 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ। ਇਹ, ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰੇਗਾ ਕਿ text ਇੱਕ object ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਕਿਵੇਂ ਅਰੋਜ ਹੋਵੇਗਾ।

ਇਸ ਦੀਆਂ ਆਪਸ਼ਨਾਂ ਹਨ : None, Top & Bottom, Square, Through, Tight, More Layout Options

ਚਿੱਤਰ 7.16

7.4.3.8 Objects ਦਾ ਸਾਈਜ਼ ਬਦਲਣਾ:- ਰੀਸਾਈਜ਼ਿੰਗ (Resizing) ਨਾਲ Objects ਦਾ ਸਾਈਜ਼ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

1. **Object** 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
2. **Resize** ਲਈ ਹੈਂਡਲ ਨੂੰ Click ਅਤੇ ਡਰੈਗ ਕਰੋ।
 - a. ਕਾਰਨਰ ਹੈਂਡਲ, object ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਰ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਰੀਸਾਈਜ਼ ਕਰੇਗਾ।
 - b. box ਦੀਆਂ ਲਾਈਨਾਂ ਦੇ ਉਪਰਲਾ ਹੈਂਡਲ ਆਬਜੈਕਟ ਨੂੰ ਵਰਟੀਕਲੀ ਅਤੇ ਹੋਰੀਜ਼ੋਨਟਲੀ ਖਿੱਚੇਗਾ।
 - c. ਹਰਾ ਹੈਂਡਲ object ਨੂੰ ਘੁਮਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਚਿੱਤਰ 7.17

7.4.3.9 Objects ਨੂੰ Move ਮੂਵ ਕਰਨਾ :

1. Object 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
2. solid line 'ਤੇ ਕਰਸਰ ਰੱਖੋ ਤਾਂ ਕਿ ਸਾਨੂੰ crosshairs ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇ।
3. Object ਨੂੰ ਕਲਿੱਕ ਅਤੇ drag ਕਰਕੇ ਮਨਪਸੰਦ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਲੈ ਜਾਉ।

ਚਿੱਤਰ 7.18

7.4.3.10 Objects ਨੂੰ delete ਕਰਨਾ-ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ object ਨੂੰ delete ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜੇਕਰ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸਾਡੀ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ।

1. Object ਨੂੰ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
2. keyboard 'ਤੇ Delete button ਬਟਨ ਦਬਾਉ।

7.5 ਫਰੇਮ (Frame) :

ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕਈ ਹਿੱਸੇ ਬਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ Frame ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ Frame ਵਿੱਚ ਕਈ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ Object ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ, ਟੇਬਲਜ਼, ਟੈਕਸਟ ਬਾਕਸ ਵਿੱਚ ਫਰੇਮ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਨੁਸਾਰ ਬਦਲਾਅ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

7.5.1 ਫਰੇਮ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨਾ (Working with Frames) :

ਹਰੇਕ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਲ ਕੇ ਬਣਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਟੈਕਸਟ ਫਰੇਮ, ਪਿਕਚਰ ਫਰੇਮ, ਟੇਬਲ ਫਰੇਮ ਅਤੇ ਸ਼ੇਪ/ਆਬਜੈਕਟ ਫਰੇਮ/ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫਰੇਮਜ਼ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਲਈ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਉੱਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ। ਹੈਂਡਲ, ਫਰੇਮ ਦੀਆਂ ਸਾਈਡਾਂ ਅਤੇ ਕੋਨਿਆਂ ਤੇ ਛੋਟੇ ਸਰਕਲ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣਗੇ। ਹੈਂਡਲ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਵੇਖਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਹੜਾ ਫਰੇਮ ਚੁਣਿਆ ਹੈ। ਹੈਂਡਲ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਫਰੇਮ ਦਾ ਸਾਈਜ਼ ਵੀ ਬਦਲ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਹੈਂਡਲ : ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਫਰੇਮ ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਫਰੇਮ ਦੇ ਕੋਨਿਆਂ 'ਤੇ ਛੋਟੇ ਸਰਕਲ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੈਂਡਲ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਫਰੇਮ ਦਾ ਸਾਈਜ਼ ਬਦਲਣ ਲਈ, ਇਹਨਾਂ ਹੈਂਡਲਜ਼ ਨੂੰ ਕਲਿੱਕ ਅਤੇ ਡਰੈਗ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

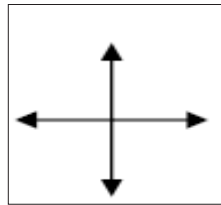
7.5.2 ਫਰੇਮ ਨੂੰ ਮੂਵ ਕਰਨਾ (Moving Frames):

7.5.2.1 ਪਿਕਚਰ ਫਰੇਮ ਮੂਵ ਕਰਨ ਲਈ:-

1. ਪਿਕਚਰ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
2. ਜਦੋਂ ਕਰਸਰ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਐਰੋ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਪਿਕਚਰ ਨੂੰ ਖਿੱਚ ਕੇ ਆਪਣੀ ਮਨਪਸੰਦ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਲੈ ਜਾਓ।

7.5.2.2 ਟੈਕਸਟ ਫਰੇਮ ਨੂੰ ਮੂਵ ਕਰਨ ਲਈ :

1. ਟੈਕਸਟ ਫਰੇਮ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
2. ਕਰਸਰ ਨੂੰ ਟੈਕਸਟ ਫਰੇਮ ਦੇ ਹਾਸ਼ੀਏ (border) ਦੇ ਕੋਲ ਰੱਖੋ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਐਰੋ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਟੈਕਸਟ ਨੂੰ ਕਲਿੱਕ ਅਤੇ ਡਰੈਗ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਮਨਪਸੰਦ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਲੈ ਜਾਓ।

ਚਿੱਤਰ 7.19

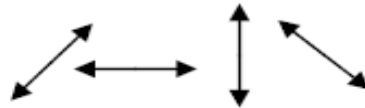
7.5.3 ਫਰੇਮਜ਼ ਨੂੰ ਰੀ-ਸਾਈਜ਼ ਕਰਨਾ (Resizing Frames):

7.5.3.1 ਪਿੱਕਚਰ ਫਰੇਮ ਨੂੰ ਰੀ-ਸਾਈਜ਼ ਕਰਨ ਲਈ :

1. ਪਿੱਕਚਰ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
2. ਆਪਣੇ ਕਰਸਰ ਨੂੰ ਕੋਨੇ ਵਾਲੇ ਹੈਂਡਲ 'ਤੇ ਰੱਖੋ। ਜਦੋਂ ਸਾਡਾ ਕਰਸਰ ਇੱਕ ਤਿਰਛੀ ਲਾਈਨ ਜਿਸ ਦੇ ਦੋਨੋਂ ਪਾਸੇ ਐਰੋ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਜਾਵੇ, ਪਿੱਕਚਰ ਦੇ ਸਾਈਜ਼ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਜਾਂ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਤਿਰਛੀ ਲਾਈਨ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰਕੇ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਨੁਸਾਰ ਡਰੈਗ ਕਰੋ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਕਾਰਨਰ ਹੈਂਡਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਪਿਕਚਰ ਨੂੰ ਰੀ-ਸਾਈਜ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਪਿੱਕਚਰ ਦੇ ਪਰਪੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਠੀਕ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਸਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।

7.5.3.2 ਟੈਕਸਟ ਫਰੇਮ ਨੂੰ ਰੀ-ਸਾਈਜ਼ ਕਰਨ ਲਈ :

1. ਟੈਕਸਟ ਫਰੇਮ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
2. ਆਪਣੇ ਕਰਸਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਹੈਂਡਲ 'ਤੇ ਰੱਖੋ। ਜਦੋਂ ਕਰਸਰ ਇੱਕ ਲਾਈਨ (ਜਿਸ ਦੇ ਦੋਨੋਂ ਪਾਸੇ ਐਰੋ ਹੋਣ) ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਟੈਕਸਟ ਏਰੀਆ ਨੂੰ ਰੀ-ਸਾਈਜ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਐਰੋ ਨੂੰ ਕਲਿੱਕ ਅਤੇ ਡਰੈਗ ਕਰੋ।

Resizing Arrows

ਚਿੱਤਰ 7.20

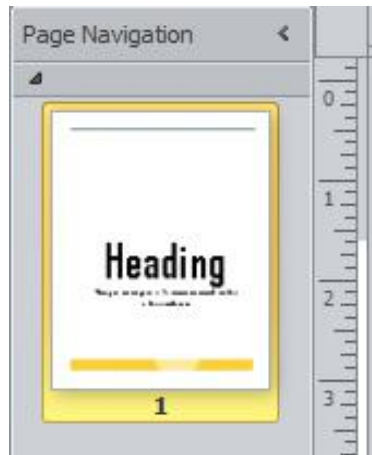
7.5.4 ਫਰੇਮ ਡਿਲੀਟ ਕਰਨਾ : (Deleting Frames):

1. ਜਿਸ ਫਰੇਮ ਨੂੰ ਡਿਲੀਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਈਟ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
2. ਆਪਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚੋਂ ਡਿਲੀਟ ਆਪਸ਼ਨ ਨੂੰ ਚੁਣੋ।

7.5.5 ਵਾਧੂ ਟੈਕਸਟ ਫਰੇਮ ਇਨਸਰਟ ਕਰਨਾ

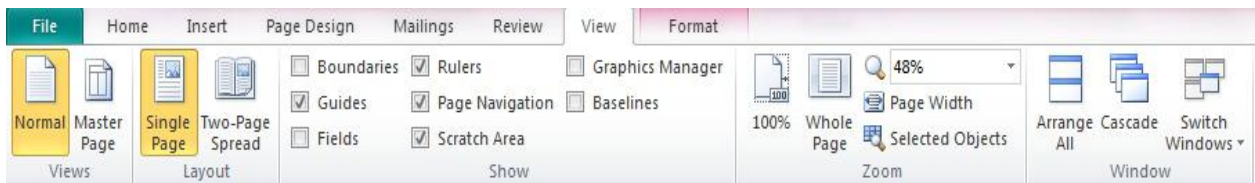
1. ਇਨਸਰਟ ਟੈਬ ਵਿੱਚ ਟੈਕਸਟ ਬਾਕਸ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
2. ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਅਤੇ ਡਰੈਗ ਕਰੋ।

3. ਜੇ ਟੈਕਸਟ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਟਾਈਪ ਕਰੋ।
- 7.6 **ਆਪਣੇ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪੇਜ ਦੇਖਣਾ :** ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪੇਜ ਦੇਖਣ ਲਈ ਤਿੰਨ ਤਰੀਕੇ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ ।
- ਪੇਜ ਨੈਵੀਗੇਸ਼ਨ ਵਿੰਡੋ ਵਿੱਚੋਂ ਪੇਜ ਦੇ ਥੰਬਨੇਲ ਤੇ ਜੋ ਸਕਰੀਨ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਦਿਖਦਾ ਹੈ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।

ਚਿੱਤਰ 7.21 ਨੈਵੀਗੇਸ਼ਨ ਵਿੰਡੋ

- ਵਿਊ ਟੈਬ ਵਿੱਚੋਂ ਅਸੀਂ ਸਿੰਗਲ ਪੇਜ ਤੋਂ ਟੂ-ਪੇਜ ਸਪਰੈਡ ਵਿਊ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਊ ਆਪਸ਼ਨ ਵੀ ਚੁਣ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਚਿੱਤਰ 7.22

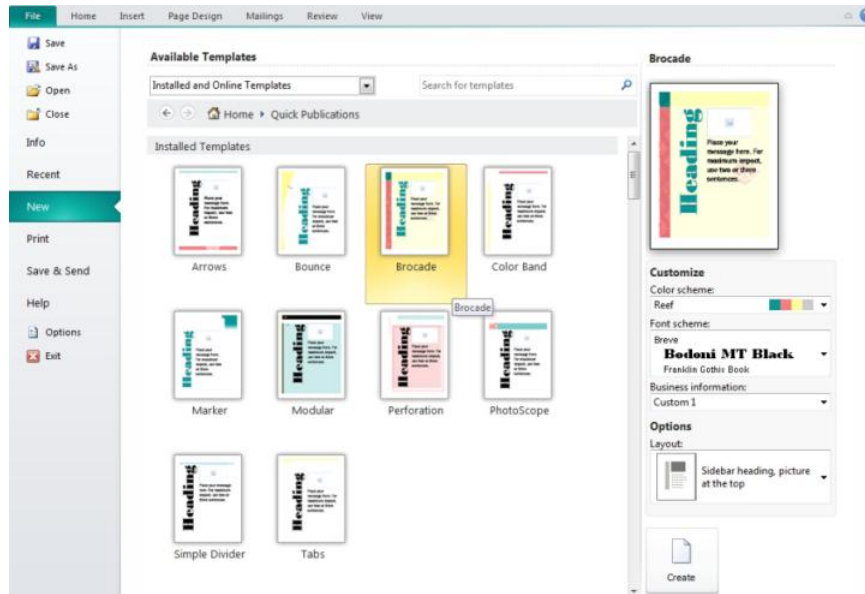
- ਅਸੀਂ ਪਬਲੀਸ਼ਰ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਵਿਊ ਦੀ ਆਪਸ਼ਨ ਬਦਲ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸਲਾਈਡਰ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਜੂਮ-ਇਨ ਅਤੇ ਜੂਮ-ਆਊਟ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਚਿੱਤਰ 7.23

7.7 ਟੈਪਲੇਟ (Template) : ਪਬਲੀਸ਼ਰ ਵਿੱਚ ਟੈਪਲੇਟ ਟੂਲ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਇੱਕ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਟੈਪਲੇਟ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਸਟਾਈਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਬਦਲਾਅ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਵਰਤ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

7.7.1 ਟੈਪਲੇਟ ਨੂੰ ਕਸਟਮਾਈਜ਼ ਕਰਨਾ : ਇੱਥੇ ਅਸੀਂ ਟੈਪਲੇਟ ਨੂੰ ਕਸਟਮਾਈਜ਼ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖਾਂਗੇ। ਉਸ ਟੈਪਲੇਟ ਟਾਈਪ ਨੂੰ ਚੁਣੇ ਜਿਹੜੀ ਅਸੀਂ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਅਗਲੀ ਸਕਰੀਨ ਵਿੱਚ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਟੈਪਲੇਟ ਦੇ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣਗੇ।

ਚਿੱਤਰ 7.24

ਹਰੇਕ ਟੈਪਲੇਟ ਕਸਟਮਾਈਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਿਚਲੀ ਸਕਰੀਨ 'ਚੋਂ ਟੈਪਲੇਟ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ। ਸਕਰੀਨ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਟੈਪਲੇਟ ਦਾ ਰੰਗ, ਫੋਂਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੁਝ ਵੀ ਬਦਲ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਟੈਪਲੇਟ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਸਟਮਾਈਜ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ Create ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ। ਕਰੀਏਟ (Create) ਨੂੰ ਕਲਿੱਕ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ ਟੈਕਸਟ ਬਾਕਸ, ਇਮੇਜ਼ ਅਤੇ ਸ਼ੇਪਸ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਟੈਪਲੇਟ ਵਿੱਚ ਸੈੱਟ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਨੂੰ ਐਡਿਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

7.7.1.1 ਟੈਪਲੇਟ ਦਾ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਬਦਲਣਾ : ਟੈਪਲੇਟ ਦਾ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਬਦਲਣ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਟੈਪ ਅਪਣਾਓ :

1. Page Design ਟੈਬ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
2. ਸਾਰੇ ਟੈਪਲੇਟ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ, Change template 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
 - ਵਿੰਡੋ ਵਿੱਚੋਂ ਟੈਪਲੇਟ ਚੁਣੋ। ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਇੱਕ ਟੈਪਲੇਟ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਟੈਪਲੇਟ ਨਾਲ ਬਦਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਭਰੀ ਗਈ ਸੂਚਨਾ, ਨਵੇਂ ਟੈਪਲੇਟ ਮੁਤਾਬਿਕ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇਗੀ।
3. ਰੰਗ ਬਦਲਣ ਲਈ ਗਰੁੱਪ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ Color Scheme ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਬਾਊਂਸ ਕਰੋ। ਕਲਰ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਲਈ ਮਾਊਸ ਨੂੰ ਕਲਰ ਸਕੀਮ ਤੇ ਲੈ ਜਾਉ।
 - ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਕਲਰ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਚੁਨਣ ਲਈ ਉਸ ਉੱਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
 - ਕਲਰ ਸਕੀਮ ਚੁਨਣ ਲਈ ਉਸ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
4. ਫੋਂਟ ਬਦਲਣ ਲਈ ਗਰੁੱਪ ਵਿੱਚ Font 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
 - ਮੌਜੂਦ ਫੋਂਟ ਸਕੀਮਾਂ ਬਾਊਂਸ ਕਰੋ।
 - ਫੋਂਟ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਲਈ ਮਾਊਸ ਨੂੰ ਫੋਂਟ ਸਕੀਮ ਤੇ ਲੈ ਜਾਉ।
 - ਫੋਂਟ ਸਕੀਮ ਚੁਨਣ ਲਈ ਉਸ ਉੱਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
 - ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਨਵੀਂ ਫੋਂਟ ਸਕੀਮ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ New Font Scheme 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।

ਚਿੱਤਰ 7.25

7.5.1.1 ਪੇਜ ਡਿਜ਼ਾਇਨ (Page Design):

- ਟੈਪਲੇਟ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ, ਜੇਕਰ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੋਵੇ ਤਾਂ Page Design ਟੈਬ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ, ਪੇਜ-ਮਾਰਜਨ ਐਡਜਸਟ ਕਰੋ, ਰੂਲਰ ਸਾਈਡਜ਼ ਅਪਲਾਈ ਕਰੋ ਜਾਂ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਟੈਪਲੇਟ ਤੇ ਬਿਲਟ-ਇਨ ਕਲਰ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਅਪਲਾਈ ਕਰੋ।
- ਅਸੀਂ ਟੈਕਸਟ ਬਾਕਸ, ਤਸਵੀਰਾਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਆਬਜੈਕਟ ਅਲਾਈਨ ਕਰਨ ਲਈ Built in Ruler Guide ਟੈਪਲੇਟ ਦੀ ਮਦਦ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਟੈਪਲੇਟ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਲਈ Layout ਗਰੁੱਪ ਦੀ ਕਮਾਂਡ Guides 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇੱਕ ਟੈਪਲੇਟ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ।
- ਵਰਟੀਕਲ ਅਤੇ ਹੋਰੀਜੈਂਟਲ ਰੂਲਰ ਗਾਈਡ ਪਾਉਣ ਉੱਪਰ ਦਿੱਤਾ ਸਟੈਪ ਦੁਹਰਾਓ ਅਤੇ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
- ਹੋਰ ਗਾਈਡਜ਼ ਪਾਉਣ ਲਈ, ਮਾਊਸ ਪੁਆਇੰਟਰ ਨੂੰ ਵਰਟੀਕਲ ਜਾਂ ਹੋਰੀਜੈਂਟਲ ਰੂਲਰ 'ਤੇ ਮੂਵ ਕਰੋ। ਜਦੋਂ ਮਾਊਸ ਪੁਆਇੰਟਰ ਦੇ-ਮੂਹੇ ਐਰੋ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਗਾਈਡ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਡਰੈਗ ਕਰੋ।

7.7.2 ਟੈਪਲੇਟ ਨਾਲ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ (Creating a Publication with Templates):

ਪਬਲੀਸ਼ਰ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਟੈਪਲੇਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਮੌਜੂਦ ਕਿਸਮਾਂ : ਪਬਲੀਸ਼ਰ 2010 ਸਾਨੂੰ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ :

- ਬਿਲਟ-ਇਨ ਟੈਪਲੇਟ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨ ਲਈ
- ਆਪਣੇ ਬਣਾਏ ਕਸਟਮ ਟੈਪਲੇਟ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨ ਲਈ
- Office.com ਤੋਂ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੇ ਮੌਜੂਦ ਟੈਪਲੇਟ ਲੱਭਣ ਲਈ। Office.com ਵਿੱਚ ਸਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ

ਪ੍ਰਚਿਲਤ ਟੈਪਲੇਟ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ newsletters ਅਤੇ flyers ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

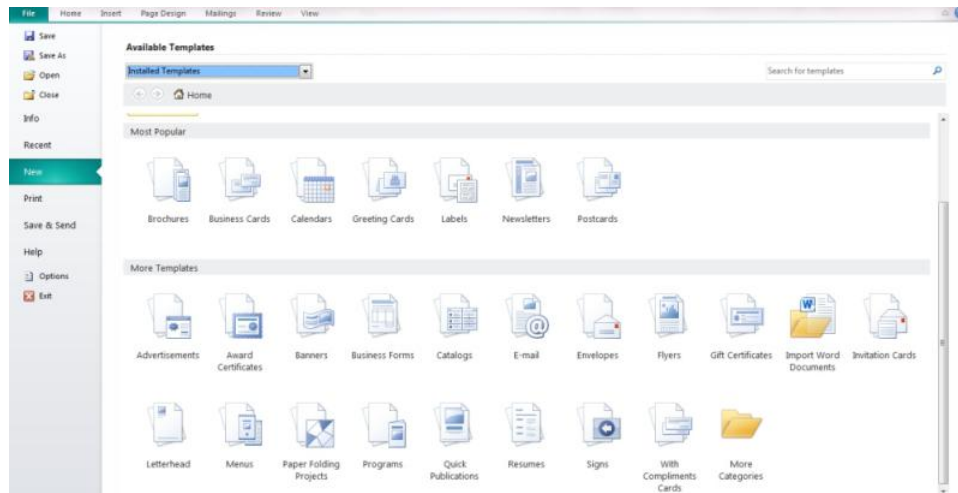
ਪਬਲੀਸ਼ਰ 2010 ਵਿੱਚ ਟੈਪਲੇਟ ਲੱਭਣ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਸਟੈਪ ਵਰਤੋਂ :

1. File ਟੈਬ ਵਿੱਚ New 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
2. Available Template ਹੇਠਾਂ, ਅੱਗੇ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰੋ :
 - ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਇਨਸਟਾਲ ਟੈਪਲੇਟ ਵਰਤਣ ਲਈ:- My Template ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ। ਜਿਹੜਾ ਟੈਪਲੇਟ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਲੈਕਟ ਕਰਕੇ Create ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
 - ਪਬਲੀਸ਼ਰ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਬਣੇ ਹੋਏ ਇਨਸਟਾਲ ਟੈਪਲੇਟ ਵਰਤਣ ਲਈ:- Most Popular ਜਾਂ More Template ਵਿੱਚ ਜਾਓ, ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ Category, ਨੂੰ ਚੁਣੋ ਅਤੇ Create ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
 - Office.com ਤੋਂ ਟੈਪਲੇਟ ਲੱਭਣ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ:- Most Popular ਜਾਂ More Template ਅਧੀਨ, ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ Category 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ, Template ਨੂੰ ਚੁਣੋ ਅਤੇ ਫਿਰ Download ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।

ਨੋਟ:

ਪਬਲੀਸ਼ਰ ਦੇ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਅਸੀਂ Office.com ਤੋਂ ਟੈਪਲੇਟ ਲੱਭ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਟੈਪਲੇਟ ਬਾਕਸ ਵਿੱਚ ਲੱਭਣ ਲਈ ਇੱਕ ਜਾਂ ਵੱਧ ਟਰਮਜ਼ ਨੂੰ ਟਾਈਪ ਕਰੋ ਅਤੇ ਸਰਚ ਕਰਨ ਲਈ ਐਰੋ ਬਟਨ ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।

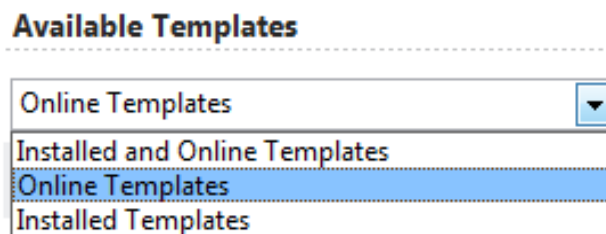
7.7.2.1 ਇਨਸਟਾਲ ਹੋਏ ਟੈਪਲੇਟ ਨਾਲ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ : ਅਸੀਂ ਪਬਲੀਸ਼ਰ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਇਨਸਟਾਲ ਹੋਏ ਟੈਪਲੇਟਸ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਬੜੀ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੀ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਤਿਆਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਪਬਲੀਸ਼ਰ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਕੀਤੇ ਟੈਪਲੇਟਸ ਨੂੰ ਵਰਤ ਕੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨਾਂ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬ੍ਰੋਸ਼ਰ, ਬਿਜ਼ਨਸ ਕਾਰਡ, ਕੈਲੰਡਰ, ਗ੍ਰੀਟਿੰਗ ਕਾਰਡ, ਲੇਬਲ, ਨਿਊਜ਼ਲੈਟਰ, ਪੋਸਟ-ਕਾਰਡ, ਐਡਵਰਟਾਈਜ਼ਮੈਂਟ, ਅਵਾਰਡ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ, ਬੈਨਰ, ਬਿਜ਼ਨਸ ਫਾਰਮ, ਕੈਟੇਲਾਗ, ਈ-ਮੇਲ, ਫਲਾਇਅਰ, ਇਨਵੇਲਪ, ਗਿਫਟ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ, ਇਨਵੀਟੇਸ਼ਨ ਕਾਰਡ, ਲੈਟਰ ਹੈੱਡ, ਮੀਨੂ, ਰਿਜ਼ਿਊਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨਾਂ।

ਚਿੱਤਰ 7.26

7.7.2.2. Online Template ਨਾਲ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ :

ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਇਨਟਰਨੈੱਟ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਟੈਪਲੇਟ ਵਰਤ ਕੇ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਪਸ਼ਨ ਹੈ। Online Template ਵਰਤਣ ਲਈ ਸਾਡੇ ਸਿਸਟਮ ਵਿੱਚ ਇਨਟਰਨੈੱਟ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਚਿੱਤਰ 7.27

Online Template ਵਿੱਚੋਂ ਟੈਪਲੇਟ ਲੱਭਣ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਕੈਟਾਗਰੀ ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ, ਟੈਪਲੇਟ ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ ਅਤੇ ਫਿਰ 'Download' ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਟੈਪਲੇਟ ਨੂੰ ਅਪਲਾਈ ਕਰੋ।

7.8 ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਸੇਵ ਕਰਨਾ : ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੇਵ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋ ਮੁੱਖ ਤਰੀਕੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਪਹਿਲੇ ਤਰੀਕੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਟੂਲਬਾਰ ਦੇ Save ਆਈਕਨ 'ਤੇ ਜਾਓ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
ਜਾਂ

ਇਹਨਾਂ ਸਟੈਪਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰੋ :

1. File Menu ਮੀਨੂੰ ਵਿੱਚ Save As 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
2. ਜਦੋਂ Save As ਡਾਇਲਾਗ ਬਾਕਸ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇ ਤਾਂ ਕੰਪਿਊਟਰ ਵਿੱਚ ਫਾਈਲ ਨੂੰ ਸੇਵ ਕਰਨ ਲਈ ਜਗ੍ਹਾ ਲੱਭਣ ਲਈ Browse 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
3. ਆਪਣੀ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਨਾਂ File Name ਫੀਲਡ ਵਿੱਚ ਟਾਈਪ ਕਰੋ।
4. Save ਬਟਨ ਉੱਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।

7.9 ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਿੰਟ ਕਰਨਾ : ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਿੰਟ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋ ਬੇਸਿਕ ਤਰੀਕੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਪਹਿਲੇ ਤਰੀਕੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਟੂਲਬਾਰ ਦੇ Print ਆਈਕਨ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਡਿਫਾਲਟ ਪ੍ਰਿੰਟ ਆਪਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਪ੍ਰਿੰਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

ਜਾਂ

1. ਫਾਈਲ ਮੀਨੂੰ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ ਅਤੇ Print 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
2. ਜਦੋਂ Print ਵਿੱਚੋਂ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇ, ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਨੁਸਾਰ **number of copies** ਸਿਲੈਕਟ ਕਰੋ।
3. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ Print Setting ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਚੁਣੋ :
 - All Pages, Selection, Current Page, or Custom Range
 - Manually ਪੇਜ ਨੰਬਰ ਦੱਸੋ ਜਿਹੜਾ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਿੰਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ।
 - ਹਰੇਕ ਪੇਪਰ ਸ਼ੀਟ 'ਤੇ ਕਿੰਨੇ ਪੇਜ ਪ੍ਰਿੰਟ ਹੋਣ
 - Paper Size
 - 1-sided ਜਾਂ 2-sided printing
4. **Print** 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।

ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਯੋਗ ਗੱਲਾਂ

1. ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਹੈ ਜੋ ਆਕਰਸ਼ਕ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਡਿਜ਼ਾਇਨਿੰਗ ਦੇ ਲਈ ਕੰਮ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।
2. ਟੈਪਲੇਟ, ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਸਟਾਇਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
3. ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਵਿਜ਼ਾਰਡ ਅਤੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਗੈਲਰੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਕਵਿੱਕ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।
4. ਮਾਈਕਰੋਸਫਟ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕੀਅ-ਬੋਰਡ ਰਾਹੀਂ ਖੋਲਣ ਲਈ ਸਰਚ ਬਾਰ ਵਿੱਚ Publisher ਟਾਈਪ ਕਰੋ ਅਤੇ Enter ਕੀਅ ਦਬਾਓ।
5. ਅਸੀਂ Blank Layout ਵਿੱਚ ਐਬਜੈਕਟ ਵੀ ਦਾਖਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਟੈਕਸਟ, ਪਿਕਚਰ, ਵਰਡ ਆਰਟ ਅਤੇ ਆਟੋ ਸ਼ੇਪਸ ਆਦਿ।
6. ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਦੇ Create ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ File tab 'ਤੇ ਬਣੇ ਹੋਏ Save option 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
7. ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ Close ਕਰਨ ਲਈ File menu 'ਤੇ ਬਣੇ close button 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
8. ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ exit ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰੇ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬੰਦ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

9. ਅਸੀਂ quick access toolbar ਨੂੰ ribbon ਦੇ ਉੱਪਰ ਜਾਂ ਹੇਠਾਂ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।
10. ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਕਲਿੱਕ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ quick access toolbar ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ Item ਨੂੰ ਦਾਖਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।
11. ਰਿਬਨ ਉਹ ਪੈਨਲ ਹੈ ਜੋ document ਦੇ ਉਪਰਲੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ 6 ਟੈਬ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
12. ਹਰੇਕ ਟੈਬ ਨੂੰ ਗਰੁੱਪਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
13. ਹਰੇਕ ਗਰੁੱਪ ਦੇ additional features ਦੇਖਣ ਲਈ ਹਰੇਕ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਥੱਲੇ ਸੱਜੇ ਕੋਨੇ 'ਤੇ ਬਣੇ ਹੋਏ dialog box launcher 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
14. Resize ਕਰਨ ਲਈ Handles ਨੂੰ ਕਲਿੱਕ 'ਤੇ ਡ੍ਰੈਗ ਕਰੋ।
15. Corner Handle ਆਬਜੈਕਟ ਨੂੰ ਅਨੁਪਾਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ resize ਕਰ ਦਵੇਗਾ।
16. ਜੇ Handle ਬੇਕਸ ਦੀਆਂ ਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਚਕਾਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਹ ਆਬਜੈਕਟ ਨੂੰ ਵਰਟੀਕਲ ਅਤੇ ਹੋਰੀਜ਼ੈਂਟਲ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ Stretch ਕਰੇਗਾ।
17. Green Handle ਆਬਜੈਕਟ ਨੂੰ ਰੋਟੇਟ ਕਰਦਾ ਹੈ।
18. Crosshairs ਦੇਖਣ ਲਈ solid line ਦੇ ਉੱਤੇ ਕਰਸਰ ਰੱਖੋ।
19. ਆਬਜੈਕਟ ਨੂੰ desired location ਤੇ ਰੱਖਕੇ ਕਲਿੱਕ ਅਤੇ ਡ੍ਰੈਗ ਕਰੋ।
20. ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨਜ਼ ਨੂੰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ Frame ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
21. ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ Frame ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਗੋਲਾ Frame ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ 'ਤੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ Handle ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
22. ਫਰੇਮ ਦਾ ਆਕਾਰ ਬਦਲਣ ਲਈ handles ਨੂੰ ਕਲਿੱਕ ਅਤੇ ਡ੍ਰੈਗ ਕਰੋ।
23. ਟੈਪਲਟ ਉਹ ਟੂਲ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਪਬਲੀਸ਼ਰ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਬੇਸਿਕ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
24. Arrange Group ਵਿੱਚ wrap text ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਆਬਜੈਕਟ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਟੈਕਸਟ ਨੂੰ Arrange ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
25. ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਆਬਜੈਕਟ ਨੂੰ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚੋਂ ਡੀਲੀਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਆਬਜੈਕਟ ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ ਅਤੇ ਕੀਅ-ਬੋਰਡ ਤੋਂ Delete ਬਟਨ ਪ੍ਰੈਸ ਕਰੋ।

ਅਭਿਆਸ

1. ਬਹੁ-ਚੋਣਵੇਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ:

1. ਆਕਰਸ਼ਕ ਵਿਗਿਆਪਨ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸੰਬੰਧੀ ਸਮੱਗਰੀ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਚੁਣੋ
 - a) ਡਾਕੂਮੈਂਟ
 - b) ਸਪਰੈਡਸ਼ੀਟ
 - c) ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ
 - d) ਪ੍ਰੈਜਨਟੇਸ਼ਨ
2. ਪਬਲੀਸ਼ਰ _____ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਕਵਿਕ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।
 - a) ਮੈਨੂਅਲ
 - b) ਵਿਜਾਰਡਸ
 - c) ਕਸਟਮਾਈਜ਼
 - d) ਓਪਰੇਕਤ ਸਾਰੇ
3. ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਪ੍ਰੀ ਡਿਫਾਈਨ ਮਾਡਲ ਕਿਹੜਾ ਹੈ।
 - a) ਟੈਪਲੇਟਸ
 - b) ਕਲਿੱਪ ਆਰਟਸ
 - c) ਆਬਜੈਕਟਸ
 - d) ਸਟਾਇਲਸ
4. ਕੀਅ ਬੋਰਡ ਦੇ ਜਰੀਏ ਮਾਈਕਰੋਸਾਫਟ ਪਬਲੀਸ਼ਰ ਨੂੰ ਖੋਲਣ ਲਈ ਸਰਚ ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਕੀ ਟਾਈਪ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ?
 - a) ਵਰਡਪੈਡ
 - b) ਨਾੱਟਪੈਡ
 - c) ਐਕਸੈਸ
 - d) ਪਬਲੀਸ਼ਰ
5. ਕਿਹੜਾ ਕਲਰ ਹੈਡਲ ਆਬਜੈਕਟ ਨੂੰ ਘੁਮਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ?
 - a) ਲਾਲ
 - b) ਹਰਾ
 - c) ਨੀਲਾ
 - d) ਕਾਲਾ

- a) ਲਾਲ b) ਹਰਾ
c) ਨੀਲਾ d) ਕਾਲਾ
6. ਹਰ ਇੱਕ ਟੈਬ _____ ਵਿੱਚ ਵੱਡਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
a) ਗਰੁੱਪਸ b) ਬਲਾਕਸ
c) ਮੀਨੂਜ d) ਪਾਰਟਸ
7. ਅਸੀਂ ਕਵਿੱਕ ਐਕਸੈਸ ਟੂਲਬਾਰ ਨੂੰ _____ ਦੇ ਉੱਪਰ ਜਾਂ ਹੇਠਾਂ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।
a) ਰੂਲਰ b) ਸਟੇਟਸ ਬਾਰ
c) ਰਿਬਨ d) ਕੋਈ ਨਹੀਂ
8. ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਵਾਲੇ ਭਾਗ ਦੇ ਪੈਨਲ ਨੂੰ ਰਿਬਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਸ ਦੇ _____ ਟੈਬ ਹਨ।
a) 8 b) 8
c) 5 d) 4
9. ਪਬਲਿਕੇਸ਼ਨ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ _____ ਤੋਂ ਸੇਵ ਆਪਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕਲਿੱਕ ਕਰਕੇ ਪਬਲਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੇਵ ਕਰੋ।
a) ਫਾਈਲ b) ਹੋਮ
c) ਇਨਸਰਟ d) ਵਿਊ
10. ਫਾਈਲ ਮੇਨੂ ਵਿੱਚ _____ ਬਟਨ ਕਲਿੱਕ ਕਰਕੇ ਪਬਲਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰੋ।
a) ਓਪਨ b) ਨਿਊ
c) ਪਿੰਟ d) ਕਲੋਜ

2. ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਭਰੋ :

1. ਅਸੀਂ ਬਲੈਕ ਲੇਆਉਟ ਵਿੱਚ _____, _____, ਵਰਡ ਆਰਟ, ਆਟੋ ਸ਼ੈਪਸ ਆਦਿ ਆਬਜੈਕਟ ਨੂੰ ਦਾਖਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।
2. ਬਾਕਸ ਦੀ ਲਾਈਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਪਿਆ ਹੈਡਲ

- _____ ਅਤੇ _____ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।
4. ਹਰੇਕ ਗਰੁੱਪ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੇਖਣ ਲਈ ਡਾਇਲੋਗ ਬੋਕਸ ਲਾਂਚਰ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ ਜੋ ਕਿ ਹਰ _____ ਦੇ _____ ਹੇਠਾਂ ਵੱਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
 5. ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਇੱਕ _____ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਫਰੇਮ ਦੇ ਕੋਨਿਆਂ ਤੇ ਛੋਟੇ ਸਰਕਲ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ _____ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

3. ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ:

1. ਪਬਲਿਸ਼ਰ ਵਿੱਚ ਟੈਪਲੇਟ ਟੂਲ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਇੱਕ ਪਬਲਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
2. ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਪਬਲਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕਈ ਹਿੱਸੇ ਬਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਫਰੇਮ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
3. ਕੋਨੇ ਦੇ ਹੈਡਲਸ ਨਾਲ ਅਨੁਪਾਤਕ ਤੌਰ ਤੇ ਆਬਜੈਕਟ ਦਾ ਆਕਾਰ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
4. ਪਬਲਿਸ਼ਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਸਾਰੇ ਪਬਲਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ।
5. ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਈਟਮ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਵਿਕ ਐਕਸੈਸ ਟੂਲਬਾਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।

4. ਬਹੁਤ ਛੋਟੇ ਉਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ :

1. ਪਬਲਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੇਵ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹੜੀ ਐਕਸ ਟੈਨਸ਼ਨ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?
2. ਆਬਜੈਕਟ ਨੂੰ ਮੂਵ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹੜਾ ਕਰਸਰ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
3. ਆਨਲਾਈਨ ਟੈਪਲੇਟ ਕਿਸ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਹੁੰਦੇ ਹਨ?
4. ਸਾਡੇ ਵੱਲੋਂ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪਬਲਿਕੇਸ਼ਨ ਫਾਈਲਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਕਿਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

5. ਕਿਸ ਆਪਸ਼ਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਆਬਜੈਕਟ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦਾ ਟੈਕਸਟ ਅਰੋਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

5. ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ :

1. ਪਬਲੀਸ਼ਰ ਕੀਮ ਹੈ?
2. ਵਰਡ ਅਤੇ ਪਬਲੀਸ਼ਰ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਅੰਤਰ ਲਿਖੋ?
3. ਪਬਲੀਸ਼ਰ ਨੂੰ ਕੀਮ-ਬੋਰਡ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਕਿਵੇਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ?
4. ਪਬਲੀਸ਼ਰ ਵਿੱਚ ਅਬਜੈਕਟ ਨੂੰ ਮੂਵ ਕਰਨ ਦੇ ਸਟੈਪ ਲਿਖੋ?
5. ਟੈਪਲੇਟ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ?
6. ਫਰੇਮ ਕੀ ਹੈ?

6. ਵੱਡੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ :

1. ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਬਲੈਕ ਲੇਆਉਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਕਿਵੇਂ ਤਿਆਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ?
2. ਪਬਲੀਸ਼ਰ ਵਿੰਡੋ ਦੇ ਕੰਪੋਨੈਂਟ ਲਿਖੋ।
3. ਟੈਕਸਟ ਬੈਕਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਟੈਕਸਟ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਜੋੜਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਪਬਲੀਸ਼ਰ ਵਿੱਚ ਟੈਕਸਟ ਨੂੰ ਐਡਿਟ ਕਰਨ ਦੇ ਕਦਮ ਲਿਖੋ।
4. ਪਬਲੀਸ਼ਰ ਵਿੱਚ ਟੈਪਲੇਟ ਦਾ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਬਦਲਣ ਦੇ ਸਟੈਪਸ ਲਿਖੋ?
5. ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਿੰਟ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਕਦਮ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰਮਾਲਾ

Questions	Multiple Choice	Fill in the Blanks	True or False	Very Short Answer
1	Publication	Text and Picture	True	.pub
2	Wizards	Vertically and horizontally	True	crosshairs
3	Templates	Click and drag	True	Office.com
4	Publisher	Right corner, group	False	Recent
5	Green	Frame, handles	False	Wrap Text
6	Groups	-	-	-
7	Ribbon	-	-	-
8	Six	-	-	-
9	File	-	-	-
10	Close	-	-	-

Chapter 8

ਮਾਈਕਰੋਸਾਫ਼ਟ ਪਬਲੀਸ਼ਰ-II

ਪਾਠ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ :

- 8.1 ਵਿਗਿਆਪਨ (Advertisements) :
- 8.2 ਬਿਜਨੈਸ ਕਾਰਡ (Business Cards)
- 8.3 ਗੀਟਿੰਗ ਕਾਰਡ/ਸੱਦਾ-ਪੱਤਰ/ਕੰਪਲੀਮੈਂਟ ਕਾਰਡ
- 8.4 ਅਵਾਰਡ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ (Award Certificates)
- 8.5 ਇਨਵੈਲੋਪ (Envelops)
- 8.6 ਲੇਬਲ (Labels)
- 8.7 ਲੈਟਰਹੈੱਡ (Letterhead)
- 8.8 ਕੈਲੰਡਰ (Calendars)
- 8.9 ਰਿਜ਼ਿਊਮ (Resumes)
- 8.10 ਮੀਨੂੰ Menu
- 8.11 ਸਾਈਨ Signs
- 8.12 ਪੇਪਰ ਫੋਲਡਿੰਗ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ Paper Folding Projects ।

8.1 ਵਿਗਿਆਪਨ (Advertisements):

ਵਿਗਿਆਪਨ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਕੰਪਨੀ ਕਿਵੇਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਉਤਪਾਦਾਂ, ਸੇਵਾਵਾਂ ਜਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਛੋਟੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਜਾਂ "ਵਿਗਿਆਪਨ " ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਚੀਜ਼ ਜੋ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਗਿਆਪਨ ਏਜੰਸੀ ਦੁਆਰਾ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ, ਰੇਡੀਓ, ਅਖਬਾਰਾਂ, ਮੈਗਜ਼ੀਨਾਂ ਆਦਿ 'ਤੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਵਿਗਿਆਪਨ ਮਾਰਕਿਟਿੰਗ ਸੰਚਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਆਡੀਓ ਜਾਂ ਵਿਜ਼ੂਅਲ ਫਾਰਮ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਉਤਪਾਦ, ਸੇਵਾ ਜਾਂ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਵੇਚਣ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸਪਾਂਸਰ ਕੀਤੇ ਗੈਰ-ਨਿੱਜੀ ਸੰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਪਨ ਦੇ ਸਪਾਂਸਰ ਅਕਸਰ ਵਪਾਰੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਆਪਣੇ ਉਤਪਾਦਾਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੋਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਵਿਗਿਆਪਨ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੀਡੀਆ ਦੁਆਰਾ ਸੰਚਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੁਰਾਣੇ ਮੀਡੀਆ ਜਿਸ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਅਖਬਾਰਾਂ, ਮੈਗਜ਼ੀਨਾਂ, ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ, ਰੇਡੀਓ, ਬਾਹਰੀ ਵਿਗਿਆਪਨ ਜਾਂ ਸਿੱਧੀ ਮੇਲ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਮੀਡੀਆ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਸਰਚ

ਰਿਜ਼ਲਟ, ਬਲੋਗ, ਵੈੱਬਸਾਈਟਾਂ ਜਾਂ ਟੈਕਸਟ ਮੈਸੇਜ ਆਦਿ। ਇੱਕ ਮੀਡੀਆ ਵਿੱਚ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਸਲ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਨੂੰ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਜਾਂ "Ad" ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੈਰ-ਵਪਾਰਕ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ, ਰੁਚੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਗਰੁੱਪ, ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਗਠਨਾਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਚਿੱਤਰ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੀ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਨ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ।

Hurry good news

- Painting
- Dance
- Swimming
- Skating

Fun 4 all

Near mini market
Tel: 555 555 5555

Summer camp

Summer camp is being organized in these summer holidays for all age groups.
2 hrs daily morning or evening as per your choice

fundooz

ਚਿੱਤਰ 8.1

ਐੱਮ ਐੱਸ - ਪਬਲੀਸ਼ਰ ਬਰੋਸ਼ਰ, ਨਿਊਜ਼ਲੈਟਰਾਂ, ਬਿਜ਼ਨਸ ਕਾਰਡ ਅਤੇ ਪਿਕਚਰ ਮੀਨੂੰ ਸਮੇਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਟੈਪਲੇਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਧਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰਿੰਟ ਮੀਡੀਆ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:

- 8.1.1 ਬਰੋਸ਼ਰ (Brochures)
- 8.1.2 ਨਿਊਜ਼ ਲੈਟਰ (News letters)
- 8.1.3 ਬੈਨਰ (Banners)
- 8.1.4 ਕੈਟਾਲਾਗ (Catalogs)
- 8.1.5 ਫਲਾਇਰਜ਼ (Flyers)

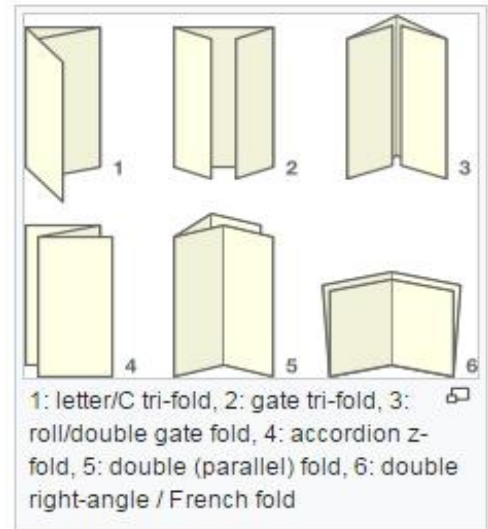
8.1.1 ਬਰੋਸ਼ਰ (Brochure):

ਇੱਕ ਬਰੋਸ਼ਰ ਇੱਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਭਰਪੂਰ ਕਾਗਜ਼ੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਅਕਸਰ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋਕਿ ਜਿਸ ਨੂੰ ਟੈਪਲੇਟ, ਪੈਫਲਿਟ ਜਾਂ ਲੀਫਲੈਟ ਵਿੱਚ ਫੇਲਡ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਰੋਸ਼ਰ ਪ੍ਰੋਮੋਸ਼ਨਲ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹਨ, ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਪਨੀ, ਸੰਸਥਾ, ਉਤਪਾਦਾਂ ਜਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਨਤਾ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਰੋਸ਼ਰ ਨੂੰ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਵੰਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ ਤੇ ਜਾਂ ਵਿਅਸਤ ਥਾਂਵਾਂ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਰੋਸ਼ਰ ਰੈਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰੇ ਲਿਟਰੇਚਰ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਦੇ ਬਰੋਸ਼ਰ ਇਲੈਕਟਰੋਨਿਕ ਫਾਰਮੈਟ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਪਲਬਧ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਈ-ਬਰੋਸ਼ਰ (E-Brosher) ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਰਵਾਇਤੀ ਕਾਗਜ਼ ਬਰੋਸ਼ਰਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿੱਚ ਈ-ਬਰੋਸ਼ਰ ਜੋਕਿ ਘੱਟ ਲਾਗਤ ਅਤੇ ਅਣਗਣਿਤ ਤੌਰ ਤੇ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਵੰਡੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਸਿੰਗਲ ਸ਼ੀਟ ਬਰੋਸ਼ਰਾਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਆਮ ਕਿਸਮ ਬਾਈ-ਫੋਲਡ (bi-fold) (ਇੱਕੋ ਸ਼ੀਟ ਜੋ ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ 'ਤੇ ਛਪੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਧ ਵਿੱਚ ਫੋਲਡ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ) ਅਤੇ ਟ੍ਰਾਈ-ਫੋਲਡ (ਉਦੋਂ ਹੀ ਤਿੰਨ ਪਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਫੋਲਡ) ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਬਾਈ-ਫੋਲਡ ਬਰੋਸ਼ਰ ਚਾਰ ਪੈਨਲਾਂ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ (ਹਰੇਕ ਪਾਸੇ ਦੋ ਪੈਨਲ), ਜਦਕਿ ਇੱਕ ਟ੍ਰਾਈ-ਫੋਲਡ ਛੇ ਪੈਨਲਾਂ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। (ਹਰੇਕ ਪਾਸੇ ਤਿੰਨ ਪੈਨਲ)।

ਹੋਰ ਬਰੋਸ਼ਰ ਫੋਲਡ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਵੀ ਸੰਭਵ ਹੈ: ਅਕੋਰੀਡੀਅਨ" ਜਾਂ "ਜੈੱਡ-ਫੋਲਡ" ਵਿਧੀ, "ਸੀ-ਫੋਲਡ ਵਿਧੀ" ਆਦਿ। ਵਿਸ਼ਾਲ ਸ਼ੀਟਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿਸਥਾਰ ਵਾਲੇ ਨਕਸ਼ੇ ਜਾਂ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਮਹਿੰਗੇ ਫੋਟੋ ਸਪਰੈੱਡਸ ਜੋ ਕਿ ਚਾਰ, ਪੰਜ ਜਾਂ ਛੇ ਪੈਨਲ ਵਿੱਚ ਫੋਲਡ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਬੁੱਕਲੈਟ ਬਰੋਸ਼ਰ ਮਲਟੀਪਲ ਸ਼ੀਟਾਂ ਤੋਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਸੈਡਲ ਸਟ੍ਰਿਚ (Saddle Striche) ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੇਪਰ ਬੈਕ ਬੁੱਕ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਠ ਜਾਂ ਵਧੇਰੇ ਪੈਨਲਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਕੰਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

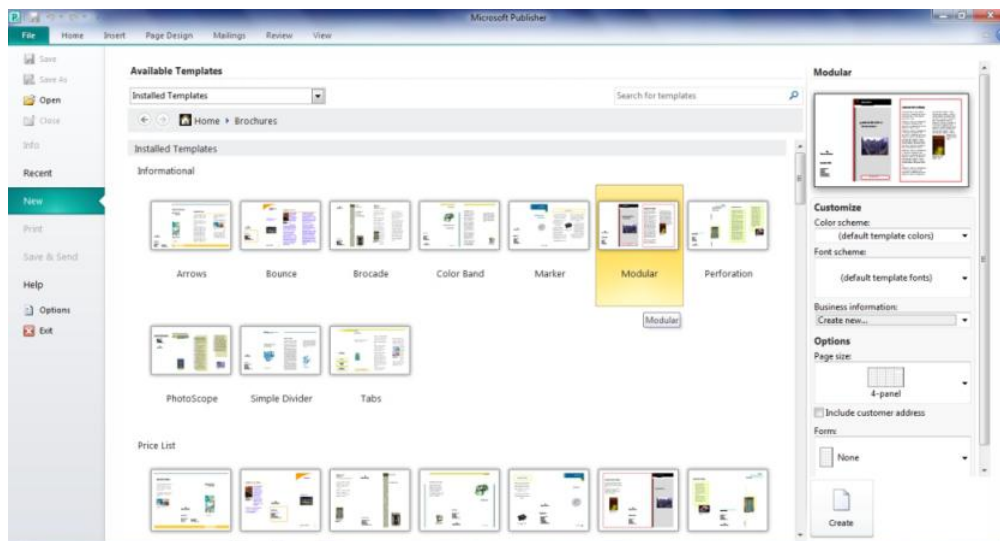

ਚਿੱਤਰ 8.2

8.1.1.1 MS-Publisher ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬਰੋਸ਼ਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ:

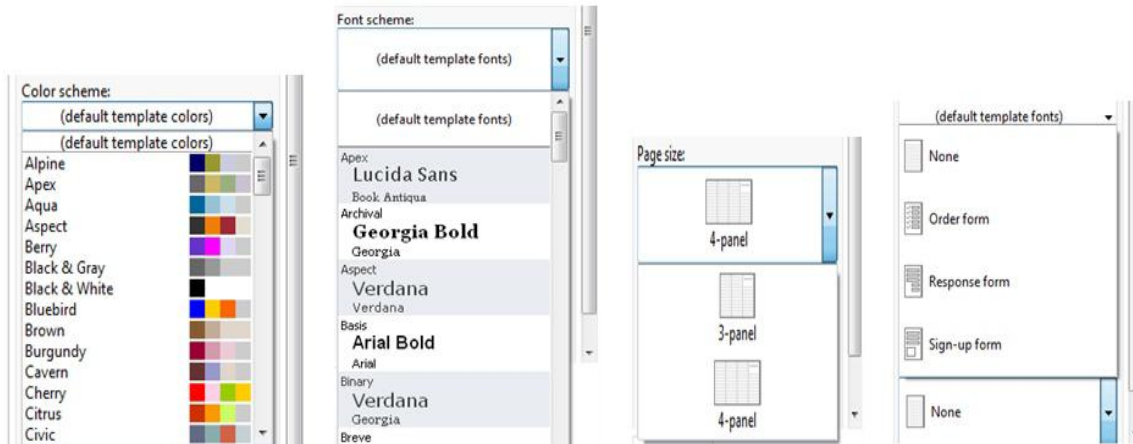
ਪਬਲੀਸ਼ਰ ਵਿੱਚ ਬਰੋਸ਼ਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਟੈੱਪ:

1. File ਟੈਬ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ, ਫਿਰ New ਅਤੇ ਰਿਫਰ Broucher 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ। ਬਰੋਸ਼ਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਈ ਟੈਪਲੇਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਇੰਸਟਾਲ ਟੈਪਲੇਟ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਵੀ ਚੁਣੋ। ਹੁਣ, ਵਿੰਡੋ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਬਰੋਸ਼ਰ ਨੂੰ ਕਸਟਮਾਈਜ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਈ ਆਪਸ਼ਨ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਚਿੱਤਰ 8.3

2. ਹੁਣ, ਬਰੋਸ਼ਰ ਨੂੰ ਕਲਰ ਸਕੀਮ ਫੋਂਟ ਸਕੀਮ, ਪੇਜ਼ ਸਾਈਜ਼ ਦੇ ਆਪਸ਼ਨ ਅਤੇ ਫਾਰਮਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਕਸਟਮਾਈਜ਼ ਕਰੋ।

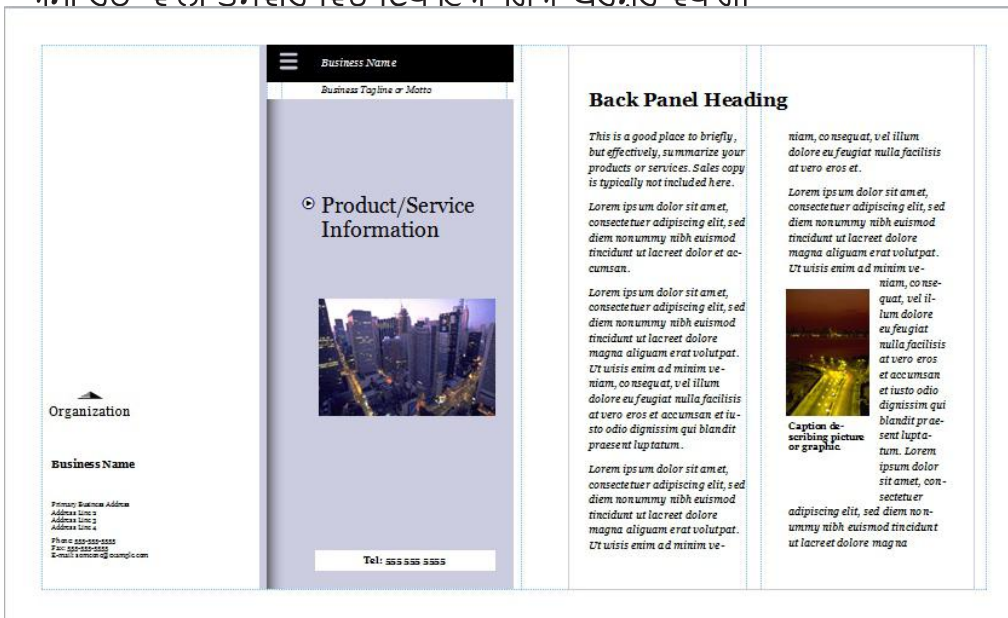
ਚਿੱਤਰ 8.4

3. Color Scheme Font Scheme Page Size Form
ਬਰੋਸ਼ਰ ਦੇ ਕਲਰ, ਫੋਂਟ ਸਾਈਜ਼ ਅਤੇ ਫਾਰਮ ਬਦਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ Create ਆਪਸ਼ਨ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।

ਚਿੱਤਰ 8.5

4. ਅਸੀਂ ਹੇਠਾਂ ਵਾਲੀ ਤਸਵੀਰ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਬਰੋਸ਼ਰ ਵੇਖਾਂਗੇ।

ਚਿੱਤਰ 8.6

ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਬਰੋਸਰ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਨੂੰ ਐਡਿਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੇਵ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

8.1.2 ਨਿਊਜ਼ ਲੈਟਰ (Newsletters):

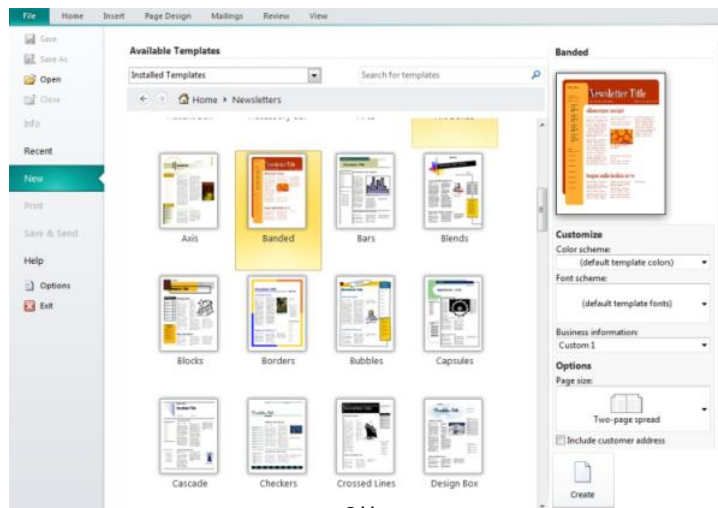
ਇੱਕ ਨਿਊਜ਼ਲੈਟਰ ਇੱਕ ਪਿੰਟਡ ਰਿਪੋਰਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਾਰੋਬਾਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸੰਗਠਨ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਜਾਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰਾਂ, ਗਾਹਕਾਂ, ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਜਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਾਕਾਇਦਾ ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਨਿਯਮਿਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਭੇਜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਨਿਊਜ਼ ਲੈਟਰਾਂ ਵਿੱਚ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਤਾ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਨਿਊਜ਼ਲੈਟਰ ਨੂੰ ਗ੍ਰੇ- ਸਾਹਿਤ (grey literature) ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਈ-ਨਿਊਜ਼ਲੈਟਰ ਈ-ਮੇਲ ਦੁਆਰਾ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਬਿਨਾਂ-ਆਗਿਆ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਸਪੈਮਿੰਗ (Spamming) ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

8.1.2.1 MS-Publisher ਵਰਤਦੇ ਹੋਏ Newsletter ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ:

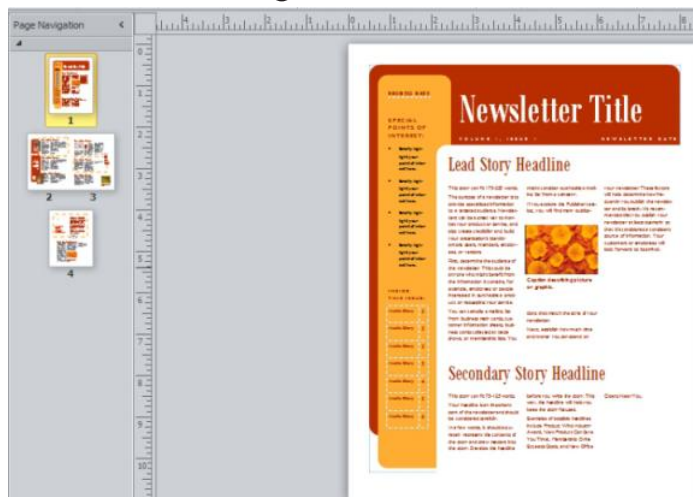
ਪਬਲੀਸ਼ਰ ਵਿੱਚ ਨਿਊਜ਼ਲੈਟਰ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਪੜਾਅ:

1. File ਟੈਬ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ, ਫਿਰ New ਅਤੇ Newsletter 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।

ਚਿੱਤਰ 8.7

2. ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਉਪਲਬਧ ਟੈਪਲੇਟ ਤੋਂ ਨਿਊਜ਼ਲੈਟਰ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਚੁਣੋ ਅਤੇ Create ਬਟਨ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।

ਚਿੱਤਰ 8.8

ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਨਿਊਜ਼ਲੈਟਰ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਨੂੰ ਐਡਿਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੇਵ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

8.1.3 ਬੈਨਰ (Banners):

ਇਹ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਇੱਕ ਲੰਮੀ ਪੱਟੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ, ਪ੍ਰੋਮੋਸ਼ਨ (ਮੁਜਾਹਰਾ) ਆਦਿ ਦੇ ਸਲੋਗਨ ਜਾਂ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਟੰਗੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

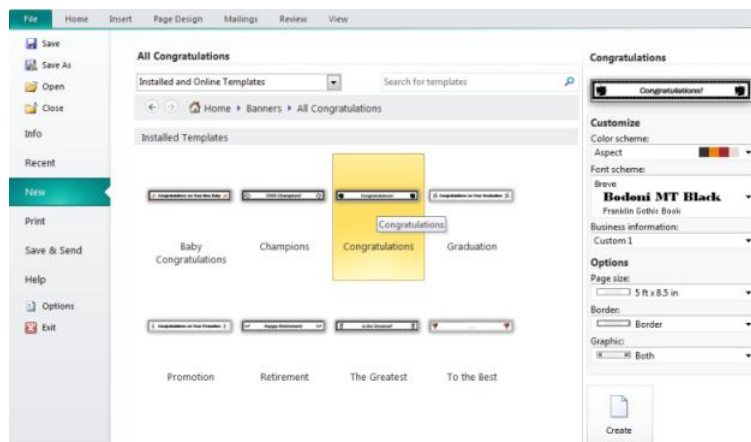
ਇਸ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਣ ਤਾਂ ਇੱਕ ਬੈਨਰ ਇੱਕ ਝੰਡਾ ਜਾਂ ਇੱਕ ਕੱਪੜਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ, ਲੋਗੋ, ਸਲੋਗਨ ਜਾਂ ਹੋਰ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਸੰਦੇਸ਼ ਲਿਖਿਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇੱਕ ਆਨ-ਲਾਈਨ ਬੈਨਰ ਇੱਕ ਗ੍ਰਾਫਿਕ ਚਿੱਤਰ ਹੈ ਜੋ ਸਾਈਟ ਦੇ ਨਾਮ ਜਾਂ ਪਛਾਣ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਆਨਲਾਈਨ ਬੈਨਰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਇਤਾਕਾਰ ਵਿਗਿਆਪਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵੈਬ ਸਾਈਟ ਦੀ ਮੁੱਖ ਕੰਟੈਂਟ ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਪਨਕਰਤਾ ਦੀ ਆਪਣੀ ਵੈਬਸਾਈਟ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

8.1.3.1 ਪਬਲੀਸ਼ਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਬੈਨਰਜ਼ ਕ੍ਰੀਏਟ ਕਰਨਾ:-

Steps to create Newsletters in Publisher:

1. File ਟੈਬ ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ, ਫਿਰ New ਅਤੇ Banner ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।

ਚਿੱਤਰ 8.9

2. ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਉਪਲਬਧ ਟੈਮਪਲੇਟ ਤੇ ਨਿਊਜ਼ਲੈਟਰ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਚੁਣੋ। ਇੱਥੇ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਤਿੰਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਹਨ: Congratulation, Events, ਅਤੇ Getwell.

3. Create ਬਟਨ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
ਬੈਨਰ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਤਸਵੀਰ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇਗਾ।

ਚਿੱਤਰ 8.10

ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਬੈਨਰ ਨੂੰ ਐਡਿਟ ਕਰਕੇ ਚਿੱਤਰ ਨੂੰ Save ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

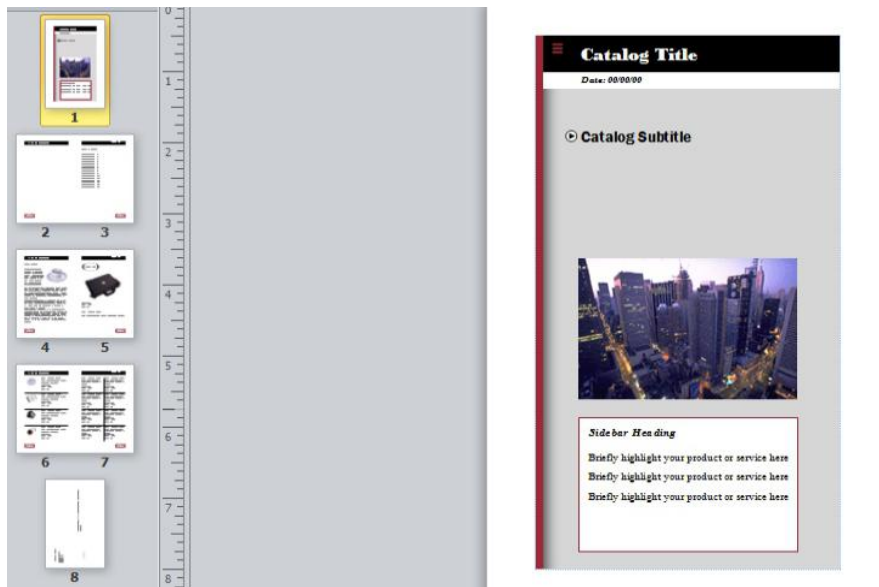
8.1.4 ਕੈਟਾਲਾਗ (Catalogs):

ਇੱਕ ਕੈਟਾਲਾਗ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸੂਚੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਕੈਟਾਲਾਗ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਸੂਚੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਕੁਝ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਵਿਵਸਥਿਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸੂਚੀ ਜੋ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਵਸਥਿਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਰੋਜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਕੈਟਾਲਾਗ

ਉਹਨਾਂ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੇ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਦੇ ਹਾਂ। ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾਂ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕੈਟਾਲਾਗਿੰਗ, ਮੈਟਾਡਾਟਾ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੰਸਾਧਨਾ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਨਿਯਤਾ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਿਤਾਬਾਂ, ਆਵਜ਼ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗਾਂ, ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਤਸਵੀਰਾਂ (Moving Pictures) ਆਦਿ। ਕੈਟਾਲਾਗਿੰਗ ਕ੍ਰੀਏਟ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਾਂਮ, ਟਾਈਟਲ ਅਤੇ ਸਬਜੈਕਟ ਟਰਮ ਦੇ ਸਰੋਤ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦੀ ਹੈ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿਬਲੋਗ੍ਰਾਫਿਕ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੂਚਨਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਕੈਟਾਲਾਕ ਦੇ ਵੈੱਬਪੇਜ਼ ਗ੍ਰਾਹਕ ਨੂੰ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੀ ਕੁਲੈਕਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਲਈ ਸਹਾਇਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

8.1.4.1 MS-Publisher ਵਰਤ ਕੇ ਕੈਟਾਲਾਗ ਬਣਾਉਣਾ:

ਪਬਲੀਸ਼ਰ ਵਿੱਚ ਕੈਟਾਲਾਗ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਪੜਾਅ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹੋਰ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਾਂ।

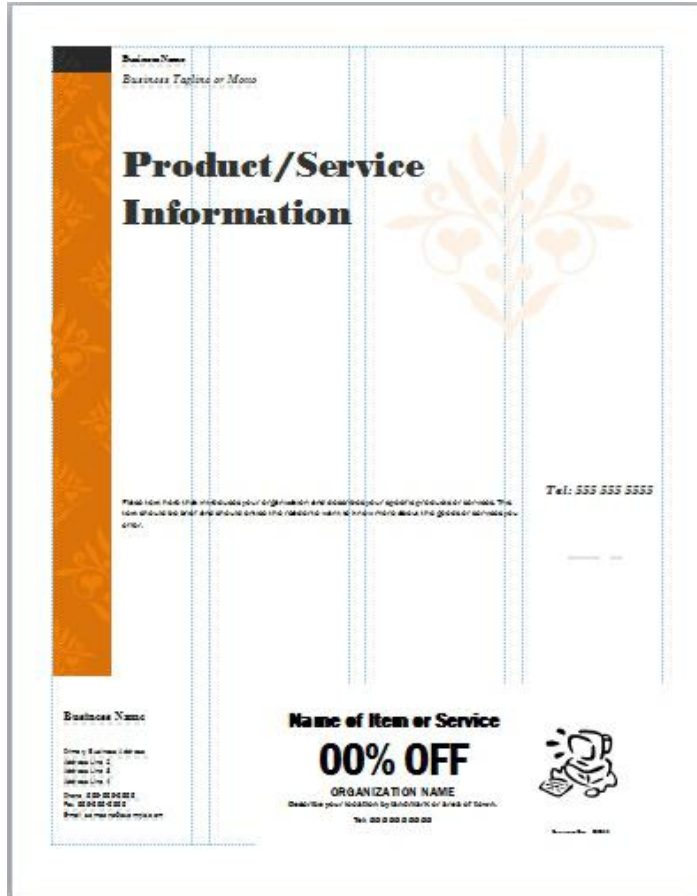
ਚਿੱਤਰ 8.11

8.1.5 ਫਲਾਇਰਜ਼ (Flyers):

ਇੱਕ ਫਲਾਇਰ ਕਾਗਜ਼ੀ ਵਿਗਿਆਪਨ ਦਾ ਇੱਕ ਰੂਪ ਹੈ ਜੋ ਵਿਆਪਕ ਡਿਸਟਰੀਬਿਊਸ਼ਨ ਲਈ ਜਨਤਕ ਥਾਂਵਾਂ ਤੇ ਪੇਸਟ ਕੀਤੇ ਜਾਂ ਵੰਡੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੈਂਪੇ ਜਾਂ ਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। Flyers ਫੋਟੋਕਾਪੀ ਕੀਤੇ ਸਸਤੇ photocopied ਪਰਚੇ ਤੋਂ ਮਹਿੰਗੇ, ਗਲੇਸੀ, ਫੁੱਲ-ਕਲਰ ਦੇ ਸਰਕੂਲਰ ਤੱਕ ਦੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵਿਅਕਤੀ, ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ, ਨਾ-ਲਾਭ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਕਿਸੇ ਲਈ ਵੀ ਵਰਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ:

- ਲਾਈਵ ਕੰਸਰਟ, ਨਾਈਟ ਕਲੱਬ, ਤਿਉਹਾਰ, ਜਾਂ ਰੈਲੀ ਵਰਗੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ।
- ਕਿਸੇ ਕਾਰੋਬਾਰ, ਡਿਸਕਾਊਂਟ ਸਟੋਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸੇਵਾ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਜਾਂ ਜਿਮ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੋਟ ਕਰਨਾ।
- ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਜਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਸਮਾਜਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਸਿਆਸੀ ਸੰਦੇਸ਼, ਮੁਹਿੰਮ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਬਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨਾ।
- ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਜਾਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਲਈ ਮੈਂਬਰ ਰਿਕਰੂਟ ਕਰਨਾ।

ਐੱਮ.ਐੱਸ.ਪਬਲੀਸ਼ਰ ਦੇ ਇੰਸਟਾਲ ਕੀਤੇ ਟੈਪਲੇਟ ਵਿੱਚ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਲਈ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੇ ਫਲਾਇਰ ਉਪਲਬਧ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਲੋੜ ਮੁਤਾਬਕ ਫਲਾਇਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਇਸ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਐਡਿਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੇਵ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇੱਕ ਫਲਾਇਰ ਦਾ ਉਦਾਹਰਨ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਚਿੱਤਰ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ:-

ਚਿੱਤਰ 8.12

8.2 ਬਿਜਨੈਸ ਕਾਰਡ (Business Cards): ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਕਾਰਡ ਜੋ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੇ ਨਾਂ, ਕਿੱਤੇ, ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਪਤੇ, ਆਦਿ ਨਾਲ ਛਪਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਬਿਜਨੈਸ ਕਾਰਡ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

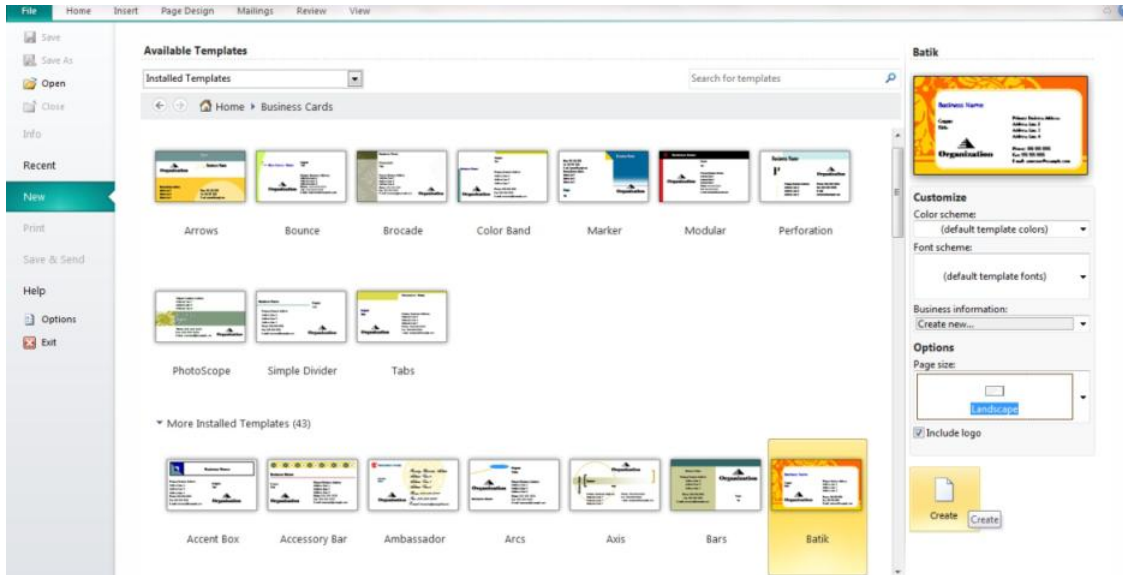
ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਕਾਰਡ ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਬਾਰੇ ਵਪਾਰਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਡ ਹਨ ਉਹ ਰਸਮੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਰਡ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਨਾਂ, ਕੰਪਨੀ ਜਾਂ ਵਪਾਰਕ ਸੰਬੰਧ (ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੋਗੋ ਦੇ ਨਾਲ) ਅਤੇ ਸੰਪਰਕ ਜਾਣਕਾਰੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਤਾ, ਟੈਲੀਫੋਨ ਨੰਬਰ, ਫੈਕਸ ਨੰਬਰ, ਈ-ਮੇਲ ਪਤੇ ਅਤੇ ਵੈਬਸਾਈਟ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਕਾਰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਪਤੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫੇਸਬੁੱਕ ਅਤੇ ਟਵਿੱਟਰ। ਰਵਾਇਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਈ ਕਾਰਡ ਸਫੈਦ ਤੇ ਸਧਾਰਨ ਕਾਲੇ ਟੈਕਸਟ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਬਿਜਨੈਸ ਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਕਈ ਵਾਰ ਇੱਕ ਜਾਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਜ਼ੂਅਲ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

8.2.1 ਪਬਲੀਸ਼ਰ ਵਿੱਚ ਬਿਜਨੈਸ ਕਾਰਡ ਬਣਾਉਣਾ:

1. File ਟੈਬ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ, ਫਿਰ New ਅਤੇ Business Card 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਕਾਰਡ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਇੰਸਟਾਲ ਟੈਪਲੇਟ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਟੈਪਲੇਟ ਉਪਲਬਧ ਹਨ।

ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਵੀ ਚੁਣ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਵਿੰਡੋ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ, ਅਸੀਂ ਕਲਰ ਸਕੀਮ, ਫੋਂਟ ਸਕੀਮ, ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ, ਪੰਨਾ ਅਕਾਰ ਦੇ ਆਪਸ਼ਨ ਅਤੇ ਲੋਗੋ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਇਸ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਬਿਜ਼ਨਸ ਕਾਰਡ ਨੂੰ ਕਸਟਮਾਈਜ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

2. ਹੁਣ, ਅਸੀਂ ਬਿਜ਼ਨਸ ਕਾਰਡ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚਿੱਤਰ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਿਜ਼ਨਸ ਕਾਰਡ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਵਪਾਰਕ ਨਾਂ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਨਾਂ, ਪਤਾ, ਕੰਟੈਕਟਸ ਆਦਿ ਨੂੰ ਵੀ ਬਦਲ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਚਿੱਤਰ 8.13

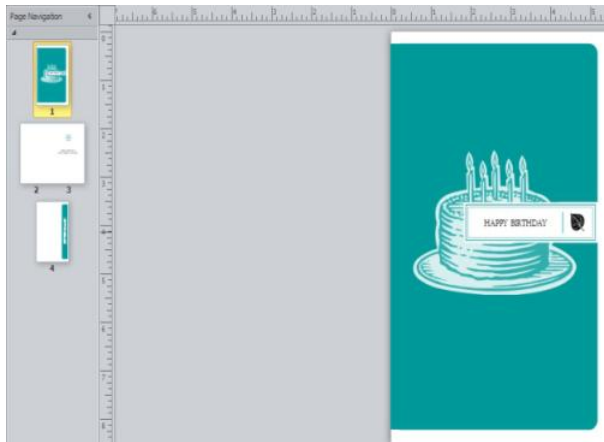
3. ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਬਿਜ਼ਨਸ ਕਾਰਡ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਦਿਖਾਈ ਤਸਵੀਰ ਵਿੱਚ ਦੇਖਾਂਗੇ। ਬਿਜ਼ਨਸ ਕਾਰਡ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਬਿਜ਼ਨਸ ਦਾ ਨਾਂ, ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ ਨਾਂ ਅਤੇ ਪਤਾ ਆਦਿ ਵੀ ਬਦਲ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

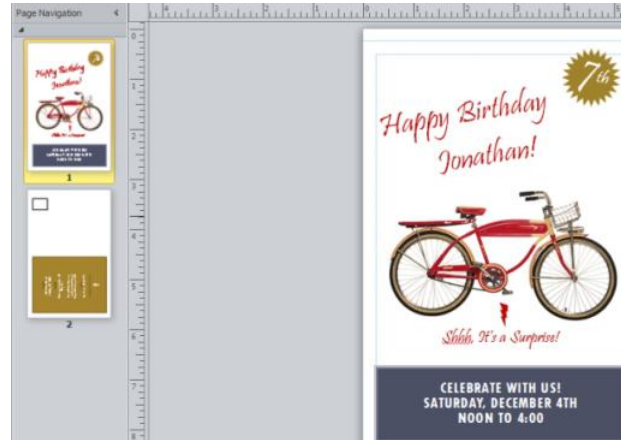
ਚਿੱਤਰ 8.14

8.3 ਗ੍ਰੀਟਿੰਗ ਕਾਰਡ / ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ / ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਾਰਡ:

ਇੱਕ ਗ੍ਰੀਟਿੰਗ ਕਾਰਡ / ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ/ ਕੰਪਲੀਮੈਂਟ ਕਾਰਡ, ਕਾਰਡ ਦਾ ਇੱਕ ਟੁਕੜਾ ਹੈ ਜੋ ਦੋਸਤੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਵਧੀਆਂ ਕੁਆਲਟੀ ਵਾਲਾ ਕਾਗਜ਼ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਕਾਰਡ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਨਮਦਿਨ, ਵਰ੍ਹੇ-ਗੰਢ, ਕ੍ਰਿਸਮਿਸ, ਦੀਵਾਲੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਛੁੱਟੀਆਂ ਆਦਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੌਕਿਆਂ ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਡਾਂ ਨੂੰ ਧੰਨਵਾਦ ਦੇਣ ਜਾਂ ਦੂਜੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਰਡ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਇੱਕ ਲਿਫਾਫੇ ਨਾਲ ਪੈਕ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਰਾਈਟੀਜ਼ (ਕਿਸਮਾਂ) ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਸੈਂਕੜੇ ਕੰਪਨੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਉਤਪਾਦਿਤ ਅਤੇ ਹੈਂਡਮੇਡ ਵਰਜਨ ਕਾਰਡ ਵੀ ਵਿਤਰਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਚਿੱਤਰ 8.15

ਚਿੱਤਰ 8.16

ਚਿੱਤਰ 8.17

ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ MS Publisher ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

8.4 ਅਵਾਰਡ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ:

ਇੱਕ ਪੁਰਸਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਸਮੂਹ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ, ਉੱਤਮਤਾ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਵਜੋਂ ਕਿਸੇ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੁਰਸਕਾਰ ਟ੍ਰੋਫੀ, ਟਾਈਟਲ, ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ, ਮੈਡਲ, ਬੈਜ, ਪਿੰਨ ਜਾਂ ਰਿਬਨ ਦੇ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਰਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਇੱਕ ਵਸਤੂ, ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਕੁਝ ਖਾਸ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ (Confirmation) ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੁਸ਼ਟੀ ਜੇਕਿ ਅਕਸਰ ਕਿਸੀ ਸਿੱਖਿਆ, ਮੁਲਾਂਕਣ, ਜਾਂ ਆਡਿਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਦੁਆਰਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

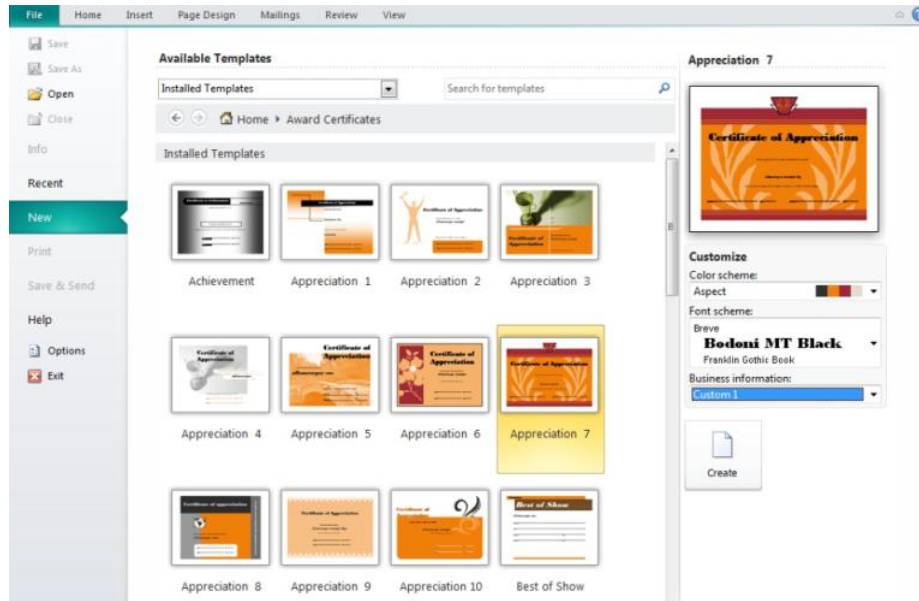
ਸਹੀ ਸਮੇਂ ਤੇ ਵਰਤੇ ਅਤੇ ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧੀਆਂ, ਮੈਰਿਟ ਅਤੇ ਸਨਮਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ-ਪੱਤਰ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਸਾਧਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਵਾਰਡ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਮਿਲਣ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਦੇ ਕੰਮ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੋ ਕੇ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਅਵਾਰਡ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਵਿੱਚ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਸਰਵਿਸ ਅਵਾਰਡ, ਮਹਾਨ ਕੰਮ (great job), ਚੰਗਾ ਰਵੱਈਆਂ ਜਾਂ ਕੋਰਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਆਦਿ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਐਮ.ਐਸ. ਪਬਲਿਸ਼ਰ ਅਵਾਰਡ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਟੈਪਲੇਟਸ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹੇਠਾਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਚਿੱਤਰ ਐਮ.ਐਸ. ਪਬਲਿਸ਼ਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਪੱਤਰ ਦਾ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਨ ਹੈ।

ਚਿੱਤਰ 8.18

ਐਮ.ਐਸ. ਪਬਲਿਸ਼ਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਟੈਪਲੇਟ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਚਿੱਤਰ ਵਿਚ ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਇਸ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਚਿੱਤਰ 8.19

ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਨੂੰ ਚੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਰੰਗ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਐਡਿਟ ਕਰੋ ਅਤੇ Create ਬਟਨ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਐਡਿਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਵਜੋਂ Save ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

8.5 ਐਨਵੇਲੋਪਜ਼ (Envelops):

ਇੱਕ ਐਨਵੇਲੋਪ ਇੱਕ ਆਮ ਪੈਕਿੰਗ ਆਈਟਮ ਹੈ। ਇਹ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਤਲੇ ਫਲੈਟ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਬਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਇੱਕ ਫਲੈਟ ਕਾਗਜ਼ ਦਾ ਲਿਫਾਫਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਇੱਕ ਸੀਲ ਕਰਨਯੋਗ ਫਲੈਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਚਿੱਠੀ, ਕਾਰਡ ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਲਿਫਾਫੇ ਕਾਗਜ਼ ਦੀ ਸ਼ੀਟ ਤੋਂ ਬਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਪ੍ਰੀਪ੍ਰੈਸਡ ਪੋਸਟੇਜ ਡਾਕ ਸਿਸਟਮ ਰਾਹੀਂ ਡਾਕ ਲੈਟਰ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਭੇਜਣ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਐਨਵੈਲੋਪ ਮੇਲਰ ਦੇ ਪਤੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਤਾ ਦੇ ਪਤੇ ਦੇ ਨਾਲ ਹੇਠਾਂ ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਚਿੱਤਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ:-

ਚਿੱਤਰ 8.20

ਅਸੀਂ ਐੱਮ.ਐੱਸ. ਪਬਲੀਸ਼ਰ ਵਿਚ ਕਈ ਟੈਪਲੇਟਸ ਨਾਲ ਐਨਵੈਲਪ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਲੋੜੀਂਦਾ ਐਨਵੈਲਪ ਸਿਲੈਕਟ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਰੰਗ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਐਡਿਟ ਕਰੋ ਅਤੇ Create ਬਟਨ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਲਿਫਾਫ਼ੇ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਐਡਿਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ Save ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

8.6 ਲੇਬਲ (Labels):

ਲੇਬਲ ਕਾਗਜ਼ ਦਾ ਇੱਕ ਟੁਕੜਾ, ਪੌਲੀਮਰ, ਕੱਪੜਾ, ਧਾਤੂ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੰਨਟੇਨਰ ਜਾਂ ਪ੍ਰੋਡਕਟ 'ਤੇ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਕੰਨਟੇਨਰ ਜਾਂ ਆਈਟਮ 'ਤੇ ਸਿੱਧੀ ਛਪੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਲੇਬਲਿੰਗ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੀ ਉਤਪਤੀ, ਨਿਰਮਾਤਾ (ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਬ੍ਰਾਂਡ ਨਾਮ) ਵਰਤੋਂ, ਸ਼ੈਲਫ-ਲਾਈਫ ਅਤੇ ਡਿਸਪੇਜ਼ਲ ਆਦਿ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਸਮੇਤ ਲੇਬਲ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਉਪਯੋਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਖਤਰਨਾਕ ਪ੍ਰੋਡਕਟ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜ਼ਹਿਰ ਜਾਂ ਜਲਣਸ਼ੀਲ ਤਰਲ ਪਦਾਰਥਾਂ ਉੱਤੇ ਚੇਤਾਵਨੀ ਲੇਬਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਲੇਬਲ ਇਹਨਾਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ :

- **ਪ੍ਰੋਡਕਟ (Products):** ਸਥਾਈ ਪ੍ਰੋਡਕਟ ਲੇਬਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਡਕਟ ਦੇ ਪੂਰੇ ਜੀਵਨ ਦੌਰਾਨ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰਹਿਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਖਾਣੇ ਦੇ ਲੇਬਲ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਖਾਣਾ ਵਰਤਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ।
- **ਪੈਕੇਜਿੰਗ (Packaging):** ਪੈਕੇਜਿੰਗ 'ਤੇ ਲੇਬਲ ਲੱਗਿਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹ ਪੈਕੇਜਿੰਗ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਤੇ ਕੀਮਤ, ਬਾਰਕੋਡਜ਼, ਯੂ.ਪੀ.ਸੀ. (ਯੂਨੀਵਰਸਲ ਪ੍ਰੋਡਕਟ ਕੋਡ) ਦੀ ਅਡੈਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ, ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਵਿਧੀ, ਪਤਾ, ਵਿਗਿਆਪਨ, ਰੈਸਿਪੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- **ਸੰਪਤੀ (Assets):** ਉਦਯੋਗਿਕ ਜਾਂ ਫੌਜੀ ਵਾਤਾਵਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਪਤੀ ਲੇਬਲਿੰਗ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਕੰਮਕਾਜ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਲੇਬਲ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਉਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਟ੍ਰਾਈਫੋਲੀਏਟ ਜਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ-ਜੁਲਦੀ ਸਮਰਗੀ ਦਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- **ਕੱਪੜੇ (Textiles):** ਕੱਪੜਿਆਂ 'ਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਲੱਗ ਦੇਖਭਾਲ / ਟਰੀਟਮੈਂਟ ਦੇ ਲੇਬਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਈਟਮ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਧੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਸ਼ੀਨ ਵਾਸ਼ੇਵਲ ਜਾਂ ਡਰਾਈਕਲੀਨ। ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਲੇਬਲ ਨੂੰ ਕੱਪੜੇ ਵਿੱਚ ਬੁਣਿਆ ਜਾਂ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਗਰਮੀ ਰੋਧਕ, ਕਲਰ ਫਾਸਟ, ਧੋਣਯੋਗ (washable) ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਿੰਟਡ ਲੇਬਲ ਬੁਣੇ ਹੋਏ ਲੇਬਲ ਦੇ ਵਿਕਲਪ (alternative) ਹਨ।
- **ਮੇਲਿੰਗ:** ਮੇਲਿੰਗ ਲੇਬਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਤਾ, ਭੇਜਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜੋ ਕਿ ਆਵਾਜਾਈ ਲਈ ਉਪਯੋਗੀ ਹੋਵੇ, ਨੂੰ ਆਈਡੈਂਟੀਫਾਈ ਕਰਦੇ ਹਨ।
- **ਸੁਰੱਖਿਆ ਲੇਬਲ:** ਉਹ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ, ਚੋਰੀ ਕਟੌਤੀ, ਅਤੇ ਡੁਪਲੀਕੇਟ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ID ਕਾਰਡ, ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ, ਪੈਕੇਜਿੰਗ ਅਤੇ ਸੀ.ਡੀ., ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕਸ ਉਤਪਾਦਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਤੱਕ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

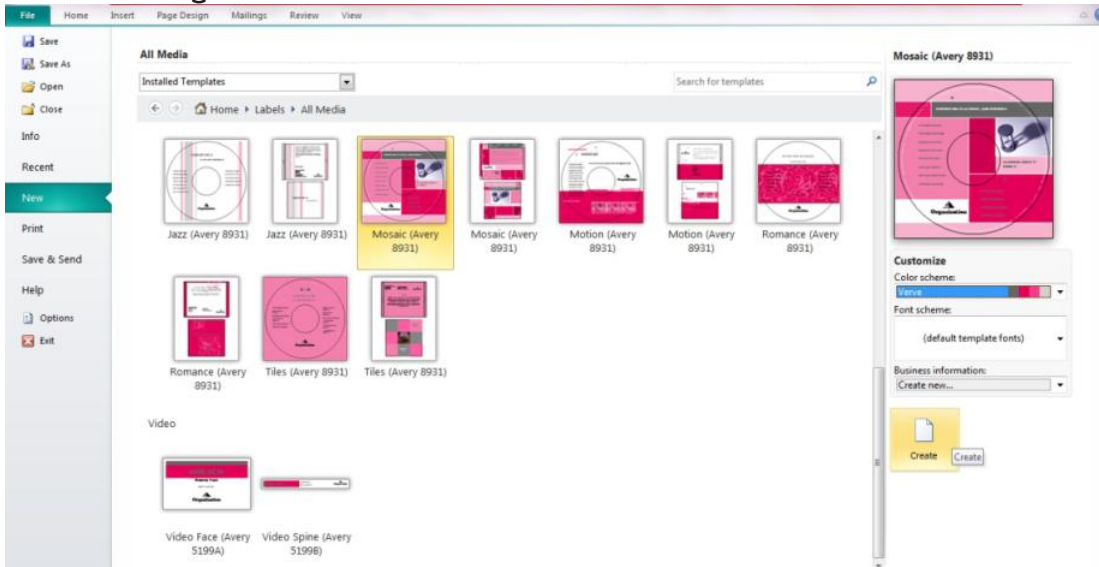
ਲੇਬਲਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣ, ਜਾਣਕਾਰੀ, ਅਤੇ ਚੇਤਾਵਨੀ ਵਰਤਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼, ਵਾਤਾਵਰਨ ਸਲਾਹ ਜਾਂ ਵਿਗਿਆਪਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੁਮੇਲ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਟਿੱਕਰ, ਸਥਾਈ ਜਾਂ ਅਸਥਾਈ ਲੇਬਲ ਜਾਂ ਛਪੇ ਹੋਏ ਪੈਕੇਜ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

8.6.1 ਪਬਲੀਸ਼ਰ ਵਿਚ ਲੇਬਲ ਬਣਾਉਣਾ (Creating Labels in Publisher):

ਇੱਥੇ ਅਸੀਂ ਐੱਮ.ਐੱਸ. ਪਬਲੀਸ਼ਰ ਦੀ ਮੱਦਦ ਨਾਲ ਸੀ.ਡੀ./ਡੀ.ਵੀ.ਡੀ. ਲਈ ਇੱਕ ਲੇਬਲ ਤਿਆਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਟੈਪਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰੋ:

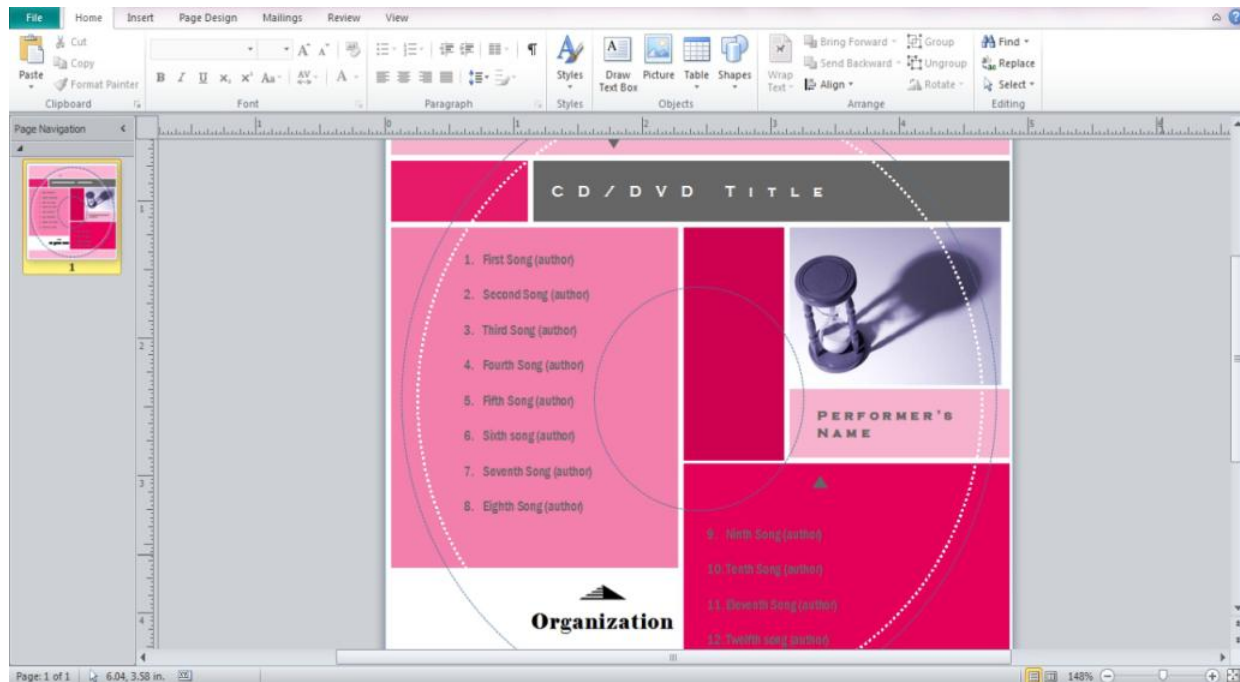
1. File ਟੈਬ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ, ਫਿਰ New ਅਤੇ ਫਿਰ Lables 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।

2. Media ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ, All Media ਨੂੰ ਸਲੈਕਟ ਕਰੋ। CD/ DVD Labels ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ। ਆਪਣਾ ਟੈਪਲੇਟ ਚੁਣੋ ਅਤੇ Color Scheme ਨੂੰ Edit ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ Create 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।

ਚਿੱਤਰ 8.21

3. ਇੱਥੇ ਅਸੀਂ ਸੀ.ਡੀ. / ਡੀ.ਵੀ.ਡੀ. ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਐਡਿਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਕਿ ਲੇਬਲ 'ਤੇ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਚਿੱਤਰ 8.22

4. ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਲੇਬਲ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰੋ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਲੇਬਲ ਆਪਣੀ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਿੰਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

8.7 ਲੈਟਰਹੈੱਡ (Letterhead):

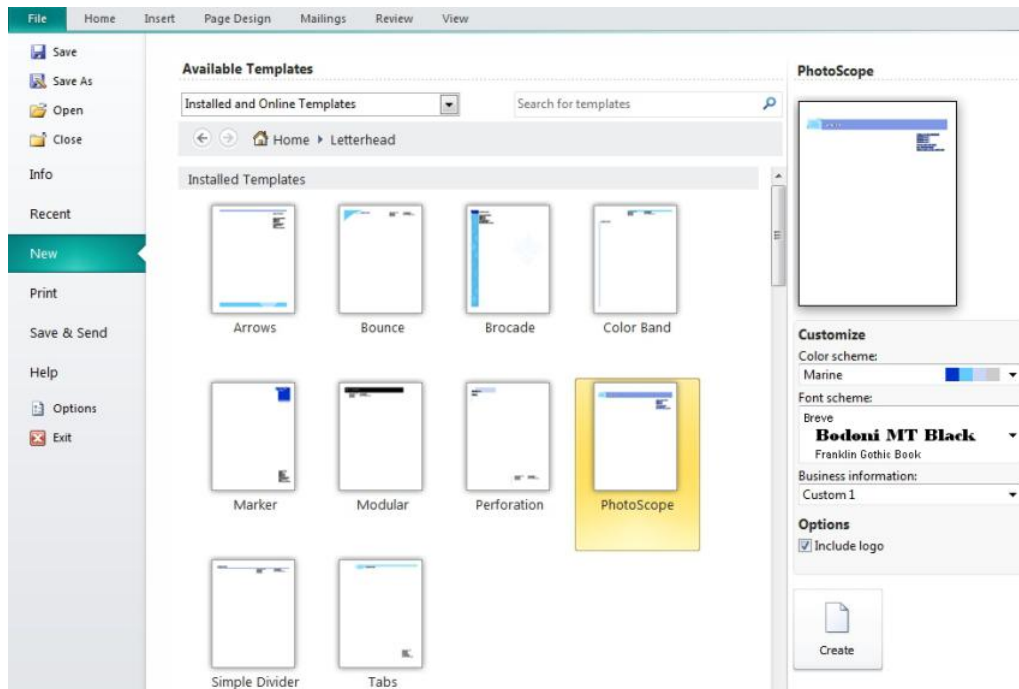
ਇਹ ਇੱਕ ਹੈਡਿੰਗ ਨਾਲ ਛਪੀ ਹੋਈ ਸਟੇਸ਼ਨਰੀ ਹੈ। ਹੈਡਿੰਗ ਵਿੱਚ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਨਾਂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪਤਾ, ਇੱਕ ਲੋਗੋ ਜਾਂ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਇੱਕ ਬੈਕਗ੍ਰਾਊਂਡ ਪੈਟਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ "ਲੈਟਰਹੈੱਡ" ਅਕਸਰ ਅਜਿਹੀ ਹੈਡਿੰਗ ਦੇ ਨਾਲ ਛਾਪੇ ਗਏ ਸਾਰੀ ਸ਼ੀਟ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਇੱਕ ਵਰਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸਰ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਲੈਟਰਹੈੱਡ ਟੈਂਪਲੇਟ ਬਣਾਉਣ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘੱਟ ਲਾਗਤ ਤੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰੀ-ਪ੍ਰਿੰਟਡ ਸਟੇਸ਼ਨਰੀ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਲੈਟਰਹੈੱਡ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਸਟੇਸ਼ਨਰੀ ਤੇ ਜਾਂ ਸਾਦੇ ਕਾਗਜ਼ 'ਤੇ ਛਾਪਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

8.7.1 ਪਬਲੀਸ਼ਰ ਵਿੱਚ ਲੈਟਰਹੈੱਡ ਬਣਾਉਣਾ

ਇੱਥੇ ਅਸੀਂ ਐੱਮ. ਐੱਸ. ਪਬਲੀਸ਼ਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਸੰਸਥਾ ਲਈ ਲੈਟਰਹੈੱਡ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਇਸ ਲਈ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਸਟੈੱਪਸ ਦੀ ਪਾਲਨਾ ਕਰੋ:-

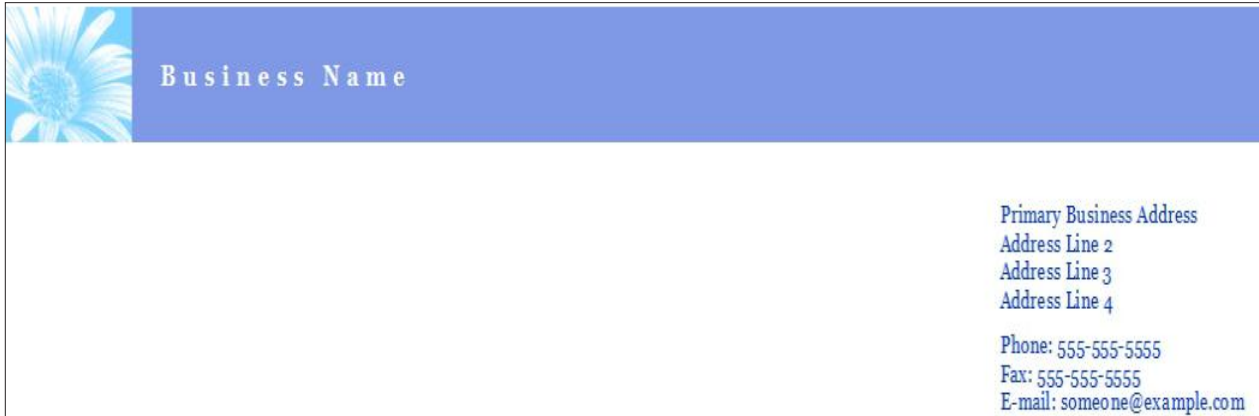
1. File ਟੈਬ ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ, ਫਿਰ New ਅਤੇ ਫਿਰ Letterhead 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।

ਇੰਸਟਾਲ ਟੈਂਪਲੇਟ ਵਿੱਚ Letterhead ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨਮੂਨੇ ਉਪਲਬਧ ਹਨ। ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਵੀ ਚੁਣੋ, ਵਿੰਡੋ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ, ਅਸੀਂ ਰੰਗ ਸਕੀਮ, ਫੋਟੋ ਸਕੀਮ, ਬਿਜਨਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਲੋਗੋ ਨੂੰ ਕਸਟੋਮਾਈਜ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਚਿੱਤਰ 8.23

1. ਰੰਗ, ਫੋਟੋ, ਅਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਬਦਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, Create ਆਪਸ਼ਨ ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ। ਲੈਟਰਹੈੱਡ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇਗਾ।
2. ਹੁਣ ਲੋੜੀਂਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਐਡਿਟ ਕਰੋ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਹੇਠਲੀ ਤਸਵੀਰ ਵਿੱਚ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਨੂੰ Save ਕਰੋ।

ਚਿੱਤਰ 8.24

8.8 ਕੈਲੰਡਰ (Calendar):

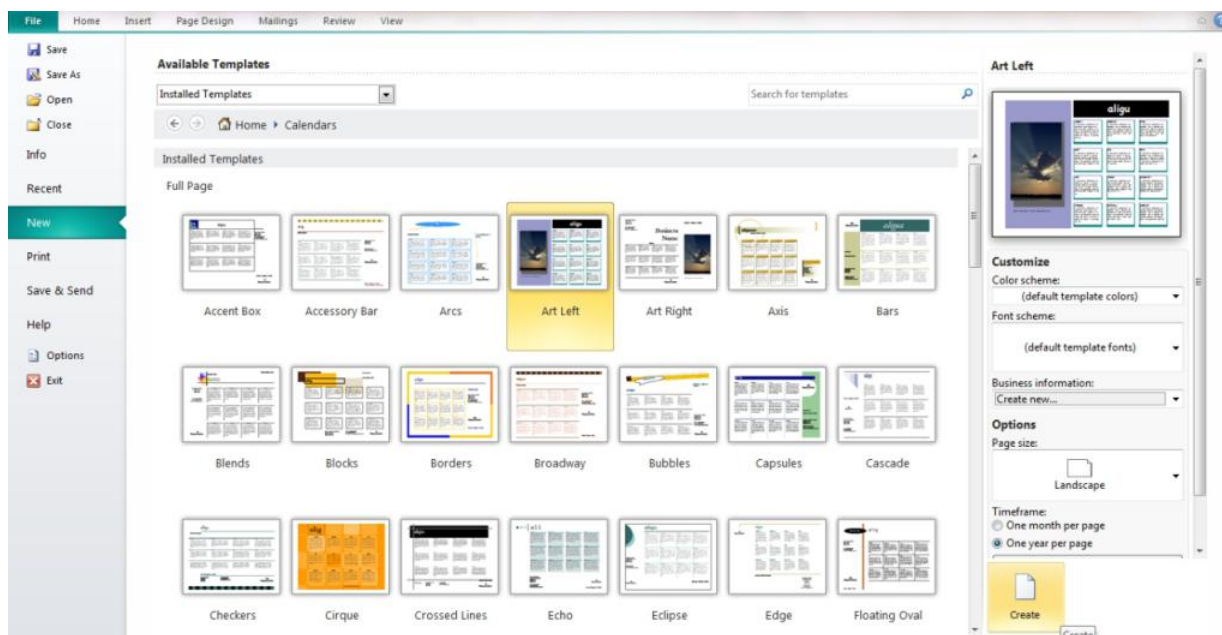
ਇੱਕ ਕੈਲੰਡਰ ਸਮਾਜਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ, ਵਪਾਰਕ ਜਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਾਮ ਦੇ ਕੇ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਦਿਨ, ਹਫ਼ਤੇ, ਮਹੀਨਿਆਂ ਅਤੇ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਨਾਂ ਦੇ ਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੈਲੰਡਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਸ਼ਡਿਊਲ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਕੈਲੰਡਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨ ਟਾਈਮਕੀਪਿੰਗ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਵੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ:- ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਪਲ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਤਾਰੀਖ ਅਤੇ ਸਮਾਂ।

8.8.1 ਐੱਮ.ਐੱਸ. ਪਬਲੀਸ਼ਰ ਵਿਚ ਕੈਲੰਡਰ ਬਣਾਉਣਾ:

File ਟੈਬ ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ ਅਤੇ ਫਿਰ New ਅਤੇ ਫਿਰ Calendar 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।

1. ਉਪਲਬਧ ਟੈਪਲੇਟਸ ਵਿੱਚੋਂ ਕੈਲੰਡਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਟੈਪਲੇਟਸ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਵੀ ਚੁਣੋ। ਹੁਣ, ਅਸੀਂ ਵਿੰਡੋ ਦੇ ਸੱਜੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਕੈਲੰਡਰਾਂ ਨੂੰ ਕਸਟੋਮਾਈਜ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਆਪਸ਼ਨ ਨੂੰ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਚਿੱਤਰ 8.25

2. ਹੁਣ, ਕੈਲੰਡਰ ਸਕੀਮ, ਫੰਟ ਸਕੀਮ, ਬਿਜਨਸ ਜਾਣਕਾਰੀ, ਪੇਜ ਸਾਈਜ਼ ਦੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਟਾਈਮਫਰੇਮ (ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਪ੍ਰਤਿ ਸਫਾ ਜਾਂ ਇੱਕ ਸਾਲ ਪ੍ਰਤਿ ਪੰਨਾ) ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਕੈਲੰਡਰ ਨੂੰ ਕਸਟੋਮਾਈਜ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।
3. ਕੈਲੰਡਰ ਨੂੰ ਕਸਟੋਮਾਈਜ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, Create ਆਪਸ਼ਨ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
4. ਹੁਣ, ਅਸੀਂ ਹੇਠਾਂ ਚਿੱਤਰ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਕੈਲੰਡਰ ਵੇਖਾਂਗੇ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਚਾਹੀਏ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਤਸਵੀਰ ਨੂੰ ਐਡਿਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਕੈਲੰਡਰ ਨੂੰ ਪਬਲੀਸ਼ਰ ਵਿੱਚ Save ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਚਿੱਤਰ 8.26

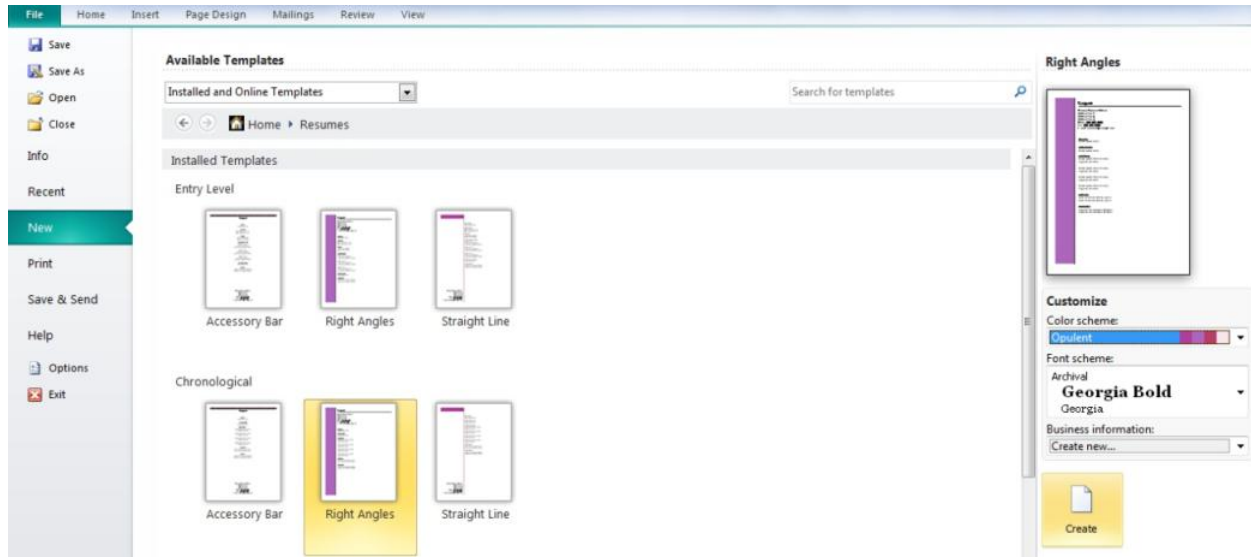
8.9 ਰਿਜ਼ਿਊਮ (Resumes):

ਇੱਕ ਰਿਜ਼ਿਊਮ ਸਾਡੀ ਸਿੱਖਿਆ, ਕੰਮ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ, ਪ੍ਰਮਾਣ-ਪੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਅਤੇ ਹੁਨਰਾਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਿਊਮ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਕਰੀਅਰ ਸੰਖੇਪ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਸਮੇਤ ਕਈ ਆਪਸ਼ਨਲ ਭਾਗ ਵੀ ਹਨ। ਰਿਜ਼ਿਊਮ ਨੌਕਰੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਵਾਲੇ ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਭ ਤੋਂ ਆਮ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹਨ। ਇੱਕ ਰਿਜ਼ਿਊਮ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਰਿਜ਼ਿਊਮ ਇੱਕ ਪੇਜ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਇਹ ਦੋ ਪੰਨਿਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅਕਸਰ ਰਿਜ਼ਿਊਮ ਵਿੱਚ ਬੁਲੇਟਿਡ ਕੀਤੀਆਂ ਸੂਚੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

8.9.1 ਐੱਮ.ਐੱਸ. ਪਬਲੀਸ਼ਰ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਿਊਮ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ:

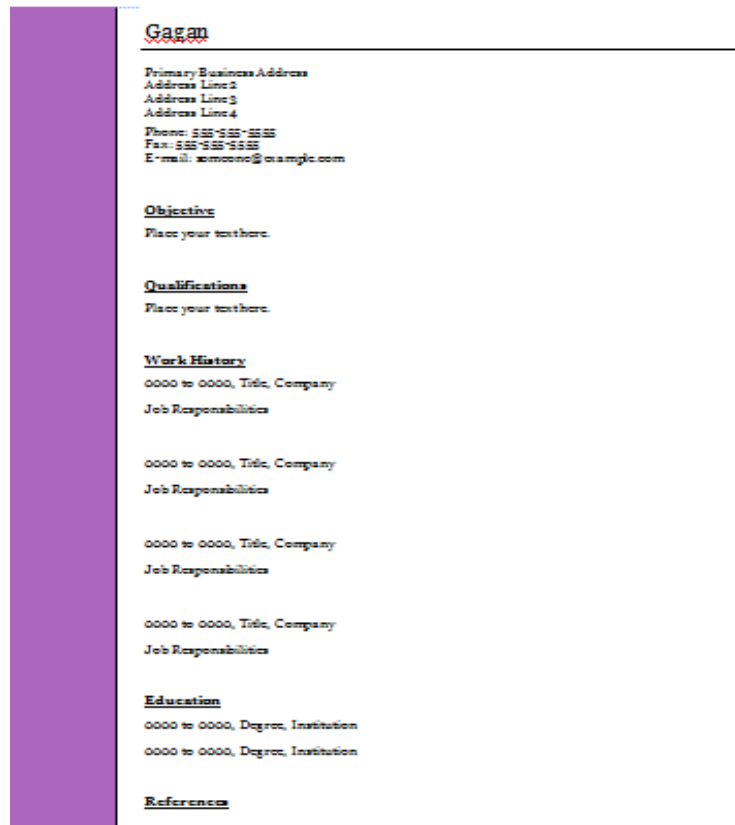
ਪਬਲੀਸ਼ਰ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਿਊਮ ਬਨਾਉਣ ਲਈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਟੈਪਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰੋ।

1. File ਟੈਬ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ, ਫਿਰ New ਅਤੇ ਫਿਰ Resume 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
ਟੈਪਲੇਟਸ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਰਿਜ਼ਿਊਮ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਮੂਨੇ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਵੀ ਚੁਣੋ।
ਚੁਣੇ ਰਿਜ਼ਿਊਮ ਨੂੰ ਕਸਟੋਮਾਈਜ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ Create ਬਟਨ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।

ਚਿੱਤਰ 8.27

2. ਹੁਣ ਰਿਜ਼ਿਊਮ ਵਿਚ ਲੋੜੀਂਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਐਡਿਟ ਕਰੋ ਅਤੇ ਬਦਲਾਵਾਂ ਨੂੰ Save ਕਰੋ। ਰਿਜ਼ਿਊਮ ਹੇਠਾਂ ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਚਿੱਤਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ।

ਚਿੱਤਰ 8.28

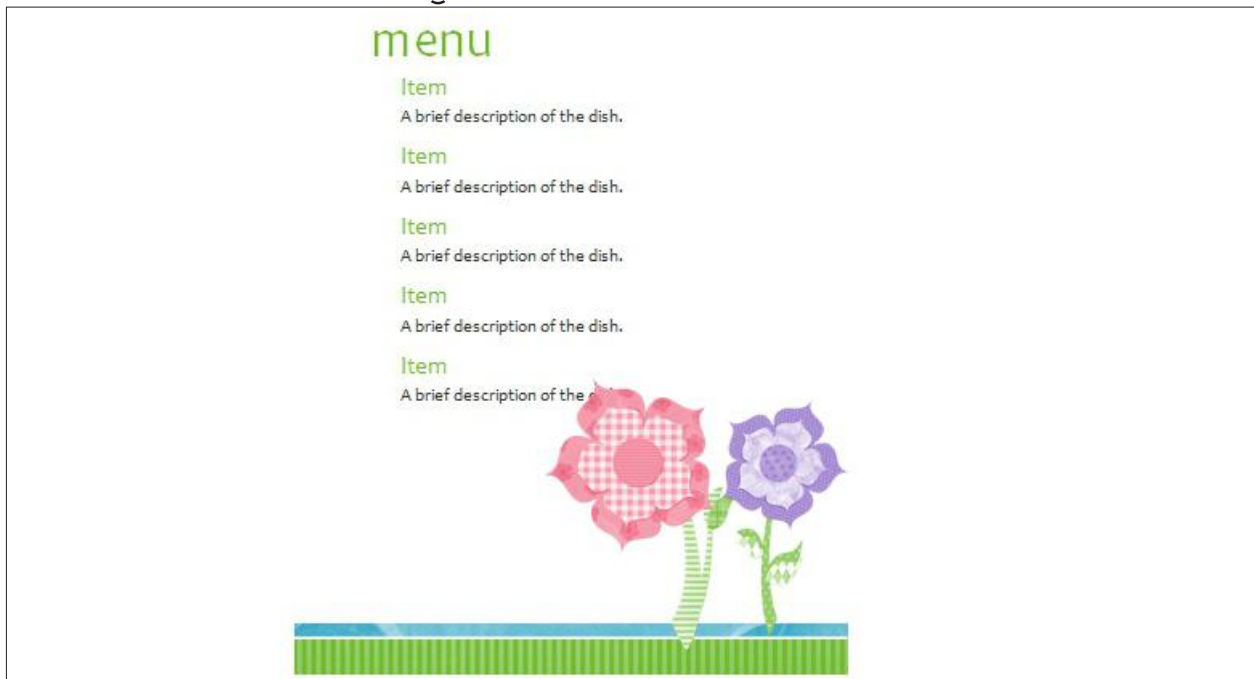
8.9.2 ਕਰਿਕਿਊਲਮ ਵਿਟੇ (Curriculum vitae) (CV):

ਰਿਜ਼ਿਊਮ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਕਰਿਕਿਊਲਮ ਵਿਟੇ (ਸੀ.ਵੀ.) ਤੁਹਾਡੇ ਅਨੁਭਵ ਅਤੇ ਹੁਨਰਾਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ CVs ਰਿਜ਼ਿਊਮ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੰਮਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਪੰਨਿਆਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। CVs ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਦੀ ਅਕਾਦਮਿਕ ਪਿਛੋਕੜ ਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਅਨੁਭਵ, ਡਿਗਰੀਆਂ, ਖੋਜ, ਪੁਰਸਕਾਰ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾਂ, ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ CVs ਰਿਜ਼ਿਊਮ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੰਮਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਪਿਛੋਕੜ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ।

ਅਸੀਂ ਐੱਮ.ਐੱਸ. ਪਬਲੀਸ਼ਰ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਵੀ ਸੀ.ਵੀ. ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਪਰੋਕਤ ਰਿਜ਼ਿਊਮ ਬਣਾਏ ਹਨ:-

8.10 ਮੀਨੂੰਜ਼ (Menus):

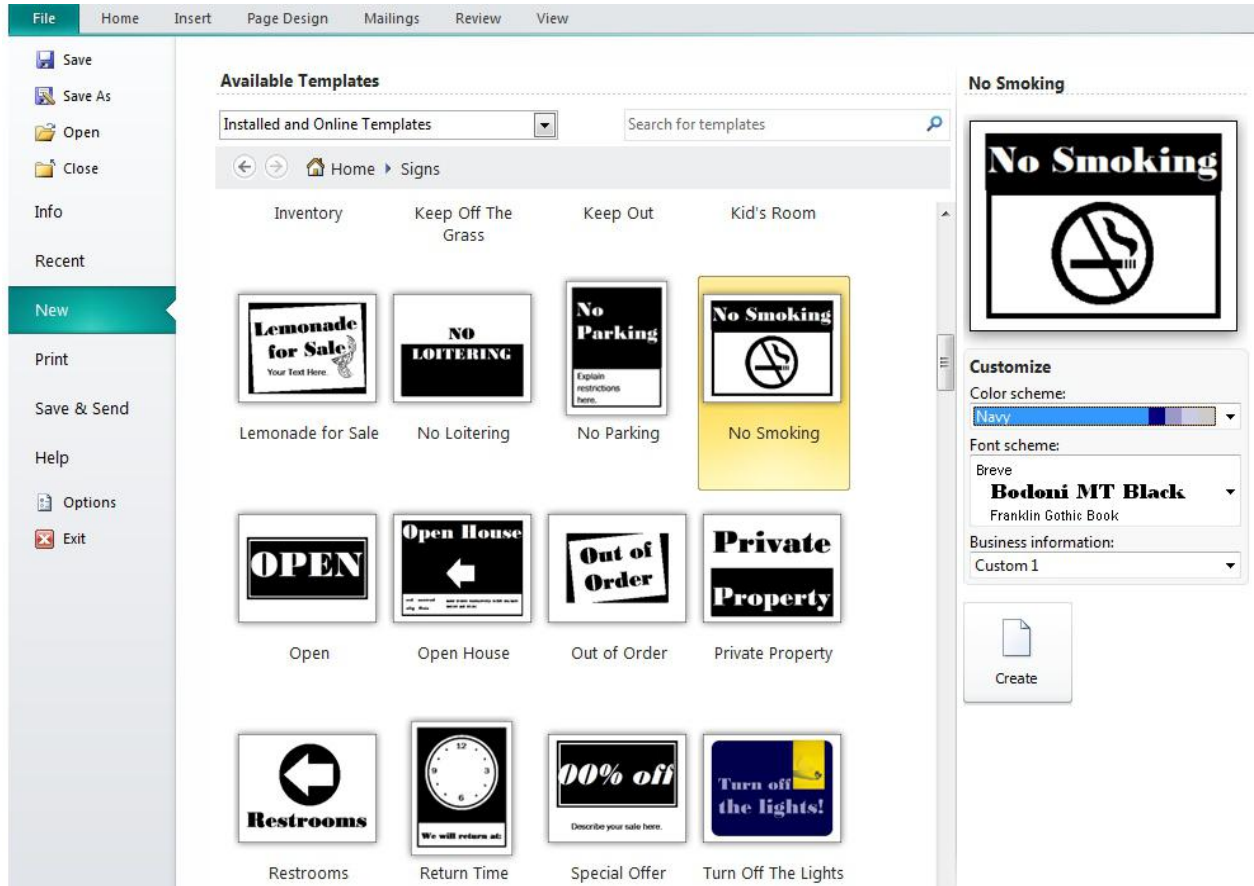
ਇੱਕ ਰੈਸਟਰਾਂ ਵਿੱਚ, ਖਾਣ ਅਤੇ ਪੀਣ ਦੇ ਆਫਰ ਲਈ ਇੱਕ ਮੀਨੂੰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੀਨੂੰ ਇੱਕ ਸੂਚੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਹਿਮਾਨ ਉਪਲਬਧ ਵਿਕਲਪ ਚੁਣਨ ਲਈ ਵਰਤਦੇ ਹਨ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੀਨੂੰਜ਼ ਮਹਿਮਾਨ ਤੋਂ ਆਰਡਰ ਲੈਣ ਜਾਂ ਦੇਣ ਦਾ ਮੁੱਖ ਤਰੀਕਾ ਹੈ। ਗੈਸਟ ਮੀਨੂੰ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਕੀਮਤ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੋ ਕੇ ਠੀਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਮੀਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਐੱਮ ਐੱਸ. ਪਬਲੀਸ਼ਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਟੈਂਪਲੇਟਸ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹੇਠਾਂ ਚਿੱਤਰ ਐੱਮ.ਐੱਸ. ਪਬਲੀਸ਼ਰ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮੀਨੂੰ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਚਿੱਤਰ 8.29

8.11 ਸੰਕੇਤ (Signs):

ਇਹ ਤਸਵੀਰਾਂ ਜਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਪੇਂਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਾਰਗਜ਼ ਦਾ ਇੱਕ ਟੁਕੜਾ, ਕੱਪੜੇ, ਲੱਕੜ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਥਾਂ, ਉਤਪਾਦ ਜਾਂ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਐੱਮ.ਐੱਸ. ਪਬਲੀਸ਼ਰ ਸਾਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੇਠਾਂ ਚਿੱਤਰ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪਬਲੀਸ਼ਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸਾਈਨ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਚਿੱਤਰ 8.30

8.12 ਪੇਪਰ ਫੋਲਡਿੰਗ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ (Paper Folding Projects):

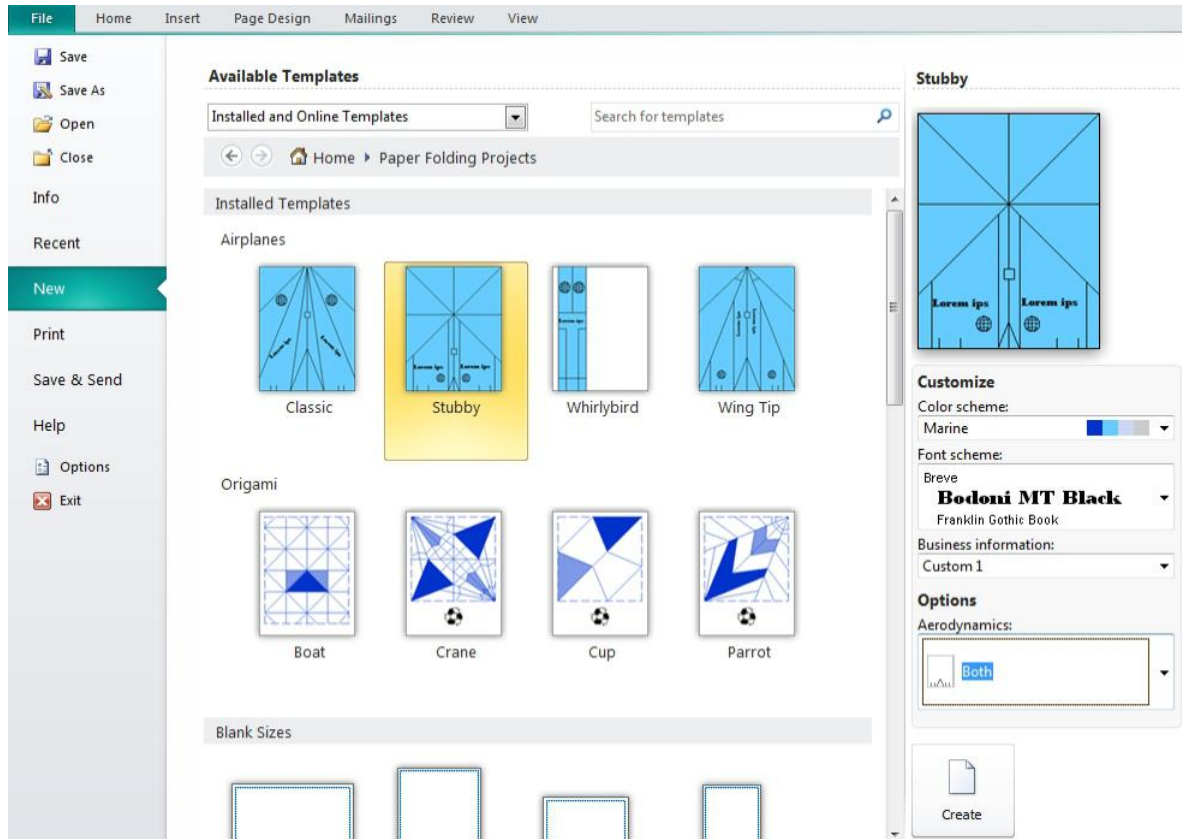
ਪੇਪਰ ਫੋਲਡਿੰਗ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਟੈਪਲੇਟਾਂ ਵਿੱਚ ਐਰੇਪਲੇਨ ਅਤੇ ਐਰੀਗੀਮੀ (ਪੇਪਰਾਂ ਨੂੰ ਫੋਲਡ ਕਰਕੇ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ) ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਲਈ ਕਾਗਜ਼ੀ ਨਮੂਨੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਪੇਜਾਂ ਵਿੱਚ (ਜੋ ਕਿ ਕੱਟੇ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹਨ) "ਫੋਲਡ-ਲਾਈਨਾਂ" ਨਾਲ ਅਤੇ ਸਾਡੀਆਂ ਕਾਗਜ਼ੀ ਮਾਸਟਰ ਪੀਸ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹਿਦਾਇਤਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਵਿਹਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਪੇਪਰਾਂ ਫੋਲਡਿੰਗ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਕੁੱਝ ਰਚਨਾਤਮਕ ਚੀਜ਼ਾਂ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਮਾਈਕਰੋਸਾਫਟ ਪਬਲੀਸ਼ਰ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਟੈਪਲੇਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਟੈਪਲੇਟਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੇਪਰ ਫੋਲਡਿੰਗ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਏਅਰਪਲੇਨ, ਕਿਸਤੀਆਂ, ਕੱਪ, ਅਤੇ ਹੋਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

8.12.1 ਪਬਲੀਸ਼ਰ ਵਿੱਚ ਪੇਪਰ ਫੋਲਡਿੰਗ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ (Paper Folding Projects in Publisher):

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਟੈਪ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰੋ:

1. File ਟੈਬ ਤੇ New ਫਿਰ More Templates ਅਧੀਨ Paper folding project ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ। ਮਿਡਲ ਪੈਨਲ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੇਪਰ ਫੋਲਡਿੰਗ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਚਿੱਤਰ 8.31

2. ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਸੱਜੇ ਪੈਨਲ ਦੇ ਕੁੱਝ ਵਿਕਲਪਾਂ ਨੂੰ ਐਡਿਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਅਨੁਸਾਰ ਰੰਗ ਸਕੀਮ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਲਈ ਫੈਟ ਸਕੀਮ ਅਤੇ ਟਾਈਪਿੰਗ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਵਿੰਡੋ ਵਿੱਚ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ Create ਬਟਨ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
3. ਹੁਣ ਪੇਪਰ ਫੋਲਡਿੰਗ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਨੂੰ ਐਡਿਟ ਕਰੋ, ਅਸੀਂ ਕਲਿੱਪ ਆਰਟ ਅਤੇ ਟੈਕਸਟ ਨੂੰ ਇਨਸਰਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਟੈਕਸਟ ਨੂੰ ਇਨਸਰਟ ਕਰਨ ਲਈ, text area 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ ਅਤੇ text area ਵਿੱਚ ਜੋ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਉਸ ਨੂੰ ਟਾਈਪ ਕਰੋ।
4. ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਕਲਿੱਪ ਆਰਟ ਇਨਸਰਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਵਿੰਡੋ ਦੇ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਜਾਓ ਅਤੇ Insert>Picture>clipArt> 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
ਕਲਿੱਪ ਆਰਟ ਬਾਕਸ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਪੈਨਲ ਵਿੱਚ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਵੇਗਾ, Go ਬਟਨ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ ਅਤੇ ਕਲਿੱਪ ਆਰਟ ਲੇਡ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਲਿੱਪ ਆਰਟ 'ਤੇ ਡਬਲ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ, ਜੋ ਅਸੀਂ ਇਨਸਰਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਇਹ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੇ ਸੈਟਰ ਵਿੱਚ ਇਨਸਰਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਲਿੱਪ ਆਰਟ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਥਾਂ ਤੇ ਡਰੈਗ ਕਰੋ।
5. ਪੇਪਰ ਫੋਲਡਿੰਗ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੰਪਿਊਟਰ 'ਤੇ ਸੇਵ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਿੰਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਯੋਗ ਗੱਲਾਂ

1. ਇਸਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਉਤਪਾਦਾਂ, ਸੇਵਾਵਾਂ ਜਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।
2. ਐੱਮ.ਐੱਸ. ਪਬਲੀਸ਼ਰ, ਬਰੋਸ਼ਰ, ਨਿਊਜ਼ਲੈਟਰਾਂ, ਬਿਜ਼ਨਸ ਕਾਰਡ ਅਤੇ ਮੀਨੂੰ ਸਮੇਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਾਡੀ ਮਦਦ ਲਈ ਟੈਪਲੇਟਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਧਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।
3. ਬਰੋਸ਼ਰ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ, ਸੰਸਥਾ, ਉਤਪਾਦਾਂ ਜਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਨਲ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹਨ।
4. ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਦੇ ਬਰੋਸ਼ਰ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਫਾਰਮੈਟ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਪਲਬਧ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਈ-ਬਰੋਸ਼ਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
5. ਇੱਕ ਨਿਊਜ਼ਲੈਟਰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਿੰਟਿਡ ਰਿਪੋਰਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਾਰੋਬਾਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸੰਗਠਨ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਜਾਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
6. ਇੱਕ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਜਾਂ ਨਮੂਨੇ ਵਾਲੇ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਇੱਕ ਲੰਮੀ ਪੱਟੀ, ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਥਾਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ, ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
7. ਇੱਕ ਕੈਟਾਲਾਗ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਕੈਟਾਲਾਗ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਸੂਚੀ, ਕੁਝ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਵਿਵਸਥਿਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਾਂ।
8. ਇੱਕ ਫਲਾਇਰ ਕਾਗਜ਼ੀ ਵਿਗਿਆਪਨ ਦਾ ਇੱਕ ਰੂਪ ਹੈ ਜੋ ਵਿਆਪਕ ਡਿਸਟਰੀਬਿਊਸ਼ਨ, ਜਨਤਕ ਸਥਾਨ ਤੇ ਪੇਸਟ ਕੀਤੇ ਜਾਂ ਵੰਡੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਜਾ ਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
9. ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਕਾਰਡ: ਕਿਸੇ ਦਾ ਨਾਂ, ਕਿੱਤਾ, ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਪਤੇ ਆਦਿ ਨਾਲ ਪ੍ਰਿੰਟ ਕੀਤੇ ਇੱਕ ਛੋਟੇ ਕਾਰਡ ਨੂੰ ਬਿਜ਼ਨਸ ਕਾਰਡ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
10. ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਕਾਰਡ ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਬਾਰੇ ਵਪਾਰਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਡ ਹਨ।
11. ਇੱਕ ਗ੍ਰੀਟਿੰਗ ਕਾਰਡ / ਸੱਦਾ ਕਾਰਡ / ਸਰਾਹਣਾ ਕਾਰਡ ਇੱਕ ਕਾਰਡ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਜਾਂ ਦੋਸਤੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਉੱਚ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਾਲਾ ਕਾਗਜ਼ ਹੈ।
12. ਇੱਕ ਪੁਰਸਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ, ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਸਮੂਹ, ਜਾਂ ਇੱਕ ਖਾਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਉੱਤਮਤਾ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਸੰਗਠਨ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਪੁਰਸਕਾਰ ਟ੍ਰੋਫੀ, ਟਾਈਟਲ, ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ, ਮੈਡਲ, ਬੈਜ, ਪਿੰਨ, ਜਾਂ ਰਿਬਨ ਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
13. ਸਹੀ ਸਮੇਂ ਤੇ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧੀਆਂ, ਮੈਰਿਟ ਅਤੇ ਸਨਮਾਨ ਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਸਾਧਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।
14. ਇੱਕ ਲਿਫ਼ਾਫ਼ਾ ਇੱਕ ਆਮ ਪੈਕਿੰਗ ਆਈਟਮ ਹੈ, ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਪਤਲੇ ਫਲੈਟ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਬਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਇੱਕ ਫਲੈਟ ਕਾਗਜ਼ ਵਾਲਾ ਕੰਟੇਨਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਇੱਕ ਫਲੈਟ ਅਬਜੈਕਟ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚਿੱਠੀ, ਕਾਰਡ ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀਲ ਫਲੈਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਲਿਫ਼ਾਫ਼ੇ ਕਾਗਜ਼ ਦੀ ਸ਼ੀਟ ਤੋਂ ਬਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਦਾਇਗੀਸ਼ੁਦਾ ਡਾਕ ਸਿਸਟਮ ਦੁਆਰਾ ਡਾਕ (ਅੱਖਰਾਂ) ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਭੇਜਣ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
15. ਲੇਬਲ ਇੱਕ ਕਾਗਜ਼, ਪਾਲੀਮਰ, ਕੱਪੜੇ, ਧਾਤੂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਮੈਟੀਰੀਅਲ ਦਾ ਪ੍ਰੋਡਕਟ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।
16. ਇਹ ਛਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈਡਿੰਗ ਨਾਲ ਸਟੇਸ਼ਨਰੀ ਹੈ। ਸਿਰਲੇਖ ਵਿੱਚ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਨਾਂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪਤਾ

- ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਲੋਗੋ ਜਾਂ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਡਿਜ਼ਾਈਨ, ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਇੱਕ ਪਿਛੋਕੜ ਪੈਟਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
17. ਇਹ ਕੈਲੰਡਰ ਸਮਾਜਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ, ਵਪਾਰਕ ਜਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਦਿਨ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਦਿਨ, ਹਫ਼ਤੇ, ਮਹੀਨਿਆਂ ਅਤੇ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਦੇ ਨਾਂ ਦੇ ਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 18. ਇੱਕ ਰਿਜ਼ਿਊਮ ਸਾਡੀ ਸਿੱਖਿਆ, ਕੰਮ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ, ਪ੍ਰਮਾਣ-ਪੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਅਤੇ ਹੁਨਰ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਰਿਜ਼ਿਊਮ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਕਰੀਅਰ ਸੰਖੇਪ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਸਮੇਤ ਵਿਕਲਪਕ ਭਾਗ ਵੀ ਹਨ।
 19. ਰਿਜ਼ਿਊਮ ਨੌਕਰੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਵਾਲੇ ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਭ ਤੋਂ ਆਮ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹਨ। ਇੱਕ ਰਿਜ਼ਿਊਮ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
 20. ਇੱਕ ਕਰਿਕਿਊਲਮ ਵਿਟੇ (ਸੀ.ਵੀ.) ਤੁਹਾਡੇ ਅਨੁਭਵ ਅਤੇ ਹੁਨਰਾਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ Cvs ਰਿਜ਼ਿਊਮ ਤੋਂ ਜਿਆਦਾ ਲੰਮਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਪੰਨਿਆਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। Cvs ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਦੀ ਅਕਾਦਮਿਕ ਪਿਛੋਕੜ 'ਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਅਨੁਭਵ, ਡਿਗਰੀਆਂ, ਖੋਜ, ਪੁਰਸਕਾਰ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾਂ, ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।
 21. ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੀਨੂੰਜ਼ ਮਹਿਮਾਨ ਤੋਂ ਆਰਡਰ ਲੈਣ ਜਾਂ ਦੇਣ ਦਾ ਮੁੱਖ ਤਰੀਕਾ ਹੈ। ਗੈਸਟ ਮੀਨੂੰ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਭੋਜਨ ਦੀ ਕੀਮਤ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੋ ਕੇ ਠੀਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ।
 22. ਇੱਕ ਸਾਈਨ ਤਸਵੀਰਾਂ ਜਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਪੇਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਗਜ਼ ਦਾ ਇੱਕ ਟੁਕੜਾ, ਕੱਪੜੇ, ਲੱਕੜ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਥਾਂ, ਉਤਪਾਦ ਜਾਂ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।
 23. ਪੇਪਰ ਫੋਲਡਿੰਗ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਟੈਪਲੇਟਾਂ ਵਿੱਚ ਐਰੋਪਲੇਨ ਅਤੇ ਐਰੀਗੈਮੀ (ਪੇਪਰਾਂ ਨੂੰ ਫੋਲਡ ਕਰਕੇ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ) ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਲਈ ਕਾਗਜ਼ੀ ਨਮੂਨੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਪੇਜਾਂ (ਜੋ ਕਿ ਕੱਟੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ) "ਫੋਲਡ-ਲਾਇਨਾਂ" ਨਾਲ ਅਤੇ ਸਾਡੀਆਂ ਕਾਗਜ਼ੀ ਮਾਸਟਰ ਪੀਸ ਬਣਾਉਣ ਦੀਆਂ ਹਿਦਾਇਤਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।
 24. ਅਸੀਂ ਵਿਹਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਪੇਪਰ-ਫੋਲਡਿੰਗ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਰਚਨਾਤਮਕ ਚੀਜ਼ਾਂ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।
 25. ਮਾਈਕਰੋਸਾਫਟ ਪਬਲੀਸ਼ਰ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਕਈ ਟੈਪਲੇਟਸ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਟੈਪਲੇਟਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੇਪਰ ਫੋਲਡਿੰਗ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਏਅਰਪਲੇਨ, ਕਿਸ਼ਤੀਆਂ, ਕੱਪ, ਅਤੇ ਹੋਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਅਭਿਆਸ

1. ਬਹੁ ਚੋਣਵੇਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ :

1. ਅੱਜ-ਕਲ ਬਰੇਸ਼ਰ ਇਲੈਕਟਰੋਨਿਕ ਫਾਰਮੈਟ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਪਲਬਧ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ.....ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ
 - a) ਈ-ਬਰੇਸ਼ਰ
 - b) ਐਮ-ਬਰੇਸ਼ਰ
 - c) ਟੀ-ਬਰੇਸ਼ਰ
 - d) ਕੇ-ਬਰੇਸ਼ਰ
2. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਵਿੱਚ, ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸੂਚੀ ਕੀ ਹੈ?
 - a) ਬੈਨਰ
 - b) ਕੈਟਾਲਾਗ
 - c) ਲੇਬਲ
 - d) ਖ਼ਬਰਾਂ ਦਾ ਪੱਤਰ
3. ਕਿਸੇ ਦੇ ਨਾਂ, ਕਿੱਤੇ, ਬਿਜ਼ਨਸ ਐਡਰੈੱਸ ਆਦਿ ਨਾਲ ਛਪੇ ਇੱਕ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਕਾਰਡ ਨੂੰ.....ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
 - a) ਬਰੇਸ਼ਰ
 - b) ਨਿਊਜ਼ਲੈਟਰਜ਼
 - c) ਬਿਜ਼ਨਸ ਕਾਰਡ
 - d) ਮੀਨੂੰ
4. ਕਾਗਜ਼, ਪੇਲੀਮਰ, ਕੱਪੜੇ, ਧਾਤ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕੰਟੇਨਰ ਜਾਂ ਪ੍ਰੋਡਕਟ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
 - a) ਲੇਬਲ
 - b) ਲੈਟਰ ਹੈੱਡ
 - c) ਗ੍ਰੀਟਿੰਗ ਕਾਰਡ
 - d) ਮੀਨੂੰ
5. ਪਿੰਟ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹੈਂਡਿੰਗ ਦੇ ਨਾਲ ਸਟੇਸ਼ਨਰੀ ਕੀ ਹੈ? ਹੈਂਡਿੰਗ ਵਿੱਚ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਨਾਂ, ਇੱਕ ਲੋਗੋ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

- a) ਲੈਟਰਰੈਂਡ b) ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ
c) ਸੱਦਾ d) ਕੈਟਾਲਾਗ
6. ਨੌਕਰੀ ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਮ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
a) ਬੈਨਰ b) ਰੈਜ਼ਿਊਮੇ
c) ਕੈਲੰਡਰ d) ਫਲਾਇਰ
7. ਸਮਾਜਕ, ਧਾਰਮਕ, ਵਪਾਰਕ ਜਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦਿਨ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਦਿਨ, ਹਫ਼ਤੇ, ਮਹੀਨਿਆਂ ਅਤੇ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਕੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ?
a) ਵਿਗਿਆਪਨ b) ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ
c) ਚਿੱਠੀ d) ਕੈਲੰਡਰ
8. ਰਿਜ਼ਿਊਮ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੰਮਾ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ - ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਪੰਨੇ?
a) ਕਰਿਕਿਊਲਮ ਵਿਟੇ (ਸੀ.ਵੀ.)
b) ਬੈਨਰ
c) ਇਨਵੀਟੇਸ਼ਨ
d) ਕੈਟਾਲਾਗ
9. ਮਹਿਮਾਨ ਤੋਂ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਜਾਂ ਲੈਣ ਦਾ ਮੁੱਖ ਤਰੀਕਾ ਕੀ ਹੈ?
a) ਰੈਜ਼ਿਊਮੇ b) ਲੇਬਲ
c) ਮੀਨੂ d) ਬੈਨਰ
10. ਬੱਚੇ ਸਾਡੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦੇ ਸਮੇਂਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁੱਝ ਰਚਨਾਤਮਕ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।
a) ਲੈਟਰਰੈਂਡ
b) ਨਿਊਜ਼ਲੈਟਰ
c) ਪੇਪਰ ਫੇਲਡਿੰਗ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ
d) ਰੈਜ਼ਿਊਮੇ

2. ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ:

1. ਇਸਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਕੰਪਨੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ,ਜਾਂ ਵਿਚਾਰ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਕਿਵੇਂ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।
2. ਐੱਮ ਐੱਸ - ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਬਰੋਸ਼ਰ, ਨਿਊਜ਼ਲੈਟਰਾਂ,, ਅਤੇਸਮੇਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਾਡੀ ਮਦਦ ਲਈ

ਟੈਪਲੇਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਧਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।

3. ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਕਾਰਡ ਇੱਕ ਜਾਂਬਾਰੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸੰਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਰਡ ਹਨ।
4. ਇੱਕ ਰੈਜ਼ਿਊਮੇ ਸਾਡੇ,ਪਛਾਣ ਦੇ, ਅਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਅਤੇ ਹੁਨਰਾਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ।
5. ਮਾਈਕਰੋਸਾਫਟ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਟੈਪਲੇਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਟੈਪਲੇਟਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪੇਪਰ ਫੇਲਡਿੰਗ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ,, ਕੱਪ, ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

3. ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਲਿਖੋ:

1. ਇੱਕ ਕੰਪਲੀਮੈਂਟ ਕਾਰਡ, ਕਾਰਡ ਦਾ ਇੱਕ ਟੁਕੜਾ ਹੈ ਜੋ ਦੇਸਤੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਵਧੀਆਂ ਕੁਆਲਟੀ ਵਾਲਾ ਕਾਗਜ਼ ਹੈ।
2. ਉਪਲਬਧੀਆਂ, ਮੈਰਿਟ ਅਤੇ ਸਨਮਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ-ਪੱਤਰ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਸਾਧਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।
3. ਇੱਕ ਕੈਟਾਲਾਗ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸੂਚੀ ਜੋ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਵਿਵਸਥਿਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਰੋਜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
4. ਇਹ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਇੱਕ ਲੰਮੀ ਪੱਟੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ 'ਤੇ ਕਿਸੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ, ਪ੍ਰੋਜੈਕਸ਼ਨ (ਮੁਜਾਹਰਾ) ਆਦਿ ਦੇ ਸਲੋਗਨ ਜਾਂ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਟੰਗੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
5. ਬਰੋਸ਼ਰ ਪ੍ਰੋਮੋਸ਼ਨਲ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹਨ, ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਪਨੀ, ਸੰਸਥਾ, ਉਤਪਾਦਾਂ ਜਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਨਤਾ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

4. ਬਹੁਤ ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ:

1. ਕਾਗਜ਼, ਕੱਪੜਾ, ਲੱਕੜ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਜੋ ਤਸਵੀਰਾਂ ਜਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਚਿੱਤਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਥਾਂ, ਉਤਪਾਦ ਜਾਂ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ?
2. ਆਮ ਪੈਕਿੰਗ ਆਈਟਮ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ

- ਪਤਲੇ ਫਲੈਟ ਸਮਗਰੀ ਤੋਂ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?
- ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ, ਸਮੂਹ ਦੇ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਅਦਾਰੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਖਾਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਉੱਤਮਤਾ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕੁਝ ਕੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
 - ਜਨਤਕ ਸਥਾਨ ਤੇ ਵਿਆਪਕ ਡਿਸਟਰੀਬਿਊਸ਼ਨ, ਪੇਸਟ ਜਾਂ ਡਿਸਟਿਰਕਟ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਦੇ ਇਸਤਿਹਾਰ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਰੂਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?
 - ਇੱਕ ਪ੍ਰਿੰਟ ਕੀਤੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਾਰੋਬਾਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸੰਸਥਾ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਜਾਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ

6. ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

- ਚਿੰਨ੍ਹ (Sign) ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ?
- ਰਿਜ਼ਿਊਮ ਸਮਝਾਓ?
- ਬੈਨਰ ਕੀ ਹੈ?
- ਸਮਾਚਾਰ ਪੱਤਰ (Newsletter) ਬਾਰੇ ਸਮਝਾਓ?
- ਮੀਨੂਜ਼ ਕੀ ਹਨ?

6. ਵੱਡੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ:

- ਇਸਤਿਹਾਰ ਕੀ ਹਨ? ਇਸਤਿਹਾਰਾਂ ਲਈ ਵਰਤੇ ਗਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰਿੰਟ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਦੱਸੋ?
- MS-Publisher ਵਰਤ ਕੇ ਬਰੋਸ਼ਰ ਕਿਵੇਂ ਤਿਆਰ ਕਰੀਏ? ਆਪਣੇ ਕਦਮਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
- ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਕਾਰਡ ਕੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ? ਪਬਲਿਸ਼ਰ ਵਿੱਚ ਬਿਜਨਸ ਕਾਰਡ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਦਮ ਲਿਖੋ?
- ਲੇਬਲ ਕੀ ਹੈ? ਲੇਬਲ ਕਿੱਥੇ ਵਰਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ?
- ਲੈਟਰਹੈਡ ਕੀ ਹੈ? ਪਬਲਿਸ਼ਰ ਵਿੱਚ ਲੈਟਰਹੈਡ ਕਿਵੇਂ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ?
- ਕੈਲੰਡਰ ਕੀ ਹੈ? MS-Publisher ਵਿੱਚ ਕੈਲੰਡਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ?
- ਪੇਪਰ ਫੋਲਡਿੰਗ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ? ਪਬਲਿਸ਼ਰ ਵਿੱਚ ਪੇਪਰ ਫੋਲਡਿੰਗ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਸ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਦਮ ਜਵਾਬ ਕੀ?

ਉੱਤਰਮਾਲਾ

Questions	Multiple Choice	Fill in the Blanks	True or False	Very Short Answer
1	e-brochures	Products and services	True	Sign
2	Catalogue	Business cards and menus	True	Envelope
3	Business cards	Company and individual	False	Award
4	Label	Education and work history	True	Flyer
5	Letterhead	Airplanes and boats	False	Newsletter
6	Resume	-	-	-
7	Calendar	-	-	-
8	Curriculum vita (CV)	-	-	-
9	Menu	-	-	-
10	Paper Folding Projects	-	-	-